

22. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU
22nd PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

Odjel za psihologiju
Sveučilište u Zadru

Department of Psychology
University of Zadar

22. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU
22nd PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

Međunarodni znanstveno-stručni skup
International Scientific Psychology Conference

KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

Zadar, 1. – 3. listopada 2020.
October 1 – 3, 2020, Zadar, Croatia

22. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU
22nd PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

Knjiga sažetaka / Book of Abstracts

Urednici / Editors

Irena Burić, Benjamin Banai, Ivana Macuka, Nataša Šimić, Andrea Tokić,
Marina Vidaković

Programski odbor / Scientific committee

Irena Burić (predsjednica), Benjamin Banai, Lisa E. Kim, Ivana Macuka,
Angelica Moè, Nate Pipitone, Nataša Šimić, Andrea Tokić, Marina Vidaković

Organizacijski odbor / Organizing committee

Marina Vidaković (predsjednica), Irena Pavela Banai, Sanja Delin, Art
Dodaj, Matilda Nikolić Ivanišević, Jelena Ombla, Zvezdan Penezić, Ana
Šimunić

Organizator / Organizer

Odjel za psihologiju
Sveučilište u Zadru

Obala kralja Petra Krešimira IV., br. 2

23000 Zadar, Hrvatska

tel. +38523200-625

fax. +38523-625

<https://psihologija.unizd.hr/>

Suorganizator / Co-organizer

Hrvatsko psihološko društvo / Croatian Psychological Association

DZ Maksimir, Švarcova 2010000 Zagreb, Hrvatska

tel.: +385 1 2312-733

fax: +385 1 2311-912

<http://www.psihologija.hr>

ISBN 978-953-331-305-4

Sadržaj/ Contents	
Zahvale / Acknowledgements	5
Riječ dobrodošlice / Words of welcome	6
Plenarna predavanja / Keynote lectures	9
Simpoziji / Symposia	15
Usmena Izlaganja / Oral presentations	67
Poster sekcija / Poster session	174
Okrugli stol / Round table	232
Predstavljanje knjiga / Book presentation	235
Predstavljanje projekata/ Presentation of projects	240
E-mail adrese autora / Authors' email addresses	247

ZAHVALE / ACKNOWLEDGEMENTS

Održavanje skupa ne bi bilo moguće bez materijalne i promidžbene podrške naših pokrovitelja, donatora i sponzora, kojima se srdačno zahvaljujemo.

The conference would not be possible without financial and advertising contribution of our sponsors and donors, to whom we would express our deepest gratitude.

Održavanje skupa su podržali:

The conference was supported by:

**Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
Sveučilište u Zadru
Hrvatska psihološka komora
Filozofski fakultet Sveučilišta u zagrebu
Naklada Slap
Nepopularna psihologija**

RIJEČ DOBRODOŠLICE / WORDS OF WELCOME

Poštovane kolegice i kolege, dragi gosti i prijatelji,

Želimo vam srdačnu dobrodošlicu na XXII. Dane psihologije u Zadru, naš tradicionalni međunarodni znanstveno stručni skup, koji se ove godine, zbog neizvjesne epidemiološke situacije povezane s pandemijom bolesti COVID-19, izvodi putem online platforme.

Žalosti nas što nećemo imati priliku družiti se na našem Sveučilištu i još jednom pokazati koliko je Zadar dobar domaćin u koji se rado dolazi. No, Vaš interes za naš skup te želja za razmjenom znanstvenih i stručnih ideja potaknuli su članove Odjela za psihologiju da ne odustanu od održavanja skupa, već da se suoče s novim izazovima u organizaciji naše prve virtualne konferencije.

Unatoč drugačijim okolnostima provedbe konferencije, ovogodišnji program je bogatiji no ikad. Posebna nam je čast i zadovoljstvo što pozvana predavanja četiriju renomiranih znanstvenika iz Hrvatske i Europe – prof. Matthiasa Zieglera s Humboldt sveučilišta u Berlinu, prof. Micheala Banga Petersena sa Sveučilišta u Aarhusu, izv. prof. Ivu Šverko s Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu te prof. Pavla Valerjeva s Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru – čine dio programa našeg skupa. U programu ovogodišnje konferencije nalaze se i dva pozvana simpozija (izv. prof. Zvonimira Galića s Filozofskog fakulteta u Zagrebu te izv. prof. Ivane Tucak Junaković s Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru), jedan okrugli stol, predstavljanje znanstvenih projekata Hrvatske zaklade za znanost te predstavljanje najnovijih izdanja Sveučilišta u Zadru. Na konferenciji će biti izloženo preko 180 radova kroz ukupno 7 simpozija, 19 usmenih sekcija i 4 poster sekcije.

Ponosni smo i radosni što ste odlučili pridružiti nam se i svojim sudjelovanjem pomoći da ostvarimo zadane znanstvene i stručne ciljeve. Nadamo se da će naša konferencija još jednom poslužiti kao prostor za diseminaciju najnovijih istraživačkih spoznaja i razmjenu znanja i ideja. Želimo nam svima uspješan rad, zanimljive rasprave te ponovni susret u, nadajmo se, povoljnijim okolnostima, na XXIII. Danima psihologije u Zadru.

Organizacijski i Programski odbor XXII. Dana psihologije u Zadru

Dear colleagues, dear guests and friends,

We wish you a warm welcome to the 22nd Psychology Days in Zadar, our biennale international scientific conference on psychology. This year, due to uncertain epidemiological situation related to the COVID-19 disease pandemic, the conference is moved to an online platform.

We are sad that we will not have an opportunity to meet each other in person at our University and once again show how much Zadar is a good host that people like to visit. Nonetheless, your interest in our conference and willingness to exchange scientific and professional knowledge and ideas encouraged the members of the Department of Psychology to persist in organizing the conference despite novel challenges related to the organization of our first virtual conference.

Despite different circumstances, the program of our conference has never been richer. It a great honor and pleasure that our conference program is enriched by keynote lectures which will be held by four distinguished scientists – Professor Mathias Ziegler from Humboldt University in Berlin, Professor Micheal Bang Petersen from Aarhus University, Associate professor Iva Šverko from Institute of Social Sciences Ivo Pilar in Zagreb and Associate professor Pavle Valerjev from Department of Psychology of University of Zadar.

In addition, the conference program includes two invited symposia (one organized by Associate professor Zvonimir Galić from Faculty of Humanities and Social Sciences and the other organized by Associate professor Ivana Tucak Junaković from Department of Psychology of University of Zadar), one round table, presentation of research projects funded by Croatian Science Foundation and presentation of new books published by University of Zadar, In total, more than 180 presentations will be held across 7 symposia, 19 oral sessions and 4 poster sessions.

We are proud and happy that you decided to join us and, by participating in our conference, help us to achieve our scientific and professional goals. We also hope that this conference will once again prove to be a pleasant medium for dissemination of novel research findings and productive exchange of knowledge and ideas. We wish all of us a successful work, interesting discussions and a reunion during hopefully more favorable circumstances, that is, at 23th Psychology Days in Zadar.

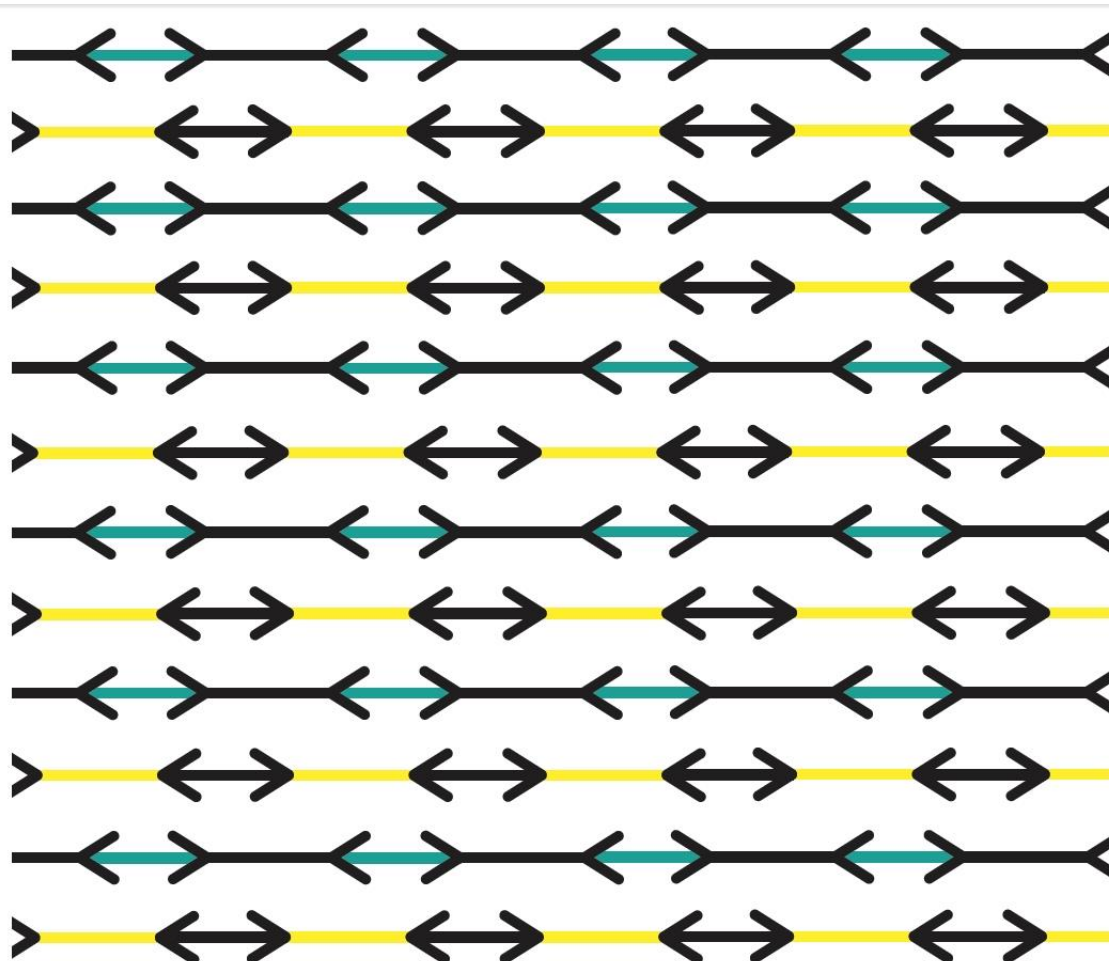
Organizing and Scientific Committee of the 22nd Psychology Days in Zadar

Napomena

Osim tehničkog prilagođavanja sažetaka, urednici nisu intervenirali u tekst. Samo u nekoliko iznimnih slučajeva izvršene su manje korekcije, koje nisu izmijenile smisao teksta.

Note

Apart from some technical interventions, the editors have not altered the texts. In a few exceptions only, some corrections have been made, which have not affected the meaning of the text.

PLENARNA PREDAVANJA / KEYNOTE LECTURES

PLENARNA PREDAVANJA / KEYNOTE LECTURES

TWO BIRDS WITH ONE STONE: CHALLENGES AND PROMISES WHEN TRYING TO MEASURE PERSONALITY AND SITUATION PERCEPTION AT THE SAME TIME

Matthias Ziegler 11

A "NEED FOR CHAOS" AND MOTIVATIONS TO SHARE HOSTILE POLITICAL RUMORS

Michael Bang Petersen 12

PROFESIONALNI RAZVOJ U ADOLESCENCIJI

Iva Šverko 13

RASUĐIVANJE I META-RASUĐIVANJE: ZNAMO LI DA NAM ZAKLJUČAK NE VRIJEDI?

Pavle Valerjev 14

TWO BIRDS WITH ONE STONE: CHALLENGES AND PROMISES WHEN TRYING TO MEASURE PERSONALITY AND SITUATION PERCEPTION AT THE SAME TIME

Matthias Ziegler[✉]

Humboldt University of Berlin, Germany

Understanding, explaining, and predicting human feelings, thoughts, and behaviors, in short behaviors, is one of the shared goals of psychologists from different subdisciplines. Over the last decades the idea that these behaviors are affected by interindividual differences in personality but also the situation. This interactionist idea, while theoretically convincing, often lacked empirical realization due to difficulties with assessing the situation. However, in recent years there have been theoretical developments and associated questionnaire developments allowing reliable and valid assessments of situation perception. In this talk, I will summarize a research program, which was conducted in order to develop a measure in which both, personality and situation perception can be assessed simultaneously. Moreover, I will talk about threats to validity (e.g., overlap with emotion) and the role of the aggregation level (trans-situational vs. situation specific).

Key words: personality assessment, situation perception assessment, test construction, interactionism, construct validity

[✉] zieglema@hu-berlin.de

A "NEED FOR CHAOS" AND MOTIVATIONS TO SHARE HOSTILE POLITICAL RUMORS

Michael Bang Petersen[✉]

Aarhus University, Denmark

Why are some people motivated to share hostile political rumors, such as conspiracy theories and other derogative news stories? In this talk, I utilize evolutionary insights on the psychology of status-seeking to argue that extremely disruptive psychological motivations are at the root. Specifically, I develop the prediction that individuals who feel socially and politically marginalized are motivated to circulate hostile rumors because they wish to "burn down" the entire established political order in the hope that they gain status in the process. Together with colleagues, I conducted 8 studies in Denmark and the United States (N = 9558) to show that some individuals are predisposed to have a "Need for Chaos" when facing social isolation and discontent, and that this need is the strongest predictor of explicit motivations to share hostile political rumors, even when these rumors are not believed by the sharer. Panel and experimental data show that chaotic motivations reflect stable traits that are primed by the environment and, consistent with the rising inequality across advanced democracies, we find that these motivations are strikingly widespread. To stem the tide of hostile political rumors on social media, the present findings suggest that real-world policy solutions are needed that address the growing social and political frustrations of democratic populations.

[✉] michael@ps.au.dk

PROFESIONALNI RAZVOJ U ADOLESCENCIJI

Iva Šverko[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Naš obrazovni sustav pred adolescente postavlja dva velika zadatka u razvoju karijere – tranziciju nakon osnovne i nakon srednje škole. Učenici ključne profesionalne odluke donose već u dobi od 14 godina kada biraju srednju školu, a tu odluku vrlo često temelje na ocjenama, a ne na svojim interesima i vrijednostima. Zato se često događa da učenici upišu strukovne škole koje ih ne zanimaju te se tijekom prve godine suočavaju s nezadovoljstvom i neuspjehom. Oni koji odaberu gimnaziju odluku o svom zanimanju prolongiraju za četiri godine. Gimnazijalci imaju prilike zrelije promisliti o smjeru daljnjeg školovanja, no realizacija njihovih ciljeva je u velikoj mjeri određena rezultatima na državnoj maturi, što za njih predstavlja veliki izazov. S obzirom da je za donošenje utemeljenih profesionalnih odluka ključna profesionalna zrelost, kristalizirani interesi i formirani profesionalni identitet, važno je utvrditi jesu li osnovnoškolci spremni za samostalno donošenje profesionalnih odluka te imaju li na kraju osnovne škole već formiran profesionalni identitet. Isto tako, jesu li srednjoškolci spremni za upravljanje karijerom? Kako se nose sa stresom koji im izaziva državna matura? Koje su njihove osobine i životne okolnosti ključne odrednice pozitivnih ishoda tranzicije nakon srednje škole? Odgovore na ta pitanja dat će nam prikaz recentnih istraživanja provedenih na uzorcima hrvatskih adolescenata. U ovom izlaganju predstaviti ću nalaze nekoliko opsežnijih istraživanja na uzorcima adolescenata mlađe i srednje dobi kojima smo, u okviru recentnih teorija izbora zanimanja i profesionalnog razvoja, ispitali postojanje očekivane strukture interesa u mlađoj i srednjoj adolescenciji, razinu profesionalne zrelosti osnovnoškolaca, ulogu profesionalne adaptabilnosti u procesu konstrukcije karijere, kristalizaciju profesionalnog identiteta te načine donošenja profesionalnih odluka mladih. Predstavljenim nalazima pokušat ću dati u uvid spremnost osnovnoškolaca i srednjoškolaca za samostalno upravljanje karijerom te uputiti na neke od alata koji mogu koristiti za poticanje profesionalnog razvoja mladih.

Ključne riječi / keywords: profesionalni razvoj, tranzicija u karijeri, profesionalne odluke, adolescencija, alati za profesionalno usmjeravanje mladih

✉ Iva.Sverko@pilar.hr

RASUĐIVANJE I META-RASUĐIVANJE: ZNAMO LI DA NAM ZAKLJUČAK NE VRIJEDI?

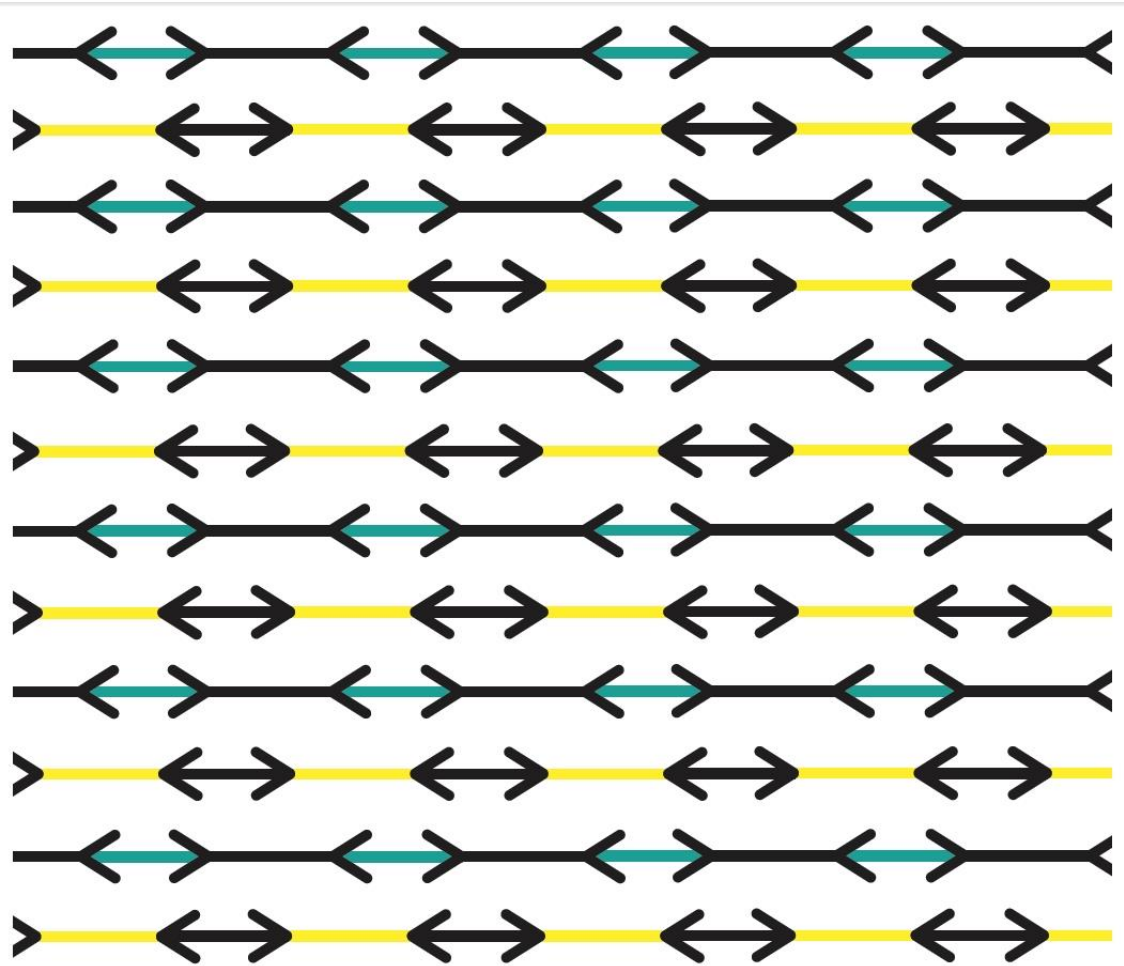
Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Psihologijska znanost ima dugu tradiciju istraživanja rasuđivanja, mišljenja i donošenja odluka. Tijekom desetljeća su razvijeni brojni tipovi zadataka koji su aktivirali odabrane misaone procese. Rezultati tih istraživanja su, među ostalim, otkrili da ljudi na sustavan način griješe prilikom rasuđivanja u brojnim zadacima rasuđivanja. Te sustavne pogreške se nazivaju kognitivne pristranosti. Objašnjenje za većinu kognitivnih pristranosti je neadekvatna primjena heuristika za brzo generiranje odgovora. Na primjer, u zadatku kategoričkog silogizma možemo se osloniti na uvjerljivost zaključka, umjesto na formu premisa, a u Linda problemu biramo odgovor koji nam djeluje kao reprezentativan za opisanu osobu a ne na temelju vjerojatnosnog izračuna. Heuristike funkcioniraju kao univerzalni misaoni prečac koji omogućuje lako i brzo izvođenje zaključaka i donošenje odluka. Praktične zbog brzine, ali mogu voditi u rigidnost i greške. No s druge strane, ljudsko mišljenje karakterizira i visok stupanj fleksibilnosti, analitičnosti, modifikacije, usvajanja i primjene mentalnih vještina i strategija. Ovakva podjela na dva tipa mišljenja, heurističko i analitičko (Tip 1 i Tip 2) je temelj teorije dvojnih procesa u rasuđivanju koja precizno otkriva uzroke raznih kognitivnih pristranosti. Kad generiramo rješenje u zadatku rasuđivanja kako i koliko možemo biti sigurni u njegovu točnost? Ovisi li procijenjena točnost o stvarnoj točnosti? Odgovore na ova pitanja donosi nam teorijski okvir nazvan meta-rasuđivanje. Riječ je o primjeni i prilagodbi općenitijeg područja metakognicije na procese rasuđivanja, rješavanja problema i donošenja odluka. Metakognicija se popularno definira kao „znanje o znanju“ i bavi se proučavanjem procesa metakognitivnog nadzora i kontrole te primjene metakognitivnih znanja i strategija u raznim aspektima kognicije. U slučaju meta-rasuđivanja naglasak je prvenstveno na proučavanju metakognitivnog nazora i kontrole pri procesima rasuđivanja te se elegantno nadopunjuje s teorijama dvojnog procesiranja. U ovom predavanju biti će objašnjeno što nam meta-rasuđivanje otkriva o tome kako i kada donosimo metakognitivne procjene o vlastitoj uspješnosti i na koji način metakognitivni procesi ulaze u interakciju s procesima rasuđivanja i donošenja odluka.

Ključne riječi / keywords: rasuđivanje, kognitivne pristranosti, dvoproceno mišljenje, metakognicija, meta-rasuđivanje

 valerjev@unizd.hr

SIMPOZIJI / SYMPOSIA

Simpoziji / Symposia

POZVANI SIMPOZIJ: RAD U DOBA KORONE: AKTUALNA ISTRAŽIVANJA PSIHOSOCIJALNIH ASPEKATA	18
POZVANI SIMPOZIJ: ODREDNICE I KORELATI USPJEŠNOG/ZDRAVOG/AKTIVNOG STARENJA	24
SIMPOZIJ: GLAZBA I INDIVIDUALNE RAZLIKE	31
SIMPOZIJ: KAKO SMO? ŽIVOT U HRVATSKOJ U DOBA KORONE	39
SIMPOZIJ: 5. SIMPOZIJ REPRODUKTIVNO MENTALNO ZDRAVLJE	47
SIMPOZIJ: TEORIJE ZAVJERE O COVID-19 PANDEMIJI: KARAKTERISTIKE I IMPLIKACIJE	54
SIMPOZIJ: PSIHOVID-20: UVID U PSIHOLOGIJSKA ISTRAŽIVANJA U VRIJEME PANDEMIJE COVID-19.....	60

Pozvani simpozij

RAD U DOBA KORONE: AKTUALNA ISTRAŽIVANJA PSIHOSOCIJALNIH ASPEKATA

PRILAGODBA ZAPOSLENIKA HRVATSKIH PODUZEĆA NA RAD OD KUĆE U UVJETIMA KRIZE IZAZVANE KORONAVIRUSOM

Marija Belavić, Barbara Bilokapić, Krešimir Guć, Darija Jakovljević, Irena Sedak, Alen Serhatlić..... 19

RAD OD KUĆE RADI! DVA ISTRAŽIVANJA RADA OD KUĆE TIJEKOM KORONA KRIZE

Mitja Ružojčić, Zvonimir Galić, Antun Palanović, Maja Parmač Kovačić, Nikola Erceg, Krešimir Žnidar, Ana Tkalac Verčić..... 20

NESIGURNOST POSLA I INOVATIVNOST U UVJETIMA RADA OD KUĆE – ŠTO ORGANIZACIJE MOGU UČINITI ZA DOBROBIT ZAPOSLENIKA?

Jasmina Tomas, Darja Maslić Seršić..... 21

TRANSFORMACIJSKO VODSTVO I RADNA USPJEŠNOST NASTAVNIKA U VRIJEME PANDEMIJE COVID-19: ULOGA SAMOEFIKASNOSTI I DIGITALNE PISMENOSTI

Irena Burić, Maja Parmač Kovačić.....22

RAD U DOBA KORONE: AKTUALNA ISTRAŽIVANJA PSIHOSOCIJALNIH ASPEKATA

Voditelj/Convenor: **Zvonimir Galić**[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Pandemija koronavirusa predstavlja izazov generacije, a način na koji se s njom suočavamo odredit će razvoj društva u predstojećim godinama. Uz zdravstvene rizike suočavanja i liječenja bolesti povezane sa SARS-Cov-2 virusom, pandemija je značajno promijenila načine na koje živimo i radimo a, slično ranijim pandemijama, neke od promjena će vjerojatno ostati trajne. U ovom simpoziju predstaviti ćemo četiri istraživanja čija je tema bila prilagodba na nove, značajno izmijenjene okolnosti rada. Simpozij će se sadržavati od četiri izlaganja i diskutantovog osvrta na izložene radove. U prva dva izlaganja bit će predstavljena dva istraživačka projekta (Belavić i sur. te Ružojčić i sur.) koja su u fokusu imala odrednice i posljedice prilagodbe na rad od kuće. U preostala dva istraživanja, J. Tomas i D. Maslić Seršić izložit će rezultate istraživanja koje ukazuje na važnost participativnog odlučivanja za inovativno ponašanje zaposlenika koji rade od kuće, a I. Burić i M. Parmač Kovačić studiju koja potvrđuje važnost transformacijskog stila vođenja kod školskih ravnatelja za radnu uspješnost nastavnika u uvjetima poučavanja na daljinu. U posljednjem izlaganju, ja ću kao organizator simpozija dati osvrt na izložene radove te nagađati o promjenama na tržištu rada koje možemo očekivati kao posljedicu krize povezane s korona virusom te znanstvenim i praktičnim izazovima koji iz njih proizlaze.

Ključne riječi / Keywords: pandemija koronavirusa, rad od kuće, zadovoljstvo poslom, radna uspješnost, rukovođenje

[✉] zgalic@ffzg.hr

PRILAGODBA ZAPOSLENIKA HRVATSKIH PODUZEĆA NA RAD OD KUĆE U UVJETIMA KRIZE IZAZVANE KORONAVIRUSOM

Marija Belavić, Barbara Bilokapić, Krešimir Guć, Darija Jakovljević[✉], Irena Sedak, Alen Serhatlić

Dekra, d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Suočeni s pandemijom koronavirusa, poslodavci i zaposlenici diljem svijeta bili su primorani prilagoditi svoje radne uvjete novonastaloj situaciji. Ta prilagodba je zahtijevala novu i intenzivniju primjenu postojećih, alternativnih načina rada, od kojih je vjerojatno najzastupljeniji bio rad od kuće. Stoga, cilj ovog istraživanja je otkriti kako su se zaposlenici u Hrvatskoj prilagodili radu od kuće u ovom kriznom razdoblju. Istraživanje je provedeno kroz travanj i svibanj 2020. godine te je u njemu sudjelovalo 26 tvrtki i 1227 zaposlenika od kojih su 49,3 % žene, a 50,7 % muškarci. Prosječna dob sudionika je 41,6 godina. U trenutku provođenja ispitivanja čak 89,98 % sudionika radilo je od kuće (stalno ili povremeno). Rezultati dobiveni ovim istraživanjem ukazuju na to da su se sudionici u prosjeku uspješno prilagodili radu od kuće. Većina sudionika (96 %) koji trenutno rade od kuće ili povremeno rade od kuće vjeruje da je budućnost njihove tvrtke sigurna te da je njihova tvrtka dobro reagirala na trenutnu situaciju uzrokovanu korona virusom. Također, većina (94,8 %) procjenjuje i kako unatoč odvojenosti uspješno surađuju sa svojim timom te imaju jasne zadatke i ciljeve koje trebaju realizirati prilikom čega uspijevaju zadržati standard kvalitete svog rada i u ovim uvjetima. Većina tvrtki je adekvatno odgovorila na izazov u smjeru digitalizacije poslovanja te na taj način svojim zaposlenicima olakšala rad od kuće u ovoj situaciji. Uzimajući spol kao varijablu, rezultati su pokazali kako muškarci koji rade od kuće lakše usklađuju privatne i poslovne obveze te lakše uspostavljaju granicu između radnog i slobodnog vremena u usporedbi sa ženama. Također, muškarci su se pokazali kao manje emocionalno iscrpljeni u nastaloj situaciji. No, žene u prosjeku više preferiraju činjenicu da ne moraju putovati na posao u usporedbi s muškarcima te i više preferiraju rad od kuće i osjećaju se sigurnije od zaraze zbog rada od kuće. Stariji sudionici bez obzira na spol više su zabrinuti za svoje zdravlje od mlađih sudionika. Također, oni koji imaju djecu teže usklađuju privatne i radne obveze kada rade od kuće te im je teže postaviti granicu između radnog i slobodnog vremena u odnosu na sudionike koji nemaju djecu. Sudionici bez djece procjenjuju da uspješnije obavljaju radne zadatke od kuće te da se lakše fokusiraju na radne zadatke u usporedbi s onima koji imaju djecu. Nadalje, sudionici bez djece su manje emocionalno iscrpljeni te manje u strahu za vlastito zdravlje u trenutnoj situaciji. Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako su se radu od kuće u prosjeku najbolje prilagodili oni sudionici koji često imaju priliku raditi od kuće i u uobičajenim situacijama, a sudionici koji nikada nisu imali prilike raditi od kuće, u trenutnoj situaciji uspješnije postavljaju granicu između radnog i slobodnog vremena. Također, sudionici koji često rade od kuće se u trenutnoj situaciji osjećaju produktivnije i manje usamljeno od onih sudionika koji imaju priliku samo ponekad raditi od kuće. Općenito, sudionici koji rade od kuće se osjećaju sigurnijima od potencijalne zaraze u usporedbi s onim zaposlenicima koji u ovom trenutku rade iz ureda, ali zanimljivo je to da većina njih koji rade iz ureda u ovom trenutku ipak ne bi željelo raditi od kuće.

Ključne riječi / Keywords: rad od kuće, korona virus, prilagodba

[✉] darija.jakovljevic@dekra.com

RAD OD KUĆE RADI! DVA ISTRAŽIVANJA RADA OD KUĆE TIJEKOM KORONA KRIZE

Mitja Ružojčić[✉], Zvonimir Galić, Antun Palanović, Maja Parmač Kovačić, Nikola Erceg
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Krešimir Žnidar

Prizma – Centar za poslovnu inteligenciju, Zagreb, Hrvatska

Ana Tkalac Verčić

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Jedna od glavnih psiholoških dobrobiti posla je pružanje strukture našim životima (Jahoda, 1981). Ljudi obično organiziraju ostale obveze oko poslovnih obaveza koje proizlaze iz boravka na radnom mjestu, što im omogućuje lakše razdvajanje poslovne od obiteljske uloge. Međutim, u zadnjih nekoliko mjeseci, obilježenih pandemijom koronavirusa i strogim mjerama ograničavanja socijalnih kontakata, mnogo radnika je bilo primorano raditi od kuće. Rad od kuće je izbrisao fizičke granice poslovnog i privatnog aspekta života i tako narušio strukturu koju posao inače pruža, stoga smo kroz dva istraživanja htjeli istražiti kako se to odrazilo na ravnotežu poslovnih i obiteljskih obaveza, psihološko odvajanje od posla i radnu učinkovitost. Prvo istraživanje proveli smo u travnju/svibnju, za vrijeme strogih mjera Stožera za civilnu zaštitu, na nacionalno reprezentativnom uzorku 555 hrvatskih radnika od kojih je 130 veći dio tjedna radilo od kuće. U usporedbi sa zaposlenicima koji nisu radili od kuće, oni koji su radili od kuće izvijestili su o većem konfliktu između obiteljskih i poslovnih obaveza te o težem psihološkom odvajanju od posla. Međutim, rad od kuće nije narušio radnu učinkovitost. U drugom istraživanju htjeli smo provjeriti hoće li povratak na radno mjesto rezultirati poboljšanjem ravnoteže poslovnih i obiteljskih obaveza, psihološkog odvajanja od posla i radne učinkovitosti. Ovo smo istraživanje proveli na prigodnom uzorku 165 radnika koji su ispunili upitnike u dva navrata: (1) u travnju/svibnju, za vrijeme strogih mjera Stožera kada su svi u uzorku radili od kuće i (2) u lipnju, nakon popuštanja strogih mjera, kada su se 103 radnika vratila na radna mjesta. Rezultati su pokazali da je povratak na radno mjesto umanjio jedino stupanj u kojem obiteljske obaveze remete poslovne. Radnici koji su se vratili na radno mjesto nisu izvijestili o smanjenju stupnja u kojem poslovne obaveze remete obiteljske, porastu psihološkog odvajanja od posla niti povećanju radne učinkovitosti. Ukupno, naši nalazi pokazuju da, iako rad od kuće može remetiti ravnotežu privatnih i poslovnih obaveza te otežava psihološko odvajanje od posla, ljudi se ovakvom obliku rada prilagođavaju relativno brzo te uspijevaju održati radnu učinkovitost.

Ključne riječi / Keywords: rad od kuće; psihološko odvajanje; ravnoteža posla i obitelji; radna učinkovitost; koronavirus

[✉] mruzojci@ffzg.hr

NESIGURNOST POSLA I INOVATIVNOST U UVJETIMA RADA OD KUĆE – ŠTO ORGANIZACIJE MOGU UČINITI ZA DOBROBIT ZAPOSLENIKA?

Jasmina Tomas[✉], Darja Maslić Seršić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Novonastali uvjeti na tržištu rada izazvani pandemijom COVID-19 stavljaju imperativ na inovativno radno ponašanje (IRP) zaposlenika: u uvjetima visoke ekonomske neizvjesnosti od zaposlenika se, možda više nego ikada prije, očekuje da osmišljavaju i primjenjuju nove ideje, proizvode i procese koji doprinose poslovanju organizacija u novim uvjetima poslovanja. Istovremeno, ovi uvjeti kod zaposlenika potiču doživljaj nesigurnosti posla (tj. zabrinutost oko potencijalnog gubitka posla) koji narušava dobrobit zaposlenika te smanjuje njihovo IRP. Stoga je u fokusu ovog istraživanja pitanje – kako organizacije mogu ublažiti nepovoljne učinke nesigurnosti posla na IRP? Dosadašnja istraživanja pokazuju da participativno donošenje odluka – organizacijska strategija kojom se zaposlenike potiče da sudjeluju u donošenju organizacijskih odluka – može ublažiti negativni učinak nesigurnosti posla na određene oblike radnog ponašanja. Međutim, učinak ove strategije u kontekstu IRP-a još uvijek nije dovoljno istraženo, niti je poznata njena učinkovitost kod zaposlenika koji rade od kuće (telework). S obzirom na potencijalnu veću zastupljenost ovog načina rada i u budućnosti, cilj ovog istraživanja je ispitati može li participativno donošenje odluka ublažiti negativnu povezanost između nesigurnosti posla i IRP-a kod zaposlenika koji rade od kuće. U radu smo testirali moderacijsko-medijacijski model na uzorku zaposlenika različitih demografskih karakteristika (n=283) koji pretpostavlja da će: (1) negativna povezanost između doživljaja nesigurnosti posla i IRP-a biti djelomično posredovana narušenom psihološkom dobrobiti (operacionaliziranom kroz smanjeno zadovoljstvo životom i optimizam) te (2) participativno donošenje odluka imati trostruki moderacijski učinak na izravnu negativnu povezanost između nesigurnosti posla i IRP-a te na povezanosti između nesigurnosti posla i dobrobiti, odnosno dobrobiti i IRP-a. Rezultati su djelomično potvrdili postavljene hipoteze: narušena psihološka dobrobit jedan je od mehanizama u podlozi negativne povezanosti između nesigurnosti posla i IRP-a; procjena visoke mogućnosti participacije ublažila je izravnu negativnu povezanost između nesigurnosti posla i IRP-a te između narušene psihološke dobrobiti i IRP-a. Nalazi istraživanja ukazuju na pozitivnu ulogu doživljaja participacije u odlučivanju na radno ponašanje zaposlenika u uvjetima rada od kuće te globalne neizvjesnosti izazvane pandemijom.

Ključne riječi / Keywords: nesigurnost posla, inovativno radno ponašanje, dobrobit zaposlenika, rad od kuće

✉ jtomas@ffzg.hr

TRANSFORMACIJSKO VODSTVO I RADNA USPJEŠNOST NASTAVNIKA U VRIJEME PANDEMIJE COVID-19: ULOGA SAMOEFIKASNOSTI I DIGITALNE PISMENOSTI

Irena Burić[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Maja Parmač Kovačić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Istraživanja sustavno pokazuju da je transformacijski stil rukovođenja pozitivno povezan s radnom uspješnošću zaposlenika te da je ovaj odnos posredovan i moderiran brojnim osobnim i kontekstualnim čimbenicima. Međutim, transformacijsko vodstvo ravnatelja škola i njegov odnos s radnom uspješnošću nastavnika još uvijek su slabo istraženi, a naročito u svjetlu povećanih i izvanrednih zahtjeva na radnom mjestu kao što su, primjerice, zahtjevi i izazovi uzrokovani pandemijom COVID-19 i organizacijom rada na daljinu. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati *kako* i *kada* transformacijsko vodstvo ravnatelja objašnjava kvalitetu poučavanja na daljinu. Preciznije, testirana je medijacijska uloga nastavničke samoefikasnosti u objašnjenju odnosa između nastavničke percepcije transformacijskog vodstva ravnatelja njihovih škola i triju dimenzija samoprocijenjene kvalitete poučavanja – upravljanja razredom u virtualnim učionicama, aktivacije viših kognitivnih procesa učenika i emocionalne podrške učenicima. Također, provjerena je potencijalna moderatorska uloga stupnja samoprocijenjene digitalne pismenosti nastavnika, kao jednog od iznimno važnog osobnog resursa u kontekstu poučavanja na daljinu, u objašnjenju pretpostavljenih odnosa. U istraživanju koje je provedeno u drugoj polovici travnja 2020. godine putem *online* upitnika, sudjelovalo je 1655 nastavnika (1383 žena) osnovnih i srednjih škola iz različitih područja Hrvatske koji su u prosjeku imali 15.70 godina radnog staža u obrazovanju (SD=10.30). Moderirana medijacijska analiza pokazala je da samoefikasnost djelomično posreduje odnos između transformacijskog vodstva i triju dimenzija kvalitete poučavanja – što su nastavnici u većoj mjeri procjenjivali stil rukovođenja ravnatelja svojih škola transformacijskim, to su izvještavali o većim razinama samoefikasnosti koje su pak bile povezane s većom kvalitetom poučavanja. Također, stupanj digitalne pismenosti nije značajno moderirao odnos između transformacijskog vodstva i samoefikasnosti, odnos između transformacijskog vodstva i radne uspješnosti nastavnika, kao ni pretpostavljeni medijacijski mehanizam. Ipak, digitalna pismenost pokazala se važnom u objašnjenju i nastavničke samoefikasnosti i njihove radne uspješnosti.

Ključne riječi / Keywords: nastavnici, transformacijsko vodstvo, samoefikasnost, radna uspješnost, COVID-19 pandemija

[✉] iburic@unizd.hr

Pozvani simpozij

ODREDNICE I KORELATI USPJEŠNOG / ZDRAVOG / AKTIVNOG STARENJA

PSIHOLOŠKI KORELATI DUŽINE ŽIVOTA STARIJIH OSOBA

Damir Lučanin, Jasminka Despot Lučanin, Eva Anđela Delale, Adrijana Košćec
Bjelajac..... 25

**DOBROBIT RAZLIČITIH GENERACIJA SUVREMENE OBITELJI S OBZIROM NA OBLIKE
POMOĆI BAKA I DJEDOVA**

Jasminka Despot Lučanin, Eva Anđela Delale, Adrijana Košćec Bjelajac, Damir
Lučanin, Ivana Hanzec Marković26

INTEGRACIJA DUHOVNOSTI U CJELOVITU SKRB O STARIJIM OSOBAMA

Ana Štambuk.....27

SAMO-INICIRAJUĆI TRENING MNEMOTEHNIKA ZA OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Andrea Vranić, Marina Martinčević..... 28

**SPOLNE I DOBNE RAZLIKE U USPJEŠNOM STARENJU I NEKIM NJEGOVI
KORELATIMA**

Neala Ambrosi-Randić, Ivana Tucak Junaković, Marina Nekić.....29

ODREDNICE I KORELATI USPJEŠNOG / ZDRAVOG / AKTIVNOG STARENJA

Voditeljica/Convenor: **Ivana Tucak Junaković**[✉]
Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Za razliku od tradicionalnog pristupa starenju, unutar perspektive cjeloživotnog razvoja sve se veći naglasak stavlja na pozitivne aspekte starenja, odnosno na mogućnosti očuvanja i unaprjeđenja potencijala, sposobnosti i kvalitete života i u starijoj dobi. U kontekstu ovakvog pozitivnog pristupa starenju pojavili su se i koncepti poput uspješnog, zdravog, optimalnog, aktivnog, vitalnog starenja i sl. U ranijim istraživanjima ispitane su brojne potencijalne odrednice i korelati uspješnog/zdravog/aktivnog starenja. Pritom je najbolje empirijski potvrđena povezanost mlađe dobi, odsustva funkcionalnih ograničenja, kognitivnih oštećenja i većih zdravstvenih problema te zdravstvenih ponašanja kao što su tjelesna aktivnost i nepušenje s uspješnim starenjem. Uz dobro potvrđenu povezanost zdravstvenih i varijabli životnog stila s uspješnim/zdravim/aktivnim starenjem, sve veći broj istraživanja ukazuje i na povezanost psihosocijalnih čimbenika i varijabli dobrobiti, kao što su zadovoljstvo životom, samoefikasnost, optimizam, otpornost, duhovnost, dobri socijalni odnosi i dr., s ovim pozitivnim aspektima starenja. Cilj je ovoga simpozija predstaviti rezultate nekih hrvatskih istraživanja čimbenika koji doprinose uspješnom/zdravom/aktivnom starenju i ukazati na važnost koju ti čimbenici mogu imati za dugovječnost i kvalitetu života starijih osoba. U prvom radu prikazani su rezultati istraživanja nekih psihosocijalnih korelata (sociodemografska obilježja, samoprocjena zdravlja, funkcionalna sposobnost, kognitivna sposobnost, depresija i socijalna participacija) dužine života osoba koje žive u domovima za starije osobe. Drugi rad se bavi utjecajem pomoći baka i djedova u obitelji na njihovu dobrobit, kao i dobrobit zaposlenih roditelja. Treći rad naglašava važnu ulogu duhovnosti u lakšem suočavanju s izazovima starenja te ukazuje na važnost integracije duhovne skrbi u cjelovitu skrb o starijim osobama. Sljedeći rad usmjeren je na kognitivno funkcioniranje starijih osoba i svojim rezultatima ukazuje na važnost treninga mnemotehnika za sposobnosti pamćenja starijih osoba. U zadnjem radu naglašava se važnost razmatranja starijih osoba kao vrlo heterogene skupine, što je potkrijepljeno rezultatima istraživanja razlika u uspješnom starenju i nekim njegovim korelatima između starijih muškaraca i žena, pripadnika različitih dobnih podskupina.

Ključne riječi / Keywords: starije osobe, uspješno starenje, dužina života, psihosocijalni čimbenici, zdravlje, zadovoljstvo životom, duhovnost, bake i djedovi, mnemotehnike, pamćenje, spolne i dobne razlike

[✉] itucak@unizd.hr

PSIHOLOŠKI KORELATI DUŽINE ŽIVOTA STARIJIH OSOBA

Damir Lučanin✉

Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

Jasminka Despot Lučanin

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Eva Anđela Delale

Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Adrijana Košćec Bjelajac

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Imaju li psihološki korelati veza s dužinom života? Oni skloniji biomedicinskom modelu vjerojatno ne bi niti malo pozornosti poklonili ovakvom pitanju, no cijeli niz podataka pokazuje da pojedine psihološke varijable pokazuju povezanost s dužinom života. Ako nam je cilj osigurati pretpostavke za čim dulje moguće trajanje života uz najbolju moguću kvalitetu života tada svakako treba u obzir uzeti sve psihosocijalne čimbenike. Cilj ovog rada je analizirati i prikazati rezultate istraživanja o povezanosti psihosocijalnih i nekih bioloških čimbenika s dužinom života starijih osoba koje žive u domovima umirovljenika. Sudionici su bili 534 stanovnika 11 domova umirovljenika u Zagrebu, Hrvatska, 158 (29,6%) muškaraca, 376 (70,4%) žena, u prvoj točki mjerenja dob im je bila od 56–96 godina (prosječno 79), koji nisu bili ovisni o pomoći drugih osoba i nije im dijagnosticirana demencija. Promatrane su varijable: životni status (živ / preminuo); uobičajeni biološki i kemijski indikatori dobiveni biokemijskom analizom venske krvi (prikupljeno na početku praćenja) i psihosocijalne varijable (sociodemografski podaci, samoprocjena zdravlja, funkcionalna sposobnost, kognitivna sposobnost, depresija i socijalna participacija) - prikupljeni na početku praćenja i dvije godine nakon toga. Podaci su prikupljeni od sudionika individualno u ustanovi uz pomoć uvježbanih anketara. Različiti modeli analize preživljavanja pokazuju statistički značajan učinak promatranog seta varijabli na dužinu života. Od psihosocijalnih varijabli najsnažniju povezanost s dužinom života pokazala je samoprocjena zdravlja, što je suglasno s većinom nalaza drugih istraživanja sa sličnim skupom promatranih varijabli. Značajnu povezanost s dužinom života pokazuju također i neki biološki čimbenici (npr. apolipoprotein i urea). Ovi rezultati upućuju na poželjne aktivnosti za održanje odgovarajućeg zdravstvenog (tjelesnog i fiziološkog) stanja, ali i na poželjne uvjete za odgovarajuće oblikovanje pojedinih psihosocijalnih pretpostavki (na primjer percepciju vlastitog zdravstvenog stanja).

Ključne riječi / Keywords: starije osobe, dužina života, psihosocijalni čimbenici, samoprocjena zdravlja

✉ dlucanin@gmail.com

DOBROBIT RAZLIČITIH GENERACIJA SUVREMENE OBITELJI S OBZIROM NA OBLIKE POMOĆI BAKA I DJEDOVA

Jasminka Despot Lučanin [✉]

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Eva Anđela Delale

Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Adrijana Koščec Bjelajac

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Damir Lučanin

Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

Ivana Hanzec Marković

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Očekivana je pojava u starenju da starije osobe postaju primatelji pomoći i skrbi. Međutim, vrlo često, starije osobe postaju važni izvori pomoći u obitelji. Malo je istraživanja o tome kako suvremeni načini rada, npr. fleksibilno radno vrijeme ili rad od kuće, djeluju na zaposlenike i njihove obitelji. Novija istraživanja usmjeravaju se na utvrđivanje čimbenika koji djeluju na zadovoljstvo zaposlenika i članova njihovih obitelji u suvremenim uvjetima rada. Istraživački nalazi o djelovanju skrbi o unucima na dobrobit baka i djedova različiti su. Utvrđeno je da više odgovornosti za skrb o unucima i pružanje financijske pomoći obitelji odrasle djece djeluje negativno na dobrobit baka i djedova, dok je povremena skrb o unucima rijetko pokazala negativno djelovanje na njihovu dobrobit. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost dobrobiti zaposlenih roditelja i njihovih starijih članova obitelji s njihovom percepcijom pomoći koju stariji članovi pružaju obitelji. Sudionici su bili 248 odraslih osoba, članova 124 obitelji u Hrvatskoj, koje se sastoje od zaposlenih roditelja s djecom te baka i djedova. Ispitano je 124 zaposlenih roditelja (78% žene), u dobi od 23 do 52 godine (prosječno 37 godina), s prosječno dvoje djece (98% do troje djece). Fiksno radno vrijeme ima 73% roditelja, a fleksibilno njih 27%. Ispitano je 124 baka (81%) i djedova, u dobi od 50 do 87 godina (prosječno 64 godine), od kojih je 77% u mirovini. Varijable su: sociodemografske (dob, spol, broj djece, radno vrijeme zaposlenih roditelja), zadovoljstvo životom te oblik i učestalost pomoći baka i djedova u obitelji. Strukturirani intervju primijenjen je individualno, u domu sudionika. Rezultati pokazuju najučestalijim, iako povremenim oblicima pomoći baka i djedova: čuvanje djece dok roditelji rade, materijalna ili financijska pomoć te pomoć u održavanju kućanstva. Utvrđene su značajne korelacije između: zadovoljstva životom roditelja te baka i djedova ($r = 0,20$, $p < 0,05$), zadovoljstva životom baka i djedova te percepcije roditelja o pomoći baka i djedova u obitelji ($r = 0,24$, $p < 0,01$), percepcije baka i djedova te percepcije roditelja o pomoći baka i djedova u obitelji ($r = 0,54$, $p < 0,01$). Rezultati ukazuju na pozitivan učinak pomoći baka i djedova u obitelji na zadovoljstvo životom zaposlenih roditelja te baka i djedova. Nalazi upućuju na moguću prilagodbu oblika pomoći koji doprinose povećanju zadovoljstva životom različitih obiteljskih generacija.

Ključne riječi / Keywords: bake i djedovi, zaposleni roditelji, suvremeni uvjeti rada, pomoć u obitelj, zadovoljstvo životom

[✉] jdespot@hrstud.hr

INTEGRACIJA DUHOVNOSTI U CJELOVITU SKRB O STARIJIM OSOBAMA

Ana Štambuk[✉]

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Život je putovanje koje i u starosti ima svoj cilj. U svijetu napretka tehnologije i znanosti u mnogim područjima života, čini se da starost i starenje ostaju kao trajni izazov kako za društvo tako i za svakog pojedinca. Je li starost razdoblje života u kojem samo gubimo (mladost, snagu, postignuća, ljepotu) ili je to vrijeme za otkrivanje važnih razvojnih komponenti? Je li starost faza života koju možemo prihvatiti kao darovano vrijeme s pogledom unatrag - sa zahvalnošću i s pogledom prema budućnosti - s nadom? Prihvaćanje, zahvalnost i nada su duhovne vrijednosti, ali ujedno i duhovne potrebe svakog čovjeka koje u starijoj dobi poprimaju drugačiji značaj. Duhovnost ima osobnu dimenziju, ali može činiti i sponu između osobe i njene uže sredine i zajednice te tako poticati zajedništvo među ljudima kroz različite duhovno/religiozne aktivnosti. Duhovnost u starijoj životnoj dobi osobi daje osjećaj povezanosti s događanjima u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Brojna istraživanja su pokazala da duhovnost ima utjecaj na različitim područjima skrbi o starijim ljudima kao resurs osnaživanja: suočavanje s brojnim gubicima, pomoć u osamljenosti, žalovanju, povezana je s manjim rizikom od samoubojstva, oboljenjima od depresije i smanjenim rizikom od različitih ovisnosti. Također mnogi istraživači ističu duhovnost kao važan faktor dugovječnosti i uspješnog starenja. Unatoč navedenim znanstvenim činjenicama, duhovne potrebe mnogih starijih osoba su zanemarene i/ili neprepoznate te je cilj ukazati na važnost integracije duhovne skrbi u cjelovitu skrb o starijim osobama.

Ključne riječi / Keywords: starije osobe, duhovna skrb, duhovne potrebe

✉ astambuk@pravo.hr

SAMO-INICIRAJUĆI TRENING MNEMOTEHNIKA ZA OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Andrea Vranić, Marina Martinčević✉

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Mnemotehlike čine osnovu strateških kognitivnih treninga kojima se nastoji kompenzirati pad ili slabljenje kognitivnih funkcija. Zbog njihove učinkovitosti u osnaživanju pamćenja, najčešće se koriste kao oblik treninga kod starijih osoba. Starije osobe su vrlo često uvjerenе u svoje slabije sposobnosti što dodatno može oslabiti njihov uradak u kognitivnim zadacima. Trening mnemotehnika koji bi svakom pojedincu omogućio vlastiti tempo učenja mogao bi imati dodatnu učinkovitost ne samo u osnaživanju pamćenja, već i u promjeni slike o svojim sposobnostima. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati može li samo-inicirajući trening mnemotehnika osnažiti sposobnosti pamćenja i svakodnevnog funkcioniranja starijih osoba te izmijeniti njihov osobni stav spram starijih osoba. U istraživanju je sudjelovalo N=60 osoba starije životne dobi koje su po slučaju podijeljene u tretmansku (n=30) i pasivnu kontrolnu skupinu (n=30). Objema skupinama je prije početka treninga ispitan kognitivni status i verbalne sposobnosti, a prije i nakon završetka treninga ispitane su sposobnosti pamćenja parova riječi, učenja i dosjećanja liste riječi, sposobnost oslobađanja od interferencije, rješavanje svakodnevnih problema te eksplicitni i implicitni stav o osobama starije životne dobi. Osobe tretmanske skupine su koristeći priručnik, samostalno prolazile kroz trening mnemotehnika mentalnog predočavanja i stvaranja rečenica. Trening se sastojao od pet seansi s razmakom od tri dana između dviju seansi. Priručnik je sadržavao pet vježbi jednake strukture: 1) ponavljanje mnemotehnika, 2) vježbe pamćenja. Vježbe su se sadržajno razlikovale, odnosno sudionici su pamtili različite parove riječi i/ili slika koje su težinski poredane kroz trening, od najlakših do najtežih parova. Rezultati su pokazali pozitivne učinke treninga na šire sposobnosti pamćenja, no ograničeni transfer na mjere svakodnevnog rješavanja problema te promjenu eksplicitnog i implicitnog stava o osobama starije životne dobi.

Ključne riječi / Keywords: kognitivni trening, starije osobe, mnemotehlike

✉ mmartincevic@ffzg.hr

SPOLNE I DOBNE RAZLIKE U USPJEŠNOM STARENJU I NEKIM NJEGOVIM KORELATIMA

Neala Ambrosi-Randić✉

Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, Hrvatska

Ivana Tucak Junaković, Marina Nekić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Porast udjela starih osoba u svjetskoj populaciji praćen je povećanim interesom za istraživanje osobina starih i procesa starenja. Dugo su ta istraživanja bila usmjerena pretežito na kronične bolesti i funkcionalne gubitke, a sada se pomiču prema pozitivnim aspektima starosti odnosno očuvanju i razvijanju potencijala i sposobnosti u okrilju koncepta uspješnoga starenja. Ta su istraživanja važna jer omogućavaju razumijevanje čimbenika koji pridonose kvaliteti života u kasnijim godinama. Pri tome se obično zaboravlja da je populacija starih vrlo heterogena, te neki autori predlažu da se klasificiraju po obrazovanju, spolu, kronološkoj i kognitivnoj dobi, funkcionalnim sposobnostima i/ili drugim obilježjima. Sukladno preporukama Svjetske zdravstvene organizacije, 477 starijih sudionika iz različitih dijelova Hrvatske klasificirali smo kao starije (60-75 god.) i stare (76-90), te provjerili postoje li dobne i spolne razlike u uspješnom starenju i nekim njegovim korelatima (zdravlje i psihološka dobrobit). Relevantni konstrukti mjereni su: Skalom samoprocjene uspješnog starenja, subskalom otvorenosti prema iskustvu, Loyola skalom generativnosti, Skalom optimizma, uz čestice samoprocjene mentalnog i tjelesnog zdravlja, zadovoljstva životom i financijama, životnih žaljenja zbog propuštenih prilika i pogrešnih akcija. Niz provedenih ANOVA 2 (dob) x 2 (spol) pokazao je postojanje značajnog efekta spola za tjelesno zdravlje; dobi za zadovoljstvo financijama, kao i značajnih interakcijskih efekata za uspješno starenje, generativnost i otvorenost. Stare su osobe zadovoljnije financijama od starijih, a muškarci (neovisno o dobi) procjenjuju svoje tjelesno zdravlje značajno boljim negoli žene. Starije su osobe značajno otvorenije prema novim životnim iskustvima od starih, pri čemu je ta razlika posebno naglašena kod žena. Zanimljivo je da starije žene procjenjuju svoj proces starenja uspješnijim te se smatraju generativnijima negoli stariji muškarci, no stari muškarci su uspješniji i imaju veći osjećaj generativnosti negoli stare žene. Ovakvi nalazi sugeriraju da je uspješno starenje proces (a ne stanje) koji se mijenja u funkciji vremena, a takve bi nalaze trebalo dopuniti podacima longitudinalnih istraživanja. Osnovni nalazi ovoga istraživanja daju podršku autorima koji smatraju da se u starosti osobe ne bi trebale tretirati kao jedinstvena, homogena populacija, odnosno potvrđuju važnost i potrebu razmatranja starijih osoba kao heterogenih podskupina.

Ključne riječi / Keywords: uspješno starenje, spol, dob, zadovoljstvo, zdravlje

✉ nambrosi@unipu.hr

Simpozij

GLAZBA I INDIVIDUALNE RAZLIKE

KNOWLEDGE AND SKILLS FOR COMPREHENSIVE PSYCHOLOGICAL PREPARATION FOR THE PERFORMANCE: A QUALITATIVE STUDY

Aleš Pogačnik 32

DOPRINOSE LI GLAZBENI UKUS, EMOCIONALNO KORIŠTENJE GLAZBE I USREDOTOČENA SVJESNOST OBJAŠNJENJU KONCEPTA UŽIVLJENOSTI U GLAZBU?

Ina Reić Ercegovac, Katija Kalebić Jakupčević, Snježana Dobrota 33

ODNOS GLAZBENIH PREFERENCIJA PREMA MUSIC MODELU, MOTIVA SLUŠANJA GLAZBE I CRTA LIČNOSTI

Nikolina Levak, Valnea Žauhar 34

THE PERSONALITY OF MUSICIANS: ARE THERE GENDER DIFFERENCES?

Blanka Bogunović 35

USPOREDBA OSOBINA LIČNOSTI RAZLIČITIH SKUPINA STUDENATA MUZIČKE AKADEMIJE

Ana Butković 36

WELLBEING IN PROFESSIONAL SOLO SINGERS: A QUALITATIVE STUDY

Katarina Habe, Nina Murko Feguš 37

GLAZBA I INDIVIDUALNE RAZLIKE

Voditeljica/Convenor: **Ana Butković**✉

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Područje psihologije glazbe je i istraživačima i javnosti zanimljivo područje istraživanja. U ovom simpoziju okupljeni su istraživači iz Hrvatske, Slovenije i Srbije koji se bave područjem psihologije glazbe i koji će prikazati svoja istraživanja. Teme njihovih istraživanja uključuju individualne razlike u osobinama ličnosti, glazbenim preferencijama, uživljenosti u glazbu, korištenju glazbe i dobrobiti.

Ključne riječi / Keywords: muzičari, ličnost, glazbene preferencije, uživljenost u glazbu

✉ abutkovic@ffzg.hr

KNOWLEDGE AND SKILLS FOR COMPREHENSIVE PSYCHOLOGICAL PREPARATION FOR THE PERFORMANCE: A QUALITATIVE STUDY

Aleš Pogačnik[✉]

Department for Music Education, Academy of Music, Ljubljana, Slovenia

Using qualitative research, this article determines what knowledge of psychological preparation for performing the students of the Academy of Music in Ljubljana possess. Furthermore, it also determines the extent to which the students use this knowledge in their own musical activity. With the help of guidance questions in the questionnaire, we obtained information on how the teachers of the instruments have been preparing them mentally and psychologically, how much attention the students are now paying to the psychological preparation and how successful they are in doing so, and what changes they would like to make in this field. During the 15-lesson-course The Art and Skills of Preparation for Performance, scheduled within a short time frame, the students are introduced to the skills of relaxation, goal setting, visualization and anchoring. Having completed the course, the students reassess their knowledge and skills of psychological preparation for performance and describe what has changed since they took this course.

Ključne riječi / Keywords: knowledge of psychological preparation, attention to psychological preparation, early music education, students of Academy of music, difference before and after course

✉ Ales.Pogacnik@ag.uni-lj.si

DOPRINOSE LI GLAZBENI UKUS, EMOCIONALNO KORIŠTENJE GLAZBE I USREDOTOČENA SVJESNOST OBJAŠNJENJU KONCEPTA UŽIVLJENOSTI U GLAZBU?

Ina Reić Ercegovac[✉], Katija Kalebić Jakupčević, Snježana Dobrota

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Uživljenost u glazbu predstavlja sposobnost i želju pojedinca da bude involviran u emocionalno iskustvo koje potiče glazba. Mogućnost uživanja u glazbu ovisi o različitim čimbenicima. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti može li se uživljenost u glazbu povezati s korištenjem glazbe u svrhu regulacije raspoloženja, je li usredotočena svjesnost kao metakognitivni proces aktivnog usmjeravanja pažnje na aktualno iskustvo uz prihvaćanje vlastitih misli i osjećaja negativno povezana s uživljenosti u glazbu, te hoće li odnos glazbenog ukusa i uživljenosti u glazbu ovisiti o preferencijama pojedinih žanrova, odnosno glazbenom ukusu. U istraživanju je sudjelovalo 252 studenata Sveučilišta u Splitu (M=22.7 godina) koji su ispunili nekoliko instrumenata – Upitnik glazbenog ukusa s trinaest glazbenih stilova, Upitnik usredotočene svjesnosti, Upitnik uživljenosti u glazbu te Kratku skalu regulacije raspoloženja glazbom. Primijenjeni upitnici su pokazali zadovoljavajuće psihometrijske značajke te su formirani ukupni rezultati po pojedinim (pod)skalama sukladno njihovim izvornim strukturama. Faktorska struktura Upitnika glazbenog ukusa uputila je na trodimenzionalno rješenje pri čemu su se na jednom faktoru izdvojili intenzivno-buntovni glazbeni stilovi (heavy metal, rock i alternativna glazba), na drugom energično-ritmični stilovi (popularna glazba, rap, hip-hop i elektronska glazba) te na trećem faktoru stilovi koji su u ranijim istraživanjima obično činili refleksivno-kompleksnu i veselo-konvencionalnu dimenziju (jazz, klasična glazba, gospel, hrvatska etno glazba, blues, soul funk, country). Rezultati su pokazali da sudionici preferiraju energično-ritmični glazbeni stil značajno više od ostale dvije dimenzije među kojima nije bilo značajnih razlika. Rezultati su također pokazali da odabrani prediktori objašnjavaju 66% varijance uživljenosti u glazbu, pri čemu su se preferencije refleksivno-kompleksne i veselo-konvencionalne glazbe, usredotočena svjesnost i četiri od sedam faktora regulacije raspoloženja glazbom pokazali značajnim samostalnim prediktorima. Pri tome je, u skladu s očekivanjima, usredotočena svjesnost negativan prediktor uživljenosti u glazbu, dok su opuštanje, poticanje snažnih emocija, distrakcija od stresa te kontemplacija pozitivni prediktori uživljenosti u glazbu. Konačno, moguće je zaključiti da uživljenost u glazbu ovisi i o glazbenom ukusu na način da su preferencije samo nekih stilova glazbe značajni prediktori uživljenosti u glazbu.

Ključne riječi / Keywords: emocionalno iskustvo, glazbeni ukus, usredotočena svjesnost, uživljenost u glazbu

[✉] inareic@ffst.hr

ODNOS GLAZBENIH PREFERENCIJA PREMA MUSIC MODELU, MOTIVA SLUŠANJA GLAZBE I CRTA LIČNOSTI

Nikolina Levak, Valnea Žauhar[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti petofaktorsku strukturu MUSIC modela glazbenih preferencija (Rentfrow, Goldberg i Levitin, 2011). Preferencije se pritom mjere putem procjena sviđanja glazbenih isječaka, a pet dimenzija modela odnosi se na preferencije prema blagoj, nepretencioznoj, sofisticiranoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi. Cilj ovog istraživanja također je bio ispitati odnos glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe (emocionalno, kognitivno, pozadinsko slušanje) i crta ličnosti. U istraživanju je sudjelovalo 457 ispitanika (74.2% ispitanica) prosječne dobi od 20 godina. U prvom dijelu istraživanja, ispitanici su ispunili Inventar motiva slušanja glazbe (Uses of music inventory, UMI, Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007) te Petofaktorski inventar ličnosti (Big Five Inventory, BFI, Benet-Martinez i John, 1998). U drugom dijelu istraživanja, ispitanici su procijenili koliko im se sviđa svaki od 25 prezentiranih glazbenih isječaka u trajanju od 15 sekundi. Rezultati su pokazali da je struktura MUSIC modela zadovoljavajuća kad se u ispitivanje glazbenih preferencija uključi 21 isječak, a povezanosti glazbenih preferencija i motiva slušanja glazbe s crtama ličnosti uglavnom su replicirane. Crte ličnosti doprinijele su objašnjenju varijance glazbenih preferencija povrh dobi i spola, a kao samostalni prediktori većinom su se, očekivano, istaknule otvorenost i ekstraverzija. Povrh crta ličnosti, motivi slušanja glazbe objasnili su preferencije prema blagoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi. Preferencije prema blagoj glazbi pritom pozitivno predviđa emocionalno, a negativno kognitivno slušanje. Preferencije prema intenzivnoj glazbi pozitivno predviđa samo kognitivno slušanje. Preferencije prema suvremenoj glazbi pozitivno predviđaju emocionalno i pozadinsko slušanje, dok je kognitivno slušanje negativni prediktor. Ukupne količine objašnjene varijance glazbenih preferencija kreću se u rasponu od 8% za suvremenu do 26% za sofisticiranu glazbu, stoga je budućim istraživanjima potrebno istražiti dodatne faktore koji objašnjavaju glazbene preferencije kada su one mjerene pomoću procjena sviđanja glazbenih isječaka. Zadovoljavajuća replikabilnost petofaktorske strukture MUSIC modela ukazuje na to da je mjerenje glazbenih preferencija korištenjem procjena sviđanja glazbenih isječaka opravdana što olakšava usporedbe glazbenih preferencija kod različitih skupina ispitanika.

Ključne riječi / Keywords: glazbene preferencije, MUSIC model, glazbeni isječci, motivi slušanja glazbe, ličnost

[✉] vzauhar@ffri.hr

THE PERSONALITY OF MUSICIANS: ARE THERE GENDER DIFFERENCES?

Blanka Bogunović[✉]

Faculty of Music, University of Arts, Belgrade, Serbia

Personality research of musicians with regard to gender differences is scarce in international literature. We intend to present results concerning musicians' personality, where gender differences appeared to be significant and try to contribute to the key question: is musical gender identity a social construct or is it biologically determined? Review of several research studies in Serbia, concerning the personality of musicians and gender differences, was conducted. Samples encompassed 67 to 650 participants. Personality inventories were used (JEPQ, HSPQ, NEO-P-R, BSRI, Plutchik's CSQ), as well as teachers' assessments. Multivariate statistical analyses were performed. Results pointed out, that personality traits differences between boys and girls exist already at the early phase of music tuition (Stojanović, 1988). Female adolescent musicians were found to be more sensitive, group-dependent and outgoing compared to male students, which was interpreted as compliance to the socially defined gender roles (Bogunović, 2010). The relations of gender identity, musical personality, and musical achievements were investigated in the music students' group. Around 30% belonged to the group of psychological androgyny, 30% undifferentiated, less to feminine males and masculine females. Music achievements were significantly correlated to femininity in male students, while feminine female musicians had more psychological difficulties in the field of self-esteem, they perceived themselves as less successful and they were more emotionally unstable and vulnerable to stress (Bogunović & Bodroža, 2015). Adult female musicians proved to be more oriented towards imagination, emotions, and aesthetics, as well as warmth, straightforwardness, compliance, and altruism, showing an interest in the well-being of others (Bogunović, 2012). Their stress coping styles were significantly more avoiding, help-seeking and substitution, emotional-behavioral strategies, but also to improving their own or situational limitations (Bogunović, Stanković & Stanišić, 2009).

Results point out to multilayered musical identity which is primarily conditioned by socio-cultural field and professional experiences and related to the development of sex-typed roles and gender identity of musicians. Musical gender identity makes a difference and psychological androgyny contributes to success in music and one's well-being. Practical implications for education could be drawn.

Ključne riječi / Keywords: personality of musicians, gender identity, psychological androgyny, coping style

✉ blankabogunovic@fmu.bg.ac.rs

USPOREDBA OSOBINA LIČNOSTI RAZLIČITIH SKUPINA STUDENATA MUZIČKE AKADEMIJE

Ana Butković[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja mogu se podijeliti na ona koja ukazuju na to da postoje razlike u ličnosti među muzičarima koji sviraju različite instrumente i na ona koja ukazuju da tih razlika nema. Butković i Modrušan (2019) su koristeći BFI-10 upitnik ličnosti utvrdile da među studentima Muzičke akademije nema razlika u osobinama ličnosti s obzirom na to kojoj skupini muzičara pripadaju. U ovom istraživanju provjerene su razlike u osobinama ličnosti, koristeći duži BFI upitnik, kod studenata Muzičke akademije (N = 284, 54% žena) podijeljenih u 4 skupine: glazbena pedagogija (n = 63), instrumenti s tipkama (n = 66), žičani instrumenti (n = 90) i duhački instrumenti (n = 65). Studenti, uglavnom (88%) prve godine studija (M = 19.44, SD = 2.11, raspon 15–35 godina), su ispunili BFI upitnik ličnosti za vrijeme nastave. Provedena analiza varijance pokazala je da razlike postoje samo u otvorenosti ($F(3,280) = 6.06, p = 0.001$), pri čemu su razlike utvrđene između studenata duhačkih instrumenata koji su imali najniži rezultat na otvorenosti (M = 3.81, SD = 0.59) te studenata žičanih (M = 4.03, SD = 0.44) i instrumenata s tipkama (M = 4.18, SD = 0.45). Objektivne veličine efekta ($d_1 = -0.42, d_2 = -0.71$) ubrajaju se u umjerene veličine efekta. Dobiveni rezultati ukazuju da generalno nema razlika u ličnosti među muzičarima koji sviraju različite instrumente, ali da se korištenjem dužih mjera ličnosti mogu zahvatiti neke finije razlike među muzičarima. Preporuka za sljedeća istraživanja bi bila uključiti i razinu faceta.

Ključne riječi / Keywords: ličnost, muzičari

✉ abutkovic@ffzg.hr

WELLBEING IN PROFESSIONAL SOLO SINGERS: A QUALITATIVE STUDY

Katarina Habe[✉]

Department for Music Education, Academy of Music, Ljubljana, Slovenia

Nina Murko Feguš

Community Health Centre, Ptuj, Slovenia

This qualitative study describes the experiences of professional solo singers and focuses on the effects singing has on their psychological wellbeing with focus on their self-confidence, mood and stress factors. Previous research has focused on professional and amateur choir singers, and mainly positive effects of psychological wellbeing have been found. In depth semi-structured interviews were conducted with 14 professional solo singers from Slovenia. The findings revealed that singing has a generally positive impact on the participants and offers them relaxation, satisfaction and happiness. The positive effects of singing have also been found in the emotional and the social areas of participants. Singing had mostly positive impact on confidence and mood of professional solo singers, but numerous stress factors were also present, which occasionally reduce the sense of psychological wellbeing. Classical singing has been found to be the most demanding discipline, even in the physical (fitness) terms, from other popular genres, for which study highlights the need for further research. Compared with previous studies with professional choirs, this study suggests that professional solo singers are faced with major stress factors which occasionally restrict their singing sensation of positive impact on their psychological wellbeing.

Ključne riječi / Keywords: professional solo singers, psychological wellbeing, self-confidence, mood, stress

✉ Katarina.Habe@ag.uni-lj.si

Simpozij

KAKO SMO? ŽIVOT U HRVATSKOJ U DOBA KORONE

PREDIKTORI PSIHIČKOG ZDRAVLJA ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19 U HRVATSKOJ Anita Lauri Korajlija, Nataša Jokić-Begić, Tanja Jurin, Meri Tadinac, Ivana Hromatko	40
BIHEVIORALNI IMUNOSNI SUSTAV U COVID-19 PANDEMIJI Ivana Hromatko, Meri Tadinac, AnitaLauri Korajlija, Nataša Jokić-Begić, Tanja Jurin	41
KAKO SU STUDENTI TIJEKOM RAZDOBLJA PANDEMIJE COVID-19 U HRVATSKOJ? Tanja Jurin, Željka Kamenov	42
RIZIČNI I ZAŠTITNI ASPEKTI PARTNERSKIH ODNOSA TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19 U HRVATSKOJ Željka Kamenov, Jasmina Mehulić.....	43
JESU LI CIJENU PANDEMIJE U VEĆOJ MJERI PLATILI ONI NAJSIROMAŠNIJI? Darja Maslić Seršić, Jasmina Tomas	44
POVEZANOST OPTEREĆENJA RODITELJA POSLOM I DJEČJOM NASTAVOM S PSIHIČKIM ZDRAVLJEM RODITELJA I DJECE TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19 Una Mikac, Gordana Keresteš, Claire Sangster Jokić, Gordana Kuterovac Jagodić.	45

KAKO SMO? ŽIVOT U HRVATSKOJ U DOBA KORONE

Voditeljica/Convenor: **Željka Kamenov**[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Projekt koji ćemo predstaviti u ovom simpoziju bavio se ispitivanjem posljedica pandemije bolesti COVID-19 u Hrvatskoj i jakog potresa na području Zagreba po psihičko zdravlje građana svih generacija. Provela ga je skupina od 13 psihologinja raznih generacija, znanstvenica i nastavnica te vanjskih suradnica Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Cilj istraživanja bio je ispitati promjene u načinu života i u odnosima tijekom pandemije bolesti COVID-19, načine na koje su građani doživjeli te promjene, izvore stresa u novonastaloj situaciji, te posljedice doživljenog stresa po psihičko zdravlje. Provedeno istraživanje najobuhvatnije je do sada u našoj zemlji, a u njemu je sudjelovalo više od 3500 osoba između 18 i 95 godina starosti i 785 učenika od 1. razreda osnovne do 4. razreda srednje škole. Podaci su prikupljeni on-line anketom tijekom svibnja 2020. godine. Upitnik se sastojao od 10 odvojenih no međusobno usklađenih dijelova, a svaka je osoba, nakon što je ispunila prvi zajednički dio, mogla odabrati na koje od ostalih dijelova želi odgovarati. Rezultati pokazuju kakvo je psihološko stanje građana Hrvatske i kako su se s pandemijom COVID-19 i potresom u Zagrebu nosile osobe svih generacija i u različitim životnim ulogama: od učenika i studenata, preko osoba u vezi i samaca, roditelja maloljetne djece, zaposlenih i nezaposlenih osoba do umirovljenika. Pokazale smo kako su se doživljene promjene u načinu života odrazile na razine stresa, anksioznosti i depresivnosti različitih podskupina građana, koji su bili najveći rizični čimbenici te što se pokazalo najvažnijim zaštitnim čimbenicima psihičkog zdravlja sudionika. U simpoziju je objedinjeno šest izlaganja suradnica u projektu: Prediktori psihičkog zdravlja za vrijeme pandemije COVID-19 u Hrvatskoj (Lauri Korajlija, Jokić-Begić, Jurin, Tadinac, Hromatko), Bihevioralni imunosni sustav u COVID-19 pandemiji (Hromatko, Tadinac, Lauri Korajlija, Jokić-Begić, Jurin), Kako su studenti tijekom razdoblja pandemije COVID-19 u Hrvatskoj? (Jurin i Kamenov), Rizični i zaštitni aspekti partnerskih odnosa tijekom pandemije COVID-19 u Hrvatskoj (Kamenov i Mehulić), Nesigurnost posla i inovativnost u uvjetima rada od kuće – što organizacije mogu učiniti za dobrobit zaposlenika? (Maslić Seršić i Tomas) te Povezanost opterećenja roditelja poslom i dječjom nastavom s psihičkim zdravljem roditelja i djece tijekom pandemije COVID-19 (Mikac, Keresteš, Sangster Jokić, Kuterovac Jagodić).

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, psihičko zdravlje, građani Hrvatske

[✉] zkamenov@ffzg.hr

PREDIKTORI PSIHIČKOG ZDRAVLJA ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19 U HRVATSKOJ

Anita Lauri Korajlija[✉], Nataša Jokić-Begić, Tanja Jurin, Meri Tadinac, Ivana Hromatko
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Rezultati dosadašnjih istraživanja ukazuju da značajnu ugroženost psihičkog zdravlja tijekom pandemije COVID-19. Cilj ovog dijela istraživanja bio je ispitati prediktore psihičkog zdravlja tijekom pandemije COVID-19 u Hrvatskoj. Kao indikatore psihičkog zdravlja koristili smo DASS-21, mjeru depresivnosti, anksioznosti i stresa, te smo procjenjivali opću kvalitetu života. Kao prediktore psihičkog zdravlja koristili smo sociodemografske karakteristike (spol, dob i roditeljski status), iskustvo potresa, procjenu osobnih snaga te mjere specifičnih briga vezanih uz COVID-19 krizu (zdravstvene, ekonomske, socijalne i građanske brige) te učestalost sigurnosnih ponašanja vezanih uz sprječavanje širenja bolesti. U ovom dijelu istraživanja sudjelovalo je ukupno 966 sudionika. Rezultati pokazuju da odabrani set prediktora objašnjava četvrtinu varijance depresivnosti (24%) i stresa (25%) te nešto manje od 20% varijance anksioznosti (17%) i kvalitete života (17%) te je za svaki od kriterija utvrđen specifičan set prediktora. Rizičnim čimbenicima depresivnosti pokazali su se ženski rod, mlađa dob, iskustvo potresa, izraženije ekonomske, socijalne i građanske brige, veća učestalost sigurnosnih ponašanja vezanih uz sprječavanje širenja bolesti te niža procjena osobnih snaga. Rizični prediktori anksioznosti su ženski rod, mlađa dob, izraženije zdravstvene i socijalne brige, veća učestalost sigurnosnih ponašanja vezanih uz sprječavanje širenja bolesti te niža procjena osobnih snaga. Prediktori izraženijeg stresa su ženski rod, mlađa dob, roditeljska uloga, izraženije sve brige vezane uz COVID-19, veća učestalost sigurnosnih ponašanja vezanih uz sprječavanje širenja bolesti te niža procjena osobnih snaga. Prediktori niže kvalitete života su roditeljska uloga, iskustvo potresa, izraženije socijalne brige, veća učestalost sigurnosnih ponašanja vezanih uz sprječavanje širenja bolesti te niža procjena osobnih snaga. Zaključno, rezultati ukazuju kako se osim demografskih čimbenika aktualno psihičkog zdravlja može predvidjeti vjerovanjima, brigama i ponašanjima povezanima s COVID-19 krizom. Na temelju ovih rezultata u sljedećem razdoblju možemo očekivati porast anksioznih smetnji i to prvenstveno iz kruga PTSP-a, zbog traumatske situacije potresa, te opsesivno-kompulzivnih i općih anksioznih smetnji zbog straha od zaraze koronavirusom, a porast depresivnih smetnji zbog produžene anksioznosti (smanjenih osobnih snaga) te ekonomske nesigurnosti.

Ključne riječi / Keywords: psihičko zdravlje, COVID-19, zdravstvene brige

[✉] alauri@ffzg.hr

BIHEVIORALNI IMUNOSNI SUSTAV U COVID-19 PANDEMIJI

Ivana Hromatko[✉], Meri Tadinac, Anita Lauri Korajlija, Nataša Jokić-Begić, Tanja Jurin
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Bihevioralni imunوسي sustav (BIS) je skup psiholoških mehanizama koji otkrivaju signale koji upućuju na moguću prisutnost zaraznih patogena u neposrednom okruženju, aktiviraju odgovarajuće obrasce emocionalnih i kognitivnih reakcija kao odgovor na te znakove te posljedično motiviraju pojedinca na izbjegavanje potencijalnog izvora zaraze (Schaller i Park, 2011). BIS je visoko fleksibilan i njegova je reaktivnost ovisna o kontekstu (Schaller, 2011), pa je tako u uvjetima u kojima se pojedinci percipiraju naročito ranjivima na zarazu, veća vjerojatnost da će biti osjetljiviji na znakove koji sugeriraju prisutnost patogena (Murray i Schaller, 2016). Na percepciju ovih znakova iz okoline utječu i određene dispozicijske karakteristike, poput percipirane ranjivosti na zaraze (Duncan, Schaller i Park, 2009). I dok epidemije nikako nisu novost u našoj evolucijskoj povijesti, situacija s COVID-19 pandemijom je svakako presedan u smislu nikad dosad zabilježene globalno podignute razine alarma. Zanimalo nas je kako ova izvanredna situacija utječe na dvije najčešće istraživane mjere vezane uz BIS: averziju prema patogenima i percipiranu ranjivost na zaraze te kako su ove mjere reaktivnosti BIS-a povezane s COVID-19 zdravstvenim brigama i profilaktičkim ponašanjima (učestalost pranja ruku, izbjegavanje napučenih prostora, korištenje dezinficijensa itd.). U skladu s prethodnim nalazima, žene postižu značajno više rezultate na većini mjera povezanih s BIS-om, prvenstveno na mjerama averzije prema patogenima. Ove su razlike u skladu s postavkama teorije diferencijalnog roditeljskog ulaganja (Trivers, 1972), čemu dodatno ide u prilog nalaz da oni sudionici koji skrbe za barem jedno dijete mlađe od 18 godina imaju značajno izraženija profilaktička ponašanja. Nadalje, iako su se averzija prema patogenima i percipirana osjetljivost na zaraze pokazale značajno povezanima kako s profilaktičkim ponašanjima tako i sa zdravstvenim brigama vezanim uz COVID-19 na cijelom uzorku (N=976), ova je veza bila izraženija kod sudionika koji skrbe za djecu mlađu od 18 godina. Ovi nalazi idu u prilog shvaćanju o postavkama BIS-a kao vrlo fleksibilnog i o kontekstu ovisnog sustava.

Ključne riječi / Keywords: bihevioralni imunوسي sustav, COVID-19, rodne razlike

✉ ihromatko@ffzg.hr

KAKO SU STUDENTI TIJEKOM RAZDOBLJA PANDEMIJE COVID-19 U HRVATSKOJ?

Tanja Jurin[✉], Željka Kamenov

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Istraživanjem se željelo ispitati kakve su mogućnosti i uvjeti studiranja na daljinu, s kojim preprekama su se studenti i studentice susreli za vrijeme pandemije, na koji način se njihov život promijenio te koje ih brige, zbog pandemije i promijenjenog načina studiranja, brinu. Isto tako studente i studentice pitalo se o izloženosti i intenzitetu pojedinih stresora povezanih s pandemijom, ali i doživljenim potresom. Procijenjeno je njihovo psihičko zdravlje, kvaliteta života te načini suočavanja sa stresorima tijekom pandemije. Upitniku za studente pristupilo je 450 studenata i studentica, podjednako sa svih godina studija. Većina su žene (87%), dobi od 18 do 41 godine, s prosječnom dobi 23 godine. Glavni nalazi pokazuju da je većina studenata tijekom pandemije živjela u obiteljskom domu, u potpunosti poštovala mjere samoizolacije ili #ostanidoma i mogli su se neometano posvetiti zahtjevima studiranja na daljinu. Gotovo su svi studenti imali dobre uvjete za studiranje na daljinu i uspijevali su izvršiti svoje obaveze na studiju. Ipak 40% ih je imalo teškoća s koncentracijom zbog psihičke uznemirenosti, a 60% ih se otežano mogli regulirati za učenje. Studenti su u prosjeku tijekom pandemije doživjeli 7 stresnih događaja, od kojih su ih najviše uznemirili potres i promjena načina života. Od promjene načina života, prvenstveno ističu nedostatak društvenog života, dok su najviše zabrinuti oko uspješnog završetka akademske godine i svojeg psihičkog zdravlja zbog stresa. Rezultati na mjerama psihičkog zdravlja studenata pokazuju da polovica studenata i studentica ima očuvano psihičko zdravlje, no zabrinjavaju podaci koji govore da njih 23% ima jako i izrazito jako izraženu depresivnost dok visoko i jako visoke razine anksioznosti i stresa iskazuje gotovo svaki peti student ili studentica. 10% sudionika ima izrazito narušeno psihičko zdravlje (jako izražene i anksioznost i depresivnost i stres). Općenito se pokazalo da su svojom kvalitetom života najmanje zadovoljni depresivniji studenti, oni više uznemireni stresnim događajima tijekom pandemije i više zabrinuti oko studija, te, očekivano, oni lošijeg imovinskog stanja. Neadekvatni stilovi suočavanja pokazali su se povezani sa lošijim psihičkim zdravljem. Tijekom pandemije koronavirusa 3% studenata je zatražilo i koristilo stručnu psihološku pomoć, no mnogo više ih procjenjuje da će je trebati u neposrednoj budućnosti.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, studenti, stres, psihičko zdravlje

[✉] tjurin@ffzg.hr

RIZIČNI I ZAŠTITNI ASPEKTI PARTNERSKIH ODNOSA TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19 U HRVATSKOJ

Željka Kamenov[✉], Jasmina Mehulić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Prema brojnim empirijskim pokazateljima, kvalitetni partnerski odnosi doprinose psihičkom zdravlju i osobnoj dobrobiti, a njihova je zaštitna uloga vidljiva kako u situacijama svakodnevnih stresora, tako i prilikom izvanrednih destabilizacijskih događaja poput pandemije koronavirusa. S obzirom na mjere #ostanidoma, zanimalo nas je kako su se sa stresom izazvanim pandemijom i snažnim potresom nosili parovi koji su bili razdvojeni, a kako oni koji žive zajedno te kako je to povezano s njihovim psihičkim zdravljem. Upitnik o iskustvima u partnerskim odnosima za vrijeme pandemije ispunilo je preko 700 sudionika, od kojih je 5% u istospolnoj vezi. Većinu su činile žene (N = 639, 85%) i visokoobrazovane osobe (N = 400, 53%). Raspon dobi sudionika je od 18 do 83 godine, s prosječnom dobi 37 godina. Dvije trećine sudionika živi zajedno s partnerom, a trećina je u vezi, ali žive odvojeno. Polovina sudionika je u braku ili životnom partnerstvu. Gotovo polovina sudionika su roditelji (45%). Više simptoma narušenog psihičkog zdravlja na mjeri DASS-21 (depresivnosti, anksioznosti i stresa) imale su osobe koje ne žive zajedno s partnerom te one s nižim prihodima. Također, simptomima narušenog psihičkog zdravlja najviše je pridonijelo partnerovo antagonističko ponašanje i nedostatak zajedništva u suočavanju sa stresom (objašnjeno je 20% varijance). Uspješno zajedničko nošenje sa stresom najvažniji je zaštitni čimbenik koji čuva naše psihičko zdravlje. Osobe koje osjećaju da ih njihovi partneri dobro razumiju, da su osjetljivi za njihove potrebe i da su više usmjereni na odnos nego na sebe, bolje se zajedno s partnerom, kao par, nose sa stresom. Usto, parovi bez djece te parovi koji si češće na različite načine pokazuju naklonost, koji razmjenjuju manje negativnih ponašanja te koji osjećaju veću ljubav i privrženost, uspješnije su se zajednički nosili sa stresom (objašnjeno je 73% varijance). Iako je zajednički život zaštitni faktor psihičkog zdravlja, ne postoji razlika među sudionicima koji žive i ne žive zajedno u tome koliko se vole. No, partneri koji ne žive zajedno pokazuju si više naklonosti i manje antagonizma, skloniji su samootkrivanju, i idealiziranju partnera. Istovremeno manje su zadovoljni svojim seksualnim odnosima i njihovom kvalitetom tijekom pandemije nego parovi koji žive zajedno, a njihova seksualna želja bila je veća nego prije pandemije i veća nego kod parova koji žive zajedno.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, partnerski odnosi, dijadno nošenje sa stresom, psihičko zdravlje

[✉]zkamenov@ffzg.hr

JESU LI CIJENU PANDEMIJE U VEĆOJ MJERI PLATILI ONI NAJSIROMAŠNIJI?

Darja Maslić Seršić[✉], Jasmina Tomas

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Socioekonomski status u društvu određuje individualne resurse kojima osoba raspolaže, širi ili sužava mogućnosti individualnih strategija nošenja sa stresom te u konačnici određuje i individualnu psihofizičku dobrobit. Neka međunarodna istraživanja pokazuju kako individualni socioekonomski status postaje ključan u predikciji posljedica pandemije i to prvenstveno zbog promjena koje je ona izazvala u području rada – niže plaćeni poslovi u uslužnim i proizvodnim djelatnostima obično sa sobom nose veći rizik od zaraze, ali i veću neizvjesnost vezanu uz mogućnost gubitka posla. Čini se da su krizu pandemije u najvećoj mjeri platili najsiromašniji slojevi društva. Cilj istraživanja bio je ispitati ulogu financijskog i radnog statusa u predviđanju psihičkog zdravlja, radne dobrobiti i razine doživljenog stresa među zaposlenim osobama u Hrvatskoj (N= 528). Rezultati su pokazali da osobe s manjim prihodima procjenjuju da su na radnom mjestu u većem stupnju izložene mogućnosti zaraze. One procjenjuju kako njihov poslodavac u manjoj mjeri brine za njihovu zdravstvenu sigurnost, procjenjuju većom kvalitativnu i kvantitativnu nesigurnost posla te su u manjoj mjeri imale mogućnost prilagodbe posla radu od kuće. One su u većoj mjeri od osoba višeg socioekonomskog statusa ili redovito odlazile na posao ili nisu imale priliku raditi za vrijeme mjera zaključavanja. I financijski stres i nemogućnost prilagodbe načina rada uvjetima pandemije značajno su samostalno doprinosili narušenoj općoj dobrobiti dok je financijski stres značajan samostalni prediktor depresivnosti, anksioznosti i doživljaja stresa za vrijeme pandemije. Također, osobe s manjim prihodima negativnijom procjenjuju razvojnu klimu u svojoj organizaciji, u prosjeku manje participiraju u donošenju odluka, višim procjenjuju svoje radno opterećenje i u većoj mjeri ruminiraju negativne događaje s posla u slobodno vrijeme. Naši nalazi potkrepljuju očekivanja koja proizlaze iz Hobfollve teorije konzervacije resursa te ukazuju na važnost financijskih i statusnih resursa u suočavanju pojedinca s posljedicama krize izazvane pandemijom bolesti COVID-19. Psihosocijalne intervencije trebaju biti usmjerene upravo na očuvanje ovih resursa vulnerabilnih zaposlenika.

Ključne riječi / Keywords: financijski stres, socioekonomski status, psihičko zdravlje, radna dobrobit, COVID-19

✉ dmaslic@ffzg.hr

POVEZANOST OPTEREĆENJA RODITELJA POSLOM I DJEČJOM NASTAVOM S PSIHIČKIM ZDRAVLJEM RODITELJA I DJECE TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19

Una Mikac[✉], Gordana Keresteš, Claire Sangster Jokić, Gordana Kuterovac Jagodić
Filozofski Fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Claire Sangster Jokić
Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

Mjere ostani doma tijekom pandemije COVID-19 dovele su do promjena u rasporedu svakodnevnih aktivnosti, uz znatan broj pojedinaca koji su u tom razdoblju radili svoj posao od kuće. Kod roditelja školske djece situacija se i dodatno promijenila, jer su, uz posao, njihove svakodnevne aktivnosti u kući počele uključivati i intenzivan angažman u obrazovanju njihove djece. Željeli smo provjeriti može li se psihičko zdravlje roditelja u ovom razdoblju djelomično objasniti njihovim vremenskim opterećenjem poslom i obrazovanjem djece. S obzirom da se opterećenje roditelja moglo odraziti i na djecu, provjerili smo i prediktivnosti ovih varijabli za psihičko zdravlje djece.

Podaci su prikupljeni online u sklopu projekta Kako smo? Život u Hrvatskoj u doba korone. Analize predstavljene u ovom radu rađene su na podacima 474 zaposlena roditelja (13% očeva) osnovnoškolske i srednjoškolske djece koji su tijekom ovog razdoblja nastavili sa svojim poslovnim aktivnostima te 161 učenika (47% dječaka), od kojih oko 30% pohađa srednju školu. Roditelji su u prosjeku provodili oko 5,5 sati dnevno u poslovnim aktivnostima kod kuće i oko 3,5 sati u obrazovanju svoje djece. Analizom traga smo provjerili previđaju li broj sati proveden u radu kod kuće i broj sati proveden u obrazovanju djece te njihova interakcija psihičko zdravlje roditelja. Također nas je zanimalo posreduju li taj odnos percipirane poteškoće koje roditelji imaju prilikom provedbe škole na daljinu. Rezultati pokazuju da su percipirane poteškoće bolji prediktori psihičkog zdravlja i za roditelje i za djecu nego sati opterećenja roditelja, iako su se i oni pokazali značajnim prediktorima. Prediktori se razlikuju za roditelje i učenike osnovnih i srednjih škola. Ovi podaci upućuju na važnost podrške roditeljima za psihičko zdravlje obitelji, čak i u situacijama kad nije moguće organizirati optimalnu raspodjelu vremena.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, psihičko zdravlje, roditelji, djeca, škola na daljinu

[✉] umikac@ffzg.hr

Simpozij

5. SIMPOZIJ REPRODUKTIVNO MENTALNO ZDRAVLJE

UČESTALOST I PREDIKTORI STRAHA OD POROĐAJA KOD ŽENA KOJE NISU TRUDNE I NEMAJU DJECU

Ana Čolić..... 48

IZAZOVI NEPLODNOSTI U KONTEKSTU ZADOVOLJSTVA PARTNERSKIM ODNOSOM: IZ ŽENSKE PERSPEKTIVE

Marija Prpa 49

POVEZANOST ANKSIOZNE OSJETLJIVOSTI I PSIHOLOŠKE NEFLEKSIBILNOSTI SA STRESOM KOD ŽENA S PROBLEKOM NEPLODNOSTI

Lea Potočar 50

POVEZIVANJE MAJKE I DOJENČETA: ULOGA MAJČINOG MENTALNOG ZDRAVLJA I DOJENAČKOG TEMPERAMENTA

Renata Tolja, Sandra Nakić Radoš, Maja Brekalo..... 51

NEKI KORELATI MENTALNOG ZDRAVLJA MAJKI PRIJEVREMENO ROĐENE DJECE

Marina Vidaković, Jelena Ombla, Sanja Delin..... 52

5. SIMPOZIJ REPRODUKTIVNO MENTALNO ZDRAVLJE

Voditeljica/Convenor: **Sandra Nakić Radoš**[✉]

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

S posebnim zadovoljstvom najavljujem peti po redu simpozij na temu reproduktivnog mentalnog zdravlja. Ova godina je višestruko posebna po izazovima s kojima se susrelo naše društvo, od pandemije uzrokovane Covid-19 do zagrebačkog potresa koji je na ulicu istjerao i trudnice i majke s tek novorođenim bebama. Usljed ovih nedaća i izazova, mentalno zdravlje mnogih je narušeno i time je potreba za istraživanjem i praktičnom primjenom tih znanja još izraženija. U ovogodišnjem simpoziju izlaganja se bave izučavanjem straha od porođaja kod mlađih žena, problema neplodnosti, te korelate mentalnog zdravlja majki.

Prvo, izlaganje ispituje učestalost te prethodnice i posljedice straha od porođaja kod žena mlađe odrasle dobi koje nisu trudne i nemaju djecu (Čolić). Potom se iduća dva izlaganja bave ispitivanjem psiholoških aspekata neplodnosti kod žena, pri čemu se prvo izlaganje usmjerava na partnerske odnose iz perspektive žene (Prpa), a drugo se pak usmjerava na odnose između nekih osobina ličnosti i stresa (Potočar). Nadalje, slijedi izlaganje koje se bavi proučavanjem majčinog mentalnog zdravlja te dojenačkog temperamenta kao prediktora za povezivanje majke i dojenčeta (Tolja, Nakić Radoš Brekalo). Konačno, posljednje izlaganje ispituje korelate mentalnog zdravlja majki prijevremeno rođene djece (Vidaković i Ombla).

Vjerujemo kako još jednim simpozijem u nizu pridonosimo podizanju svijesti o važnosti reproduktivnog mentalnog zdravlja, upravo neposredno prije tjedna kad se posebno obilježava Dan mentalnog zdravlja. Prezentirani rezultati mogli bi potaknuti planiranje budućih istraživanja te poslužiti kao smjernice za izradu preventivnih programa i intervencija kako bi se povećala dobrobit žena, njihovih partnera i obitelji koji se suočavaju s različitim normativnim i nenormativnim promjenama. Ohrabrujuće je vidjeti mlađe kolegice koje su zainteresirane za reproduktivno mentalno zdravlje što daje nadu u daljnji razvoj ovog područja, posebice u ovim okolnostima koje su izrazito izazovne po mentalno zdravlje.

Ključne riječi / Keywords: reproduktivno mentalno zdravlje; psihosocijalna ginekologija i porodništvo, trudnoća, porođaj, neplodnost

[✉] snrados@unicath.hr

UČESTALOST I PREDIKTORI STRAHA OD POROĐAJA KOD ŽENA KOJE NISU TRUDNE I NEMAJU DJECU

Ana Čolić[✉]

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja ukazuju na brojne negativne posljedice straha od porođaja kod trudnica. Niže razine samoefikasnosti, eksternalni lokus kontrole te niže razine dispozicijskog optimizma povezane su s višim razinama straha od porođaja kod trudnica, no povezanost navedenih konstrukata sa strahom od porođaja kod žena koje nisu trudne do sada nije istraživana. Cilj ovog istraživanja bio je, na uzorku žena mlađe odrasle dobi koje nisu trudne i nemaju djecu, ispitati učestalost straha od porođaja, misli i strahove vezane uz porođaj, prediktore straha te razlike u planovima za trudnoću u budućnosti kod žena s visokim i niskim razinama straha od porođaja.

Žene mlađe odrasle dobi koje nisu trudne i nemaju djecu (N = 1146) ispunile su online Wijma upitnik očekivanja/iskustva porođaja (Verzija A), Skalu opće samoefikasnosti, Rotterovu skalu unutrašnjeg naspram vanjskom lokusu kontrole potkrepljenja te Skalu optimizma-pesimizma. Rezultati su pokazali kako 22,8 % žena mlađe odrasle dobi koje nisu trudne i nemaju djecu iskazuje izraženi strah od porođaja. Strah od mogućih komplikacija, strah od boli te zabrinutost za zdravlje djeteta najčešće su misli koje su mlade žene izrazile. Niski dispozicijski optimizam te niska samoefikasnost pokazali su se značajnim prediktorima višeg straha od porođaja, dok se prediktivna vrijednost lokusa kontrole nije pokazala značajnom. Žene koje iskazuju klinički značajne razine straha od porođaja rjeđe planiraju trudnoću u skoroj budućnosti odnosno češće odgađaju trudnoću, izbjegavaju je i ne razmišljaju o njoj. Ovi nalazi upućuju na potrebu dodatnih edukacija mladih žena te mogu poslužiti za izradu preventivnih programa i intervencija.

Ključne riječi / Keywords: strah od porođaja, samoefikasnost, lokus kontrole, optimizam

[✉] acolic@unicath.hr

IZAZOVI NEPLODNOSTI U KONTEKSTU ZADOVOLJSTVA PARTNERSKIM ODNOSOM: IZ ŽENSKE PERSPEKTIVE

Marija Prpa[✉]

Centar za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonaći”, Split, Hrvatska

Neplodnost, kao i mnogi tretmani neplodnosti, sa sobom nose brojne psihološke posljedice za parove, a sama spoznaja o tome može biti itekako izazovna ukoliko parovi žele ostvariti roditeljstvo. Dosadašnja istraživanja su uglavnom bila manje usmjerena na aspekte partnerskog zadovoljstva u kontekstu neplodnosti, premda navedena poteškoća može dovesti do ozbiljnog narušavanja partnerskih odnosa. Ipak, nekolicina empirijskih istraživanja ukazala je na značajan doprinos stabilnosti veze/braka, komunikacije, prisnosti, konflikata, seksualnog zadovoljstva te stresa specifičnog za neplodnost zadovoljstvu partnerskim odnosom. Imajući u vidu neujednačenost te razmjerno mali broj nalaza dosadašnjih istraživanja u tom području, glavni ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati odrednice zadovoljstva partnerskim odnosom kod žena s problemom neplodnosti te povezanost pojedinih karakteristika neplodnosti s aspektima kvalitete partnerskog odnosa i stresa specifičnog za neplodnost.

U istraživanju je sudjelovalo 155 žena s problemom neplodnosti koje su ispunile Upitnik percepcije kvalitete bračnog odnosa (UPKBO) i Upitnik problema neplodnosti (FPI). Dobiveni rezultati ukazali su na značajno niže partnersko i seksualno zadovoljstvo, kao i višu razinu stresa uslijed neplodnosti u situaciji kada je od dijagnoze prošlo više od tri godine. Nadalje, razina stresa specifičnog za neplodnost bila je viša kada je uzrok bio muški i obostrani faktor. U situaciji kada žena nije ostvarila roditeljstvo, procjene su bile više za sve aspekte kvalitete partnerskog odnosa. Prilikom uspoređivanja odnosa ostalih varijabli, nisu uočene statistički značajne razlike. Hijerarhijska regresijska analiza ukazala je na značajnu prediktivnu vrijednost sljedećih varijabli zadovoljstvu partnerskim odnosom: stabilnost veze/braka, prisnost, seksualno zadovoljstvo, uključenost u tretman neplodnosti između dvije i tri godine te bračni status za situaciju kada je žena udana. Nije uočen statistički značajan doprinos konflikata, komunikacije i stresa specifičnog za neplodnost partnerskom zadovoljstvu kod žena. S obzirom da žene, ali i njihovi partneri suočeni s problemom neplodnosti prolaze kroz dugotrajni i mukotrpan „emocionalni vrtuljak” na putu ostvarivanja roditeljstva, ističe se važnost kreiranja preventivnih i savjetodavnih programa s ciljem pružanja adekvatne podrške i pomoći.

Ključne riječi / Keywords: neplodnost, partnersko zadovoljstvo, kvaliteta partnerske veze, stres specifičan za neplodnost

✉ marijaprpa.psych@gmail.com

POVEZANOST ANKSIOZNE OSJETLJIVOSTI I PSIHOLOŠKE NEFLEKSIBILNOSTI SA STRESOM KOD ŽENA S PROBLEMOM NEPLODNOSTI

Lea Potočar[✉]

Osnovna škola „Lotrščak“, Zagreb, Hrvatska

Neplodnost se definira kao bolest reproduktivnog sustava karakterizirana neuspjehom postizanja trudnoće nakon najmanje 12 mjeseci redovnih nezaštićenih spolnih odnosa. Radi se o rastućem problemu proširenom po svim kulturama i društvima, koji pogađa 10-15% svih parova reproduktivne dobi. Iako je neplodnost često tretirana kao isključivo biomedicinski problem, istraživanja ukazuju na brojne mentalne, emocionalne, socijalne i kulturalne aspekte ovog stanja. Kako bi se ublažio stres kao posljedice neplodnosti kod žena, javlja se potreba za istraživanjem odrednica podložnosti stresu i intenziteta stresa. Poznavanje tih odrednica omogućilo bi prevenciju razvoja stresa kao psihološkog aspekta neplodnosti. Podložnost stresu i intenzitet stresa u istraživanjima se često povezuju s čimbenicima vulnerabilnosti kao što su anksiozna osjetljivost i psihološka nefleksibilnost. Anksiozna osjetljivost definira se kao strah od javljanja anksioznih simptoma i tjelesnih senzacija povezanih s anksioznošću, a nastaje pod utjecajem vjerovanja o njihovoj opasnosti. Psihološka fleksibilnost definira se kao proces svjesne prisutnosti u sadašnjem trenutku dok se psihološka nefleksibilnost odnosi na pokušaj izbjegavanja neželjenih misli, osjećaja i doživljaja, pri čemu osoba može izbjegavati određena ponašanja čak i ako to šteti ostvarivanju nekih željenih ciljeva. S ciljem ispitivanja odrednica stresa kod žena s problemom neplodnosti, 165 žena uključenih u neki oblik tretmana neplodnosti online su ispunile Indeks anksiozne osjetljivosti (ASI), Ljestvicu prihvaćanja i akcije (AAQ) te Ljestvicu intenziteta stresa (PSS). Rezultati istraživanja upućuju na povezanost anksiozne osjetljivosti, psihološke nefleksibilnosti i stresa i to na način da viša psihološka nefleksibilnost predviđa višu razinu stresa. Međutim, anksiozna osjetljivost se nije pokazala značajnim prediktorom stresa kod žena s problemom neplodnosti. Dobiveni rezultati mogu pomoći u osmišljavanju terapijsko-savjetodavnog rada s ženama s problemom neplodnosti.

Ključne riječi / Keywords: anksiozna osjetljivost, psihološka nefleksibilnost, stres, neplodnost

✉ leapotocar@gmail.com

POVEZIVANJE MAJKE I DOJENČETA: ULOGA MAJČINOG MENTALNOG ZDRAVLJA I DOJENAČKOG TEMPERAMENTA

Renata Tolja

Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik, Hrvatska

Sandra Nakić Radoš

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Maja Brekalo

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Povezivanje između majke i djeteta odnosi se na ranu emocionalnu vezu između majke i dojenčeta. Na njega utječu neki aspekti majčinskog mentalnog zdravlja, no rezultati dosadašnjih istraživanja o ulozi depresivnosti i anksioznosti za povezivanje majke i dojenčeta nisu dosljedni. Nadalje, neka su istraživanja pokazala da povezivanju mogu pridonositi i temperament dojenčeta i kvaliteta partnerske veze, ali su prethodna istraživanja ispitivali ove odnose samo do djetetovih 6 mjeseci. Stoga je cilj ovog istraživanja bio utvrditi povezanost majčinih simptoma depresije i anksioznosti nakon porođaja, dojenačkog temperameta i kvalitetu partnerskog odnosa s povezivanjem majke i dojenčeta. Online upitnik ispunila je ukupno 241 majka novorođenčadi u dobi od 1 do 12 mjeseci. Sudionice su ispunjavale Upitnik povezivanja nakon porođaja (PBQ), Edinburški upitnik poslijeporođajne depresivnosti (EPDS), subskala anksioznosti iz Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS), Upitnik karakteristika dojenčeta (ICQ) i Upitnik percepcije kvalitete bračnog odnosa (UPKBO). Hijerarhijske regresijske analize su pokazale da je viša majčina depresivnost, ali ne i anksioznost, značajan prediktor slabijeg povezivanja s djetetom. Teški i nepredvidljivi temperament dojenčeta također je značajan prediktor slabijeg povezivanja. Međutim, slabija kvaliteta partnerske veze značajan je prediktor slabijeg povezivanja, ali samo kod majki koje nemaju izražene simptome depresije. S obzirom na važnost posebice majčine depresivnosti i dojenačkog temperameta za slabije povezivanje majke i dojenčeta, ovi rezultati mogu poslužiti za ranu intervenciju i smanjenje rizičnih čimbenika kako bi se spriječio razvoj takvih poteškoća.

Ključne riječi / Keywords: poslijeporođajna depresija, povezivanje, anksioznost, temperament

NEKI KORELATI MENTALNOG ZDRAVLJA MAJKI PRIJEVREMENO ROĐENE DJECE

Marina Vidaković[✉], Jelena Ombla

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Sanja Delin

Opća bolnica Zadar, Hrvatska

Preuranjeni porod (ispod 37. tjedna gestacijske dobi) smatra se rastućim zdravstvenim problemom današnjice. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u našoj se zemlji godišnje bilježi oko 2500 preuranjenih poroda, što znači da nedonoščad čini oko 6% živorođene djece. Zbog nezrelosti cijelog sustava prijevremeno rođena djeca pod većim su rizikom za pojavu dugotrajnih neurorazvojnih i medicinskih problema. Prijevremeno rođena djeca (tzv. Palčiči kod nas) osobito su osjetljiva u razdoblju neposredno nakon rođenja i u ranom razvoju, zbog čega se njihovi roditelji nalaze pred brojnim izazovima. Majke prijevremeno rođene djece osjećaju veći intenzitet stresa, izraženiju anksioznost i depresivnost u usporedbi s majkama terminske djece. Glavni cilj provedenog istraživanja bio je utvrditi odnos nekih sociodemografskih karakteristika majke (npr. dob majke, stupanj obrazovanja) te socijalne podrške (obitelji i prijatelja) s pojedinim mjerama mentalnog zdravlja (stres, anksioznost i depresivnost) kod majki Palčiča. U istraživanju su sudjelovale majke prijevremeno rođene djece (N=383), prosječne dobi od 33 godine. Primijenjena je Skala socijalne podrške, Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa. Korelacijskim analizama utvrđeno je da dob majke uglavnom ne korelira značajno s mjerama mentalnog zdravlja, dok su stupanj obrazovanja majke kao i subjektivna procjena vlastita zdravstvenog stanja u značajnim i negativnim korelacijama s mjerama mentalnog zdravlja. Također, u skladu s pretpostavkama, utvrđene su negativne korelacije pojedinih aspekata socijalne podrške s mjerama depresivnosti, anksioznosti i stresa. Majke prijevremeno rođene djece koje percipiraju više podrške od strane obitelji i prijatelja doživljavaju manje simptoma depresivnosti, anksioznosti i stresa. Regresijskim analizama utvrđeno je da sociodemografske karakteristike i socijalna podrška obitelji i prijatelja zajedno objašnjavaju oko 28% varijance depresivnosti, 20% varijance anksioznosti te 17% varijance stresa kod majki prijevremeno rođene djece.

Ključne riječi / Keywords: prijevremeni porod, mentalno zdravlje, socijalna podrška, sociodemografske karakteristike

[✉] mjurkin@unizd.hr

Simpozij

TEORIJE ZAVJERE O COVID-19 PANDEMIJI: KARAKTERISTIKE I
IMPLIKACIJE

JESU LI TEORIJE ZAVJERA OPASNE? VJEROVANJE U TEORIJE ZAVJERE O COVIDU-19 I
PRIDRŽAVANJE ZAŠTITNIH MJERA

Irena Pavela Banai, Igor Mikloušić, Benjamin Banai 55

5G, VACCINES AND VIDEOTAPE: BELIEF IN CONSPIRACY THEORIES DURING COVID-19
PANDEMIC

Predrag Teovanović, Petar Lukić, Milica Ninković, Iris Žeželj 56

NEODGOVORNO PONAŠANJE U KORONA-KRIZI: POVEZANOST S ANKSIOZNOŠĆU I
ZNANSTVENO NEUTEMELJENIM VJEROVANJIMA

Nikola Erceg, Mitja Ružojčić, Zvonimir Galić 57

ANALITIČKO MIŠLJENJE, TEORIJE ZAVJERE I ODGOVORNA PONAŠANJA TE PODRŠKA
EPIDEMIOLOŠKIM MJERAMA

Marina Maglić, Tomislav Pavlović, Igor Mikloušić, Renata Franc 58

TEORIJE ZAVJERE O COVID-19 PANDEMIJI: KARAKTERISTIKE I IMPLIKACIJE

Voditeljica/Convenor: **Irena Pavela Banai**[✉]
Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

COVID-19 pandemija uzrokovana koronavirusom predstavlja ozbiljnu i globalnu prijetnju što je vidljivo iz više od pola milijuna smrtnih slučajeva u svijetu. S obzirom da je riječ o društveno kriznoj situaciji, ona predstavlja plodno tlo za ubrzano širenje brojnih teorija zavjera i pseudoznanstvenih informacija. Posljedično, danas se znanstvenici i stručnjaci suočavaju, ne samo s pandemijom, nego i s infodemijom. Dosadašnja istraživanja na temu teorija zavjera o prijašnjim epidemijama (npr. HIV i Zika virus) pokazuju da je sklonost neprovjerenim i neznanstvenim informacijama povezana s rizičnim zdravstvenim ponašanjima. Navedeno ukazuje na važnost istraživanja vjerovanja u teorije zavjera tijekom trenutne pandemije i infodemije, posebice kada se uzme u obzir brzina širenja infekcije do preko 10 milijuna zaraženih te brzina širenja informacija putem većini dostupnih društvenih mreža. U sklopu ovog simpozija bit će prezentirani rezultati nekoliko recentnih istraživanja provedenih za vrijeme trajanja COVID-19 pandemije, od kojih je jedno dio međunarodnog istraživanja o sociopsihološkim aspektima pandemije koronavirusa u kojem sudjeluje oko 60 zemalja. Rezultati istraživanja u ovom simpoziju nude spoznaje o karakteristikama osoba sklonim teorijama zavjera te nekim aspektima njihova ponašanja tijekom pandemije. Prvi rad simpozija se odnosi na ispitivanje odnosa vjerovanja u teorije zavjera i stupnja pridržavanja epidemioloških mjera, uz uključivanje povjerenja u Nacionalni stožer civilne zaštite i vjerovanje u pseudoznanstvene informacije o liječenju infekcije koronavirusom kao medijatora navedenog odnosa (Pavela Banai i sur.). U drugom izlaganju bit će prezentirani nalazi o različitim karakteristikama osoba koje su sklone teorijama zavjera, poput dobi, stupnja obrazovanja, osobina ličnosti, religioznosti, političke ideologije i sklonosti iracionalnim vjerovanjima (Teovanović i sur.). Sljedeće izlaganje uključuje rezultate istraživanja odnosa zabrinutosti zbog situacije s koronavirusom, razine znanstveno neutemeljenih vjerovanja te odgovornog ponašanja za vrijeme pandemije (Erceg i sur.). U zadnjem izlaganju će biti predstavljani nalazi o odnosu analitičkog mišljenja, sklonosti različitim teorijama zavjera o porijeklu i nastanku koronavirusa te iskazivanju podrške epidemiološkim mjerama (Maglić i sur.). S obzirom da sva istraživanja unutar ovog simpozija jasno pokazuju da vjerovanja u teorije zavjera negativno predviđaju ponašanje u skladu s preventivnim epidemiološkim mjerama, čini se da teorije zavjera i njihovo širenje mogu imati negativne posljedice u smislu povećanja rizika od širenja infekcije te ugrožavanja vlastitog i tuđeg zdravstvenog statusa. Zaključno, simpozij svojim znanstvenim i praktičnim implikacijama može pridonijeti podizanju svijesti o širenju neprovjerenih teorija i pseudoznanstvenih informacija te potaknuti raspravu o načinima djelovanja s ciljem prevencije mogućih posljedica.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, teorije zavjera, odgovorno ponašanje, analitičko mišljenje, anksioznost

✉ ipavela@unizd.hr

JESU LI TEORIJE ZAVJERA OPASNE? VJEROVANJE U TEORIJE ZAVJERE O COVID U-19 I PRIDRŽAVANJE ZAŠTITNIH MJERA

Irena Pavela Banai[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Igor Mikloušić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Benjamin Banai

Banai analitika, Obrt za obradu podataka, Zadar, Hrvatska

Teorije zavjera predstavljaju neutemeljena i neprovjerena vjerovanja da grupa ljudi tajno radi kako bi ostvarila zlonamjerne ciljeve. U jeku COVID-19 pandemije došlo je do pojave niza teorija zavjera o porijeklu koronavirusa, širenju infekcije i stopi smrtnosti. U isto vrijeme, pojavile su se brojne pseudoznanstvene informacije o liječenju i prevenciji infekcije koronavirusom (primjerice da velike količine češnjaka mogu spriječiti infekciju), a koje u konačnici mogu dovesti i do smrtnih ishoda. Uzevši u obzir dosadašnja istraživanja koja ukazuju na manju sklonost pridržavanja preventivnih mjera kod osoba sklonih teorijama zavjera, cilj ovog istraživanja je bio ispitati odnos vjerovanja u teorije zavjera i ponašanja u skladu s mjerama propisanim od strane epidemiološke struke. Pri tome su se ispitali medijski efekti stupnja povjerenja u Nacionalni stožer civilne zaštite i slaganja sa pseudoznanstvenim informacijama o prevenciji i liječenju infekcije. U istraživanju je sudjelovalo 1864 sudionika prosječne dobi od 36.6 godina. Uz izvještavanje o različitim sociodemografskim informacijama, sudionici su ispunili Skalu vjerovanja u teorije zavjera o bolesti COVID-19, Skalu vjerovanja u pseudoznanstvene informacije, Skalu povjerenja u Nacionalni stožer, te Skalu pridržavanja službenih zaštitnih mjera. Sve su skale konstruirane u svrhu ovog istraživanja te nakon validacije pokazuju jednofaktorsku strukturu i zadovoljavajuće pouzdanosti.

Rezultati pokazuju da žene izvještavaju o većem stupnju slaganja s teorijama zavjera u usporedbi s muškarcima. Također je dobivena negativna povezanost između dobi i stupnja slaganja s teorijama zavjera. U daljnjim je analizama utvrđen parcijalni medijski efekt povjerenja u Nacionalni stožer na negativan odnos između vjerovanja u teorije zavjere o COVID-19 i pridržavanja preventivnih epidemioloških mjera. S druge strane, vjerovanje u pseudoznanstvene informacije se nije pokazalo značajnim medijatorom. Uvođenjem sociodemografskih varijabli kao kovarijate, odnosi među varijablama u modelu su ostali isti. Nalazi generalno impliciraju da teorije zavjera o koronavirusu mogu predstavljati prijetnju u vidu povećanja rizika širenja i prijenosa infekcije uslijed nepridržavanja preventivnih mjera.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, teorije zavjera, pseudoznanstvene informacije, preventivne mjere

[✉] ipavela@unizd.hr

5G, VACCINES AND VIDEOTAPE: BELIEF IN CONSPIRACY THEORIES DURING COVID-19 PANDEMIC

Predrag Teovanović✉

Faculty for Special Education and Rehabilitation, University of Belgrade, Serbia
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Petar Lukić, Milica Ninković

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Iris Žeželj

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia
Institute of Psychology, University of Belgrade, Serbia

As a major societal crisis, the COVID-19 pandemic is fertile ground for conspiracy theories. This aspect of the “infodemic” might be especially dangerous since previous research consistently reported that medical conspiracy theories have been associated with a range of risky health behaviors. Our study was aimed to examine antecedents and consequences of COVID-19 related conspiracy theories, as well as their relations with other forms of irrational thinking. We developed Belief in COVID-19 Conspiracy Theories Scale for the purpose of our study (N = 407) which consisted of 13 items representing a sample of conspiracy theories circulating in digital media and conversations on social networks. In accordance with findings on the monological belief system, the scale was unidimensional ($\lambda_1 = 6.34$) and highly reliable ($\alpha = .90$). Belief in COVID-19 conspiracy theories correlated with measures of irrational thinking such as percentage of intuitive responses on Cognitive Reflection Test ($r = .28$) and frequency of type I error responses on set of heuristic-and-biases tasks ($r = .33$). Results also revealed that older ($r = .11$) and less educated ($r = -.27$) were more prone to believe in COVID-19 conspiracy theories, as well as those subjects who showed higher scores on measures of psychoticism-proneness ($r = .27$), religiosity ($r = .31$) and right-wing orientation ($r = .36$). More importantly, belief in COVID-19 conspiracy theories was consistently related to each examined health-related behavior during the first wave of pandemic – it predicted adherence to COVID-19 guidelines ($r = -.17$), use of pseudoscientific practices ($r = .31$), and intentions to get vaccinated against COVID-19 ($r = -.53$) – thus suggesting a possible effect on decisions that may lead to detrimental public health outcomes.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19 conspiracy theories, irrational beliefs, health behavior, pseudoscience

✉ teovanovic@gmail.com

NEODGOVORNO PONAŠANJE U KORONA-KRIZI: POVEZANOST S ANKSIOZNOŠĆU I ZNANSTVENO NEUTEMELJENIM VJEROVANJIMA

Nikola Erceg[✉], Mitja Ružojčić, Zvonimir Galić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti psihološke odrednice odgovornog ponašanja u COVID-19 krizi. Kao potencijalne odrednice ponašanja mjerili smo anksioznost i zabrinutost zbog situacije, činjenično znanje i znanstveno neutemeljena vjerovanja o koronavirusu te dispozicije mišljenja (kognitivnu reflektivnost, aktivno otvoreno mišljenje, povjerenje u intuiciju i zainteresiranost za znanost) kao potencijalne odrednice znanja/neutemeljenih vjerovanja. Osim toga, testirali smo može li kratka intervencija temeljena na tehnici razmatranja suprotne opcije/zaključka biti učinkovita u smanjivanju znanstveno neutemeljenih uvjerenja o koronavirusu. Naš online upitnik ispunilo je 1439 sudionika. Rezultati su pokazali da kratka intervencija nije utjecala na neutemeljena vjerovanja. Što se tiče odrednica odgovornog ponašanja, pokazalo se da veća zabrinutost zbog situacije s koronavirusom i niža razina znanstveno neutemeljenih vjerovanja predviđaju odgovornije ponašanje. Pritom je zabrinutost bila medijator odnosa između anksioznosti i ponašanja dok su znanstveno neutemeljena vjerovanja bila medijator odnosa između dispozicija mišljenja i ponašanja.

Ključne riječi / Keywords: koronavirus, odgovorno ponašanje, neutemeljena vjerovanja, anksioznost

[✉] nerceg@ffzg.hr

ANALITIČKO MIŠLJENJE, TEORIJE ZAVJERE I ODGOVORNA PONAŠANJA TE PODRŠKA EPIDEMIOLOŠKIM MJERAMA

Marina Maglić[✉], Tomislav Pavlović, Igor Mikloušić, Renata Franc
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Tijekom prvog vala pandemije koronavirusa COVID-19, u razdoblju od 27. travnja do 4. svibnja 2020. proveli smo istraživanje na online uzorku punoljetnih hrvatskih građana temeljenog na kvotama spola i dobi. Prikupljeni podaci dio su velikog međunarodnog istraživanja o sociopsihološkim aspektima pandemije koronavirusa (COVID-19), uz sudjelovanje oko 60 zemalja. Istraživanjem se htjelo zahvatiti širok raspon sociodemografskih obilježja, društveno relevantnih stavova, osobina ličnosti, kvalitete života i drugih individualnih karakteristika kako bi se ispitala njihova uloga u objašnjavanju stavova i ponašanja u vezi s pandemijom koronavirusa COVID-19.

Rezultati ukazuju da građani prihvaćaju sve anketom obuhvaćene oblike odgovornog ponašanja, odnosno fizičkog udaljavanja i izbjegavanja kontakata i pojačane higijene te u prosjeku snažno podržavaju i poduzete epidemiološke mjere u Hrvatskoj. Analitičko mišljenje, indeksirano kognitivnom refleksivnošću i razmišljanjem otvorenog uma povezano je s manjom sklonošću različitim teorijama zavjera o porijeklu i prirodi nastanka koronavirusa. Rezultati ukazuju na izostanak povezanosti analitičkog mišljenja s ponašanjima fizičkog udaljavanja i izbjegavanja kontakata tijekom pandemije, kao i s podrškom mjerama nacionalnog stožera. S druge strane, sklonost pojačanoj higijeni tijekom pandemije pokazala se negativno povezanom s kognitivnom refleksivnošću, dok veza s razmišljanjem otvorenog uma nije utvrđena. Očekivano, osobe sklonije vjerovanjima u teorije zavjera u vezi s COVID-19 iskazuju manju podršku epidemiološkim mjerama te manje izbjegavanje fizičkih kontakata iako ne i pojačane higijene. Osobito je zanimljiv nalaz da svijest o mogućim ekonomskim troškovima ograničavajućih mjera, odnosno stavovi hrvatskih građana o negativnim ekonomskim, te dugoročno neizravnim dodatnim zdravstvenim posljedicama, u odnosu na izravnije zdravstvene posljedice nije povezana s političkom i ekonomskom orijentacijom građana, a niti s indikatorima analitičkog mišljenja. S druge strane, povezana je sa sklonošću teorijama zavjere. Općenito, nalazi ne ukazuju na politizaciju i polarizaciju građana kontekstu stavova i ponašanja u vezi s pandemijom COVID-19.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, odgovorno ponašanje, analitičko mišljenje, neutemeljena uvjerenja, ideološke orijentacije

[✉] marina.maglic@pilar.hr

Simpozij
**PSIHOVID-20: UVID U PSIHOLOGIJSKA ISTRAŽIVANJA U VRIJEME
PANDEMIJE COVID-19**

**ZNANOST U SLUŽBI GRAĐANA - PROJEKT KAKO SMO? ŽIVOT U HRVATSKOJ U DOBA
KORONE**

Nataša Jokić-Begić, Ivana Hromatko., Tanja Jurin, Željka Kamenov, Gordana Keresteš, Gordana Kuterovac Jagodić, Anita Lauri Korajlija, Darja Maslić Seršić, Jasmina Mehulić, Una Mikac, Claire Sangster Jokić, Meri Tadinac, Jasmina Tomas 61

PANDEMIJA I JA – PSIHOLOŠKI ASPEKTI KRIZE IZAZVANE PANDEMIJOM COVID-19

Matea Bodrožić Selak, Paola Sturnela, Anita Vulić-Prtorić 62

**GLOBALNI UTJECAJ COVID-19 PANDEMIJE NA PSIHOLOŠKO STANJE I SVAKODNEVNE
AKTIVNOSTI POJEDINACA S POSEBNIM OSVRTOM NA HRVATSKU I ITALIJU: PRIKAZ
PROJEKTA**

Vanja Kopilaš, Lovorka Brajković, Srećko Gajović..... 63

NOVO NORMALNO: KAKO JE COVID-19 PROMIJENIO NAŠE ŽIVOTE?

Ena Uzelac, Dominik-Borna Čepulić, Ivan Flis 64

NEKI ASPEKTI MENTALNOG ZDRAVLJA ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

Romana Galić, Krešimir Prijatelj, Mia Roje Đapić, Ella Selak Bagarić, Ana Raguž 65

**PLANIRANJE I PROVOĐENJE PSIHOLOGIJSKIH ISTRAŽIVANJA U DOBA COVID-19:
PRIJETNJE I PRILIKE**

Zvonimir Galić, Nikola Erceg , Mitja Ružojčić 65

PSIHOVID-20: UVID U PSIHOLGIJSKA ISTRAŽIVANJA U VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

Voditeljica/Convenor: **Anita Vulić-Prtorić**
Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ubrzano širenje pandemije izazvane koronavirusom i njezine posljedice, traže od svih, pa tako i od stručnjaka na svim razinama i svih profila da prilagode svoj način rada i života. Tako su i psiholozi tijekom koronakrize organizirali razne oblike psihološke podrške, te pokrenuli cijeli niz istraživanja na temu prilagodbe na krizu izazvanu pandemijom. Nikada do sada brojni savjeti i preporuke, te rezultati istraživanja, nisu bili dostupni stručnjacima diljem svijeta u istom trenutku dok kriza još traje. Istraživanja koja se u Hrvatskoj provode od početka pandemije dala su rezultate značajne za bolje shvaćanje krize u kojoj smo se svi našli. Saznali smo puno toga o psihološkim posljedicama, načinima suočavanja, izvorima otpornosti, predrasudama i emocionalnim reakcijama. Sve to dalo nam je bolji uvid u psihološke aspekte koronakrize i omogućilo pravovremeno pružanje podrške i pomoći potrebitima. Uz to, psiholozi koji su provodili istraživanja, mogli su (i morali) na licu mjesta učiti (i odlučiti) što i kako dalje. Kako planirati slijedeći korak u istraživanju, koje oblike podrške povezati sa dobivenim rezultatima, koje teme približiti sudionicima istraživanja i široj populaciji kroz webinare, besplatne brošure, prezentacije, i sl. Cilj je ovog simpozija progovoriti o onom što smo, kao psiholozi, naučili tijekom koronakrize, kako smo planirali svoja istraživanja ili neke druge metode ispitivanja i intervencije? Što nam se pokazalo kao jako dobro i korisno, a što je možda trebalo napraviti drugačije? Projekti i istraživanja koja će biti prikazana u okviru ovog simpozija ukazuju na kompleksnu fenomenologiju stresa i reakcija na stres izazvan pandemijom, te specifičnu interakciju okolinskih i osobnih čimbenika. Premda je svima cilj bio razumjeti situaciju u kojoj smo se zatekli, opisana istraživanja međusobno se razlikuju po svojim ciljevima, metodama procjene i intervencije, po sudionicima uključenima u istraživanje, interpretaciji dobivenih rezultata, i sl. Svi istraživači našli su se pred izazovom kako odabrati pouzdanu i primjerenu metodologiju istraživanja i analize dobivenih rezultata i svi su pokušali suočiti s tim izazovima na najbolji mogući način kako bi dobili odgovore koji će biti od pomoći u nošenju sa krizom i u zaštiti mentalnog zdravlja. Na ovom simpoziju govoriti ćemo o tome kako i koliko smo u tome uspjeli.

Ključne riječi / Keywords: psihologijska istraživanja, COVID-19, metodologija, mentalno zdravlje, psihosocijalna prilagodba

ZNANOST U SLUŽBI GRAĐANA - PROJEKT KAKO SMO? ŽIVOT U HRVATSKOJ U DOBA KORONE

Nataša Jokić-Begić[✉], Ivana Hromatko, Tanja Jurin, Željka Kamenov, Gordana Keresteš, Gordana Kuterovac Jagodić, Anita Lauri Korajlija, Darja Maslić Seršić, Jasmina Mehulić, Una Mikac, Meri Tadinac, Jasmina Tomas
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Claire Sangster Jokić

Zdravstveno veleučilište Zagreb, Hrvatska

Projekt Kako smo? Život u Hrvatskoj u doba korone bavio se ispitivanjem posljedica pandemije bolesti COVID-19 u Hrvatskoj i jakog potresa na području Zagreba po psihičko zdravlje građana svih generacija. Provela ga je skupina od 13 psihologinja raznih generacija, znanstvenica i nastavnica te vanjskih suradnica Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta, koje su studenti nazvali Covidovih 13.

Cilj istraživanja bio je ispitati promjene u načinu života i u odnosima tijekom pandemije bolesti COVID-19, načine na koje su građani doživjeli te promjene, izvore stresa u novonastaloj situaciji, te posljedice doživljenog stresa po psihičko zdravlje. Osim spoznajne, ovo istraživanje je imalo jasno izražen praktičan cilj izrade smjernica za bolju psihosocijalnu prilagodbu različitih društvenih skupina tijekom i nakon pandemije. U istraživanju je sudjelovalo više od 3500 osoba između 18 i 95 godina starosti i 785 učenika od 1. razreda osnovne do 4. razreda srednje škole. Podaci su prikupljeni on-line anketom tijekom svibnja 2020. godine. Sveobuhvatnost istraživanja smo osigurali njegovom strukturom. Istraživanje *Kako smo?* sastojalo se od 10 odvojenih no međusobno usklađenih dijelova, a svaka je osoba, nakon što je ispunila prvi zajednički dio, mogla odabrati na koje od ostalih dijelova želi odgovarati. Dijelove smo naslovili pitanjima: O čemu brinete i zašto?; Kako se snalazite u svakodnevnim aktivnostima?; Kako vam je u partnerskom odnosu?; S kojim se problemima suočavate kao roditelj?; Kako su djeca?; S kakvim se problemima suočavate na poslu?; S kakvim se problemima suočavate kao nezaposlena osoba?; Kako vam je kao studentu ili studentici?; Kako ste kao umirovljenik/ca?. U zajedničkom dijelu ankete su ispitivane kriterijske varijable: zadovoljstvo životom, stupanj optimizma u vezi bliske budućnosti, te izraženost depresivnosti, anksioznosti i stresa ljestvicom DASS-21 (Lovibond & Lovibond, 1995.). Osim toga su ispitani stavovi prema mjerama Nacionalnog stožera civilne zaštite, stresni događaji kojima je osoba bila izložena od početka pandemije, te stupanj doživljenih promjena u svakodnevnim aktivnostima. U posebnim dijelovima ankete su ispitavani različite psihosocijalne varijable primjerene specifičnom istraživačkom pitanju. U izlaganju će biti raspravljani metodološki izazovi s kojima smo se suočili. Bit će izneseni osnovni rezultati i smjernice koje su iz njih proizašle. Također će biti prikazan iskorak prema medijima kojeg smo učinile kako bi preporuke bile dostupne široj javnosti.

Ključne riječi / Keywords: anketa, pandemija, mediji, dobne skupine, psihičko zdravlje

✉ njbegic@ffzg.hr

PANDEMIJA I JA – PSIHOLOŠKI ASPEKTI KRIZE IZAZVANE PANDEMIJOM COVID-19: PRIKAZ PROJEKTA

Matea Bodrožić Selak[✉], Paola Sturnela, Anita Vulić-Prtorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Pojava koronavirusa, njegovo rapidno širenje, panika, karantena, mjere (samo)izolacije, potresi – sve su to stresori koji su obilježili vrijeme iza nas. Htjeli mi to ili ne, koronavirus ostavio je, ostavlja i ostavit će brojne posljedice na naše svakodnevno funkcioniranje. Taj nas je virus sve stavio pred kušnju, od nas tražio prilagodbu i kontinuirano suočavanje, dok je znanstvenike i njihov rad stavio pod svjetla reflektora jer se od njih očekuje da donesu neke praktične implikacije koje bi trebale olakšati naš svakodnevni život. Upravo je to jedan od temeljnih ciljeva ovoga projekta. Prvi cilj projekta usmjeren je na utvrđivanje psiholoških aspekata krize i temelji se na procjeni stresnih događaja povezanih s krizom, te načina suočavanja s tim događajima i njihovom povezanosti s nekim oblicima ponašanja i doživljavanja: nomofobijom i kiberohondrijom, razinama anksioznosti, depresivnosti, stresa, ljutnje, psihološkom otpornosti, posttraumatskim rastom, kreativnosti, kvalitetom obiteljskih odnosa, usamljenosti i slično. Odabir varijabli koje su uvrštene u ovaj projekt napravljen je na temelju pregleda rezultata istraživanja objavljenih u renomiranim časopisima od početka pandemije. Dodatno, budući da velik broj dosadašnjih istraživanja upozorava na dugotrajne učinke pandemije i potrebe razvoja metoda prevencije i zaštite mentalnog zdravlja, drugi cilj projekta jest razvoj psihoedukativnih postupaka koji će kroz metode psihološke potpore i edukaciju sudionika pridonijeti očuvanju njihova mentalnog zdravlja i psihološke otpornosti. Na tragu navedenoga, stvaranje mreže sudionika koji se, svaki tjedan, uz odgovaranje na on-line pitanja i upitnike, upoznaju s psihoedukativnim materijalima, te imaju mogućnost pružanja međusobne psihološke potpore, dodatni je cilj ovoga projekta. Navedeni se ciljevi ostvaruju on-line komunikacijom sa sudionicima na tjednoj bazi, odnosno svakog tjedna u određeno vrijeme od početka krize u Hrvatskoj (točnije od 20. ožujka 2020.). Sudionici u ovom istraživanju su studenti s raznih sveučilišta u Republici Hrvatskoj, njih između 140 i 370 u pojedinom mjerenu. Uzorak čini oko 80% studentica i 20% studenata, prosječne dobi oko 23 godine (detaljni će brojčani podaci biti poznati po završetku istraživanja). Rezultati brojnih istraživanja u okviru ovoga projekta (diplomske radnje, ali i drugi znanstveni radovi) trebali bi dati odgovore na pitanja „Kako smo se nosili s brojnim izazovima koje je koronakriza donijela i što smo iz istih naučili?“

Ključne riječi / Keywords: pandemija, COVID-19, psihološki aspekti krize, psihološka podrška

✉ mateaxoc25@gmail.com

GLOBALNI UTJECAJ COVID-19 PANDEMIJE NA PSIHOLOŠKO STANJE I SVAKODNEVNE AKTIVNOSTI POJEDINACA S POSEBNIM OSVRTOM NA HRVATSKU I ITALIJU: PRIKAZ PROJEKTA

Vanja Kopilaš

Hrvatski institut za istraživanje mozga, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Lovorka Brajković

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Srećko Gajović

Hrvatski institut za istraživanje mozga, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Koronavirusna bolest (COVID-19) je uvelike promijenila naš način života, i trenutno smo u razdoblju koji mnogi vole nazivati „novim normalnim“. Opasnost od zaraze virusom relativno nepoznatog djelovanja, nošenje maski, samoizolacija, pridržavanje epidemioloških preporuka su samo neki od faktora koji čine cijelu ovu situaciju izazovnijom i nepredvidljivom. Po prvi put se u našim životima susrećemo s nečim tako „nevidljivim“, a opet tako razornim da cijeli svijet osjeća posljedice. Naši životi su promijenjeni, i upravo je na nama psiholozima da pokušamo tu promjenu učiniti što „bezbolnijom“ i sa što manje negativnih posljedica. Kako bi uopće saznali kako COVID-19 utječe na naše psihološko stanje i svakodnevni život, u sklopu našeg projekta smo razvili on-line upitnik koji se sastoji od nekoliko validiranih psiholoških instrumenata, te dijela koji smo sami razvili i prilagodili trenutnoj situaciji, a bavi se digitalnom i fizičkom aktivnošću. Primarni cilj projekta je istražiti kod ispitanika prisutnost i intenzitet simptoma depresije, stresa, anksioznosti, PTSP-a, usamljenosti, te pozitivnog i negativnog afekta. Validirani psihološki instrumenti kojima smo istraživali navedene simptome izabrani su nakon pregleda literature gdje su korišteni u prijašnjim sličnim istraživanjima. Naš sekundarni cilj je istražiti kako je COVID-19 utjecao na razine digitalne i fizičke aktivnosti, te u kojoj su se mjeri ispitanici pridržavali epidemioloških mjera. Projekt se sastoji od nekoliko faza koje su raspoređene kroz različita vremenska razdoblja. Time smo htjeli ispitati do koje mjere pojava i samo širenje COVID-19 pandemije utječe na psihološko stanje i svakodnevne aktivnosti. Prva faza je započela 4. ožujka u Hrvatskoj, u vrijeme dok je broj zaraženih bio 10. U projekt smo uključili više grupa koje se razlikuju po stupnju ugroženosti od zaraze, zemlji porijekla, obrazovanju i godinama. Ukupan broj sudionika u svim grupama je oko 1500. Nadamo se da će naši rezultati doprinijeti boljem razumijevanju utjecaja COVID-19 pandemije, te samim tim razvijanju potrebnih stručnih programa kako bi uspješno ublažili i minimalizirali negativne učinke. Premda je određena doza neizvjesnosti i straha prisutna među nama, upravo je na nama stručnjacima da svatko da sve od sebe u svom području u borbi protiv koronavirusa, te da se zajedničkim snagama snađemo i prilagodimo na „novo normalno.“

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, depresija, anksioznost, PTSP, usamljenost

✉ vkopilas@hrstud.hr

NOVO NORMALNO: KAKO JE COVID-19 PROMIJENIO NAŠE ŽIVOTE?

Ena Uzelac

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dominik-Borna Čepulić, Ivan Flis

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Svijet se u ovoj godini suočava s globalnom krizom koju nitko nije mogao ni zamisliti i čiji se kraj teško može predvidjeti. Pandemija koronavirusa predstavlja ozbiljnu zdravstvenu, psihološku i društvenu prijetnju te su se istraživači diljem svijeta udružili kako bi istražili psihološke aspekte i posljedice trenutne krize. Jedno od takvih međunarodnih istraživanja usmjerenih na detektiranje faktora koji utječu na psihološku dobrobit ljudi i njihovu sposobnost donošenja ispravnih odluka tijekom pandemije je i istraživanje COVIDiSTRESS global survey.

COVIDiSTRESS istraživanje je povežalo psihologe iz preko 40 zemalja diljem svijeta, koji su osmislili i proveli online anketno istraživanje. Upitnik je preveden na 49 jezika te su se podaci prikupljali u periodu od 30. ožujka do 30. svibnja 2020. godine. Velika baza podataka od N = 125 306 omogućava međukulturalne usporedbe psiholoških i ponašajnih odgovora na pandemiju kao i na različite mjere koje su vlade donosile kako bi spriječile širenje virusa, poput mjera socijalne distance, zatvaranja objekata i pozivanja na ostanak kod kuće. Dodatna vrijednost ovog istraživanja je što su prikupljeni podaci javno dostupni putem Platforme za otvorenu znanost, a sve sa svrhom što bržeg i kvalitetnijeg uočavanja i razumijevanja različitih psiholoških i ponašajnih rizičnih faktora u kontekstu pandemije koronavirusa.

U izlaganju će se predstaviti COVIDiSTRESS projekt te će se prikazati usporedba Hrvatske s drugim državama po ključnim istraživačkim varijablama. Od glavnog je interesa bilo istražiti razine uznemirenosti i stresa kod ljudi, kao i najčešće stresore te načine suočavanja i nošenja s ovom specifičnom epidemiološkom situacijom. Također, ispitano je i povjerenje u različite institucije, povjerenje u donesene mjere suzbijanja širenja virusa te stupanj pridržavanja istih. Raspravit će se o međukulturalnim različitostima u spomenutim varijablama.

Ključne riječi / Keywords: COVIDiSTRESS global survey, pandemija koronavirusa, stres, suočavanje sa stresom, povjerenje, pridržavanje mjera

 ena.uzelac@gmail.com

NEKI ASPEKTI MENTALNOG ZDRAVLJA ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

Romana Galić

Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, Zagreb, Hrvatska

Krešimir Prijatelj[✉], Mia Roje Đapić, Ella Selak Bagarić, Ana Raguz

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Hrvatska

Krajem 2019. iz kineske pokrajine Hubei, točnije grada Wuhan svijetom se proširio novi koronavirus koji je Svjetska zdravstvena organizacija nazvala SARS-CoV-2, a zaraznu bolest koju uzrokuje COVID-19 (koronavirusna bolest). Do srpnja 2020. još uvijek nije odobrena terapija, niti cjepivo koji dokazano pridonose liječenju, odnosno prevenciji širenja novog koronavirusa. Osim evidentnih posljedica po fizičko zdravlje, novi koronavirus se pokazao potencijalnom prijetnjom i za psihičko zdravlje ljudi diljem svijeta, a ponajviše u državama koje bilježe eksponencijalni rast slučajeva zaraze.

Cilj istraživačkog projekta Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba bio je steći uvid u emocionalno stanje i potrebe građana tijekom zdravstvene krize radi pružanja još kvalitetnije stručne pomoći na planu mentalnog zdravlja, a imajući u vidu psihološke posljedice širenja pandemije, ali i mjera nadležnih institucija (poput samoizolacije, fizičkog distanciranja i dr.). Obzirom na navedeno, nakon pregleda literature o ranijim kriznim situacijama, u sklopu projekta su ispitani neki relevantni indikatori mentalnog zdravlja (anksioznost, depresivnost, stres, trenutno emocionalno stanje, lokus kontrole, socijalna podrška, nada u budućnost, suočavanje sa stresnim situacijama) te percepcija određenih aspekata pandemije COVID-19 (procjene: rizika od pandemije, ozbiljnosti situacije uzrokovane pandemijom, pridržavanja mjera nadležnih institucija, provjeravanja novosti, straha od moguće zaraze i prenapuhanosti/izmišljenosti pandemije). Dodano, sukladno prvim kineskim studijama o psihološkim posljedicama pandemije COVID-19, na hrvatskom uzorku su identificirani određeni zaštitni i rizični čimbenici u razvijanju poteškoća na planu mentalnog zdravlja uslijed pandemije. Uz to, za vrijeme prikupljanja podataka, grad Zagreb su zadesili snažni potresi (22. ožujka 2020.) koji su se osjetili i u njegovoj široj okolici. Nastavno na to, ispitana su i kretanja određenih indikatora mentalnog zdravlja u periodu potresa i naknadnog podrhtavanja. Podaci su prikupljeni u periodu od 19. ožujka do 17. travnja 2020., a u online istraživačkom projektu sudjelovalo je 1482 osoba (od čega 1230 žena) prosječne dobi 33,3 godine (SD=12,2). Prikupljeni podaci koristit će se u svrhu pisanja znanstvenih radova te izrade psihoedukativnih i informativnih materijala, koji će po dovršetku biti dostupni na mrežnim stranicama Poliklinike.

Ključne riječi / Keywords: zdravstvena kriza, koronavirus, indikatori mentalnog zdravlja, psihološke posljedice, potres

✉ kresimir.prijatelj@poliklinika-djeca.hr

PLANIRANJE I PROVOĐENJE PSIHOLGIJSKIH ISTRAŽIVANJA U DOBA COVID-19: PRIJETNJE I PRILIKE

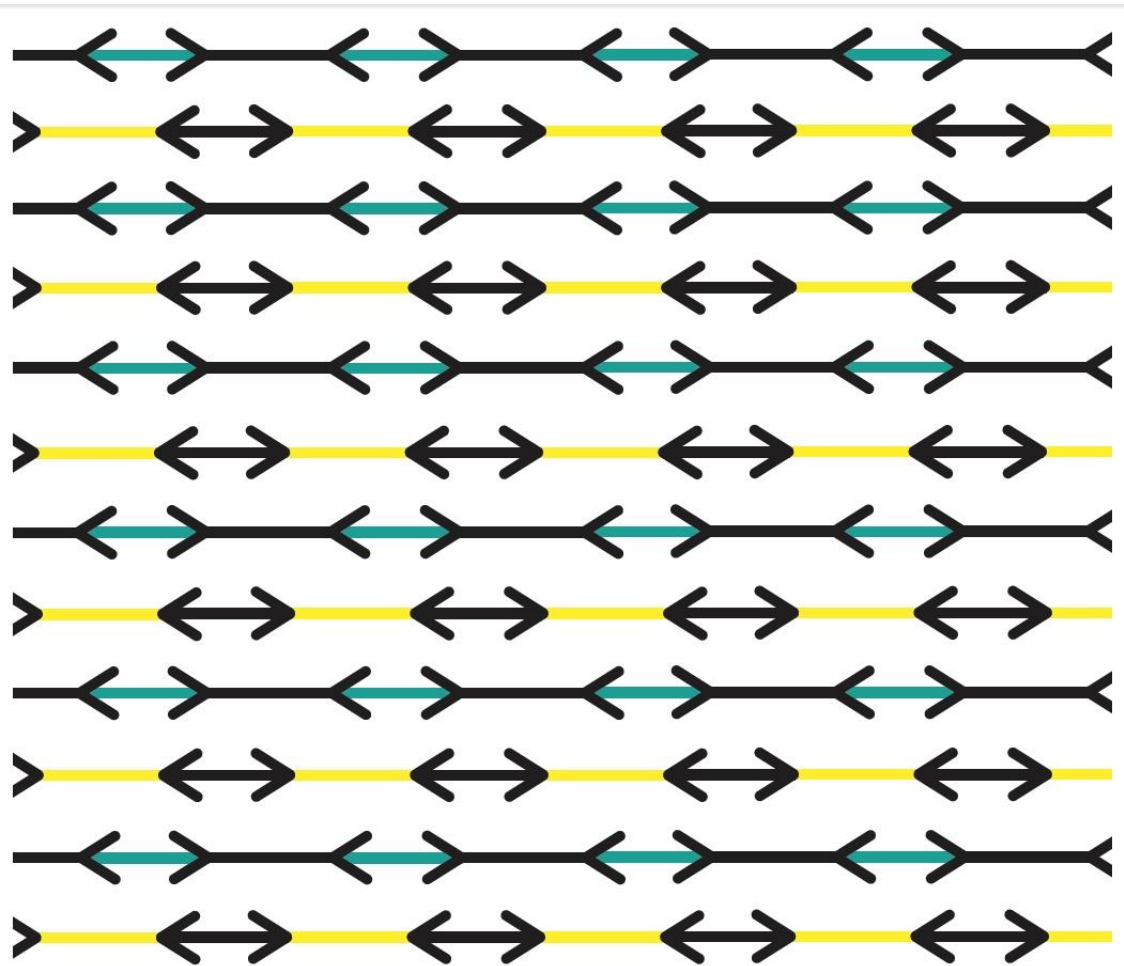
Zvonimir Galić[✉], Nikola Erceg, Mitja Ružojčić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Kriza povezana s bolesti COVID-19 otežala je provođenje planiranih, ali i potaknula provođenje novih istraživanja. Iznenadno uvođenje strogih epidemioloških mjera zateklo je našu istraživačku grupu s aktivnim velikim istraživačkim projektom Hrvatske zaklade za znanost (HRZZ) i dva tek odobrena manja projekta u sklopu jedne sheme Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta. Sva tri projekta planirana su za „normalne“ okolnosti i bila su povezana s jasnim vremenskim rokovima. Istovremeno, kao i mnogi drugi znanstvenici, novonastala situacija privukla je našu pažnju pa smo htjeli upotrijebiti svoja znanja da bismo razumjeli kako se ljudi suočavaju s izmijenjenim okolnostima u kojima smo se našli te, eventualno, pomogli prilagodbi na novonastalu situaciju. Jedan od naših središnjih istraživačkih interesa u HRZZ projektu je mjerenje individualnih razlika u iracionalnosti te posljedica koje oni imaju za produktivne i sretne živote. Analizirajući kako razmišljaju i kako se ponašaju ljudi oko nas, primijetili smo značajan udio iracionalnosti koja se odražavala u znanstveno neutemeljenim vjerovanjima o COVID-19 bolesti i neodgovornom ponašanju u novonastaloj krizi koje je, pak, imalo potencijal da ugrozi širu zajednicu. Nadalje, kao stručnjacima za psihologiju rada odnosno upravljanje ljudskim potencijalima snažno nas je zaintrigirala situacija u kojoj je veliki dio populacije prisiljen raditi od kuće pa smo istraživali kakvo je zadovoljstvo i produktivnost u novim uvjetima te o kojim čimbenicima te dvije stvari ovise. U ovom izlaganju opisat ćemo metodološke aspekte naših istraživanja povezanih s korona krizom (iracionalnost i rad od kuće) te ranije planiranih istraživanja koja su provođena u znatno izmijenjenim okolnostima. Našim izlaganjem želimo demonstrirati da korona kriza predstavlja i prijetnju i priliku psiholozima istraživačima. Prijetnju jer zahtijeva značajnu razinu prilagodbe kako bi se provela istraživanja koja imaju zadovoljavajuću razinu vanjske i unutrašnje valjanosti, a priliku jer situacija povezana s korona virusom predstavlja ekstremni psihološki događaj koji omogućava identifikaciju i razumijevanje fenomena koji nisu u potpunosti očiti u normalnim okolnostima.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, planiranje i provođenje istraživanja, unutrašnja i vanjska valjanost

✉ zgalic@ffzg.hr

USMENA IZLAGANJA / ORAL PRESENTATIONS

Usmena izlaganja / Oral presentations

Sažetci radova su poredani po abecednom slijedu prezimena (prvog) autora /The paper summaries are sequenced according to the alphabetical order of the (first) author's surname

SOCIOKULTURALNI PRITISCI I INTERNALIZACIJA IDEALA IZGLEDA KAO MEDIJATORI ODNOSA IZMEĐU VJEŽBANJA, TJELESNE TEŽINE I MOTIVA ZA VJEŽBANJEM

Petra Anić, Miljana Kukić, Tamara Mohorić, Alessandra Pokrajac-Bulian 77

AUTONOMNA KARIJERNA MOTIVACIJA OD RANE ADOLESCENCIJE DO ODRASLE DOBI

Toni Babarović, Iva Šverko 78

TEST UPRAVLJANJA EMOCIJAMA - PRIMJENA I VALIDACIJA NA UZORKU SREDNJOŠKOLACA

Ana Babić Čikeš, Samuela Sambunjak, Nives Ivoš..... 79

MOŽE LI UMJETNA INTELIGENCIJA ZAMIJENITI POMOĆNIKE U ISTRAŽIVANJU? PRIMJER IZ ISTRAŽIVANJA PERCEPCIJE LJUDSKIH LICA

Benjamin Banai 80

PREDSTAVLJANJE KNJIGE: PSIHIJATRIJSKA HOSPITALIZACIJA: POŠTIVANJE ETIČKIH NAČELA I STIGMATIZACIJA

Martina Barbiš 81

ČIMBENICI INDIVIDUALNE OTPORNOSTI I KONZUMACIJA SREDSTAVA OVISNOSTI: PERSPEKTIVA HRVATSKIH SREDNJOŠKOLACA

Matea Belošević, Miranda Novak, Martina Ferić, Josipa Mihić, Valentina Kranželić 82

PRIPREMA ŠKOLE NA PRIHVAT UČENIKA SA ZDRAVSTVENIM TEŠKOĆAMA - PRIMJER IZ PRAKSE

Polona Bencun Gumzej, Elvira Vučković 83

RAZVOJ I VALIDACIJA MJERE RODNO STEREOTIPNIH UVJERENJA ZA UČENIKE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

Mirta Blažev, Toni Babarović, Ivan Dević 84

UPOTREBA DIGITALNIH MEDIJA I DOBROBIT DJECE U ŠKOLSKOJ DOBI

Andreja Brajša-Žganec, Marina Kotrla Topić, Marija Džida, Tihana Brkljačić, Toni Babarović 85

MENTALNO ZDRAVLJE OSOBA S KRONIČNIM BOLESTIMA ZA VRIJEME ZDRAVSTVENE KRIZE UZROKOVANE COVID-19 PANDEMIJOM

Gordana Buljan Flander, Krešimir Prijatelj, Mirna Čagalj Farkas..... 86

EMOTIONAL LABOR PROFILES AMONG TEACHERS: ASSOCIATIONS WITH POSITIVE AFFECTIVE, MOTIVATIONAL AND WELL-BEING OUTCOMES*

Irena Burić, Lisa Kim, Flaviu Hodis 87

ONLINE ŠKOLA: STAVOVI, SAMOREGULACIJA U UČENJU I STRATEGIJE SUOČAVANJA SA STRESOM UČENIKA PREDMETNE NASTAVE

Tomislav Cerinski	88
ZADOVOLJSTVO RADOM KOD NASTAVNIKA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU ODRASLIH	
Iva Černja Rajter, Dario Pavić	89
DOES DISINTEGRATION PREDICT WORK-RELATED CONSTRUCTS OVER AND ABOVE HEXACO PERSONALITY MODEL?	
Đorđe Cupać, Petar Lukić	90
STRES U STARIJIH OSOBA U ELEMENTARNIM NEPOGODAMA	
Jasminka Despot Lučanin, Petra Žukina	91
RAZUMIJEVANJE KORELACIJSKIH I KAUZALNIH ODNOSA KOD STUDENATA	
Francesca Dumančić, Mirjana Tonković	92
RADNO PAMĆENJE I BRZINA OBRADJE INFORMACIJA U DJECE S EPILEPSIJOM	
Slavka Galić	93
MENTALNO ZDRAVLJE HRVATSKIH POLICAJACA U VRIJEME EPIDEMIJE COVID-19	
Ivana Glavina Jelaš, Ruža Karlović, Jurica Pačelat, Ines Matec-Mamuzić, Tamara Komadina	94
PERSONALITY TRAITS AND EMPLOYMENT STATUS AS ANTECEDENTS OF THE CUSTOMER SERVICE QUALITY, OR WHO IS TO BLAME WHEN CLIENTS DISLIKE US?	
Alen Gojčeta, Benjamin Banai, Lana Lučić	95
AKULTURACIJSKA OČEKIVANJA HRVATSKIH STUDENATA OD UČENIKA IZBJEGLICA	
Filip Gospodnetić	96
OSOBINE LIČNOSTI I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE KAO PREDIKTORI STILOVA RJEŠAVANJA KONFLIKATA KOD ODGOJITELJICA	
Severina Hađija, Lea Burić, Kate Tia Divizić	97
KARAKTERISTIKE ŽALOVANJA KOD DJECE OSOBA NESTALIH U RATU	
Elma Hadžić	98
ARE BOYS MORE CONFIDENT? ARE GIRLS MORE CARING? GENDER AND EDUCATIONAL LEVEL DIFFERENCES IN DOMAINS OF POSITIVE YOUTH DEVELOPMENT AMONG CROATIAN YOUTH	
Marina Hirnstein, Gabrijela Vrdoljak, Ana Kurtović	99
IMAJU LI VEČERNJI TIPOVI NEJEDNAKE ŠANSE ZA RADNU DOBROBIT? ISPITIVANJE IZGARANJA NA POSLU S OBZIROM NA PREFERENCIJU JUTARNJOSTI ILI VEČERNJOSTI	
Tomislav Jeleković, Maša Tonković Grabovac	100

IZAZOVI INTEGRACIJE DJECE IZBJEGLICA U OSNOVNE ŠKOLE: ISKUSTVA ZAGREBAČKIH ŠKOLA

Margareta Jelić, Dinka Čorkalo Biruški, Nikolina Stanković, Antonija Vrdoljak101
EMPATIJA, LIČNOST I RODNE ULOGE BUDUĆIH NASTAVNICA I NASTAVNIKA

Ivana Jugović, Iris Marušić 102
PSIHOLOŠKI ASPEKTI PROCESA POTPOMOŽNUTE OPLODNJE

Dunja Jurić Vukelić, Zorana Kušević..... 103
SUBJEKTIVNA DOBROBIT STUDENATA: ULOGA PRIVRŽENOSTI, KVALITETE ODNOSA S RODITELJIMA TE ZADOVOLJENJA PSIHOLOŠKIH POTREBA U AKADEMskom OKRUŽENJU

Katija Kalebić Jakupčević, Ina Reić Ercegovac104
ŠTO MOŽEMO, A ŠTO NE MOŽEMO JEDNAKO? KVALITATIVNO ISTRAŽIVANJE RODNIH STEREOTIPA MEĐU UČENICIMA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

Željka Kamenov, Aleksandra Huić, Jasmina Mehulić, Dijana Kobas Dešković105
PERCEPCIJA PONAŠANJA HRVATSKIH GRAĐANA U VRIJEME EPIDEMIJE COVID-19 OD STRANE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Ruža Karlović, Ivana Glavina Jelaš, Jurica Pačelat, Ines Matec-Mamuzić, Tamara Komadina 106
EXAMINATION OF THE INVARIANCE AND TEMPORAL ORDERING OF SELF-EFFICACY AND JOB SATISFACTION USING TALIS 2018 AND LONGITUDINAL TEACHER DATA*

Lisa Kim, Irena Burić 107
INTEGRACIJA IZBJEGLICA U HRVATSKOJ – ŠTO GOVORE SOCIJALNO-PSIHOLOŠKI INDIKATORI?

Jana Kiralj, Dean Ajduković..... 108
POVEZANOST UPOTREBE DIGITALNIH MEDIJA U PREDŠKOLSKOJ DOBI SA ŠKOLSKIM USPJEHOM IZ HRVATSKOG JEZIKA NAKON PRVOG RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Marina Kotrla Topić, Silvija Mihaljević..... 109
ŠTO OBILJEŽAVA "VJERNIKA"? POVEZANOST RELIGIOZNOSTI, AUTORITARNOSTI, EMPATIJE I OPRAŠTANJA

Danijela Kovačević, Damir Ljubotina110
KONJUNKTIVNA INTERPRETACIJA KONDICIONALNA: KRONOMETRIJSKA EVIDENCIJA I PROSUDBE SIGURNOSTI

Toni Krešić, Pavle Valerjev111
FROM PARENTAL PERSONALITY OVER PARENTING STYLES TO CHILDREN'S PSYCHOPATHIC TENDENCIES

Dino Krupić, Silvija Ručević, Sandra Vučković, Tijana Borovac 112

WHEN HIGHER EDUCATION PREVENTS HIGHER LEARNING. THE CASE OF MEDICAL EDUCATION	
Georg Lind.....	113
ULOGA ŠKOLSKE KLIME, CRTA LIČNOSTI I STAVOVA PREMA AGRESIVNOSTI U PREDVIĐANJU RAZLIČITIH VRSTA MEĐUVRŠNJAČKOG ZLOSTAVLJANJA	
Tajana Ljubin Golub, Ema Petričević.....	114
PSIHOLOŠKE ODREDNICE ODLJEVA MOZGOVA – TKO I ZAŠTO ODLAZI IZ HRVATSKE?	
Damir Ljubotina.....	115
MEASURING DISPOSITION TO SELLING: A PRAGMATIC SALES ATTITUDES SCALE	
Lana Lučić, Alen Gojčeta, Benjamin Banai	116
PARENTHOOD AND WELL-BEING: CASE OF HEMOPHILIA	
Lana Lučić, Marko Marinić	117
ODNOS SAMOPROCJENE STUPNJA KONTROLE ASTME DJECE I ZABRINUTOSTI I STRESA DJECE S ASTMOM I NJIHOVIH RODITELJA	
Gina Lugović.....	118
THE DARK SIDE OF THE MOON(-LANDING): THE RELATIONS BETWEEN BELIEF IN CONSPIRACY THEORIES AND DARK TETRAD	
Petar Lukić, Marko Živanović.....	119
ULOGA PSIHOLOŠKIH POTREBA I SUSTAVA NAGRAĐIVANJA U DOŽIVLJAJU ZANESENOSTI PRI IGRANJU VIDEOIGARA	
Maja Lušić, Pavle Valerjev.....	120
PROFESIONALNA DOBROBIT ZAPOSLENIH U PODRUČJU PALIJATIVNE SKRBI	
Ivana Macuka, Ivana Tucak Junaković, Lea Skokandić, Danijela Božić.....	121
MLADI I KLIMATSKE PROMJENE: OSVIJEŠTENOST I PONAŠAJNE NAMJERE U KONTEKSTU ZAŠTITE OKOLIŠA	
Marina Maglić, Tomislav Pavlović, Renata Franc, Ines Sučić, Goran Milas.....	122
MOTIVACIJA ZA NASTAVNIČKI POZIV, PROFESIONALNI IDENTITET I KARIJERNI PLANovi BUDUĆIH NASTAVNICA I NASTAVNIKA	
Iris Marušić, Ivana Jugović, Josip Šabić.....	123
KONSTRUKCIJA I VALIDACIJA DIJADNE SKALE PONIZNOSTI	
Jasmina Mehulić, Una Mikac, Željka Kamenov.....	124
SAMOSTIGMATIZACIJA KOD OSOBA KOJE MUCAJU I NJENA POVEZANOST S OSOBINAMA LIČNOSTI, EMOCIJAMA I STRATEGIJAMA SUOČAVANJA SA STRESOM	
Ivan Milić, Dominik-Borna Čepulić.....	125
ULOGA GRUPA MLADIH SAVJETNIKA U ISTRAŽIVANJU PRIRODNIH MENTORA	
Barbara Mirković, Bernadine Brady.....	126

USPOREDBA NEISKRENOSTI ISPITANIKA NA UPITNICIMA LIČNOSTI U DVIJE RAZLIČITE SELEKCIJSKE SITUACIJE

Aleksandar Momirović 127

DISPOSITIONAL AFFECTIVITY, EMOTIONAL LABOR AND TEACHER SELF-EFFICACY: A LONGITUDINAL ANALYSIS*

Mirta Mornar, Irena Burić 128

ODREDNICE LAŽIRANJA ODGOVORA U SELEKCIJSKIM SITUACIJAMA – KVALITATIVNA ANALIZA ODGOVORA MLADIH, VISOKOOBRAZOVANIH KANDIDATA

Mirta Mornar, Maša Tonković Grabovac..... 129

MILITANT EXTREMIST MINDSET PREDICTS HIGHER SOCIAL DISTANCE TOWARDS ADVERSARIAL ETHNIC GROUPS

Aleksandra Nicović, Marko Živanović, Maša Vukčević Marković, Iris Žeželj..... 130

HOW ATTITUDE TOWARDS ROMA PREDICTS THEIR PERCEIVED ATTRACTIVENESS AND ASSESSMENT OF THEIR EMOTIONAL EXPRESSIONS

Milica Ninković, Iris Žeželj 131

THE STRATEGY AGGREGATION EFFECT IN JUDGMENT

Henrik Olsson 132

PROFILI CILJNIH ORIJENTACIJA I STRATEGIJE SAMOREGULACIJE MOTIVACIJE KOD STUDENATA NASTAVNIČKIH STUDIJA

Rosanda Pahljina-Reinić, Svjetlana Kolić-Vehovec, Barbara Rončević Zubković, Martina Bažon..... 133

RAZVOJ TESTA SITUACIJSKE PROSUDBE ZA MJERENJE POTENCIJALA ZA VOĐENJE...

Antun Palanović, Maja Parmač Kovačić, Zvonimir Galić, Mitja Ružojčić, Nikola Erceg 134

ŽENE MIJENJAJU GLAS TIJEKOM PLODNOG RAZDOBLJA KADA SE OBRAĆAJU DRUGIM ŽENAMA

Irena Pavela Banai, Nataša Šimić..... 135

PSIHOMETRIJSKA SVOJSTVA LJESTVICE AKTIVISTIČKIH I EKSTREMISTIČKIH NAMJERA NA UZORKU ODRASLIH HRVATA

Tomislav Pavlović, Renata Franc..... 136

DEKLARATIVNO PAMĆENJE NAKON PRIMJENE INTERFERENCIJSKOG ZADATKA KOD STUDENATA S NEORGANSKOM NESANICOM I STUDENATA BEZ NEORGANSKE NESANICE

Paula Pedić, Nataša Šimić 137

SEKUNDARNI TRAUMATSKI STRES I MEHANIZMI SUOČAVANJA SA STRESOM OSOBA KOJE RADE S IZBJEGLICAMA I MIGRANTIMA

Katarina Perić..... 138

UKLJUČENOST U UČENJE MATEMATIKE: ULOGA POTREBE ZA SPOZNAJOM I CILJEVA POSTIGNUĆA

Emma Petričević, Vanja Putarek, Nina Pavlin-Bernardić..... 139

DOUBLETHINK AS A CORRELATE OF COGNITIVE STYLE AND IRRATIONAL BELIEFS

Marija Petrović, Iris Žeželj.....140

EMPIRIJSKO PREKLAPANJE I USPOREDBA PREDIKTIVNE VALJANOSTI BFI I HEXACO MODELA LIČNOSTI

Martina Pocrnić, Ana Butković, Tena Vukasović Hlupić, Denis Bratko.....141
HARVESTING THE WISDOM OF CROWDS FOR ELECTION PREDICTIONS

Drazen Prelec, Henrik Olsson, Wändi Bruine de Bruin, Mirta Galesic..... 142

VALIDATION OF THE CROATIAN VERSION OF THE REVISED CAUSAL DIMENSION SCALE (CDSII)

Rebeka Prosoli, Benjamin Banai, Renata Barić, Marc Lochbaum, Margareta Jelić .143
ODNOS IZMEĐU MOTIVACIJSKIH I KONTEKSTUALNIH ČIMBENIKA TE VARANJA NA ISPITIMA

Vanja Putarek, Barbara Bunoza, Nina Pavlin-Bernardić144

EDUCATIONAL PSYCHOLOGY AND SCHOOL PSYCHOLOGISTS IN THE SERVICE OF CREATIVE YOUTH

Željko Rački145

EFFECTS OF HEXACO TRAITS ON ANTISOCIAL PUNISHMENT AND REVENGE

Luna Radević, Bojana Dinić146

ONLINE ISKUSTVA MLADIH: ZNAMO LI KAKO IH ZAŠTITITI?

Ana Raguž, Gordana Buljan Flander, Mia Roje Đapić..... 147

UPORABA KANABISA I STAVOVI PREMA KANABISU: ANALIZA LATENTNIH KLASA U HRVATSKOM DRUŠTVU I PROMJENA U NJIMA U DVA UZASTOPNA VALA POPULACIJSKE STUDIJE

Josip Razum, Renata Glavak Tkalić, Anja Wertag.....148
SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE DJECE: ZAŠTO IMAMO SIVE BROJKE?

Mia Roje Đapić, Gordana Buljan Flander, Ana Raguž 149

RAZLIKE IZMEĐU UČENIKA RAZLIČITIH PROFILA CILJNIH ORIJENTACIJA U UVJERENJIMA O DJELOVANJU I DOBROBITI

Barbara Rončević Zubković, Rosanda Pahljina-Reinić, Svjetlana Kolić-Vehovec, Martina Bažon..... 150

PROMJENE U MATEMATIČKOJ ANKSIOZNOSTI BUDUĆIH UČITELJA TIJEKOM NJIHOVOG STUDIJA

Daria Rovani, Goran Trupčević, Dubravka Glasnović-Gracin.....151

THE ROLE OF PARENTAL PSYCHOPATHIC TRAITS: LONGITUDINAL RELATIONS WITH PARENTING PRACTICES, CHILD'S PSYCHOPATHY FEATURES AND PROBLEM BEHAVIORS

Silvija Ručević, David P. Farringto, Henrik Andershed, Sandra Vučković, Dino Krupić, Tijana Borovac 152

OVISI LI USPJEŠNOST MANIPULACIJE OČEKIVANJIMA U DOŽIVLJAJU BOLI O OSJETLJIVOSTI POJEDINACA?

Valentina Ružić, Koraljka Modić Stanke, Dragutin Ivanec..... 153

METRIJSKE KARAKTERISTIKE HRVATSKE VERZIJE UPITNIKA BOLNE OSJETLJIVOSTI (UBO) – PRELIMINARNI REZULTATI

Nikolina Šaravanja, Dragutin Ivanec 154

INTERAKCIJA IZMEĐU MENTALNE ARITMETIKE I SVJETLINE: PRIMJENA BAYESOVE ANALIZE

Mia Šetić Beg, Dragan Glavaš, Dražen Domijan 155

MNOGO O COVID-U ZNAMO, NO KRONIČNE BOLESTI IMAMO: ODNOS MENTALNOG ZDRAVLJA I INFORMIRANOSTI O COVID-U 19 NA UZORKU KRONIČNIH BOLESNIKA

Leon Sić, Marko Galić, Luka Mustapić, Ana Šimunić..... 156

POVEZANOST DISPOZICIJSKOG OPTIMIZMA I AKADEMSKOG USPJEHA S ISKUSTVIMA STUDENATA U NASTAVI NA DALJINU

Slavica Šimić Šašić, Maja Cindrić 157

POVEZANOST NEKIH ASPEKATA SOCIO-EMOCIONALNOG RAZVOJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI – ANALIZA DJEČJEG CRTEŽA, SAMOPROCJENE, PROCJENE RODITELJA I ODGAJATELJA

Slavica Šimić Šašić, Valentina Sušić, Mira Klarin..... 158

RODITELJSKA PONAŠANJA I PROFESIONALNA ADAPTABILNOST ADOLESCENATA

Mara Šimunović, Iva Šverko, Toni Babarović..... 159

ULOGA PRITISKA MEDIJA U SLICI TIJELA KOD MLADIH ODRASLIH

Daniela Šincek, Ivana Duvnjak, Marija Milić..... 160

ODREDNICE STAVOVA PREMA ŽRTVAMA SILOVANJA

Bruno Škovrlj, Helena Lujanović 161

PERCIPIRANA PROMJENA ZADOVOLJSTVA VEZOM I STABILNOSTI PARTNERSKIH ODNOSA U VRIJEME EPIDEMIJE KORONAVIRUSA

Lucija Šutić, Antonija Vrdoljak, Matea Šoštarčić, Margareta Jelić..... 162

DINAMIČKI POKAZATELJI IZVEDBE NA PAPIR-OLOVKA TESTU PERCEPTIVNE BRZINE I NJIHOV ODNOS SA FLUIDNOM INTELIGENCIJOM: ANALIZA DOPRINOSA U ODNOSU NA KLASIČNE POKAZATELJE PERCEPTIVNE BRZINE I IMPLIKACIJE

Marija Tičić, Mislav Stjepan Žebec, Ema Jugović, Ivana Stanko, Lucija Perković..... 163

ZADOVOLJSTVO POSLOM ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

Andrea Tokić, Ivana Gusar, Matilda Nikolić Ivanišević 164

RODITELJSKO IZBJEGAVANJE OBAVEZNOG CIJEPLJENJA DJECE – KVALITATIVNO ISTRAŽIVANJE

Helena Tomljenović, Andreja Bubić, Darko Hren..... 165

MORAL AND SOCIAL FOUNDATIONS OF BELIEFS ABOUT SCIENTIFIC ISSUES: THE CASE OF GM FOOD AND VACCINATION

Tamara van der Does, Mirta Galesic, Nina Fedoroff, Daniel L. Stein 166

"DA IMATE MOGUĆNOST ODABIRA, BISTE LI CIJEPILI SVOJE DIJETE?"; KARAKTERISTIKE RODITELJA KAO PREDIKTORI STAVOVA PREMA CIJEPLJENJU I NAMJERE CIJEPLJENJA

Vida Vasilj, Anita Lauri Korajlija 167

PSIHOLOZI KAO KORISNICI INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA

Tena Velki, Krešimir Šolić 168

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE MODEL FOR EARLY STIMULATION OF DEVELOPMENTAL CAPACITIES IN CHILDREN AGED 0 – 7 WITHOUT PARENTAL CARE

Jelena Vilendečić, Slavica Tutnjević 169

MODELIRANJE BRZINE PROCESIRANJA IMENICA U ZADATKU LEKSIČKE ODLUKE

Denis Vlašiček, Mirjana Tonković, Francesca Dumančić..... 170

VIRTUALNI RAD STRUČNOG SURADNIKA PSIHOLOGA TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU

Elvira Vučković 171

ODNOS RODITELJSKIH ODGOJNIH POSTUPAKA I PROBLEMA U PONAŠANJU KOD DJECE RANE OSNOVNOŠKOLSKE DOBI: ULOGA IZVRŠNIH FUNKCIJA

Sandra Vučković, Silvija Ručević, Dino Krupić, Tijana Borovac 172

STAVOVI PSIHOLOGA PREMA MOGUĆNOSTI DA PROPISUJU LIJEKOVE: EKSPLOKACIJA TRENUTNE SITUACIJE U HRVATSKOJ

Ivan Zečević..... 173

TEST OPĆE INTELIGENCIJE CFT 20-R: KLJUČNE METRIJSKE OSOBINE I ODNOS S MJERAMA USPJEHA NA DRŽAVNOJ Maturi, ODREĐENI NA UZORKU MATURANATA ZAINTERESIRANIH ZA ATRAKTIVNA DRUŠTVENA ZANIMANJA

Mislav Stjepan Žebec, Jelena Jureta, Krunoslav Matešić, Dario Vučenović 174

SOCIOKULTURALNI PRITISCI I INTERNALIZACIJA IDEALA IZGLEDA KAO MEDIJATORI ODNOSA IZMEĐU VJEŽBANJA, TJELESNE TEŽINE I MOTIVA ZA VJEŽBANJEM

Petra Anić[✉], Miljana Kukić, Tamara Mohorić, Alessandra Pokrajac-Bulian

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Vježbanje čini značajnu komponentu zdravoga životnoga stila, a vježbamo iz različitih razloga, od zdravlja i kontrole težine, do osjećaja pripadnosti. Slika o tijelu također ima značajnu ulogu u motivaciji za vježbanjem. Naime, obitelj, mediji i vršnjaci vrše pritisak na pojedinca da ostvari kulturološki definirane ideale izgleda (mršavost, mišićavost, privlačnost) što može dovesti do njihove internalizacije. Cilj je provedenoga istraživanja provjeriti efekte indeksa tjelesne mase (ITM) i učestalosti vježbanja na motive za vježbanjem, uzimajući u obzir medijacijske efekte internalizacije ideala izgleda i socijalnih pritisaka. U online istraživanju sudjelovale su 262 ispitanice, dobi od 18–29 godina ($M = 21.52$, $SD = 1.86$). Primijenjeni su Upitnik sociokulturnih stavova prema izgledu (SATAQ-4R; Schaefer i sur., 2016) i Upitnik motivacije za vježbanjem (EMI-2; Markland i sur., 1997) te su prikupljeni osnovni demografski podaci, težina i visina te učestalost vježbanja. U početnom strukturalnom modelu ispitali smo veze između ITM-a i latentnih faktora internalizacije i socijalnih pritisaka te tri motiva za vježbanjem (izgled, kontrola težine, zdravlje). Prema hipotezi, očekivali smo da će ITM i učestalost vježbanja imati indirektno efekte na različite motive za vježbanjem putem internalizacije i socijalnih pritisaka. Pretpostavljeni model nije imao odgovarajuće indekse pristajanja te je promijenjen na temelju modifikacijskih indeksa. Prema konačnom modelu, ITM ima direktan efekt na kontrolu težine, a posredno preko pritisaka na internalizaciju i preostale motive. Učestalost vježbanja ima direktan efekt na zdravlje, a posredno preko internalizacije na izgled i kontrolu težine. Žene s višim ITM-om vježbaju kako bi izgubile na težini, a za one koje češće vježbaju briga o zdravlju je glavni motiv. Doživljeni pritisci okoline i internalizacija ideala izgleda posreduju u odnosu ITM-a i učestalosti vježbanja s motivima za vježbanje. Žene koje doživljavaju socijalne pritiske i internaliziraju ideal izgleda, vježbaju kako bi poboljšale izgled i kontrolirale težinu. Tjelesna aktivnost važna je za zdravlje, no potrebno je usmjeriti žene koje vježbaju na tjelesnu spremnost i kondiciju, a ne samo na izgled jer će se na taj način lakše oduprijeti socijalnim pritiscima i internalizaciji ideala izgleda.

Ključne riječi / Keywords: motivi za vježbanjem, indeks tjelesne mase, sociokulturalni pritisci, internalizacija

[✉] panic@ffri.hr

AUTONOMNA KARIJERNA MOTIVACIJA OD RANE ADOLESCENCIJE DO ODRASLE DOBI

Toni Babarović[✉], Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Ovaj rad predstavlja tri studije u kojima je provjerena novokonceptualizirana mjera autonomne karijerne motivacije. Autonomna karijerna motivacija (AKM) definirana je kao želja pojedinca da odabere karijeru zbog svog unutarnjeg interesa za sam proces izgradnje karijere, a ne zbog vanjskih okolnosti ili osjećaja obaveze da to čini. Autonomna karijerna motivacija proizlazi iz Teorije samodeterminacije koja je često primjenjivana za objašnjavanje ljudskog ponašanja u različitim područjima, ali rijetko u procesu izgradnje karijere. AKM je definirana kao kontinuum različitih razina motivacije (internalna, identificirana, introjicirana-pozitivna, introjicirana-negativna, eksternalna i amotivacija). Na toj je osnovi konstruirana skala autonomne karijerne motivacije (SAKAM) koja mjeri svaku od navedenih razina motivacije pomoću četiri čestice Likertovog tipa. Studija 1 provedena je na uzorku studenata i mlađih odraslih osoba (N = 188), studija 2 na uzorku srednjoškolaca (N = 198), a studija 3 na uzorku učenika viših razreda osnovne škole (N = 233). Sva istraživanja su provedena online. U svim je uzorcima jasno potvrđena strukturalna valjanost i dobna invarijantnost primijenjene mjere. Dobivene su i očekivane povezanosti između skala AKM-a, indeksa autonomnog funkcioniranja te autonomne motivacije za školu, studij ili rad. Također, na učeničkim je uzorcima potvrđeno da su više razine AKM-a pozitivno povezane s profesionalnom zrelošću. Ovim je radom provjeren i utvrđen proces razvoja autonomne karijerne motivacije od rane adolescencije do odrasle dobi, a rezultati pružaju uvid u rijetko istražene motivacijske procese koji su temelj izgradnje karijere kroz životne faze.

Ključne riječi / Keywords: autonomna karijerna motivacija, profesionalna zrelost, teorija samodeterminacije

✉ toni.babarovic@pilar.hr

TEST UPRAVLJANJA EMOCIJAMA – PRIMJENA I VALIDACIJA NA UZORKU SREDNJOŠKOLACA

Ana Babić Čikeš✉

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Samuela Sambunjak

Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju Vukovarski leptirići, Vukovar, Hrvatska

Nives Ivoš

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Prva verzija Testa upravljanja emocijama (Babić Čikeš i Buško, 2013) konstruirana je s ciljem mjerenja sposobnosti upravljanja emocijama u kontekstu modela emocionalne inteligencije Mayera i Saloveya na uzorku ranih adolescenata. Cilj je ovog rada provjeriti psihometrijske karakteristike testa na podacima prikupljenima na uzorku srednjoškolskih učenika ($N = 348$; $M_{dob} = 16.57$, $SD_{dob} = 0.98$; 60,3% ženskog spola) koji je proizašao iz dva manja istraživanja. Podaci su prikupljeni u okviru ili nakon nastave u dvije srednje škole primjenom upitnika papir-olovka. Osim Testa upravljanja emocijama sudionici su popunjavali i druge upitnike, sveukupno u trajanju od 30-ak minuta. Aritmetička sredina, standardna devijacija, minimalni i maksimalni rezultat dobiveni na ovom uzorku slični su dobivenima na mlađim uzorcima. Distribucija rezultata razlikuje se od normalne distribucije na razini $p < 0.05$, pri čemu je distribucija blago negativno asimetrična i izdužena. Pouzdanost testa tipa Cronbach α iznosi 0.71. Analiza glavnih komponenti upućuje na trofaktorsku strukturu testa koja je dobivena i na mlađem uzorku, a faktori su analogni načinima suočavanja sa stresom prema teoriji stresa. Sukladno očekivanjima, djevojke u prosjeku test rješavaju uspješnije od mladića, dok dobne razlike nisu uočene. Na oba poduzorka ($N = 192$; $M_{dob} = 16.62$, $SD_{dob} = 1.09$; 57% ženskog spola; $N = 156$; $M_{dob} = 16.55$, $SD_{dob} = 0.83$; 61.2% ženskog spola) test se pokazao pozitivno povezan s upitnicima emocionalne kompetentnosti. Prema dobivenim podacima može se zaključiti da je Test upravljanja emocijama prikladan za primjenu i na srednjoškolskim uzorcima, pri čemu se preporučuju dorade u smjeru povećanja pouzdanosti i osjetljivosti testa.

Ključne riječi / Keywords: emocionalna inteligencija, adolescenti, validacija testa

✉ ababic@ffos.hr

MOŽE LI UMJETNA INTELIGENCIJA ZAMIJENITI POMOĆNIKE U ISTRAŽIVANJU? PRIMJER IZ ISTRAŽIVANJA PERCEPCIJE LJUDSKIH LICA

Benjamin Banai[✉]

Banai analitika, Obrt za obradu podataka, Zadar, Hrvatska

Prilikom istraživanja percepcije lica istraživač se često nalazi pred vremenski zahtjevnim, ali neophodnim korakom: delineacijom lica kojega proučava. Delineacija podrazumijeva označavanje oblika lica standardiziranim točkama koje se nazivaju fiducijalni markeri. Pri tome se markeri postavljaju na jasno definirane točke na svakom licu, primjerice na središnju točku gornje usne. Kasnije se vrijednosti položaja markera u koordinatnom sustavu piksela digitalne slike koriste za manipulaciju izgleda osobe, ili za geometrijsko-morfometrijske analize oblika lica. Broj korištenih markera varira između 80 i 130, a u pravilu delineaciju provodi nekoliko pomoćnika u istraživanju kako bi se eliminirala pristranost i pogreška. No s porastom kvalitete algoritama umjetne inteligencije koji spadaju u domenu računalnog vida, postavlja se pitanje može li delineacija biti valjano provedena računalno? Kako bi se odgovorilo na ovo pitanje korišten je komercijalni algoritam za prepoznavanje lica, putem kojega su određeni fiducijalni markeri na 586 fotografija lica. Korištene su standardizirane fotografije lica muškaraca i žena različite rasne i etničke pripadnosti, za koje su već ranije izračunata antropometrijska obilježja lica. Rezultati upućuju na vrlo visoko slaganje između antropometrijskih obilježja lica izračunatih od strane ljudi i izračunatih na temelju procjene fiducijalnih markera od strane umjetne inteligencije. Visoko slaganje je pronađeno na ukupnom uzorku lica, te na poduzorcima lica kreiranim s obzirom na spol i rasnu pripadnost osobe na fotografiji. U raspravi će se komentirati prikladnost korištenja računalnog vida u psihološkim istraživanjima ljudskih lica.

Ključne riječi / Keywords: Autonomna karijerna motivacija, profesionalna zrelost, teorija samodeterminacije

✉ benjamin.banai@gmail.com

PREDSTAVLJANJE KNJIGE: PSIHIJATRIJSKA HOSPITALIZACIJA: POŠTIVANJE ETIČKIH NAČELA I STIGMATIZACIJA

Martina Barbiš✉

Malinska, Hrvatska

U prethodnim istraživanjima koja su ispitivala odnos prema osobama u psihijatrijskom sustavu ispitanici su uglavnom bili djelatnici tog sustava. U istraživanju čiji su rezultati prikazani u knjizi sudjelovalo je 214 osoba s iskustvom psihijatrijske hospitalizacije u različitim ustanovama u Republici Hrvatskoj, koje su dobile različite psihijatrijske dijagnoze. Cilj kvantitativnog djela istraživanja bio je dobiti uvid u poštivanje etičkih načela u psihijatrijskom sustavu i to od strane osoba koje imaju iskustvo psihijatrijske hospitalizacije te kako je to povezano s njihovom samostigmatizacijom. Korišteni su Upitnik prijestupa etičkih načela u zdravstvenoj skrbi (Bruggemann, Wijma i Swahnberg, 2012) i Inventar internalizirane stigme psihičkih poremećaja (Boyd Ritsher, Otilingam i Grajales, 2003). Polovina osoba izvijestila je o manje od tri ili trima prijestupima etičkih načela od 23 ponuđenih. Najveći broj prijestupa bio je u području etičkog načela autonomije. Najmanje prijestupa doživjele su osobe s dijagnozama vezanima uz alkohol, a najviše osobe koje su dobile dijagnoze shizofrenije i psihoze. Sudionici su u prosjeku iskazali minimalnu do neinternaliziranu stigmatu. Najmanji su stupanj samostigmatizacije iskazale osobe koje su dobile dijagnoze u vezi s alkoholom, dok su se najviše samostigmatizirale osobe koje su dobile dijagnoze shizofrenije i psihoze. Utvrđeno je kako je samostigmatizacija osoba koje imaju iskustvo psihijatrijske hospitalizacije pozitivno povezana s brojem doživljenih prijestupa etičkih načela od strane osoblja. Budući da osobni opisi iz prve ruke bolje od statističkih pokazatelja ocrtavaju dinamiku odnosa između osoblja i osoba koje su hospitalizirane, cilj kvalitativnog djela istraživanja koji je prikazan u knjizi bio je ispitati pozitivna i negativna iskustva s osobljem koje su iznijele osobe koje imaju iskustvo hospitalizacije. Također, cilj ovog djela istraživanja bio je i iznijeti mišljenja osoba s iskustvom psihijatrijske hospitalizacije glede toga što bi osobama koje su hospitalizirane istinski pomoglo u odnosu osoblja prema njima i u pristupu liječenju. Za potrebe prikupljanja podataka za kvalitativni dio istraživanja korištena su četiri otvorena pitanja koja su tražila opširnije odgovore sudionika. U knjizi su dani gotovo svi odgovori prikupljeni na ova pitanja.

Ključne riječi / Keywords: psihijatrijska hospitalizacija, iskustva, etička načela

✉ barbis.martina@gmail.com

ČIMBENICI INDIVIDUALNE OTPORNOSTI I KONZUMACIJA SREDSTAVA OVISNOSTI: PERSPEKTIVA HRVATSKIH SREDNJOŠKOLACA

Matea Belošević[✉], Miranda Novak, Martina Ferić, Josipa Mihić, Valentina Kranželić
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Laboratorij za preventivna istraživanja pri Odsjeku za poremećaje u ponašanju, ERF-UNIZG, nositelj je projekta „Pozitivan razvoj adolescenata u Hrvatskoj“ koji je imao za cilj ispitati pokazatelje pozitivnog razvoja, rizičnih ponašanja te mentalnog zdravlja mladih. Istraživanja pokazuju da je otpornost povezana s pozitivnim razvojem mladih i manjom uključenosti u rizična ponašanja. Cilj ovog rada je istražiti prirodu povezanosti i razlike u učestalosti korištenja alkohola i marihuane u odnosu na percepciju čimbenika individualne otpornosti adolescenata (komunikacija i suradnja; ciljevi i aspiracije; samoeфикаsnost; samosvijest; empatija; rješavanje problema). U istraživanju je sudjelovalo 10.138 hrvatskih srednjoškolaca (50% djevojaka i 45% mladića), od 14 do 19 godina. Za potrebe ovog rada korišten je Upitnik o demografskim podacima, CTC Upitnik za djecu i mlade (Mihić, Novak i Bašić, 2011) i modificirana verzija Resilience and Youth Development Module (California Department of Education, 1997). U svrhu ostvarivanja ciljeva istraživanja korišteni su Kolmogorov-Smirnov test, Spearmanov koeficijent korelacije, Kruskal-Wallis test i Mann-Whitney test. Rezultati pokazuju da oni srednjoškolci koji kod sebe percipiraju visoku prisutnost individualnih osobina komunikacije i suradnje, empatije, rješavanja problema te ciljeva i aspiracija rjeđe konzumiraju alkohol. Nadalje, u odnosu na konzumaciju marihuane, rezultati pokazuju da oni srednjoškolci koji percipiraju visoku prisutnost individualnih osobina komunikacije i suradnje, samosvijesti, rješavanja problema te ciljeva i aspiracija rjeđe konzumiraju marihuanu. S druge strane, oni srednjoškolci koji imaju visoku prisutnost individualne osobine samoeфикаsnosti učestalije konzumiraju alkohol i marihuanu. Mladi koji imaju osjećaj samoeфикаsnosti, percipiraju da mogu kontrolirati korištenje sredstava ovisnosti, odnosno potencijalne posljedice korištenja. Druga istraživanja pokazuju slične rezultate u odnosu na samoeфикаsnost i za bihevioralne ovisnosti (kockanje). Na temelju rezultata ovog istraživanja, možemo zaključiti da su čimbenici individualne otpornosti poput komunikacije i suradnje, empatije, rješavanja problema, samosvijesti te ciljeva i aspiracija povezani s rjeđim uključivanjem u rizična ponašanja, odnosno s konzumacijom alkohola i marihuane. U izlaganju će se detaljnije raspravljati o dobivenim rezultatima i njihovim implikacijama.

Ključne riječi / Keywords: čimbenici individualne otpornosti, korištenje alkohola i marihuane, srednjoškolci

✉ matea.belosevic@erf.unizg.hr

PRIPREMA ŠKOLE NA PRIHVAT UČENIKA SA ZDRAVSTVENIM TEŠKOĆAMA - PRIMJER IZ PRAKSE

Polona Bencun Gumzej

Zavod za javno zdravstvo, Zadar, Hrvatska

Elvira Vučković✉

Osnovna škola Petar Zoranić, Nin, Hrvatska

Ove školske godine u OŠ-u „Petar Zoranić“ u prvi razred upisao se učenik koji ima rijetko medicinsko stanje životno ugrožavajuće anafilaksije. U školski sustav u Republici Hrvatskoj godišnje se upisuje 5-6 učenika sa sličnom medicinskom dijagnozom. Anafilaksija je oblik ekstremne alergijske reakcije organizma na određene alergene (kod ovog djeteta najjače su reakcije na kikiriki i lješnjak) koja, ukoliko se ispravno i pravodobno ne reagira, ima smrtni ishod (kod ovog djeteta u roku od 2 do 5 minuta). Navedeni učenik dodatno ima dijagnozu Astme koja je u više navrata progredirala (unatoč redovnoj terapiji) do Statusa asthmaticusa što je još jedno po život opasno stanje. U ovim slučajevima, koliko god je važna pravodobna intervencija, podjednako je važan i preventivni rad. Bilo je slučajeva kod nas i u svijetu sa smrtnim ishodom upravo zbog manjkavosti preventivnog dijela. Najbezazlenija dječja igra može imati smrtni ishod i zato je izuzetno važno osvijestiti i senzibilizirati svu djecu u školi. Svjesni situacije i kompleksnosti potrebnih intervencija (od preventive do osnaživanja i obuke djelatnika škole za hitnu intervenciju), odmah po završetku ispitivanja psihofizičke zrelosti za upis u 1. razred, stručni suradnici škole, roditelji i služba za školsku medicinu dogovorili su zajedničku izradu hodograma i pripremu škole za prihvaćanje učenika sa ovakvim zdravstvenim teškoćama. Uočeni su rizični čimbenici u školi na koje se nastojalo djelovati. Roditelji su bili dragocjena spona u suradnji sa Klinikom za dječje bolesti Srebrnjak i osiguravanju demonstracijskih sredstava za obuku i uvježbavanje djelatnika škole u slučaju Anafilaksije ili Asthme. U radu se detaljno opisuje hodogram provedenih aktivnosti (predavanje školske liječnice Učiteljskom vijeću i roditeljima svih učenika matične škole, obuka i uvježbavanje zaposlenika, izrada plakata, radionice s učenicima 1. do 8. razreda).

Ključne riječi / Keywords: škola, anafilaksija, astma, hodogram

✉ elvira.vuckovic@gmail.com

RAZVOJ I VALIDACIJA MJERE RODNO STEREOTIPNIH UVJERENJA ZA UČENIKE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

Mirta Blažev[✉], Toni Babarović, Ivan Dević
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Pojedini istraživači ukazali su na postojanje ozbiljnih nedostataka postojećih mjera rodno stereotipnih uvjerenja koji mogu ugroziti valjanost rezultata istraživanja u kojima se koriste (Beere, 1990; Liben i Bigler, 2002; Signorella i sur., 2003). Neki od njih odnose se na to da pojedine mjere: (1) zapravo procjenjuju znanje o rodnim stereotipima, a ne stavove; (2) sadržavaju samo maskuline ili feminine čestice, umjesto da sadrže oboje; (3) ne vode računa o ujednačenosti maskulinih i femininih čestica s obzirom na stupanj kulturalnog stereotipiziranja i prestiž; (4) ne prilagođavaju sadržaj čestica za različitu dob niti validiraju mjeru zasebno na uzorcima različitih dobnih skupina. Cilj istraživanja je razviti i validirati novu mjeru rodno stereotipnih uvjerenja kojom će se nastojati ispraviti navedeni nedostaci postojećih mjera. Sudionici istraživanja su 220 učenika osnovnih i 220 učenika srednjih škola na području Hrvatske u dobi od 11 do 18 godina. Mjera rodno stereotipnih uvjerenja konstruirana je tako da su preuzete 32 čestice radnih aktivnosti (npr. Postavljati električne instalacije; Pomagati djeci s poteškoćama u učenju) iz kratke verzije Upitnika profesionalnih interesa PGI (Personal Globe Inventory-Short) (Tracey, 2002). Radne aktivnosti su preuzete iz PGI upitnika jer je riječ o vrlo poznatoj i često korištenoj mjeri interesa koja je validirana u različitim kulturama (Darcy, 2005; Šverko i Babarović, 2016; Tracey, 2002) te sadrži radne aktivnosti koje su ujednačene s obzirom na prestiž i razumljive različitim dobnim skupinama. S obzirom na to da je riječ o upitniku interesa, prilagodili smo ga da mjeri rodno stereotipna uvjerenja kroz promjenu upute i deskriptora skale. Zadatak sudionika bio je označiti na Likertovoj skali od 5 točaka „za koga su više navedene radne aktivnosti“, muškarce, žene ili podjednako, muškarce i žene. Učenici su ispunjavali upitnik u online formi tijekom redovitog školskog sata u računalnim učionicama škole. Rezultati su pokazali da mjera rodno stereotipnih uvjerenja prema radnim aktivnostima ima visoku pouzdanost i očekivanu faktorsku strukturu te je stabilna u uzorku dječaka i djevojčica, kao i u uzorku učenika osnovnih i srednjih škola. Ovim istraživanjem, na temelju radnih aktivnosti iz Traceyevog modela, dobivena je kratka korisna nova mjera kojom se pouzdano može izmjeriti izraženost rodno stereotipnih uvjerenja prema radnim aktivnostima kod učenika osnovnih i srednjih škola.

Ključne riječi / Keywords: rodni stereotipi, radne aktivnosti, PGI kratka verzija, validacija

✉ mirta.blazev@pilar.hr

UPOTREBA DIGITALNIH MEDIJA I DOBROBIT DJECE U ŠKOLSKOJ DOBI

Andreja Brajša-Žganec, Marina Kotrla Topić[✉], Marija Džida, Tihana Brkljačić, Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Dobrobit djece je multidimenzionalan konstrukt koji se definira u obliku optimalnih razvojnih ishoda djeteta s obzirom na njegovu dob i to na temelju niza objektivnih i subjektivnih indikatora. U novije vrijeme istraživanja dobrobiti djeteta usmjeravaju se na dodatni aspekt u kontekstu aktivnosti koje djeca obavljaju u slobodno vrijeme, a to je upotreba digitalnih medija. Upotreba digitalnih medija kod djece može imati brojne pozitivne, ali i negativne posljedice kada su u pitanju socio-emocionalni razvoj i kognitivni razvoj, kao i zdravlje djeteta. Međutim, dosadašnja istraživanja ne daju jednoznačne odgovore o odnosu dječje dobrobiti i korištenja digitalnih medija. Cilj provedenog istraživanja je ispitati povezanost zadovoljstva pojedinim domenama života s upotrebom digitalnih medija kod djece u dobi od 9 do 12 godina. Pri tome se posebno usmjeravamo na različitu svrhu upotrebe digitalnih medija te negativna iskustva djece tijekom korištenja Interneta. U istraživanju je sudjelovalo 120 učenika trećih, četvrtih i petih razreda, čiji roditelji su dali suglasnost za sudjelovanje u istraživanju. Učenici su tijekom jednog školskog sata popunjavali posebno pripremljen upitnik kojim su prikupljeni podatci o učestalosti korištenja digitalnih medija u različite svrhe (npr. Koliko često pretražuješ Internet jer nešto trebaš za školu?, Koliko često gledaš crtiće, filmiće ili neki video na YouTubeu i sl.) te učestalosti negativnih iskustava tijekom korištenja Interneta (Je li ti se ikada dogodilo da te netko putem Interneta zadirkivao ili ismijavao i sl.). Također, procjenjivali su svoje zadovoljstvo različitim domenama života pomoću Kratke multidimenzionalne skale učeničkog zadovoljstva životom, koja ispituje zadovoljstvo životom općenito te zadovoljstvo sljedećim domenama: obiteljskim životom, prijateljima, školskim iskustvima, samim sobom i mjestom života. Rezultati ukazuju na negativnu povezanost zadovoljstva pojedinim domenama života s čestinom igranja igrice, ali i pozitivnu povezanost s čestinom korištenja društvenih mreža. Također, učenici koji češće koriste društvene mreže imaju više negativnih iskustava tijekom korištenja Interneta. Dobiveni rezultati ukazuju na važnost istraživanja doprinosa upotrebe digitalnih medija dobrobiti djece u srednjem djetinjstvu i prelasku u adolescenciju.

Ključne riječi / Keywords: dobrobit djeteta, zadovoljstvo životom, digitalni mediji, školska dob

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr

MENTALNO ZDRAVLJE OSOBA S KRONIČNIM BOLESTIMA ZA VRIJEME ZDRAVSTVENE KRIZE UZROKOVANE COVID-19 PANDEMIJOM

Gordana Buljan Flander, Krešimir Prijatelj[✉], Mirna Čagalj Farkas
Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Hrvatska

Svjetska zdravstvena organizacija 11. ožujka 2020. proglasila je respiratornu bolest uzrokovanu virusom SARS-CoV-2019 globalnom pandemijom. Dosadašnjim istraživanjima i kliničkom praksom dobiva se uvid kako su u većem riziku od ozbiljnije kliničke slike, ali i smrtnog ishoda od COVID-19 (koronavirusa) osobe koje u anamnezi imaju zabilježene kronične bolesti (Graziano i sur., 2020). Dokazano je i kako osobe s kroničnim bolestima imaju veće šanse za razvijanjem određenih poteškoća na planu mentalnog zdravlja za vrijeme trajanja pandemije (Brooks i sur., 2020). Cilj ovog istraživanja bio je za vrijeme trajanja pandemije ispitati zastupljenost depresivnosti, anksioznosti i stresa na hrvatskom uzorku između skupine pojedinaca koji navode da boluju i onih koji navode da ne boluju od kroničnih bolesti. Također, cilj istraživanja bio je i provjeriti postoji li moderacijski učinak kroničnih bolesti na odnos nade u budućnost i anksioznosti, depresivnosti i stresa. Podaci su prikupljeni u sklopu šireg istraživačkog projekta Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. U istraživanju je sudjelovalo 1482 sudionika (od čega 1230 žena), prosječne dobi 33,3 godine (SD=12,2 godine). Od ukupnog broja sudionika, njih 205 navodi kako boluje od neke kronične bolesti. Za potrebe konkretne studije izdvojeni su relevantne skale koje su bile dio opširnijeg online upitnika: Adaptirana skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (Reić Ercegovac i Penezić, 2012); Adaptirana skala nade u budućnost (Tucak Junaković, 2010) te upitnik demografskih podataka. Utvrđeno je kako postoji statistički značajna razlika u anksioznosti: $t(245,96) = 3,82$; $p < ,001$ uz malu veličinu efekta: $d = 0,34$, u stresu: $t(263,93) = 2,32$; $p = ,02$ uz malu veličinu efekta: $d = 0,18$ te u depresivnosti: $t(255,1) = 2,41$; $p = ,02$ uz malu veličinu efekta: $d = 0,2$. U svim slučajevima su osobe koje imaju kroničnu bolest postizale više rezultate. Nadalje, pokazalo se kako kronične bolesti imaju značajan moderacijski učinak u odnosu nade u budućnost i anksioznosti: $F(1, 1480) = 13,1$; $p < ,001$; $\Delta R^2 = ,01$, depresivnosti: $F(1, 1480) = 3,86$; $p = ,0497$; $\Delta R^2 = ,002$ i stresa: $F(1, 1480) = 13,1$; $p < ,001$; $\Delta R^2 = ,002$. Negativna povezanost nade u budućnost i indikatora mentalnog zdravlja veća je kod osoba koje imaju neku kroničnu bolest. Obzirom na dobivene rezultate, u narednom periodu je potrebno usmjeriti dodatne resurse na očuvanje ne samo fizičkog, već i mentalnog zdravlja pojedinaca koji boluju od kroničnih bolesti.

Ključne riječi / Keywords: koronavirus, zdravstvena kriza, indikatori mentalnog zdravlja, nada u budućnost

✉ kresimir.prijatelj@poliklinika-djeca.hr

EMOTIONAL LABOR PROFILES AMONG TEACHERS: ASSOCIATIONS WITH POSITIVE AFFECTIVE, MOTIVATIONAL AND WELL-BEING OUTCOMES*

Irena Burić[✉]

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Lisa Kim

University of York, United Kingdom

Flaviu Hodis

Victoria University of Wellington, New Zealand

Previous studies on teachers' emotional labor have mostly used a variable-centered approach that examines the associations of emotional labor strategies with particular outcome variables thus neglecting the possibility that teachers use different emotional labor strategies simultaneously. Therefore, in this study we took a person-centered approach and explored the emotional labor profiles among teachers (N=2022) by using a latent profile analysis. Additionally, we examined differences among profiles with regard to teachers' positive affect, self-efficacy, work engagement and job satisfaction. Results revealed six emotional labor profiles characterized by different combinations of deep acting, hiding feelings, and faking emotions. The largest subgroup of teachers, labeled deep actors, reported that they mostly use deep acting, but also sometimes rely on both hiding feelings and faking emotions. The second largest subgroup (i.e., moderate regulators) moderately use all three strategies, but with somewhat higher frequency of deep acting. The next subgroup of teachers was labeled true deep actors because these teachers use almost exclusively deep acting. Next, low regulators engage in all three emotional labor strategies with a similar low frequency. The last two groups of teachers were the smallest (in terms of number of teachers) and were labeled high suppressors (they frequently use all three strategies, but mostly hiding feelings) and low suppressors (they rarely use any strategy but when they do, it is likely they choose hiding feelings). Comparisons of these profiles with respect to positive affect, self-efficacy, work engagement and job satisfaction showed that profiles of teachers who dominantly rely on deep acting had the most adaptive patterns of analyzed outcomes, while profiles of teachers who tend to hide their feelings exhibited less desirable levels of analyzed outcomes. These results imply that teachers with suboptimal constellations of EL strategies can be subjected to intervention programs to ensure and maintain positive professional development.

*This work was supported by Croatian Science Foundation (Grant No. UIP-2013-11-5065)

Ključne riječi / Keywords: teachers, emotional labor, positive outcomes, latent profile analysis

[✉] iburic@unizd.hr

ONLINE ŠKOLA: STAVOVI, SAMOREGULACIJA U UČENJU I STRATEGIJE SUOČAVANJA SA STRESOM UČENIKA PREDMETNE NASTAVE

Tomislav Cerinski[✉]

Osnovna škola Pavao Belas, Brdovec, Hrvatska

U vrijeme kada se redovna nastava odvija u online obliku, vrijedi se upitati što se u percepciji te nastave mijenja kod učenika predmetne nastave osnovnih škola. Istraživanje s ciljem ispitivanja stavova prema online učenju, samoregulaciji u učenju i strategijama suočavanja sa stresom provedeno je u tri škole u različitim županijama na 222 učenika predmetne nastave. Prilikom istraživanja poštivane su sve etičke mjere istraživanja s djecom (upitnici su prosljeđeni roditeljima učenika koje su oni, ako se slažu s istraživanjem, dali vlastitoj djeci da ispune upitnik). Rezultati istraživanja pokazuju da postoje razlike u načinima suočavanja sa stresnim situacijama između dječaka i djevojčica pri čemu se agresivnost češće javlja kod dječaka. Utvrđene su razlike u percepciji učiteljske autonomije između učenika nižih razreda predmetne nastave (5. i 6. razredi) i učenika više predmetne nastave (7. i 8. razredi) gdje prva grupa učiteljsku autonomiju značajno više podržava, a ujedno imaju i višu razinu identificirane motivacije za učenjem. Rezultati dodatno pokazuju da razlike u stavovima prema online učenju između grupa nema, ali učenici jedva čekaju povratak u školske klupe i redovnu nastavu. Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazuju da školski uspjeh učenika u najvećoj mjeri objašnjavaju razred koji učenici pohađaju te njihova identificirana i integrirana motivacija za uspjehom.

Ključne riječi / Keywords: online nastava; predmetna nastava; motivacija; školski uspjeh; stres

✉ tomislav.cerinski@skole.hr

ZADOVOLJSTVO RADOM KOD NASTAVNIKA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU ODRASLIH

Iva Černja Rajter[✉], Dario Pavić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Pružanje druge šanse za obrazovanje onima koji nikada nisu stekli formalno obrazovanje ili su iz nekog razloga napustili redovni obrazovni sustav, sastavni je dio koncepta obrazovanja odraslih. Broj polaznika osnovnog obrazovanja odraslih u Hrvatskoj varirao je između 460 i 717 godišnje, od 2011. do danas. Sadašnji nastavni plan i program samo je skraćena verzija nastavnog programa koji se koristi u redovnim osnovnim školama i nije prikladan za odrasle učenike. Iz tog razloga u reformu obrazovnog programa važno je uključiti nastavnike zaposlene u osnovnom obrazovanju odraslih. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi strukturu zadovoljstva radom kod nastavnika u osnovnom obrazovanju odraslih, te klasterirati nastavnike temeljeno na njihovom zadovoljstvu različitim komponentama posla. Testirali smo i kako se klasteri nastavnika razlikuju s obzirom na iskustvo nastavnika, način predavanja i tip zaposlenja. U istraživanju su sudjelovala 124 nastavnika zaposlena u 27 aktivnih institucija u osnovnom obrazovanju odraslih (što čini nešto manje od polovice nastavnika u ovom poslu), koji su online putem ispunili skalu zadovoljstva poslom koja je sadržavala komponente zadovoljstva nastavnim programom, materijalnim i tehničkim uvjetima u školi, komunikacijom s kolegama, plaćom, balansom privatnog i poslovnog života i raznim aspektima odnosa nastavnika i polaznika. Rezultati eksploratorne faktorske analize pokazali su da struktura zadovoljstva nastavnika ima dvije glavne komponente: zadovoljstvo nastavnim programom i procesom, te zadovoljstvo radom polaznika i obiteljskom podrškom. Grupiranje nastavnika temeljeno na njihovom zadovoljstvu rezultiralo je s četiri klastera, prema kojima je vidljivo da većina nastavnika (N=72) iskazuje nezadovoljstvo nastavnim programom i procesom, dok je većina (N=71) zadovoljna radom polaznika i obiteljskom podrškom. Temeljem predviđanja klusterske pripadnosti rezultati su pokazali da su najnezadovoljniji nastavnici oni koji ne rade u drugoj osnovnoj obrazovnoj ustanovi redovnog tipa, uglavnom izvode nastavu u konzultativno instruktivnom obliku, imaju nešto više godina iskustva rada u obrazovanju odraslih i imaju polaznike kojima hrvatski nije materinji jezik. Vjerujemo da će nastavnici koji pokazuju nezadovoljstvo trenutnim nastavnim programom i procesom, ali zadržavaju unutarnje zadovoljstvo polaznicima, biti najspremniji za suradnju na nadolazećoj obrazovnu reformi.

Ključne riječi / Keywords: osnovno obrazovanje odraslih, zadovoljstvo nastavnika, nastavni plan i program, obrazovna reforma

✉ icernja@hrstud.hr

DOES DISINTEGRATION PREDICT WORK-RELATED CONSTRUCTS OVER AND ABOVE HEXACO PERSONALITY MODEL?

Đorđe Cupać[✉], Petar Lukić

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Previous research have shown that basic personality traits proposed by the HEXACO model can predict various work-related constructs. Recently, a novel basic personality trait named Disintegration was proposed, conceptualized as a continuous dimension reflecting individual differences in proneness towards psychotic-like phenomena (e.g. delusional thoughts, mania, depression, somatic dysregulations, etc). Since the presence of these symptoms can affect general adaptive functioning, it is justifiable to assume this trait may also have an impact on organizational behavior. In this research, we examined the relations between Disintegration and work-related constructs (Organizational citizenship behavior - OCB, Counterproductive work behavior - CPB, Burnout, Job satisfaction and Employee job change - EJC). Moreover, we examined if Disintegration has predictive power over and above HEXACO traits. A total of 174 employed participants ($M_{AGE} = 38.24$, $SD_{AGE} = .73$, 72% females) took part in the online survey. Participants completed the 60-item HEXACO PI-R questionnaire (10 items per trait, $\alpha_H = .70$, $\alpha_E = .67$, $\alpha_X = .76$, $\alpha_A = .66$, $\alpha_C = .73$, $\alpha_O = .70$), DELTA-10 inventory measuring disintegration (10 items, $\alpha = .81$), Bergen Burnout Inventory (9 items, $\alpha = .84$), OCB scale (9 items, $\alpha = .77$), CWB questionnaire (10 items, $\alpha = .70$), and also assessed their overall work satisfaction (5 items, $\alpha = .78$) and reported their employee job change (one question). The results showed significant correlations between Disintegration and CPB ($r = .38$, $p < .001$), burnout ($r = .47$, $p < .001$) and general work satisfaction ($r = -.30$, $p < .001$), but not with OCB ($r = .08$, $p = .275$) or employee job change ($r = .01$, $p = .933$). Regression analyses showed that Disintegration has predictive power over and above variance explained by the HEXACO traits for CPB ($F_{CHANGE}(1,166) = 10,420$, $\beta = .23$, $p = .002$, $R^2_{CHANGE} = .04$, $R^2_{ADJ} = .29$), burnout ($F_{CHANGE}(1,166) = 31,678$, $\beta = .40$, $p < .001$, $R^2_{CHANGE} = .13$, $R^2_{ADJ} = .29$) and work satisfaction ($F_{CHANGE}(1,166) = 8,597$, $\beta = .23$, $p = .004$, $R^2_{CHANGE} = .04$, $R^2_{ADJ} = .12$). Although further research on the role of Disintegration in organizational psychology literature are needed, present results indicate that Disintegration may be a relevant trait for working context and that it can improve the prediction of important work-related constructs, which implies practical uses, i.e. in the selection context.

Ključne riječi / Keywords: disintegration trait, work-related constructs, burnout, counterproductive behaviour, job satisfaction

✉ cupacc@gmail.com

STRES U STARIJIH OSOBA U ELEMENTARNIM NEPOGODAMA

Jasminka Despot Lučanin[✉], Petra Žukina

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Elementarne nepogode, osobito suočavanje s dvije istovremeno, mogu izazvati psihološke nelagode i posljedice u pojedinaca, a najčešće se javljaju osjećaj straha, anksioznost i stres (Wang i sur., 2020). Nema jasnih nalaza istraživanja o tome jesu li osobe starije životne dobi ranjivije na psihološke učinke elementarnih nepogoda nego one mlađe i srednje dobi (Yokoyama i sur., 2014). Međutim, u trenutnoj situaciji u svijetu, potvrđeno je da su starije osobe u većem zdravstvenom riziku ako obole od COVIDa-19 u odnosu na mlađe. Uz to, preporučeno socijalno distanciranje izlaže starije osobe, osobito one koje žive same, riziku osamljenosti i izolacije što ostavlja teže posljedice na zdravlje starijih nego mlađih osoba. Pojava potresa ozbiljno ugrožava živote ljudi i izaziva niz gubitaka. S obzirom na specifične i jedinstvene okolnosti vezane uz dvije istovremene elementarne nepogode koje su zadesile građane Zagreba, cilj je ovog istraživanja ispitati odnos između percipiranog stresa u starijih osoba s njihovim subjektivnim zdravljem, osjećajima straha i osamljenosti u vrijeme pandemije COVIDa-19 i mjesec dana nakon potresa. Sudionici istraživanja bili su 88 osoba (92% žena) starijih od 60 godina (prosječno 70, raspon od 61 - 86 godina), od kojih 50% žive sami, a koji su doživjeli potres u Zagrebu 22. ožujka 2020. Podaci su prikupljeni online upitnikom mjesec dana nakon potresa. Mjerene su sociodemografske varijable, subjektivno zdravlje, učestalost osjećaja straha i osamljenosti, percipirani stres, izvori podrške i suočavanje sa situacijom. Prosječni rezultati pokazuju da sudionici svoje zdravlje procjenjuju dobrim, strah i osamljenost osjećaju povremeno, a stres percipiraju umjerenim. Međutim, regresijska analiza pokazuje da lošije subjektivno zdravlje te učestaliji osjećaj straha i osamljenosti značajno doprinose predviđanju snažnijeg percipiranog stresa ispitanih starijih osoba ($R^2 = 0,43$; $p < 0,01$). Uz to, 33% sudionika izjavljuje da im nitko ne pomaže u trenutnoj situaciji. Najviše im pomaže u suočavanju sa situacijom druženje ili razgovor s obitelji, prijateljima i susjedima (26%), tjelovježba (19%) i hobiji (16%). Prepoznavanje posebno ranjivih osoba u skupini starijih važno je kako bi im se pružila primjerena socijalna podrška i osigurala stalna komunikacija s onima koji se osjećaju osamljeno, u svrhu ublažavanja stresa u situacijama koje ugrožavaju kvalitetu života i zdravlje starijih osoba.

Ključne riječi / Keywords: elementarne nepogode, starije osobe, stres, strah, osamljenost

[✉] jdespot@hrstud.hr

RAZUMIJEVANJE KORELACIJSKIH I KAUZALNIH ODNOSA KOD STUDENATA

Francesca Dumančić[✉], Mirjana Tonković

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Istraživanja koja se bave sposobnošću ljudi da točno zaključuju o korelacijskim i kauzalnim odnosima između varijabli su rijetka, a ona koja su provedena upućuju na to da opća populacija, ali i studenti imaju teškoća s razlikovanjem korelacijskih i kauzalnih tvrdnji. Zaključke o kauzalnom odnosu možemo donositi samo u određenim uvjetima, a razlikovanje povezanosti od uzročnosti smatra se temeljnom vještinom znanstvene pismenosti. Ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati sklonost studenata donošenju kauzalnih zaključaka na temelju opažene povezanosti među varijablama, provjeriti razlikuju li se studenti s različitim razinama znanja o metodologiji znanstvenih istraživanja i statistici u sklonosti donošenju kauzalnih zaključaka na temelju opažene povezanosti među varijablama i ispitati postoji li razlika između studenata koji pogrešno donose zaključke o kauzalnosti na temelju opažene povezanosti i onih koji to ne čine u osobinama kao što su sklonost racionalnom ili intuitivnom mišljenju, povjerenje u znanost i znanstvenike i sklonost paranormalnim vjerovanjima. U istraživanju je sudjelovalo 211 studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Uzorak se sastojao od tri skupine koje su se razlikovale po znanju i iskustvu u metodologiji znanstvenih istraživanja i statistici. Jednu grupu činili su studenti anglistike (n = 61), drugu su činili studenti 1. godine psihologije (n = 73), a treću studenti 2. godine psihologije (n = 77). Zadatak sudionika je bio da pročitaju opis istraživanja i odgovore koje je zaključke na temelju njega moguće donijeti. Svaki sudionik je čitao četiri opisa, dva koja su opisivala korelacijsko istraživanje u kojem je dobivena pozitivna ili negativna povezanost između varijabli i dva koja su opisivala eksperimentalno istraživanje u kojem je dobiven pozitivan ili negativan utjecaj nezavisne na zavisnu varijablu. Sudionici su ispunili i Racionalno-iskustveni inventar, Upitnik povjerenja u znanost i znanstvenike i Revidiranu skalu vjerovanja u paranormalno. Rezultati su pokazali da više od polovine studenata koji nemaju formalna znanja iz metodologije i statistike donose pogrešne zaključke o kauzalnim odnosima na temelju povezanosti, a da je taj postotak niži kod onih koji imaju više znanja iz metodologije i statistike. Sudionici koji su na temelju pozitivne povezanosti među varijablama pogrešno zaključili o kauzalnom odnosu imaju niže rezultate na skali potrebe za spoznajom i niže rezultate na skali povjerenja u znanost i znanstvenike.

Ključne riječi / Keywords: korelacija, uzročnost, zaključivanje, istraživački nacrti

[✉] fdumanci@ffzg.hr

RADNO PAMĆENJE I BRZINA OBRADJE INFORMACIJA U DJECE S EPILEPSIJOM

Slavka Galić[✉]

Opća županijska bolnica, Požega, Hrvatska

Epilepsije su vrlo heterogena skupina poremećaja koji se razlikuju prema uzrocima, kliničkim manifestacijama i učincima na kognitivne funkcije. U mnogim je istraživanjima opisan mogući učinak epilepsije na pažnju i pamćenje, a u nekim istraživanjima se razmatra utjecaj samog poremećaja i antiepileptika na psihomotoričku brzinu. Cilj ovog istraživanja jest utvrditi odstupaju li rezultati na zadacima radnog pamćenja i brzine obrade informacija u djece s epilepsijom od dobi prikladnih vrijednosti te ispitati razlikuju li se njihovi rezultati od rezultata djece iz miješanog kliničkog uzorka. Kao mjere radnog pamćenja, korišteni su subtestovi Raspon pamćenja brojeva, Pamćenje nizova slova i brojeva i Računanje, a kao mjera brzine obrade informacija Šifriranje i Prepoznavanje simbola iz Wechslerovog testa za ispitivanje inteligencije u djece. U istraživanje su uključeni 44 djeteta s epilepsijom i 72 djeteta iz mješovite kliničke skupine koja je uključivala djecu sa sinkopama, školskim neuspjehom i emocionalnim teškoćama. Iz uzorka su isključena djeca s intelektualnom onesposobljenosti, te djeca s različitim neurorazvojnim poremećajima i sindromima. Rezultati pokazuju da su u djece s epilepsijom odstupanja za jednu standardnu devijaciju ispod prosjeka najučestalija na subtestovima Šifriranje (65,9%), Računanje (65,4%) te na Prepoznavanju simbola (53,8%). Manje od polovine uzorka djece s epilepsijom pokazuje ovakva odstupanja na subtestovima Raspon pamćenja brojeva (47,7%) i Pamćenje nizova slova i brojeva (42,9%). Statistički značajne razlike između rezultata djece s epilepsijom i mješovite kliničke skupine nađene su na subtestovima Šifriranje i Računanje dok u Rasponu pamćenja brojeva, Pamćenju nizova slova i brojeva te u Prepoznavanju simbola nema značajnih razlika. Ovakav obrazac rezultata upućuje na zaključak da su češći deficiti u djece s epilepsijom na zadacima koji, uz radno pamćenje, uključuju i niz drugih funkcija kao što su numeričko i fluidno rasuđivanje te na subtestu koji, uz brzinu obrade vidnih informacija, uključuje vidno-motoričku koordinaciju i sposobnost učenja te ove druge sposobnosti, a ne samo radno pamćenje i brzina obrade informacija, doprinose razlikovanju između skupine djece s epilepsijom i mješovite kliničke skupine.

Ključne riječi / Keywords: epilepsija u djece, radno pamćenje, brzina obrade informacija, WISC-IV

✉ slavka.galic@po.t-com.hr

MENTALNO ZDRAVLJE HRVATSKIH POLICAJACA U VRIJEME EPIDEMIJE COVID-19

Ivana Glavina Jelaš

Centar za mentalno zdravlje Visoke policijske škole, Zagreb, Hrvatska

Ruža Karlović

Visoka policijska škola, Zagreb, Hrvatska

Jurica Pačelat

Centar za mentalno zdravlje Visoke policijske škole, Zagreb, Hrvatska

Ines Matec-Mamuzić

Ravnateljstvo policije, Ured glavnog ravnatelja, Zagreb, Hrvatska

Tamara Komadina[✉]

Policijska uprava, Služba za pravne poslove i ljudske potencijale, Rijeka, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati doživljaj radnih i osobnih aspekata pandemije COVID-19 kod policijskih službenika. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 5.6.2020. do 19.6.2020. na uzorku od 693 hrvatskih policajaca. U svrhu istraživanja kreiran je upitnik koji se sastojao od 9 sociodemografskih pitanja, 4 pitanja otvorenog tipa te 59 pitanja na koje su sudionici odgovarali pomoću skale od 5 stupnjeva (1 = mnogo manje nego prije, 5 = mnogo više nego prije). Čestice su napisane u prošlom vremenu - sudionici su davali odgovore u odnosu na najkritičniji period epidemije COVID-19 u RH (tj. za vrijeme najstrožih restriktivnih mjera Stožera civilne zaštite). Sudionici sa zagrebačkog područja odgovarali su na dodatnih 5 pitanja kojima se ispitala razina teškoća i stresa prouzročenih nedavnim potresima u Zagrebu u usporedbi s teškoćama i stresom prouzročenim epidemijom. Istraživanju je prethodilo preliminarno istraživanje (N=44) provedeno u svrhu prilagodbe upitnika potrebama ciljane populacije. Upitnik je podijeljen u 5 subskala: ponašanje građana; funkcioniranje sustava; svakodnevne navike; mentalno zdravlje i percepcija budućnosti. U izlaganju će biti prezentirani rezultati koji se odnose na mentalno zdravlje hrvatskih policajaca. Rezultati su pokazali da na gotovo svim česticama većina sudionika ne percipira značajne promjene u pogledu vlastitog mentalnog zdravlja, primjerice glede pitanja o promjenama u raspoloženju, razini stresa i tjeskobe u odnosu na vrijeme prije epidemije. Jedino kod čestica koje se odnose na brigu oko svog te zdravlja bližnjih kao i na ekonomsku situaciju u RH i plaće policijskih službenika, većina sudionika procjenjuje da su ih navedeni aspekti brinuli više u usporedbi s vremenom prije epidemije. Rezultati, u skladu s očekivanjima, pokazuju da su se hrvatski policajci dobro nosili s izazovima i teškoćama u navedenom razdoblju. Policijski posao spada u najteže, najstresnije i najzahtjevnije poslove u svijetu stoga ne iznenađuje da se policajci bolje nose s izazovima i teškoćama u ovakvim i sličnim kriznim situacijama odnosno vremenima. Detaljniji rezultati bit će prikazani u izlaganju.

Ključne riječi / Keywords: policija, mentalno zdravlje, COVID-19

✉ tkomadina@yahoo.com

PERSONALITY TRAITS AND EMPLOYMENT STATUS AS ANTECEDENTS OF THE CUSTOMER SERVICE QUALITY, OR WHO IS TO BLAME WHEN CLIENTS DISLIKE US?

Alen Gojčeta

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Benjamin Banai

Banai analitika, Obrt za obradu podataka, Zadar, Hrvatska

Lana Lučić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

The success of any organization depends on satisfied clients. When satisfied, clients are more loyal and willing to recommend products and services to others. In order to assure such outcomes, organizations provide available and accessible customer support, often using contact centres. Agents, interacting directly with clients, are the key element of a successful customer service. Thus, agent's individual differences represent potential performance predictors in this process. The aim of this study was to investigate the relationship between personality traits and quality of customer service by taking into consideration participants' contractual form of employment (fixed-term or indefinite). Based on the previous research, we expected the quality of customer service to relate positively with extraversion and agreeableness, and negatively with neuroticism. We were also interested to explore whether the form of employment moderates any of mentioned relations. The study has been conducted on-line among contact center agents of a communications service provider (CSP). The Mini IPIP scale was used to assess personality measures. The respondents provided their employment contract type and demographic data, while the measures of customer service quality were made available by the CSP in the form of two assessments, gathered from clients at the end of calls. The first of the assessments is an explicit measure of clients' satisfaction with the interaction with the agent (SWA), and the second one (TNPS) targets a wider experience with the customer care department. The sample (N=87; Mage=31.0, SD=7.71) consists of 59 women (Mage=32.78, SD=7.96) out of which 32 with indefinite employment terms, and 38 men (Mage=27.32, SD=5.68), of which 20 hold indefinite employment contract. Results of multilevel linear regression analysis showed a positive relation of TNPS with extraversion and negative with neuroticism. Contrary to our expectations, agreeableness did not show to be a significant predictor of customer service quality. The form of employment contract moderated the relationship between extraversion and SWA. The relationship was positive for agents with indefinite term contracts, while for the agents with fixed-term contracts extraversion was a negative predictor of SWA. Expression of personality traits depends on situational factors. Based on the findings in this study, employment status represents one such situational variable.

Ključne riječi / Keywords: job performance, client satisfaction, customer service, personality traits, employment contract

 Alen@Predikt.HR

AKULTURACIJSKA OČEKIVANJA HRVATSKIH STUDENATA OD UČENIKA IZBJEGLICA

Filip Gospodnetić[✉]

Datafit, Zagreb, Hrvatska

Očekivana ponašanja pripadnika jedne kulturne grupe od pripadnika druge kulturne grupe nazivamo akulturacijskim očekivanjima, i ona određuju međugrupne odnose. Usprkos postojanju provjerenih teorijskih okvira međugrupnog ponašanja, poput teorije socijalnog identiteta, u literaturi je i dalje nejasna veza između socijalnog identiteta i akulturacijskih očekivanja. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti prediktivnu ulogu socijalnog identiteta, empatije i etnokulturne empatije u objašnjenju akulturacijskih očekivanja integracije i asimilacije učenika izbjeglica kod studenata. U istraživanju je sudjelovalo 180 studenata četvrte i pete godine Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su ispunili upitnik kojim se mjerio etnički identitet, empatija, etnokulturna empatija, akulturacijsko očekivanje integracije i asimilacije učenika izbjeglica te neki sociodemografski pokazatelji. Rezultati analiza ukazuju da akulturacijsko očekivanje integracije objašnjava etnički identitet, dok akulturacijsko očekivanje asimilacije objašnjava etnokulturna empatija, iako bi prema literaturi očekivali istovremeni doprinos etničkog identiteta i obje vrste empatije na objašnjavanje svakog od ova dva akulturacijska očekivanja. Čini se da se akulturacijsko očekivanje integracije učenika izbjeglica u hrvatskim školama kod studenata Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu može objasniti poimanjem vlastitog etničkog identiteta, a akulturacijsko očekivanje asimilacije objasniti stupnjem empatije koji iskazuju prema učenicima izbjeglicama. Praktična primjena ovih rezultata leži u kreiranju dodatnih mogućnosti za pripremanje studenata za rad s učenicima izbjeglicama koji pohađaju hrvatske škole, čime će studenti biti pripremljeniji za rad s etnički i kulturno različitim grupama. Također, bolja priprema studenata za rad u nastavi će olakšati akulturacijske procese učenika izbjeglica i njihovo uključivanje u društvo.

Ključne riječi / Keywords: akulturacija, izbjeglice, socijalni identitet, empatija

[✉] gospodnetic.filip@gmail.com

OSOBINE LIČNOSTI I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE KAO PREDIKTORI STILOVA RJEŠAVANJA KONFLIKATA KOD ODGOJITELJICA

Severina Hađija[✉], Lea Burić, Kate Tia Divizić
Dječji vrtići Dubrovnik, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati povezanost i mogućnost predviđanja stilova rješavanja konflikta na temelju demografskih karakteristika, osobina ličnosti te emocionalnih kompetencija kod odgojiteljica Dječjih vrtića Dubrovnik. U istraživanju su sudjelovale 124 odgojiteljice prosječne dobi 41 godinu. Sudionice su ispunile upitnik koji se sastojao od: Upitnika ličnosti IPIP-50 (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, emocionalna stabilnost, intelekt), Upitnika emocionalne kompetentnosti (UEK-45) (upravljanje i regulacija emocija, uočavanje i razumijevanje emocija, izražavanje i imenovanje emocija) i Upitnika stilova rješavanja konflikata (kompromis i suradnja, izbjegavanje i prilagođavanje, natjecanje). Sudjelovanje u istraživanju bilo je anonimno i dobrovoljno. Analiza korelacija među varijablama je pokazala da su ugodnost, savjesnost i intelekt značajno pozitivno povezani sa sve 3 vrste emocionalnih kompetencija. Ekstraverzija se pokazala značajno pozitivno povezanom s izražavanjem i regulacijom emocija, dok je emocionalna stabilnost bila negativno povezana s upravljanjem i regulacijom emocija. Stil rješavanja konflikata Kompromis i suradnja se pokazao značajno pozitivno povezanim s intelektom te sa sve 3 vrste emocionalnih kompetencija, a negativno s emocionalnom stabilnošću. Stil Natjecanje se pokazao pozitivno povezan jedino sa savjesnošću, a stil Izbjegavanje i prilagođavanje s ugodnošću te upravljanjem i regulacijom emocija. Provedene su tri hijerarhijske regresijske analize u kojima se ispitala uloga demografskih karakteristika (dob, staž u poslovima odgojitelja), osobina ličnosti i emocionalnih kompetencija u objašnjenju stilova rješavanja konflikata. U objašnjavanju stilova rješavanja konflikata Kompromis i suradnja te Izbjegavanje i prilagođavanje, najbolji regresijski model se pokazao onaj koji je sadržavao demografske osobine, osobine ličnosti i emocionalne kompetencije. Za Kompromis i suradnju značajni prediktori su bili savjesnost, emocionalna stabilnost te upravljanje i regulacija emocija. Za stil Izbjegavanje i prilagođavanje značajni prediktori su bile sve 3 vrste emocionalnih kompetencija. Za stil Natjecanje nijedan regresijski model nije bio značajan. Navedeni rezultati mogu biti smjernica za daljnja istraživanja u kojima bi se detaljnije ispitao odnos korištenih varijabli, ali i poslužiti kao podloga za praktične promjene u svakodnevnom radu odgojitelja, stavljajući naglasak na emocionalne kompetencije i načine rješavanja konflikata.

Ključne riječi / Keywords: odgojitelji, osobine ličnosti, emocionalne kompetencije, stilovi rješavanja konfliktima

✉ severina.hadija@gmail.com

KARAKTERISTIKE ŽALOVANJA KOD DJECE OSOBA NESTALIH U RATU

Elma Hadžić[✉]

Dom zdravlja Ključ - Centar za mentalno zdravlje Ključ, Ključ, Bosna i Hercegovina

Doživljaj nenadanog i nasilnog gubitka bliske osobe povećava rizik za razvoj različitih smetnji na psihološkom, tjelesnom i socijalnom planu. Nestanak osobe se smatra najstresnijom vrstom gubitka. Ako se dogodi unutar obitelji može dovesti do javljanja osjećaja zbunjenosti budući da se ne zna sa sigurnošću tko je unutar, a tko izvan obitelji, onemogućava daljnji napredak zbog osjećaja lojalnosti i onemogućava dekontekstu emocija djece prema nestalim roditeljima. Faktori koji mogu utjecati na povećanu svijest o gubitku uključuju smrt drugog roditelja, kroničnu bolest, selidbu, dobitak djeteta, završetak školovanja i dobitak posla. Cilj ove studije slučaja je prikaz sličnosti i razlika u tugovanju kod tri kćeri čiji je otac nestao 1992. godine i do sada nije nađen. Podaci su dobiveni na osnovu praćenja u službi za zaštitu mentalnog zdravlja. Na osnovu primjene psihologijskog mjernog instrumentarija (MANSA, Harvard Trauma Upitnik - Verzija za Bosnu i Hercegovinu, DASS - 21 i Upitnik suočavanja sa stresnim situacijama Endlera i Parkera) dobivaju se podaci koji ukazuju na sličnost sestara obzirom na izloženost vrstama traumatskih iskustava, indikativnost ovih osoba za prisustvo simptoma karakterističnih za klinički sliku PTSP-a, dominantno korištenje stila suočavanja usmjerenog na problem i sličan stupanj zadovoljstva kvalitetom života. Ono što je za ovu obitelj posebno karakteristično jeste prisustvo zavjera šutnjom, pri čemu se o nestanku oca nije govorilo unutar obitelji. Kohezivan faktor koji je obitelj držao na okupu je bila majka koja je preminula prije tri godine. U Bosni i Hercegovini se još uvijek traga za preko 7 000 osoba. Njihova djeca i ostali članovi obitelji žive između nade i očaja, svakodnevno si postavljajući pitanja kako su umrli, jesu li oni mogli nečim spriječiti njihov nestanak i hoće li ikada pronaći njihove posmrtno ostatke. Odnosno, kako oni često kažu, žive „život na silu“.

Ključne riječi / Keywords: nestanak, obitelj, stil suočavanja, zavjera šutnjom

[✉] hadzic_elma@yahoo.com

ARE BOYS MORE CONFIDENT? ARE GIRLS MORE CARING? GENDER AND EDUCATIONAL LEVEL DIFFERENCES IN DOMAINS OF POSITIVE YOUTH DEVELOPMENT AMONG CROATIAN YOUTH

Marina Hirnstein[✉]

Faculty of Psychology, University of Bergen, Bergen, Norway

Gabrijela Vrdoljak, Ana Kurtović

Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Osijek, Croatia

Positive Youth Development (PYD) is an approach to youth development focused on developmental strengths, instead of weaknesses and difficulties. The “Five Cs model” of PYD describes five such strengths in the domains of confidence, competence, caring, character, and connection. Contribution to the community has often been referred to as the sixth C of the PYD model. The aims of this study were to investigate the psychometric properties of the scales measuring these six Cs of PYD, as well as to examine gender and educational level differences in these six domains of PYD. The sample included 728 high school and university students (62% girls, mean age 18.4 years, SD=2.29) from Croatia. Students filled out the Croatian version of the PYD-short form and the community contribution scale anonymously on paper during their regular classes at school. Exploratory and confirmatory factor analyses of the Croatian version of the PYD-short form showed that these factors describe the data best: confidence, competence, caring, character, connection to adults, and connection to friends. Cronbach’s α index of internal consistency ranged between $\alpha = .70$ and $.87$. In line with findings from other studies using the PYD-short form in other languages, we found significantly higher scores for confidence and competence among boys, while girls had significantly higher scores for caring and character. Moreover, female high-school students reported more frequent community contribution than male high-school students, while there was no gender difference among university students. Finally, female university students had stronger connection to friends than male university students, while there was no gender difference among high-school students. These results indicated perpetuation of gender differences in certain areas and revealed some developmental trends. They also showed satisfactory psychometric properties of the Croatian version of the PYD-short form and the community contribution scale that encourage their administration on a population level, allowing further validation of the scales. Their wider use can contribute to a shift in focus in both research and policies from developmental difficulties to developmental strengths.

Ključne riječi / Keywords: positive Youth Development (PYD), youth, gender, contribution, Five Cs model

✉ marina.hirnstein@uib.no

IMAJU LI VEČERNJI TIPOVI NEJEDNAKE ŠANSE ZA RADNU DOBROBIT? ISPITIVANJE IZGARANJA NA POSLU S OBZIROM NA PREFERENCIJU JUTARNJOSTI ILI VEČERNJOSTI

Tomislav Jeleković[✉], Maša Tonković Grabovac

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Preferencija jutarnjosti ili večernjosti osobe biološki je uvjetovana te označava individualne razlike u cirkadijanim ritmovima. Takva razlika predstavlja problem u profesionalnom životu zbog prirode dinamike većine poslova na kojima postoji fiksno radno vrijeme koje počinje rano ujutro. Zbog toga ne čudi kako nalazi istraživanja ukazuju na to da je večernjost povezana s raznim problemima poput izgaranja na poslu, poteškoća sa spavanjem, mentalnim bolestima i slično (npr. Merikanto i sur., 2015; Willis, O'Connor i Smith; Zencirci i Arslan, 2011). Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti kakvu ulogu jutarnjost ili večernjost osobe ima u izgaranju hrvatskih radnika. U on-line istraživanju sudjelovalo je 763 sudionika i sudionica, heterogenih socio-demografskih i profesionalnih karakteristika. Instrumentarij je uključivao Skalu jutarnjosti-večernjosti (Smith, Reilly i Midkiff, 1989), Oldenburški upitnik sagorijevanja (Demerouti i Bakker, 2008), Skalu afektivne radne dobrobiti (JAWS, Katwyk, Fox, Spector i Kelloway, 1999), Skalu novih načina rada (NWW, Ten Brummelhuis, Halbesleben i Prabhu, 2011), Skalu konflikta radne i obiteljske uloge (Netemeyer, Boles i McMurrian, 1996) te pitanja o socio-demografskim i profesionalnim karakteristikama sudionika. Sudionici su bili regrutirani putem društvenih mreža istraživača i studenata psihologije. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno i anonimno. Podaci su analizirani u dva dijela. ANCOVA je pokazala da postoji značajna razlika u izgaranju na poslu kod jutarnjih i večernih tipova, i uz kontrolu kovarijata stupnja fleksibilnosti radnog vremena. U drugom smo dijelu pokušali regresijskom analizom ispitati koji su potencijalni zaštitni, a koji rizični faktori izgaranja. Premda analiza ne omogućava kauzalne zaključke, nalazi za oba aspekta izgaranja, otuđenost i iscrpljenost, ukazuju na to da bi afektivna radna dobrobit mogla biti važan zaštitni faktor, a konflikt radne i obiteljske uloge rizični čimbenik. Dodatno, kod iscrpljenosti je je potencijalni zaštitni faktor i jutarnjost osobe, a kod otuđenosti radna angažiranost. Zaključno, dobiveni nalazi sugeriraju da je preferencija jutarnjosti ili večernjosti zaposlenika značajan čimbenik u njihovoj sklonosti izgaranju na poslu. S obzirom na to da se radi o biološki uvjetovanoj karakteristici, praktične bi intervencije valjalo usmjeriti prema tome da se večernjim tipovima omogući prilagodba rada i potrebne podrške, s ciljem njihove manje iscrpljenosti na poslu.

Ključne riječi / Keywords: cirkadijani ritmovi, jutarnjost-večernjost, izgaranje na poslu, dobrobit zaposlenika, konflikt radne i obiteljske uloge

✉ tomislavjelekovic.tj@gmail.com

IZAZOVI INTEGRACIJE DJECE IZBJEGLICA U OSNOVNE ŠKOLE: ISKUSTVA ZAGREBAČKIH ŠKOLA

Margareta Jelić[✉], Dinka Čorkalo Biruški, Nikolina Stanković, Antonija Vrdoljak
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Integracija izbjeglica koje od 2015. godine pristižu u različite europske zemlje predstavlja velik izazov za sve zemlje primateljice, pa tako i za Hrvatsku. Dodatno, novi izazov koji je izvjestan jest smještanje i integracija djece bez pratnje iz kampova u Grčkoj. Jedan od važnih elemenata uspješne integracije djece i obitelji u hrvatsko društvo je što ranije uključivanje djeteta u školu. Time se omogućuje normalizacija života, ali i stvaraju preduvjeti uspješne socijalne integracije. Stoga je cilj ovoga rada bio ispitati s kakvim se izazovima susreću škole odnosno što vide kao jake i slabe strane tog procesa. Provedena je analiza procesa integracije djece izbjeglica u sedam zagrebačkih škola koje imaju takvo iskustvo, s ciljem identifikacije snaga, slabosti, prilika i prijetnji s kojima se škole suočavaju (SWOT analiza). Svoja su iskustva analizirali nastavnici i stručni suradnici svake pojedine škole (N=30). Premda su različite škole identificirale ponešto različite izazove uključivanja djece izbjeglica u školski sustav i njihovu integraciju, izdvojile su se i zajedničke teme, koje su u svim grupama prepoznate kao ključni i gotovo univerzalni integracijski izazovi u zagrebačkim osnovnim školama. Sve škole se slažu kako im nedostaje sustavna podrška nadležnih institucija te ističu problem nesustavnog normativnog okvira uključivanja djece izbjeglica u školu. Smatraju kako nedostaje jedinstveno mjesto na kojem bi se mogle dobiti točne i pravovremene informacije o dolasku i uključivanju djece u školu, o specifičnostima načina poučavanja i ocjenjivanja te dostupnosti prilagođenih nastavnih materijala. S obzirom na snažnu jezičnu barijeru, poseban je izazov nedostatak prevoditelja i kulturnih medijatora koji bi mogli ojačati vezu između škole i obitelji. U izlaganju će se predložiti moguća poboljšanja sustava integracije djece izbjeglica u škole.

Ključne riječi / Keywords: SWOT analiza, integracija djece izbjeglica, škola kao sustav integracije djece

[✉] mjelic@ffzg.hr

EMPATIJA, LIČNOST I RODNE ULOGE BUDUĆIH NASTAVNICA I NASTAVNIKA

Ivana Jugović[✉], Iris Marušić

Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

Empatija je poželjna osobina u nastavničkoj profesiji, a često se manifestira u brižnosti prema učenicima i stvaranju razredne klime u kojoj učenici/e osjećaju da su prihvaćeni, uključeni i da ih se razumije (Bjekić, 2000; McAllister i Jordan Irvine, 2002; Stojiljković i sur., 2011). Istraživanja su također pokazala da su učenici/e, koji imaju brižne odnose s nastavnicima/ama, motiviraniji i boljeg školskog uspjeha od onih koji nemaju takve odnose (Foster, 1995; Gay, 2000). Empatija je povezana i s adaptivnim motivacijama za odabir nastavničke profesije kao što su želja za radom s djecom i mladima, motivacija za doprinosom društvenoj jednakosti te odabir nastavničke profesije kao prvog izbora (Jugović, 2018). No, nemaju svi jednako razvijenu empatiju, pa tako istraživanja o empatiji u nastavničkoj profesiji upućuju na razvijeniju empatiju kod žena (Barr, 2013; Goroshit i Hen, 2016; Jugović i sur., 2019). Osim roda, i osobine ličnosti pokazale su se važnima u objašnjenju empatije, pri čemu su ugodnost i otvorenost prema iskustvu bile pozitivno povezane s empatijom (Costa i sur., 2013, 2014; Guilera i sur., 2019; Magalhães i sur., 2012). Cilj ovog istraživanja je ispitati doprinos rodnih uloga i osobina ličnosti u objašnjenju empatije budućih nastavnika/ca. U istraživanju je sudjelovalo 279 budućih nastavnika/ca predmetne nastave koji studiraju na različitim fakultetima u Zagrebu. Od instrumenata su primijenjeni Big Five Inventory (BFI; John i Srivastava, 1999) koji ispituje pet osobina ličnosti (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, neuroticizam i otvorenost prema iskustvu), Upitnik osobnih karakteristika (PAQ; Spence i sur., 1975) koji ispituje ekspresivnost i instrumentalnost, te subskale Empatične brige i Zauzimanja tuđe perspektive iz Indeksa interpersonalne reaktivnosti (Davis, 1980). Rezultati ukazuju na snažniju empatičnu brigu i sposobnost zauzimanja tuđe perspektive kod žena nego muškaraca. Regresijske analize otkrile su da su i kod žena i kod muškaraca dva prediktora važna u predviđanju empatične brige i zauzimanja tuđe perspektive, a to su ugodnost i ekspresivnost. Obrazovne intervencije mogu uspješno poboljšati empatiju (Hill i Lent, 2006; Stepien i Baernstein, 2006), a naši rezultati ukazuju da bi neke skupine budućih nastavnika/ca trebale jaču podršku u osnaživanje empatije, kao što su muškarci, osobe manje izražene feminine uloge, te osobe za koje je ugodnost kao osobina ličnosti manje karakteristična.

Ključne riječi / Keywords: empatija, rodne uloge, osobine ličnosti, nastavnička profesija

[✉] jugovic@idi.hr

PSIHOLOŠKI ASPEKTI PROCESA POTPOMOŽNUTE OPLODNJE

Dunja Jurić Vukelić✉

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Zorana Kušević

Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Klinički bolnički centar Zagreb, Hrvatska

Definirana kao nemogućnost začeća nakon godinu dana spolnih odnosa bez korištenja metoda kontracepcije, odnosno nakon šest mjeseci kod žena starijih od 35 godina, neplodnost se javlja kod 8 do 15% parova diljem svijeta. Nemogućnost začeća može biti izvor visoke razine frustracije i stresa parovima koji žele i nastoje osnovati obitelj. Premda suvremene metode liječenja omogućuju relativno visoku stopu uspjeha i razlog za optimističan pristup, metode potpomognute oplodnje podrazumijevaju česte pretrage, nepredvidive invazivne postupke koji zahtijevaju izostanke s posla, što doprinosi negativnim emocionalnim reakcijama, razini stresa i odustajanju. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati osobine ličnosti i opće psihopatološke teškoće pacijentica u procesu potpomognute oplodnje. U istraživanju je sudjelovalo 200 sudionica s dijagnozom neplodnosti na početku procesa potpomognute oplodnje, odnosno ispitivanje je provedeno prije hormonalne terapije. Opća psihička uznemirenost s dimenzijama subjektivne dobrobiti, problema, svakodnevnoga funkcioniranja i rizičnih ponašanja te klasterima depresivnosti, anksioznosti, tjelesnih problema i traumatizacije unutar dimenzije problema ispitana je Upitnikom za ispitivanje općih psihopatoloških teškoća CORE-OM, a osobine ličnosti Revidiranim NEO inventarom ličnosti. Rezultati pokazuju visoku razinu anksioznosti te visoku značajnu povezanost simptoma anksioznosti i depresivnosti s dimenzijom neuroticizma. Uz kompleksan odnos psihičkih čimbenika i neplodnosti, metode liječenja dodatan su stresor, te rezultati provedenog istraživanja ukazuju na potrebu pružanja mogućnosti psihološke potpore ženama u procesu potpomognute oplodnje.

Ključne riječi / Keywords: metode potpomognute oplodnje, opća psihička uznemirenost, osobine ličnosti

✉ djuric@hrstud.hr

SUBJEKTIVNA DOBROBIT STUDENATA: ULOGA PRIVRŽENOSTI, KVALITETE ODNOSA S RODITELJIMA TE ZADOVOLJENJA PSIHOLOŠKIH POTREBA U AKADEMSKOM OKRUŽENJU

Katija Kalebić Jakupčević[✉], Ina Reić Ercegovac
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Subjektivna dobrobit pojedinca uključuje kognitivne i emocionalne aspekte – procjene zadovoljstva životom i pojedinim njegovim područjima te učestalost pozitivnog u odnosu na negativni afekt. Određena je intrapersonalnim i okolinskim čimbenicima pri čemu važnu ulogu imaju osobine ličnosti, način suočavanja sa svakodnevnim životnim događajima i kulturom u kojoj pojedinac živi. S obzirom na važnost koju subjektivna dobrobit studenata ima za njihovu akademsku uspješnost i mentalno zdravlje, cilj je ovog istraživanja bio provjeriti doprinos nekih aspekata kvalitete interakcija s roditeljima, iskustava u bliskim vezama te zadovoljenja psiholoških potreba u akademskom okruženju objašnjenju subjektivne dobrobiti studenata. U istraživanju je sudjelovalo 447 studenata (21%) i studentica (79%) Sveučilišta u Splitu prosječne dobi 19 godina (SD=1.15). Svi su studenti prve ili druge godine preddiplomskih studija, a većina sudionika je iz cjelovitih obitelji (88%). Istraživanje je provedeno na sveučilišnim sastavnicama, u sklopu redovite nastave, a primijenjeni su Upitnik općih podataka, Inventar iskustava u bliskim vezama, Upitnik za procjenu kvalitete interakcije s roditeljima, Kratka skala subjektivnog blagostanja te Upitnik zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba u akademskom okruženju. Rezultati su pokazali da su studentice, u odnosu na studente, procijenile kvalitetu interakcije s roditeljima boljom, kao i mogućnost zadovoljenja autonomije i povezanosti u akademskom okruženju, te imaju višu subjektivnu dobrobit. U ostalim varijablama (privrženost, zadovoljenje potrebe za kompetentnošću) nisu utvrđene rodne razlike. Analiza povezanosti uputila je na niz značajnih korelacija između aspekata privrženosti, odnosa s roditeljima i subjektivne dobrobiti sudionika. Hijerarhijskom regresijskom analizom pokazalo se da su, uz kontrolu spola i dobi, značajni prediktori subjektivne dobrobiti studenata kvaliteta odnosa s majkom, niže izbjegavanje kao dimenzija privrženosti te zadovoljenje potrebe za povezanošću i kompetentnošću u akademskom okruženju. Rezultati su interpretirani u kontekstu postojećih spoznaja o odrednicama subjektivne dobrobiti, specifičnostima studentske populacije te su naznačene implikacije dobivenih rezultata za savjetodavni rad sa studentima.

Ključne riječi / Keywords: subjektivna dobrobit, studenti, privrženost, psihološke potrebe

✉ kkalebicjakupcevic@ffst.hr

ŠTO MOŽEMO, A ŠTO NE MOŽEMO JEDNAKO? KVALITATIVNO ISTRAŽIVANJE RODNIH STEREOTIPA MEĐU UČENICIMA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

Željka Kamenov[✉], Aleksandra Huić, Jasmina Mehulić
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dijana Kobas Dešković

Institut za istraživanje i edukaciju Zaposlena mama, Zagreb, Hrvatska

Jednako postupanje i jednake mogućnosti za muškarce i žene temeljna su načela Republike Hrvatske i Europskog stupa socijalnih prava, a suzbijanje stereotipa o muškarcima i ženama jedan je od fokusa Strategije za ravnopravnost spolova Vijeća Europe od 2018. do 2023. Stoga se u sklopu programa švicarsko-hrvatske suradnje provodi projekt #Mi možemo jednako – djeca i mladi za otklanjanje stereotipa o muškarcima i ženama, sufinanciran od Vlade Republike Hrvatske. U početnoj fazi projekta proveli smo kvalitativno istraživanje među učenicima osnovnih i srednjih škola o doživljaju jednakosti i razlika između djevojčica i dječaka, odnosno muškaraca i žena. S obzirom da prijašnja istraživanja pokazuju kako se sadržaj stereotipa mijenja kroz vrijeme i ovisi o kulturi, cilj istraživanja bio je dobiti uvid u način razmišljanja djece i mladih u dobi od 8 do 18 godina. Tijekom lipnja i rujna 2019. održano je sedam fokusnih grupa u kojima je ukupno sudjelovalo 45 dječaka/mladića i 43 djevojčice/djevojke. Način vođenja fokusne grupe djelomično se razlikovao s obzirom na dob učenika/ca, no u svim su grupama zahvaćene sljedeće teme: sadržaj rodni stereotipa, muškarci i žene u različitim područjima života (prijateljski odnosi, slobodno vrijeme, škola, profesionalno usmjerenje, obitelj), rodne uloge i reakcije okoline na njih, reakcije na ponašanja nesukladna rodnoj ulozi, porijeklo različitih očekivanja o mladićima i djevojkama te prijedlozi samih učenika/ca što bi sve moglo pomoći smanjivanju rodni stereotipa. Glavni nalazi upućuju da djeca i mladi nemaju razvijene stereotipe o različitim sposobnostima ili mogućnostima muškaraca i žena, no stereotipi o rodni ulogama i prikladnim različitim životnim putevima djevojaka i mladića još su uvijek izraženi. Temeljem ovih nalaza provest će se kvantitativno istraživanje i osmisliti edukacija koja će dobro reprezentirati teme iz područja jednakosti muškaraca i žena s kojima se susreću učenici osnovnih i srednjih škola u hrvatskom društvu danas.

Ključne riječi / Keywords: rodni stereotipi, rodne uloge, kvalitativno istraživanje, učenici osnovnih i srednjih škola

[✉] zkamenov@ffzg.hr

PERCEPCIJA PONAŠANJA HRVATSKIH GRAĐANA U VRIJEME EPIDEMIJE COVID-19 OD STRANE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Ruža Karlović

Visoka policijska škola, Zagreb, Hrvatska

Ivana Glavina Jelaš, Jurica Pačelat

Centar za mentalno zdravlje Visoke policijske škole, Zagreb, Hrvatska

Ines Matec-Mamuzić

Ravnateljstvo policije, Ured glavnog ravnatelja, Zagreb, Hrvatska

Tamara Komadina [✉]

Policijska uprava primorsko - goranska, Rijeka, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati doživljaj radnih i osobnih aspekata pandemije COVID-19 kod policijskih službenika. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 5.6.2020. do 19.6.2020 na uzorku od N=693 hrvatskih policajaca. Za potrebe istraživanja kreiran je upitnik koji sadrži 9 sociodemografskih pitanja, 4 pitanja otvorenog tipa te 59 pitanja na koje su sudionici odgovarali označavajući svoj odgovor na skali od 5 stupnjeva (na jednom dijelu pitanja stupnjevi su označavali 1= mnogo manje nego prije, 5= mnogo više nego prije; na drugom 1= uopće se ne slažem, 5= u potpunosti se slažem). Sudionici istraživanja svoje su odgovore davali za najkritičniji period epidemije COVID-19 u RH kada su na snazi bile najstrože restriktivne mjere Stožera civilne zaštite. Za sudionike sa zagrebačkog područja dodano je 5 pitanja u cilju usporedbe razine teškoća i stresa nastalih uslijed nedavnih potresa u Zagrebu u odnosu na teškoće i stres prouzročen epidemijom. Prije samog istraživanja provedeno je preliminarno istraživanje (N=44) s ciljem prilagodbe upitnika ciljanoj populaciji. Čestice su grupirane u 5 subskala upitnika: ponašanje građana; funkcioniranje sustava; svakodnevne navike; mentalno zdravlje i percepcija budućnosti. U izlaganju će biti prezentirani rezultati koji se odnose na policijski uvid i doživljaj ponašanja građana. Rezultati su, u skladu s očekivanjima, pokazali da gotovo za sve ispitivane pojave policijski službenici procjenjuju kako su se događale učestalije u usporedbi s vremenom prije epidemije. Primjerice, većina policajaca procjenjuje da su građani bili iritirani i napeti, preplašeni i te da su imali mnogo više upita od strane samih građana u usporedbi s vremenom prije epidemije. Također većina ispitanih policijskih službenika smatra da su građani zbog epidemije više poštivali policiju i policijske ovlasti te da su se pridržavali mjere samoizolacije kao i uputa Stožera civilne zaštite. Detaljniji rezultati bit će prikazani u izlaganju.

Ključne riječi / Keywords: policija, građani, COVID-19

✉ tkomadina@yahoo.com

EXAMINATION OF THE INVARIANCE AND TEMPORAL ORDERING OF SELF-EFFICACY AND JOB SATISFACTION USING TALIS 2018 AND LONGITUDINAL TEACHER DATA*

Lisa Kim[✉]

University of York, United Kingdom

Irena Burić

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

It is often assumed that the association between self-efficacy and job satisfaction is invariant and that the former predicts the latter. However, these two assumptions – its invariance and constructs' temporal order—have rarely been examined. Focusing on teachers, we tested these two assumptions through a two-part study. In Study 1, we conducted a second-order multigroup factor model (MGCFA) to assess the invariance of the association between teacher self-efficacy (TSE) and job satisfaction (JS) using OECD's TALIS 2018 data. In Study 2, we used an autoregressive cross-lagged panel design to examine the invariance and temporal ordering of TSE and JS using data from an initial sample of 3002 Croatian teachers (82% female) who completed questionnaires at three time points (at approximately six-month intervals). We found that the associations were invariant across gender, career stages, educational levels, and time. Moreover, we found that JS predicts future levels of TSE but TSE does not predict future levels of JS. These findings challenge previous theoretical and empirical conceptualizations of the constructs' temporal order. Policies and interventions may thus choose to focus on increasing JS levels to asset in increasing TSE.

This work was supported by Croatian Science Foundation (Grant No. UIP-2013-11-5065)

Keywords: teacher social-emotional skills, teacher self-efficacy, job satisfaction, teacher effectiveness

✉ lisa.kim@york.ac.uk

INTEGRACIJA IZBJEGLICA U HRVATSKOJ – ŠTO GOVORE SOCIJALNO-PSIHOLOŠKI INDIKATORI?

Jana Kiralj[✉], Dean Ajduković

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

U okviru međunarodnog istraživanja odnosa izbjeglica i domaćih ljudi korišteni su socio-ekonomski i socio-psihološki indikatori integracije u četiri države (Jordanu, Hrvatskoj, Švedskoj i Njemačkoj). Metodom individualne ankete u Hrvatskoj su prikupljeni podaci od 600 domaćih ljudi i od 86 izbjeglica iz Sirije. Anketni upitnici za oba uzorka sadrže ista ili komparabilna pitanja o socio-demografskim obilježjima, socio-ekonomskim te socio-psihološkim indikatorima integracije: stavovima, percepciji prijete, potpori/znanju o pravima izbjeglica, spremnosti/percepciji spremnosti domaćih na pomaganje izbjeglicama, kontaktu, strukturi socijalnih mreža, socijalnoj distanci, preferiranoj akulturacijskoj strategiji te percepciji integriranosti. Preliminarne analize pokazuju da izbjeglice iz Sirije iskazuju pozitivnije stavove prema hrvatskim građanima, kao i manje percepcije realne i simboličke prijete nego obratno. Izbjeglice također smatraju da su domaći ljudi spremniji pomoći nego što to oni zapravo sami iskazuju. Obje grupe podjednako preferiraju strategiju integracije (90%), no veći broj domaćih ljudi preferira asimilacijsku strategiju (9,3%) u odnosu na izbjeglice (1,3%). Hijerarhijske regresijske analize provedene su samo na podacima hrvatskih građana, a pokazuju da skup socio-ekonomskih i socio-psiholoških varijabli objašnjava 60% varijance spremnosti na pomaganje izbjeglicama, 36% varijance socijalne distance prema izbjeglicama, te 38,5% varijance percepcije stupnja integriranosti izbjeglica u Hrvatskoj. Potpora pravima izbjeglica pokazala se značajnim prediktorima za sva tri kriterija, percipirani broj izbjeglica na državnoj pomoći značajan je prediktor spremnosti na pomaganje i percepcije integriranosti, a percepcija stupnja u kojem izbjeglice doživljavaju diskriminaciju značajan je prediktor socijalne distance i percepcije integriranosti izbjeglica.

Ključne riječi / Keywords: socio-psihološka integracija, izbjeglice, stavovi, percepcija prijete, kontakt

✉ jkiralj@ffzg.hr

POVEZANOST UPOTREBE DIGITALNIH MEDIJA U PREDŠKOLSKOJ DOBI SA ŠKOLSKIM USPJEHOM IZ HRVATSKOG JEZIKA NAKON PRVOG RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Marina Kotrla Topić✉

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Silvija Mihaljević

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek, Hrvatska

Upotreba digitalnih medija u suvremenom svijetu neizostavni je dio života gotovo svakog djeteta predškolske dobi. Istraživanja pokazuju kako roditelji često izražavaju zabrinutost zbog dječje upotrebe digitalnih medija, ali ih istovremeno smatraju važnim za daljnje obrazovanje i uspjeh djece na tržištu rada. Cilj provedenog istraživanja je ispitati povezanost upotrebe digitalnih medija (pametnih mobitela, tableta i računala) tijekom radnog tjedna ili vikenda u predškolskoj dobi s kasnijim školskim uspjehom iz Hrvatskog jezika nakon završenog prvog razreda osnovne škole. U istraživanju je sudjelovalo 92 djece te jedan od njihovih roditelja. Istraživanje je provedeno u dvije točke mjerenja. U prvoj točki, roditelji djece koja su školski obveznici te koji su u osnovnoj školi pristupili testiranju spremnosti za školu, ispunili su upitnik o dječjoj upotrebi digitalnih medija. Pomoću upitnika procjenjivali su raspon vremena kojeg dijete provede koristeći pametni telefon, računalo ili tablet, zasebno tijekom prosječnog radnog dana ili tijekom dana vikenda. Nakon završenog prvog razreda, uz dopuštenje roditelja, iz e-matice prikupljeni su podatci o dječjim prosječnim ocjenama iz Hrvatskog jezika. Rezultati pokazuju kako postoji značajna negativna povezanost između dječje upotrebe mobitela tijekom vikenda u predškolskoj dobi sa završnom ocjenom iz Hrvatskog jezika nakon prvog razreda. Rezultati se raspravljaju u kontekstu važnosti istraživanja vremena, ali i svrhe upotrebe digitalnih medija u predškolskoj dobi za razvoj digitalne pismenosti, kao i akademski uspjeh.

Ključne riječi / Keywords: digitalni mediji, predškolska dob, školski uspjeh

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr

ŠTO OBILJEŽAVA "VJERNIKA"? POVEZANOST RELIGIOZNOSTI, AUTORITARNOSTI, EMPATIJE I OPRAŠTANJA

Danijela Kovačević[✉]

Medicinska škola Ante Kuzmanića, Zadar, Hrvatska

Damir Ljubotina

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Religija je sustav shvaćanja, vjerovanja, ponašanja, obreda i ceremonija, pomoću kojih pojedinci ili zajednica stavljaju sebe u odnos s Bogom i često u odnos jednih prema drugima. Psihologija religioznosti proučava načine na koji pojedinci doživljavaju religijsko te kakav utjecaj različiti aspekti religioznosti imaju na psihološko i socijalno funkcioniranje. Brojna istraživanja ukazuju na teorijski neočekivane odnose između religioznosti i konstrukata kao što su autoritarnost, empatija, prosocijalno ponašanje, sklonost opraštanju i kažnjavanju i dr. Jedan od skonzistentnih nalaza jest značajna povezanost religioznosti i autoritarnosti (Adorno, 1950, Altemeyer, 1988; Wylie i Forest, 1992). Desničarsku autoritarnost obilježava podložnost legalnom autoritetu, sklonost agresiji i kažnjavanju drugih ako je to u svrhu društvenog dobra, podržavanje tradicionalnih vrijednosti, etnocentričnost, te nepovjerenje prema skupinama koje na neki način ugrožavaju hijerarhiju u društvu i autoritet. Feather (1999) smatra da su razlike u autoritarnosti povezane s razlikama u vrijednosnim prioritetima. Empatija uključuje kognitivne i afektivne aspekte. Kognitivni uključuju razumijevanje i prihvaćanje stavova druge osobe dok emocionalna empatija predstavlja čuvstveno reagiranje na emocionalno stanje druge osobe te suosjećanje. Oprost je složen i višedimenzionalan proces a uključuje proces zamjene negativnih mišljenja, emocija i ponašanja pozitivnim oblicima istih aspekata (Enright i Fitzgibbons, 2000). Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost religioznosti, autoritarnosti, emocionalne empatije i stavova prema oprostima na uzorku hrvatskih studenata različitih studija. Kao mjera religioznosti korišten je Upitnik religioznosti (Ljubotina, 2004) koji uključuje religijska vjerovanja, obrednu religioznost te skalu posljedica religioznosti na socijalno ponašanje. Autoritarnost je mjerena prilagođenom verzijom skale desničarske autoritarnosti RWA (Zakrisson, 2005). Korištene su i Skala emocionalne empatije (Raboteg-Šarić, 1993) te Skala stavova prema opraštanju ATF (Brown, 2003). U istraživanju je sudjelovalo 596 studenata različitih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu, Splitu i Zadru. Rezultati potvrđuju ranije nalaze o stabilnoj povezanosti različitih aspekata religioznosti s autoritarnošću. I nakon kontrole niza varijabli poput spola i vrste studija povezanost religioznosti sa stavovima o oprostima je nulta ili vrlo niska, dok s emocionalnom empatijom nema povezanosti.

Ključne riječi / Keywords: religioznost, autoritarnost, empatija, oprost, studenti

✉ danijela.kovacevic1@skole.hr

KONJUNKTIVNA INTERPRETACIJA KONDICIONALNA: KRONOMETRIJSKA EVIDENCIJA I PROSUDBE SIGURNOSTI

Toni Krešić[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je testirati predikcije razvojne dvoprocenke teorije mentalnih modela koje se referiraju na izvedbu psihologijskog zadatka tablice istinitosti i proširiti ranije nalaze o kognitivnoj reprezentaciji kondicionalnih rečenica u kontekstu istraživanja meta-rasudživanja. Zadatak tablice istinitosti primijenjen je na 52 studenta psihologije, koji nisu imali prethodno formalno obrazovanje iz logike, kako bi se procijenila proporcija odgovora "istinito", "neistinito" i "ne može se znati" za određeni logički uvjet ("P Q", " $\neg P \neg Q$ ", " $\neg P Q$ ", "P $\neg Q$ ") i dvije vrste kondicionala (uobičajeni kondicional "ako P, onda Q" i bikondicional "ako i samo ako P, onda Q"). Također, mjerena su vremena odgovora i razine sigurnosti u odgovor na Likertovoj skali, čime je obrazac izvedbe zadatka mogao biti preciznije karakteriziran. Iako je očekivano da će dominantna interpretacija kondicionala biti "neispravni kondicional" (eng. defective conditional), većina sudionika imala je obrazac odgovaranja koji je bio u skladu s konjunktivnom interpretacijom, za obje vrste kondicionala. Obrazac vremena odgovora dobro se uklapa u kontekst pronađene interpretacije, a analiza razina sigurnosti u odgovore, kad je riječ o običnom kondicionalu, pokazuje da su ispitanici bili sigurniji u odgovor "istinito" u uvjetu "P Q", nego u odgovor "neistinito" u uvjetima " $\neg P Q$ " i "P $\neg Q$ ", dok druge razlike nisu pronađene. Također, nije pronađena nijedna značajna razlika u razini sigurnosti za bikondicional. Unatoč tome što je očekivana interpretacija pronađena izuzetno rijetko, većina nalaza može se adekvatno objasniti u kontekstu razvojne dvoprocenke teorije mentalnih modela. Otvoreno je pitanje zbog čega je konjunktivna interpretacija bila najučestalija kod odraslih rasudivača te su određene značajke zadatka rasudživanja ovog tipa problematizirane u kontekstu rezultata ove studije i ranijih istraživanja kondicionalnog rasudživanja. Nalazi ove studije mogući su prvi korak prema detaljnom istraživanju metakognitivnih aspekata izvedbe zadatka psihologijske tablice istinitosti.

Ključne riječi / Keywords: kondicionalno rasudživanje, mentalni modeli, heuristički i analitički procesi, konjunktivna interpretacija, prosudbe konačne sigurnosti

✉ toni.kresic@ff.sum.ba

FROM PARENTAL PERSONALITY OVER PARENTING STYLES TO CHILDREN'S PSYCHOPATHIC TENDENCIES

Dino Krupić, Silvija Ručević[✉], Sandra Vučković

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of J.J. Strossmayer in Osijek, Croatia

Tijana Borovac

Faculty of Education, University of J.J. Strossmayer in Osijek, Croatia

We examined the role of parental personality traits and parenting styles in explaining psychopathic tendencies in children at the beginning of elementary school. One hundred seventy-three parents fulfilled the Big Five Inventory and Parenting Styles Questionnaire for themselves and Child Problematic Traits Inventory for their children (80 boys; $M = 5.28$ years, $SD = 4.12$ months). Results revealed a complex interplay between parental personality traits, parenting styles, and children's psychopathic tendencies. Overall, two path analyses revealed that parental Psychopathy Resemblance Index (PRI) has both direct and indirect effects on children psychopathy; parental Agreeableness has both direct and indirect negative effects; Neuroticism through the authoritarian and permissive parenting styles has a positive indirect effect; Openness has a direct negative, while Extraversion has a direct positive effect on children's psychopathic tendencies. Thus, the permissive and authoritarian parenting styles are modeled by parental personality, and they both seem to play an important role in children's psychopathic tendencies. However, all observed effects were small, which can have important implications for early interventions.

Ključne riječi / Keywords: children, psychopathy, psychopathy resemblance index, parenting, personality

[✉] srucevic@ffos.hr

WHEN HIGHER EDUCATION PREVENTS HIGHER LEARNING. THE CASE OF MEDICAL EDUCATION

Georg Lind[✉]

University of Konstanz, Germany

In their profession, medical doctors are frequently confronted with very difficult problems and conflicts, for which they need – besides biological, chemical and pharmaceutical knowledge und organizational und management skills – also high-order cognitive-affective abilities, like the ability to solve problems and conflicts through thinking and through discussion with colleagues and with clients. Psychological research shows that if this ability, also called moral competence, has not developed beyond a certain threshold, people need to solve problems and conflicts through violence, power and deceit, or through submitting to authorities. Unfortunately medical education – world-wide and in Croatia – does not foster moral competence. In many cases, as studies in many different countries have shown, medical education causes the moral competence of most students even to stagnate or to regress. In my presentation I will summarize the existing body of psychological findings regarding this phenomenon: (a) how moral competence can be made visible through the experimentally designed Moral Competence Test (MCT), (b) what evidence is available about the stagnation and regression of moral competence in medical education, (c) which factors of its learning environment causes this failure and (d) how it can be remedied effectively without much effort and any change of the curriculum through methods like the Konstanz Method of Dilemma Discussion (KMDD). However, for using the KMDD effectively, a thorough training in the method and in moral psychology is necessary.

Keywords: moral psychology, Moral Competence Test, Konstanz Method of Dilemma Discussion, medical education, learning environment

[✉] georg.lind@uni-konstanz.de

ULOGA ŠKOLSKE KLIME, CRTA LIČNOSTI I STAVOVA PREMA AGRESIVNOSTI U PREDVIĐANJU RAZLIČITIH VRSTA MEĐUVRŠNJAČKOG ZLOSTAVLJANJA

Tajana Ljubin Golub[✉], Ema Petričević

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Međuvršnjačko zlostavljanje predstavlja veliki problem ne samo žrtvama već i učenicima koji su počinitelji zlostavljanja, ali i širem okruženju te je stoga važno istraživati odrednice međuvršnjačkog zlostavljanja. Istraživanja su pokazala da su hladno-beščutne crte ličnosti (Ciucci, Baroncelli, Franchi, Golmaryami i Frick, 2014) kao i pozitivni stavovi prema agresivnosti (Bentley i Li, 1995) značajni prediktori međuvršnjačkog zlostavljanja. S druge strane, pozitivna školska klima može pridonijeti smanjenju međuvršnjačkog zlostavljanja (Olweus, 1993). Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati odnos između različitih aspekata školske klime, hladno-beščutnih crta ličnosti, stavova prema agresivnosti i međuvršnjačkog zlostavljanja. Problem ovog istraživanja bio je ispitati medijatornu ulogu pozitivnih stavova prema agresivnosti u odnosu između različitih aspekata školske klime (pravednog discipliniranja, percepcije podrške te zlostavljanja u školi) i hladno-beščutnih crta ličnosti s jedne strane te tri vrste međuvršnjačkog zlostavljanja (fizičkog, verbalnog i relacijskog) s druge strane. U istraživanju je sudjelovalo 285 učenika iz 9 srednjih škola u zapadnoj Slavoniji (68% učenica; prosječna dob: 17 godina). Primijenjeni su upitnici školske klime, vršnjačkog zlostavljanja, te hladno-beščutnih crta ličnosti. Analiza podataka uz pomoć strukturalnog modeliranja je pokazala da su percepcija zlostavljanja u školi i hladno-beščutne crte ličnosti pozitivni prediktori stavova prema agresivnosti te da stavovi prema agresivnosti značajno predviđaju sva tri aspekta međuvršnjačkog zlostavljanja. Model je objasnio 56% varijance stavova prema agresivnosti te 30% varijance fizičkog, 23% varijance verbalnog i 25% varijance relacijskog međuvršnjačkog zlostavljanja. Važan doprinos ovog istraživanja je bolje razumijevanje odnosa između aspekata školske klime, crta ličnosti, stavova prema agresivnosti i tri aspekta međuvršnjačkog zlostavljanja. Pokazalo se da pozitivni stavovi prema agresivnosti imaju medijacijsku ulogu u odnosu između školske klime i crta ličnosti s jedne strane i tri vrste zlostavljanja s druge strane pri čemu najvažniju ulogu u predviđanju pozitivnih stavova prema agresivnosti imaju hladno-beščutne crte ličnosti u kombinaciji s negativnom školskom klimom koja obuhvaća visoku pojavnost međuvršnjačkog zlostavljanja u školi.

Ključne riječi / Keywords: međuvršnjačko zlostavljanje, školska klima, hladno-beščutne crte ličnosti, stavovi prema agresivnosti

✉ tajana.ljubingolub@gmail.com

PSIHOLOŠKE ODREDNICE ODLJEVA MOZGOVA – TKO I ZAŠTO ODLAZI IZ HRVATSKE?

Damir Ljubotina[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Termin „odljev mozgova“ označava oblik (e)migracije koji se odnosi na odlazak visokoobrazovanih osoba ili znanstvenika u strane zemlje zbog zaposlenja ili stručnog usavršavanja. Teorijski okviri korišteni pri analizi ove vrste migracija razlikuju dvije šire skupine determinanti: faktore vezane uz makrorazinu (opće društvene uvjete) te faktore vezane uz individualne karakteristike migranata. Ekonomski usmjereni modeli motive traže u materijalnim razlozima i mogućnosti zapošljavanja dok psihološki modeli uključuju i strukturu vrijednosti, mogućnosti samoaktualizacije, percepciju nepravde u društvu i dr. U Hrvatskoj je posljednjih desetljeća provedeno nekoliko istraživanja (Golub, 1992, Šverko, 1996, 2004) koja naglašavaju važnost psiholoških faktora pri objašnjavanju potencijalne odluke o odlasku. Društvena i ekonomska tranzicija, europske integracije kao i promjena sustava visokog obrazovanja u hrvatskom kontekstu zahtijevaju detaljniju analizu faktora povezanih s odlukama studenata o nastavku karijere. Glavni cilj istraživanja odnosi se na analizu strukture i hijerarhije faktora povezanih s odlukama studenata vezanim uz nastavak karijere nakon završetka studija (ostanak u mjestu studiranja, moguće preseljenje (povratak) u druge regije Hrvatske ili privremeni/trajni odlazak iz Hrvatske). U istraživanju je sudjelovalo 1200 studenata diplomskih i integriranih studija Sveučilišta u Zagrebu uzorkovanih s ciljem da reprezentiraju strukturu ciljane populacije s obzirom na spol, godinu studija i područje (biotehničko, biomedicinsko, društveno-humanističko, prirodoslovno, tehničko i umjetničko područje). Podaci su prikupljeni terenskim istraživanjem primjenom anketnog upitnika. Istraživačke varijable podijeljene su u nekoliko širih domena predikcije: sociodemografski faktori (spol, materijalni status, vrsta studija/škole, akademski uspjeh i dr.) socijalni i obiteljski faktori (pr. uvjeti za osnivanje obitelji), infrastrukturni faktori (pr. mogućnost rješavanja stambenog pitanja, prometna povezanost), ekonomski i profesionalni faktori (pr. mogućnosti zaposlenja, visina primanja, mogućnost razvoja karijere), individualni faktori (pr. vrijednosti, percepcija socijalne nepravde). Preliminarni rezultati ukazuju da na razini cjelokupnog uzorka približno 15% studenata razmišlja o trajnom odlasku iz Hrvatske, dok 25-30% razmatra mogućnost privremenog odlaska. U modelima predikcije najveću prediktivnu valjanost imaju individualne vrijednosti pojedinca.

Ključne riječi / Keywords: odljev mozgova, prediktori, studenti, vrijednosti

✉ dljubotina@ffzg.hr

MEASURING DISPOSITION TO SELLING: A PRAGMATIC SALES ATTITUDES SCALE

Lana Lučić✉

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Alen Gojčeta

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Benjamin Banai

Banai analitika, Obrt za obradu podataka, Zadar, Hrvatska

Although making a profit has always been the ultimate goal of any company, today's global processes force companies to implement continuous improvements in order to stay competitive. Meeting clients' expectations in terms of quality and pricing is relevant, but nowadays easy access to a variety of choices highlights the importance of selling performance. One of the ways in which companies are trying to enhance selling outcomes is by hiring the best applicants for the job. However, available literature reveals the lack of a comprehensive instrument for predicting sales performance, thus limiting the ability of HR professionals to distinguish potentially top performers from poor ones in a group of candidates for the job. The aim of this study was to construct and validate a short and time-efficient scale that predicts sales performance by assessing individual's attitudes toward selling. A Pragmatic sales attitudes scale (PSAS) was constructed and administrated as a part of the on-line study among call centre agents of a major company in Croatia (N=99). For the purpose of the scale validation, only results on PSAS, personality traits and explicit motives were used, along with objective measures of sales performance provided by the company. Factor analysis revealed uni-dimensional structure of the 4-item PSAS with Cronbach $\alpha = 0.80$. Results showed strong positive correlation between PSAS and objective measures of sales performance in six-months period ($r = 0.32-0.45, p < .01$), with men ($M = 14.38, SD = 3.85$) having more favorable attitudes towards sale ($t(97) = 2.44, p < .05$) compared to women ($M = 12.52, SD = 3.53$). Further, it was found that PSAS correlates positively with extraversion ($r = 0.22, p < .05$) and motive for achievement ($r = 0.21, p < .05$). Results indicate PSAS is a valid measure of attitudes towards sale that can be used for prediction of individual's sales performance. Details of the scale construction process, as well as theoretical background, results and practical implications will be discussed.

Ključne riječi / Keywords: attitudes towards sales, PSAS, selling performance, objective sales measures, predicting sales performance

✉ lana.lucic@pilar.hr

PARENTHOOD AND WELL-BEING: CASE OF HEMOPHILIA

Lana Lučić[✉], Marko Marinić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Research so far have only partially supported lay belief that parenthood is central to a meaningful and fulfilling life, opposed to emptier and less satisfying childless (CL) life, showing that parents, compared to CL individuals, often feel higher levels of stress, financial strain, lack of free time etc. However, these findings may be different in case of a disability or chronic illness, when additional strains and struggles are present in one's life. Hemophilia is a rare, hereditary blood-clotting disorder with severe medical and psychosocial consequences effecting all aspects of life and ultimately well-being. Interested to explore the link between parenthood and well-being, the main goal of this study was to compare well-being (WB) of parents and CL men with hemophilia. Study was conducted in Croatia and comprehensive questionnaire was administered using paper-pen method. For the purpose of this study, results on general and specific indicators of WB and demographics were used. Using total sample (N=127), men with hemophilia type A were identified (N=83) and their results were further divided in four groups to match Erikson's development theory: younger (20-40 y.o.) parents (n=21) and CL (n=27), and middle-aged (41-60 y.o.) parents (n=21) and CL (n=14) participants. In average, parents were employed, with high school diploma and married, while CL participants were mostly unemployed high school graduates and single. Results show that the group of younger parents were happiest (M=8.43, SD=2.18) and most satisfied (M=4.14, SD=0.96) with life (LS) compared to any other group. Middle aged CL participants were least happy (M=5, SD=2.77), while both groups of CL participants had the lowest LS. Compared to CL participants, parents were more satisfied with life achievement ($t(40)=3.74$, $p<.05$) and family relations ($t(40)=2.51$, $p<.05$). Although younger age was related to higher levels of WB, among parents that difference was visible only regarding happiness ($t(40)=2.06$, $p<.05$) and LS ($t(40)=2.07$, $p<.05$), while in the group of CL participants differences were regarding happiness ($t(39)=2.04$, $p<.05$), satisfaction with health ($t(39)=2.04$, $p<.05$), family relations ($t(39)=2.78$, $p<.05$), physical security ($t(39)=2$, $p<.05$) and social acceptance ($t(39)=2.53$, $p<.05$). Results will be discussed in the framework of Erikson's developmental theory and possible practical implications.

Ključne riječi / Keywords: parenthood, hemophilia, well-being, happiness, life satisfaction

[✉] lana.lucic@pilar.hr

ODNOS SAMOPROCJENE STUPNJA KONTROLE ASTME DJECE I ZABRINUTOSTI I STRESA DJECE S ASTMOM I NJIHOVIH RODITELJA

Gina Lugović

Veleučilište u Šibeniku, Hrvatska

Procjena je da 10-30% djece ima neizlječive kronične bolesti. Astma je najčešća kronična upala dišnih putova u djece (Gagro, 2011). Broj oboljelih od astme 1993. potiče Globalnu inicijativu za astmu (Global Initiative for Asthma, GINA) na svjetskoj razini i, između ostalog, omogućava znanstvene dokaze za poboljšanje liječenja astme (GINA, 2018). U Republici Hrvatskoj pojavnost astme školske djece je 5,1-8,4% (Stipić-Marković i sur., 2003). Postoji nekoliko novijih istraživanja psihološkog stresa i astme (Moranduzzo, Vulić-Prtorić, 2003; Vulić-Prtorić i sur., 2008;), a Chen i sur. (2006) zaključuje da postoji veza između niskog socijalno-ekonomskog statusa, psihološkog stresa i imunoloških puteva djece oboljele od astme, a različite razine povezanosti astme i stresa navodi Hudek-Knežević i Kardum (2005, 265-271). Cilj rada je istražiti odnos samoprocjene stupnja kontrole astme djece i samoprocjene zabrinutosti i stresa radi astme djece s astmom i njihovih roditelja. Sudionici istraživanja su bila djeca oboljela od astme u dobi 11-19 godina i njihovi roditelji. Podaci za ovaj rad su dio većeg istraživanja, očekuju se rezultati za 50 djece. Pitanja koja su predmet ovog istraživanja su, za djecu i roditelje: 1. Samoprocjena zabrinutosti radi astme: Nisam zabrinut/a, Malo zabrinut/a, Ni malo ni puno, Puno zabrinut/a, Jako zabrinut/a; 2. Samoprocjena stresa radi napada astme: Nema stresa, Mali stres, Ni mali ni veliki, Veliki stres, Jako veliki stres. Djeca su procijenila kontrolu nad astmom u pet stupnjeva: Izvan kontrole, Pod slabom kontrolom, Donekle pod kontrolom, Pod dobrom kontrolom i Potpuno pod kontrolom. Očekuje se da će obrada podataka ukazati na veću pozitivnu povezanost stupnja samoprocjene kontrole astme i stupnja zabrinutosti, stresa i problema roditelja u odnosu na djecu s astmom. Dobiveni podaci o možebitnim razlikama procjena zabrinutosti, stresa i problema djece s astmom i njihovih roditelja važni su za potrebe razvijanja preventivnih intervencija, usmjerenih na određene skupine (roditelje, djecu, roditelje i djecu).

Ključne riječi / Keywords: astma, stres, djeca, roditelji

THE DARK SIDE OF THE MOON(-LANDING): THE RELATIONS BETWEEN BELIEF IN CONSPIRACY THEORIES AND DARK TETRAD

Petar Lukić[✉], Marko Živanović

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

In the past ten years there was a growing interest in the research of conspiracy theories, mainly because of their undesirable effects on social behavior, such as non-adherence to official medicine, voting or pro-social behavior (volunteering), etc. A number of psychological studies showed relations between many personality traits and belief in conspiracy theories. It can be argued that conspiracy mentality could be, at least partially, rooted in the traits of personality we find especially dark. One set of those traits is summarized in the construct of Dark Tetrad. The Dark Tetrad is comprised of Machiavellianism, Narcissism, Psychopathy, and Sadism and demonstrates predictive power for a variety of socially relevant outcomes. Therefore, the main aim of this study was to examine the relations of the Dark Tetrad and belief in conspiracy theories. A total of 138 university students (MAGE = 20.09, SDAGE = 2.68, 79% females) took part in the study. Participants completed the Short Dark Triad questionnaire, measuring MC, NC, and PS (9 items each, $\alpha = .77$, $\alpha = .71$, $\alpha = .72$, respectively), Direct sadism scale from VAST questionnaire measuring SD ($\alpha = .72$), and Belief in specific conspiracy theories questionnaire ($\alpha = .88$) comprised of 14 items reflecting conspiracy theories known by and relevant to the Serbian public. The results have shown significant correlations between belief in conspiracy theories and all four dark traits – Machiavellianism ($r = .43$, $p < .001$), Narcissism ($r = .19$, $p = .027$), Psychopathy ($r = .33$, $p < .001$), and Sadism ($r = .38$, $p < .001$). Regression analysis ($F(4,132) = 9.22$, $p < .001$, $R^2_{ADJ} = .20$) have shown that only Machiavellianism had exclusive predictive effect on belief in conspiracy theories ($\beta = .31$, $p = .002$) while Direct sadism achieved marginal significance ($\beta = .21$, $p = .054$). Since people who are higher on trait Machiavellianism are exploitative and manipulative, we believe that explanation for these results may come from earlier research showing that people who are prone to conspire themselves will project this tendency to others and will thus show higher belief in conspiracy theories. Additionally, a similar mechanism may explain the potential effect of sadism – those who are deriving pleasure from hurting others may believe that some people are just as vicious as they are and hence tend to believe in narratives that propose exceptionally evil plans.

Ključne riječi / Keywords: conspiracy theories; dark tetrad; machiavellianism, narcissism, psychopathy, sadism.

[✉] petar.lukic@f.bg.ac.rs

ULOGA PSIHOLOŠKIH POTREBA I SUSTAVA NAGRAĐIVANJA U DOŽIVLJAJU ZANESENOSTI PRI IGRANJU VIDEOIGARA

Maja Lušić[✉], Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

S razvojem industrije videoigara, mnogi istraživači nastoje identificirati kako karakteristike igrača, igre i njihova interakcija utječu na pojavu iskustva potpune zanesenosti u videoigramama. Glavni problemi istraživanja su bili utvrditi postoji li razlika u temperamentu, kompetentnosti, autonomiji i doživljaju zanesenosti između aktivnih igrača i neigrača u situaciji nagrade i kazne te utvrditi prediktivni doprinos demografskih varijabli, frekvencije igranja virtualnih igara, dimenzija temperamenta (BIS i BAS) i osnovnih psiholoških potreba u objašnjenju varijance doživljaja zanesenosti tijekom igranja videoigara. Sudionici provedenog istraživanja su bili studenti sveučilišta u Splitu i Zadru koji su regrutirani putem online upitnika koji je sadržavao BIS/BAS skalu i pitanja o sklonosti igranja virtualnih igara na tjednoj bazi po kojima su kasnije kategorizirani u grupu igrača ili neigrača. Nakon toga je uslijedio eksperimentalni dio istraživanja u kojemu su sudionici igrali dvije igre, koje su imale izražen nejednak omjer nagrada i kazni u smislu da je jedna igra imala izraženo visoke razine nagrada, a druga izraženo visoke razine kazni. Po završetku igranja pojedine igre, sudionici su ispunili Kratku skalu stanja zanesenosti i dvije subskale PENS upitnika (potreba za kompetentnošću i autonomijom). Analizom rezultata utvrđeno je da su igrači doživljavali više razine kompetentnosti, autonomije i zanesenosti od neigrača u obje situacije. Značajni prediktori zanesenosti su bili frekvencija igranja video igara te zadovoljenje potrebe za kompetentnošću u situaciji igranja igre s izrazitim kaznama, a u situaciji igranja igre s izrazitim nagradama značajni prediktori su bili dob, potreba za kompetentnošću i autonomijom. Dimenzije temperamenta nisu utjecale na razinu doživljene zanesenosti tijekom igranja videoigara. Iz navedenog se može zaključiti da doživljaj autonomije u igri, koji je ključan za iskustvo zanesenosti, može izostati u igri s povišenim razinama kazne. Konačno, ispunjenje osnovnih psiholoških potreba tijekom igranja, kao i prijašnje iskustvo igranja značajno utječu na razinu doživljene zanesenosti tijekom igranja videoigara.

Ključne riječi / Keywords: videoigre, zanesenost, psihološke potrebe, dimenzije temperamenta

✉ majalusic96@gmail.com

PROFESIONALNA DOBROBIT ZAPOSLENIH U PODRUČJU PALIJATIVNE SKRBI

Ivana Macuka[✉], Ivana Tucak Junaković

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Lea Skokandić

Studijski centar socijalnog rada, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Danijela Božić

Centar za socijalnu skrb, Koprivnica, Hrvatska

Palijativna skrb je važan dio zdravstvene zaštite koja obuhvaća zdravstvenu, psihološku, socijalnu i duhovnu skrb s ciljem pružanja potrebne njege bolesnicima s neizlječivom bolešću. Rad u području palijativne skrbi smatra se vrlo stresnim i zahtjevnim zbog kontinuirane izloženosti boli, patnji, smrti i umiranju pacijenata. Djelatnici koji rade u ovom području spadaju u ranjive skupine koje često trebaju savjetovanje, praćenje i podršku. U ovom istraživanju se usmjerilo, ne na korisnike palijativne skrbi, već na osobe zaposlene u području palijativne skrbi različitih zanimanja. Cilj istraživanja je bio utvrditi prediktore profesionalnog sagorijevanja i (ne)zadovoljstva poslom zaposlenika u području palijativne skrbi, te provjeriti razlike u analiziranim varijablama ovisno o profesiji (medicinske sestre/tehničari naspram ostalih profesija). Preciznije, u istraživanju se usmjerilo na ispitivanje prediktivnog doprinosa osobnih (komunikacijske vještine, otpornost, religioznost) i organizacijskih (socijalna podrška kolega, kontrola posla) čimbenika koji mogu doprinijeti objašnjenju profesionalnog sagorijevanja (emocionalne iscrpljenosti i otuđenosti) i procjeni (ne)zadovoljstva poslom u palijativnoj skrbi. U istraživanju su sudjelovale 122 osobe zaposlene u području palijativne skrbi (prosječne dobi 43 godine) različitih zanimanja (medicinske sestre/tehničari, liječnici, psiholozi, duhovnici/teolozi, socijalni radnici, fizioterapeuti i dr.), a uzorak su činile većinski medicinske sestre (57%). Dobiveni rezultati ukazuju na značajan doprinos osobnih, ali i organizacijskih čimbenika rizika/zaštite u objašnjenju profesionalnog sagorijevanja i zadovoljstva poslom u području palijativne skrbi. Komunikacijske vještine koje se odnose na percepciju vlastitih teškoća u priopćavanju loših vijesti umirućim osobama i njihovim obiteljima su najznačajniji prediktori profesionalnog sagorijevanja i zadovoljstva poslom djelatnika zaposlenih u području palijativne skrbi.

Ključne riječi / Keywords: profesionalno sagorijevanje, zadovoljstvo poslom, palijativna skrb

✉ ivana.moranduzzo@unizd.hr

MLADI I KLIMATSKE PROMJENE: OSVIJEŠTENOST I PONAŠAJNE NAMJERE U KONTEKSTU ZAŠTITE OKOLIŠA

Marina Maglić[✉], Tomislav Pavlović, Renata Franc, Ines Sučić, Goran Milas
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Usprkos velikoj važnosti zaštite okoliša te porastu interesa i javnih rasprava o klimatskim promjenama, još se uvijek nedovoljno zna o odnosu osviještenosti o klimatskim promjenama i namjerama ponašanja, osobito kod mladih kao jednim od glavnih aktera zastupanja promjena ponašanja prema okolišu. U ovom istraživanju, na temelju podataka 2143 učenika iz 28 srednjih škola u Hrvatskoj (različitih s obzirom na tip škole i stupanj urbaniziranosti mjesta), provjeravamo mogućnost objašnjenja ponašajnih namjera zaštite okoliša na temelju osviještenosti učenika o klimatskim promjenama, uz ispitivanje moderatorske uloge spola, tipa škole i dostupnosti nastavnih sadržaja o klimatskim promjenama. Podaci su prikupljeni krajem 2019. i početkom 2020. godine online anketom provedenom u okviru EU Obzor2020 CHIEF projekta. Rezultati utvrđeni strukturalnim modeliranjem ukazuju da osviještenost mladih o klimatskim promjenama omogućuje skromno objašnjenje varijance sklonosti različitim ponašanjima za zaštitu okoliša. No, valja zamijetiti, da je nelinearna priroda odnosa mogla zamagliti stvarni intenzitet povezanosti stavova i namjera ponašanja. Na općoj razini utvrđene su i određene razlike u odnosu osviještenosti i namjera ponašanja s obzirom na moderatorske varijable.

Ključne riječi / Keywords: klimatske promjene, osviještenost mladih, ponašajne namjere zaštite okoliša

✉ marina.maglic@pilar.hr

MOTIVACIJA ZA NASTAVNIČKI POZIV, PROFESIONALNI IDENTITET I KARIJERNI PLANOVI BUDUĆIH NASTAVNICA I NASTAVNIKA

Iris Marušić[✉], Ivana Jugović, Josip Šabić

Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

Pitanja vezana uz odabir i ostanak u nastavničkoj karijeri u središtu su obrazovnih istraživanja i obrazovne politike (EEPN, 2018), a posebno se to odnosi na motivaciju i profesionalni identitet sadašnjih i budućih učitelja i nastavnika. Budući da se obrazovanje razrednih učitelja/ica te predmetnih nastavnika/ica odvija na različitim visokoškolskim ustanovama, njihova je profesionalna socijalizacija različita (Vizek Vidović i Domović, 2016). Zato je važno zasebno istraživati motivaciju, profesionalni identitet i karijerne planove budućih predmetnih nastavnika/ica. U ovom smo istraživanju provjerili kako su motivacija za odabir nastavničke profesije i profesionalni identitet budućih nastavnika povezani s njihovim karijernim planovima. U istraživanju je sudjelovalo 279 studenata/ica završne godine studija predmetne nastave s različitih fakulteta u Zagrebu. Motivacija za odabir profesije ispitana je FIT-Choice upitnikom (Watt i Richardson, 2007), a profesionalni identitet nastavnika ljestvicom koja ispituje profesionalni identitet usmjeren na poučavanje te onaj usmjeren na stjecanje predmetne ekspertize (Jugović, Marušić i Pavin Ivanec, 2018). Karijerni planovi provjeravani su pitanjem o namjeri dugoročnog ostanka u profesiji, privremenog zadržavanja ili odustajanja od karijere nastavnika. Da bismo provjerili pretpostavku o različitim motivacijskim i identitetskim odrednicama karijernih planova proveli smo multinomijalnu regresijsku analizu s faktorima odabira učiteljske profesije i sastavnicama profesionalnog identiteta kao prediktorima. Ključni prediktor namjere ostanka u profesiji je profesionalni identitet usmjeren na poučavanje, dok se inicijalna motivacija za odabir učiteljske profesije nije pokazala značajnom. U odnosu na buduće nastavnike/ce koji žele čitav radni vijek poučavati, studenti koji se namjeravaju kraće zadržati u profesiji ili ne započinjati karijeru nastavnika/ce iskazuju statistički značajno manje izražen identitet orijentiran na usvajanje vještina poučavanja. Rezultati upućuju da su iskustva razvoja profesionalnog identiteta tijekom studija važnije odrednice planova vezanih uz zadržavanje u profesiji od same motivacije za odabir nastavničkog studija, što upućuje na važnost podrške u osnaživanju razvoja nastavničkog identiteta tijekom inicijalnog obrazovanja budućih nastavnika.

Ključne riječi / Keywords: motivacija za nastavnički poziv, profesionalni identitet, karijerni planovi, budućí nastavnici

✉ iris@idi.hr

KONSTRUKCIJA I VALIDACIJA DIJADNE SKALE PONIZNOSTI

Jasmina Mehulić[✉], Una Mikac, Željka Kamenov

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Poniznost je vrлина povezana s uspostavljanjem i održavanjem kvalitetnijih međuljudskih odnosa, s opraštanjem, zahvalnošću i lakšim rješavanjem sukoba. Ona doprinosi kvaliteti života, subjektivnoj dobrobiti i kvaliteti interpersonalnih odnosa, prvenstveno intimnih odnosa. Prethodna istraživanja ovog konstrukta na hrvatskoj populaciji ukazala su na poteškoće pri preuzimanju i prevođenju stranih upitnika poniznosti. Zbog diskrepancije u konotativnom značenju pojmova poniznost i ponizan u Hrvatskoj u odnosu na zapadne kulture, poniznost u hrvatskom jeziku osim točne samopercepcije, usmjerenosti na druge i smanjene usmjerenosti na sebe obuhvaća i nevezane konstrukte - nisko samopoštovanje i pretjeranu samokritičnost. Stoga je, da bi se izbjeglo uključivanje nevezanih konstrukata, važno konstruirati mjeru poniznosti prikladnu hrvatskom kontekstu i kulturi. Također, pri konstrukciji skale važno je uzeti u obzir njezinu svrhu. Brojne skale poniznosti korištene u istraživanjima intimnih odnosa zanemaruju međusobnu zavisnost članova para, radi čega je upitna valjanost tako odmjerenih rezultata. S obzirom na to da je svrha naše skale mjerenje poniznosti u intimnim odnosima, cilj ovog istraživanja je konstruirati i validirati dijadnu skalu poniznosti. U istraživanju provedenom online upitnikom sudjelovalo je 659 heteroseksualnih parova (raspon dobi 20 – 39 godina; prosječno trajanje veze 3 godine). Integralna verzija skale sastojala se od 42 čestice, koje su većinom osmišljene na temelju rezultata prethodno provedenih fokusnih grupa, dok je dio čestica preuzet iz relevantnog stranog upitnika poniznosti, Relational Humility Scale. Na polovici uzorka provedena je eksploratorna faktorska analiza, a na drugoj polovici dijadna konfirmatorna faktorska analiza. Na zadržanih 12 čestica dobiveno je trofaktorsko rješenje uz skalarnu razinu invarijantnosti i visoku pouzdanost svakog faktora. Konvergentna valjanost provjerena je i potvrđena usporedbom s drugim mjerama poniznosti (semantičkim diferencijalom poniznosti naspram arogancije te mjerom fokusa na druge), dok je diskriminantna valjanost provjerena i potvrđena usporedbom s mjerom percipiranog prava prvenstva (eng. entitlement). Ishod ovog istraživanja je dijadna skala poniznosti prikladna za upotrebu u hrvatskoj kulturi.

Ključne riječi / Keywords: poniznost, dijadna skala, konstrukcija i validacija skale, heteroseksualni parovi

[✉] jmehulic@ffzg.hr

SAMOSTIGMATIZACIJA KOD OSOBA KOJE MUČAJU I NJENA POVEZANOST S OSOBINAMA LIČNOSTI, EMOCIJAMA I STRATEGIJAMA SUOČAVANJA SA STRESOM

Ivan Milić[✉], Dominik-Borna Čepulić

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Osobe koje mučaju (OKM), uz probleme govorne produkcije, mogu se suočavati i sa specifičnim psiho-socijalnim poteškoćama. Konkretno, prema OKM mogu se razviti stereotipi koji ih karakteriziraju kao povučene, nekompetentne, sniženih komunikacijskih sposobnosti i sl. Internalizaciju takvih stereotipa, te posljedično slabije upuštanje OKM u socijalne aktivnosti i odustajanje od ostvarivanja vlastitih ciljeva zovemo samostigmatizacijom. Skala samostigmatizacije za OKM (Self-Stigma of Stuttering Scale; 4S) mjeri tri komponente samostigmatizacije: svjesnost stereotipa o OKM, slaganje s tim stereotipima te primjenu stereotipa na vlastiti život. Dosadašnja istraživanja samostigmatizacije pokazala su pozitivnu povezanost njenih komponenti s anksioznošću, depresijom i samoprocjenom težine mucanja te negativnu povezanost s nadom, osnaživanjem, kvalitetom života i socijalnom potporom. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti konstruktnu valjanost hrvatskog prijevoda Skale 4S ispitivanjem povezanosti komponenti samostigmatizacije s osobinama ličnosti, emocijama krivnje, srama i hostilnosti prema sebi, te strategijama suočavanja sa stresom. Istraživanje je provedeno online upitnikom, a sudionici su uzorkovani metodom „snježne grude“. Uzorak se sastojao od 85 OKM (55% muškaraca), dobnog raspona od 18 do 69 godina. Analizom koeficijenta korelacije pokazalo se kako su različite komponente samostigmatizacije (α Svjesnost = .81; α Slaganje = .63; α Primjena = .88) pozitivno povezane s negativnim emocijama, izbjegavanjem kao stilom suočavanja sa stresom, zavisnosti samopoštovanja o drugima i perfekcionizmom. S druge strane, komponente su bile negativno povezane s ekstraverzijom i emocionalnom stabilnošću. K tome, primjena stereotipa je s vanjskim varijablama bila jače povezana od ostalih komponenti samostigmatizacije. Ovi rezultati ukazuju kako je primjena stereotipa potencijalno izraženiji i neugodniji aspekt samostigmatizacije u odnosu na svjesnost i slaganje sa stereotipima. Osim što je upotpunilo prethodne validacije Skale 4S, ovo istraživanje također ukazuje na dodanu vrijednost primjene Skale 4S u kliničkom radu s OKM. Identifikacija samostigmatizacije mogla bi pomoći stručnjacima koji se bave OKM u prilagodbi tretmana i usmjeravanju na specifične psihološke aspekte mucanja, povrh klasičnih terapija mucanja.

Ključne riječi / Keywords: mucanje, samostigmatizacija, emocije, suočavanje sa stresom, osobine ličnosti

[✉] imilic@unicath.hr

ULOGA GRUPA MLADIH SAVJETNIKA U ISTRAŽIVANJU PRIRODNIH MENTORA

Barbara Mirković[✉], Bernadine Brady

UNESCO Child and Family Research Centre, Galway, Ireland

Istraživanja prirodnih mentora, podržavajućih odraslih osim roditelja koji pružaju vodstvo i savjet te su često uzor adolescentima, novo je područje istraživanja u Europi. U sklopu te teme u nacrt su uključene grupe savjetnika kroz proces istraživanja u nekoliko točaka. Suradnja istraživača i zajednice u kojoj se istraživanje provodi jedna je od predloženih smjernica za poboljšanje kvalitete istraživanja. Uključivanje populacije koja predstavlja sudionike istraživanja u osmišljavanje istraživanja proizašlo je iz istraživanja u zdravstvu i kliničkim studijama. U slučaju ovog istraživanja, suradnja s mladima u osmišljavanju metodologije i analizi rezultata od važnosti je za poboljšanje odrednica kvalitete kvalitativnog istraživanja. Zbog same prirode istraživačkog rada koji je usmjeren na perspektive mladih iz dviju zemalja i kulture o temi koju oni i njihovi vršnjaci proživljavaju, savjet mladih pomaže u upotrebi jezika, značenju pozadinskih izraza na hrvatskom i engleskom, formulaciju mladima razumljivih pitanja i određivanje opsega i sadržaja tema. Buduća suradnja uključuje i zajedničku analizu i interpretaciju rezultata i savjet oko diseminacije i budućih smjerova istraživanja. Za potrebe istraživanja osnovane su radne skupine savjetnika mladih u Irskoj i Hrvatskoj. Susret s mladima je organiziran preko Skype-a i uživo u formi grupnog rada. Mladima je predstavljena uloga sukreatora istraživanja i objašnjena važnost njihove uključenosti. Kroz sastanak su komentirani ciljevi istraživačkog rada, upotreba metodologije, razjašnjeni su i promijenjeni termini i pitanja. Savjet i povratne informacije mladih na pitanja i aktivnosti predložene za intervju uključeni su u promjene same metode kako bi bile primjerenije populaciji i pripremili istraživačicu za bolje baratanje metodom predviđenom za prikupljanje podataka. Savjetovanje razvojnih psihologa s mladima koji mogu nadopuniti teorijsko znanje područja s vlastitim iskustvom i jezikom važni su za primjerenije prikupljanje i interpretaciju podataka, ali i pružanje prostora mladima da izraze svoje mišljenje, usavrše svoje vještine i budu osnaženi radi iskustva i povjerenja koje im je ukazano.

Ključne riječi / Keywords: grupa mladih savjetnika, participacija, adolescencija, prirodni mentori

[✉] b.mirkovic1@nuigalway.ie

USPOREDBA NEISKRENOSTI ISPITANIKA NA UPITNICIMA LIČNOSTI U DVIJE RAZLIČITE SELEKCIJSKE SITUACIJE

Aleksandar Momirović[✉]

Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja je bio usporediti učestalost i strukturu neiskrenog odgovaranja na upitnicima ličnosti u dvije različite selekcijske situacije. Struktura rezultata na upitnicima ličnosti KON-6 u dvije selekcijske situacije (u prvoj grupi su kandidati za vozače motornih vozila, a u drugoj kandidati za zaposlenje) uspoređena je metodom kanoničke diskriminativne analize, a generalna učestalost neiskrenih reakcija kontingencijskom analizom. Prag za neiskrene reakcije je bio 2/3 standardne devijacije rezultata od prosjeka, u negativnom smjeru. Uspoređene su dvije grupe od po 700 ispitanika, ukupno 1400 ispitanika. Nađena je značajna razlika u učestalosti neiskrenog odgovaranja na upitnicima ličnosti, kao i u strukturi odgovora - neiskrene reakcije se razlikuju ovisno o kontekstu, i to tako da su neiskreni odgovori češći u situaciji selekcije za vozača amatera, a najviše se negiraju agresivne reakcije. Može se zaključiti da postoji značajna razlika u učestalosti i strukturi neiskrenih reakcija na upitnicima ličnosti u dvije različite selekcijske situacije.

Ključne riječi / Keywords: upitnici ličnosti, neiskrenost, diskriminativna analiza

✉ aleksandar.momirovic@stampar.hr

DISPOSITIONAL AFFECTIVITY, EMOTIONAL LABOR AND TEACHER SELF-EFFICACY: A LONGITUDINAL ANALYSIS*

Mirta Mornar✉

Institute for Social Research, Zagreb, Croatia

Irena Burić

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

In order to serve their roles properly and to meet emotional display rules of teaching profession, teachers perform emotional labor (EL) on a daily basis when teaching and interacting with students. Even though previous research has undoubtedly indicated that EL can be harmful for teacher well-being, not much is known on its relationship with teacher self-efficacy (TSE) - a motivational construct that is believed to strongly shape teachers' instructional activities and their students' academic outcomes. Moreover, the existing empirical findings on the role of teacher personality variables in explaining EL and/or TSE are still scarce. Therefore, the aim of the present study was to examine whether teacher EL strategies (i.e., deep acting, hiding feelings and faking emotions) and TSE are concurrently and reciprocally related to each other and whether teacher dispositional affectivity (i.e., positive affectivity and negative affectivity) can predict the use of certain EL strategy and teacher TSE. An initial sample of 3002 Croatian teachers (82% female) with varying years of teaching experiences ($M=15.28$, $SD=10.50$) participated in a longitudinal study with three time points (with approximately six months lags). Teachers gave self-reports on their dispositional affectivity at Time 1 and on their efficacy beliefs and use of EL strategies at Time 2 and Time 3. An autoregressive cross-lagged analysis has shown that EL strategies and TSE are associated with each other both concurrently (i.e., TSE is positively related to deep acting and negatively to hiding feelings and faking emotions at second and third time point) and reciprocally across time (i.e., TSE assessed at Time 2 positively predicted deep acting and negatively hiding feelings assessed at Time 3, while TSE assessed at Time 3 was positively predicted by deep acting and negatively by hiding feelings assessed at Time 2). In addition, positive affectivity positively predicted deep acting and TSE over time, while negative affectivity positively predicted hiding feelings and faking emotions. The results of this study highlight the dynamic nature of teachers' emotional and motivational processes as well as the prominent role of teachers' stable personality characteristics in understanding this dynamics.

*This work was supported by Croatian Science Foundation (Grant No. UIP-2013-11-5065)

Ključne riječi / Keywords: teachers, dispositional affectivity, emotional labor, self-efficacy, longitudinal design

✉ mirta@idi.hr

ODREDNICE LAŽIRANJA ODGOVORA U SELEKCIJSKIM SITUACIJAMA – KVALITATIVNA ANALIZA ODGOVORA MLADIH, VISOKOOBRAZOVANIH KANDIDATA

Mirta Mornar[✉]

Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Hrvatska

Maša Tonković Grabovac

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Odabir osoblja važan je alat upravljanja ljudskim potencijalima – odabir kandidata koji imaju najveći potencijal za uspješno obavljanje posla organizacijama štedi vrijeme i novac, a odabranim kandidatima osigurava posao koji je usklađen s njihovim mogućnostima. Iako istraživanja pokazuju da su kandidati sposobni lažirati odgovore na upitnicima ličnosti, ta se selekcijska metoda i dalje često koristi. S obzirom na to da lažiranje odgovora nije lako otkriti, novija istraživanja usmjerena su na provjeru odrednica lažiranja odgovora kroz korelacijske i kvazi-eksperimentalne nacрте. Međutim, nedostaje kvalitativnih istraživanja kojima bi se omogućio dublji uvid u to kako kandidati pristupaju odgovaranju na upitnike ličnosti. Cilj ovog istraživanja bio je istražiti potencijalne odrednice motivacije za lažiranje odgovora na upitnicima ličnosti, kroz analizu odgovora samih kandidata. Provedeni su dubinski intervjui s osam mladih, visokoobrazovanih žena i muškaraca, s različitim prethodnim iskustvima u ispunjavanju upitnika ličnosti u selekciji. Rezultati ukazuju na to da kandidati smatraju lažiranje odgovora ponašanjem koje je korisno u selekcijskoj situaciji. Navode nekoliko važnih individualnih i kontekstualnih odrednica, kao što su percipirana diskrepanca između njihovog i idealnog profila, potreba za poslom, sposobnost lažiranja, duljina upitnika te upozorenje da je lažiranje moguće otkriti te da će uslijediti negativne posljedice. Važne implikacije ovog istraživanja uključuju smjernice i preporuke za prilagodbu selekcijskog postupka s ciljem redukcije lažiranja odgovora.

Ključne riječi / Keywords: lažiranje odgovora, odrednice lažiranja odgovora, odabir osoblja, upitnici ličnosti, kvalitativna metodologija

✉ mirta@idi.hr

MILITANT EXTREMIST MINDSET PREDICTS HIGHER SOCIAL DISTANCE TOWARDS ADVERSARIAL ETHNIC GROUPS

Aleksandra Nicović[✉], Marko Živanović, Maša Vukčević Marković, Iris Žeželj
Psychosocial Innovation Network, Belgrad, Serbia

Radicalization and violent extremism have been operationalized through three-dimensional Militant-Extremist Mindset (MEM), including Pro-violence (PV) – acceptance, justification, and advocacy of the use of violence, Vile World (VW) – the belief there is something wrong with the world we live in, and that the present-day world is vile and miserable, and Divine Power (DP) – beliefs in heaven and God, the role of martyrdom, and afterlife. This construct proved to be predictive for a variety of socially relevant outcomes. The present study explores the predictive power of MEM for social distance toward four ethnic groups – Bosniaks, Croats, Albanians, and Roma – the groups with which Serbs share difficult history or are stigmatized in Serbian society. A total of 173 Belgrade high schoolers between 15 and 18 years of age ($M=16.54$, $SD=0.63$; 70.5% females) completed a 24-item version of the MEM scale along with the adapted four-item measure of social distance for each of the groups. We observed the most pronounced social distance toward Albanians and Roma ($p<.001$), followed by Croats ($p<.001$), while the lowest social distance was observed for Bosniaks ($p<.001$) [$F(3,516)=88.65$, $p<.001$, $\eta^2=.34$]. Social distance measures toward four ethnic groups showed to be moderately to highly correlated ($r=.518-.718$, $p<.001$). Regression analyses showed that three factors of MEM accounted for 15.3% of the variance of social distance toward Bosniaks [$F(3,169)=10.19$, $p<.001$; significant predictors PV ($\beta=.314$, $p<.001$), DP ($\beta=.200$, $p=.006$)], 20.8% of the variance of social distance toward Albanians [$F(3,169)=14.77$, $p<.001$; significant predictors PV ($\beta=.268$, $p<.001$), DP ($\beta=.339$, $p<.001$)], 21.4% for Croats [$F(3,169)=15.38$, $p<.001$; significant predictors PV ($\beta=.329$, $p<.001$), DP ($\beta=.325$, $p<.001$)], and 15.7% of the variance of social distance toward Roma [$F(3,169)=10.48$, $p<.001$; significant predictors PV ($\beta=.250$, $p=.001$), DP ($\beta=.279$, $p<.001$)]. In sum, two out of three factors of militant extremist mindset – apologetic attitude towards violent acts and trust in divine power – proved to be significantly related to more distance towards adversarial ethnic groups, whilst, somewhat unexpectedly, belief in vile world was unrelated to it. If MEM is seen as a more dispositional measure, these findings go to show its' usefulness in predicting very specific intergroup outcomes.

Ključne riječi / Keywords: Militant-Extremist Mindset (MEM); proviolence; divine power; social distance; ethnic minorities

✉ aleksandra.nicovic@psychosocialinnovation.net

HOW ATTITUDE TOWARDS ROMA PREDICTS THEIR PERCEIVED ATTRACTIVENESS AND ASSESSMENT OF THEIR EMOTIONAL EXPRESSIONS

Milica Ninković[✉], Iris Žeželj

University of Belgrade, Belgrade, Serbia

Outgroup attitudes can have consequences in interpersonal interactions – if a person is prejudiced towards a certain group, they can be biased in the assessment of the physical attractiveness of its members and in judging their emotional expressions, especially negative ones such as anger. Most of the evidence of these phenomena relate to racial prejudice in English speaking contexts. We, therefore, aimed to examine how attitudes towards Roma people as the most stigmatized ethnic minority in Europe, predicted (a) the evaluation of the attractiveness of the outgroups' faces; (b) perceived emotional intensity and authenticity and (c) the proportion of correctly recognized outgroups' emotional expressions. As stimuli, we used photos of 60 people of Roma ethnicity aged 18–35; half expressions: neutral, angry, happy, and sad, making a total of 240 photo stimuli. The photos were taken against a white background, and all identifiers of other group memberships were removed from them. A total of 231 students from Belgrade University, aged 19–32 ($M = 21.04$, $SD = 1.55$) assessed the photographs. Each participant was presented with a total of 60 photos (15 persons \times 4 expressions). Photos with neutral expressions were evaluated on the dimensions of attractiveness and group prototypicality, while the other photos were evaluated on the dimensions of emotional authenticity and emotional intensity. We also recorded a proportion of correctly recognized emotions in the photos. All the listed variables served as criteria, while we used a Feeling thermometer and Social distance scale as indicators of participants' attitudes towards Roma. A series of multiple linear regressions revealed that attitude predicted attractiveness evaluation ($R^2 = .139$), with social distance as a significant predictor. On the other hand, feelings and social distance did not predict perceived emotional intensity and authenticity, nor the success in identifying emotional expressions (all $ps > .1$). The latter could be due to the specific content of stereotypes towards Roma, which, unlike the stereotype towards Blacks, does not include hostility and aggressiveness. The lack of relation with the assessment of intensity/authenticity could be a consequence of the fact the models were instructed to act and their success in that task.

Ključne riječi / Keywords: outgroup attitudes, face evaluation, attractiveness, emotions perception, Roma

[✉] milica.ninkovic@f.bg.ac.rs

THE STRATEGY AGGREGATION EFFECT IN JUDGMENT

Henrik Olsson[✉]

Santa Fe Institute, USA

Predicting a criterion that is probabilistically related to pieces of information, or cues, is a paradigmatic judgment task that has been investigated both, in research trying to identify the individual judgment and decision making strategies people use, and in the wisdom-of-crowds literature where the focus is on how aggregation can improve accuracy. I combine these two lines of research to investigate how the performance of individual and aggregated linear strategies are affected by different environmental and group aggregation factors and how performance differences between individual and aggregated linear strategies can be understood in a unified framework. I show that constrained linear strategies are more accurate for individual judgments, but when these judgments are averaged, an unconstrained linear strategy is more accurate. This strategy aggregation effect can be understood by analyzing a decomposition of the mean squared error into bias, variance, and covariance. Because of their lower bias but higher variance, unconstrained linear strategies perform worse for individual judgments, but better for averaged judgments where aggregation minimizes variance. In simulations with artificial and real environments, I further show that this aggregation effect does not occur if there are correlations between individual judgments. Here, constrained linear strategies always outperform an unconstrained linear strategy, because the larger covariance component of the unconstrained linear strategy outweighs its lower bias. I also discuss real-world implications of the results for cognitive strategies and decision environments in group and organizational settings.

Ključne riječi / Keywords: individual judgment, group judgment, constrained linear models, wisdom of crowds

✉ olsson@santafe.edu

PROFILI CILJNIH ORIJENTACIJA I STRATEGIJE SAMOREGULACIJE MOTIVACIJE KOD STUDENATA NASTAVNIČKIH STUDIJA

Rosanda Pahljina-Reinić[✉], Svjetlana Kolić-Vehovec, Barbara Rončević Zubković,
Martina Bažon

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Izučavanje većeg broja specifičnih strategija koje učenici i studenti koriste kako bi održali ili postigli zalaganje i ustrajnost u učenju, odnosno regulirali razinu vlastite motivacije omogućuje uvid u relativne razlike u učestalosti korištenja pojedinih strategija, ali i preciznije ispitivanje odnosa pojedinih strategija regulacije motivacije s drugim aspektima samoreguliranog učenja kao što su ciljne orijentacije (Wolters i Bezon, 2013). Svrha je ovog rada bila ispitati razlike u prosječnim razinama učestalosti korištenja strategija samoregulacije motivacije kod studenata nastavnih studija koji se razlikuju po strukturi ciljnih orijentacija. Stoga je cilj istraživanja bio i klasificirati studente u homogene grupe na temelju profila ciljnih orijentacija. Istraživanje je provedeno na uzorku studenata nastavnih studija Filozofskog fakulteta u Rijeci (N=231) primjenom upitnika. Analizom latentnih profila identificirane su tri grupe studenata različitih profila ciljnih orijentacija: dominantno orijentirani na učenje (32,1%), prosječni (61,7%) i dominantno orijentirani na uspjeh i izvedbu (6,3%). Utvrđeno je da studenti različitih profila podjednako koriste strategije usmjerene na organizaciju motivacijski poticajnog okruženja i samopotkrepljivanje. Međutim, u usporedbi s grupama studenata koji su dominantno orijentirani na učenje te na uspjeh i izvedbu, najbrojnija skupina studenata, većinom prosječnih razina na svim ciljnim orijentacijama, značajno rjeđe koristi strategije koje su usmjerene na regulaciju intrinzične motivacije (regulacija vrijednosti, situacijskog interesa i ciljeva učenja). Studenti koji su primarno usmjereni na učenje, u usporedbi sa studentima koji su dominantno orijentirani na uspjeh i izvedbu, češće koriste strategije regulacije vrijednosti i situacijskog interesa. Dobiveni rezultati pokazuju da je na temelju ciljnih orijentacija moguće predviđati vrste strategija regulacije motivacije koje će studenti koristiti te da su upravo oni studenti koji su orijentirani na učenje općenito skloniji koristiti strategije usmjerene na regulaciju i povećanje vlastite motivacije.

Ključne riječi / Keywords: motivacija, samoregulacija, ciljne orijentacije, profili ciljnih orijentacija

[✉] rosanda@ffri.hr

RAZVOJ TESTA SITUACIJSKE PROSUDBE ZA MJERENJE POTENCIJALA ZA VOĐENJE

Antun Palanović, Maja Parmač Kovačić[✉], Zvonimir Galić, Mitja Ružojčić, Nikola Erceg
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dobro vodstvo ključno je za uspjeh svake organizacije. Istraživanja pokazuju da se između 14% i 45% organizacijske uspješnosti može pripisati njenom menadžmentu (Joyce i sur., 2003). Stoga zabrinjavaju nalazi koji pokazuju da je oko polovica menadžera neuspješna u svom poslu (Hogan, Hogan i Kaiser, 2010). Visoka stopa neuspješnih menadžera jednim se dijelom može pripisati lošoj selekciji i razvoju. U selekciji menadžera prevladavaju metode koje imaju visoku pojavnu valjanost, ali nisu znanstveno utemeljene i loše predviđaju radnu uspješnost (poput nestrukturiranog selekcijskog intervjua; Hogan i Kaiser, 2005). Istovremeno, u razvoju menadžera ne stavlja se dovoljan naglasak na mjerenje i razvoj kompetencija važnih za uspješno vođenje, poput konceptualnih ili interpersonalnih kompetencija (Dierdorff i Rubin, 2009). Cilj ovog istraživanja bio je razviti test situacijske prosudbe za procjenu potencijala za vođenje. Testovi situacijske prosudbe sve više se u koriste u organizacijskom kontekstu zbog lakoće primjene, dobre kriterijske valjanosti, visoke pojavne valjanosti te manje podložnosti neiskrenom odgovaranju u odnosu na tradicionalne selekcijske instrumente (Weekley, Hawkes, Guenole, & Ployhart 2015). Upravo zbog ovih karakteristika testovi situacijske prosudbe mogu biti izuzetno koristan, znanstveno utemeljen alat za selekciju menadžera i razvoj kompetencija za vođenje. Konstrukciju testa situacijske prosudbe za procjenu potencijala za vođenje proveli smo u dva dijela. U prvom dijelu identificirali smo ključne kompetencije potrebne za uspješno vođenje u organizacijama. Na temelju opsežnog pregleda literature, prikupljenih opisa konkretnih situacija u kojima su zaposlenici svjedočili dobrom odnosno lošem ponašanju nadređenih (N=457) te provedenih dubinskih intervjua s iskusnim menadžerima svih sektora i razina hijerarhije (N=10), identificirali smo šest ključnih kompetencija: racionalno odlučivanje, odlučnost, motiviranje, uspostava odnosa, razvoj i timski rad. U drugom dijelu konstrukcije testa smo, uz pomoć studenata psihologije diplomskog studija (N=77), osmislili veliki broj čestica za svaku od šest odabranih kompetencija. U finalnoj verziji testa smo za svaku kompetenciju odabrali pet čestica koje su najbolje reprezentirale pojedinu kompetenciju. Prvotne provjere novokonstruiranog testa sugeriraju obećavajuću konstruktivnu valjanost.

Ključne riječi / Keywords: test situacijske prosudbe, vođenje, potencijal za vođenje, kompetencije

[✉] mparmac@ffzg.hr

ŽENE MIJENJAJU GLAS TIJEKOM PLODNOG RAZDOBLJA KADA SE OBRAĆAJU DRUGIM ŽENAMA

Irena Pavela Banai[✉], Nataša Šimić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja ukazuju na postojanje niza ponašajnih promjena sukladno fluktuaciji razina spolnih hormona tijekom menstrualnog ciklusa. Prisutnost receptora za spolne hormone na sluznici glasnica ukazuje na moguće promjene glasa tijekom menstrualnog ciklusa. U većini prijašnjih istraživanja su promjene glasa ispitivane izvan socijalnog konteksta što je moglo dovesti do nekonzistentnih rezultata. Polazeći od pretpostavke da promjene glasa u plodnom periodu imaju adaptivnu funkciju privlačenja potencijalnog partnera, glas je potrebno proučavati upravo u tom kontekstu. Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati promjene glasa u različitim fazama menstrualnog ciklusa tijekom simulirane komunikacije s muškarcima i ženama. U tu svrhu, glas 48 sudionica je snimljen u menstrualnoj, kasnoj folikularnoj i lutealnoj fazi ciklusa. Faze ciklusa su određene metodom brojanja dana ciklusa uz potvrdu ovulacije testom za identificiranje naglog porasta razine luteinizirajućeg hormona. Sudionice su ostavljale glasovne poruke muževnim i ženstvenim muškarcima i ženama, čije su fotografije lica prezentirane na ekranu računala. Fotografije lica su predstavljale prototipne slike kreirane kao kompozit 10 individualnih lica, te potom manipulirane u smjeru veće muževnosti, odnosno ženstvenosti. Akustičkom analizom glasa su u računalnom programu Praat izračunate prosječne vrijednosti frekvencije i varijabiliteta frekvencije glasa. Rezultati pokazuju da žene u plodnoj fazi imaju veći varijabilitet frekvencije glasa tijekom obraćanja ženama nego muškarcima, te općenito kada se obraćaju ženstvenim nego muževnim osobama. Budući da nisu uočene očekivane promjene glasa prilikom obraćanja muškarcima, dobivene rezultate moguće je interpretirati u kontekstu unutarspolnog natjecanja.

Ključne riječi / Keywords: glas, menstrualni ciklus, frekvencija glasa, varijabilitet frekvencije

[✉] ipavela@unizd.hr

PSIOMETRIJSKA SVOJSTVA LJESTVICE AKTIVISTIČKIH I EKSTREMISTIČKIH NAMJERA NA UZORKU ODRASLIH HRVATA

Tomislav Pavlović[✉], Renata Franc
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Unatoč očitj važnosti proučavanja fenomena političkog nasilja, psihometrijska obilježja ljestvica kojima se sklonost političkom nasilju mjeri, prema zaključcima nedavnog pregleda literature, još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri potvrđena da bi se ikoji takav instrument mogao prozvati „zlatnim standardom“, što je dijelom moguće pripisati i složenosti operacionalizacije istraživnog fenomena. S ciljem dopune postojeće literature, u sklopu ovog su istraživanja provjerena psihometrijska obilježja ljestvice aktivističkih i ekstremističkih namjera (Moskalenko i McCauley, 2009). Posebnost ove mjere u odnosu na ostale jest u mogućnosti mjerenja i ekstremističkih i aktivističkih namjera, koje su nerijetko isprepletene u kontekstu kolektivnog djelovanja. Pritom su uspoređivane dvije konceptualizacije odnosa aktivističkih i ekstremističkih namjera: prema prvoj, one tvore dva umjereno povezana faktora, dok prema drugoj (bifaktorskoj), usklađenoj s teoretičarima koji političko nasilje smatraju tek formom protesta, dva su konstrukta duboko isprepletena, no statističkim putem moguće je varijancu jednog izdvojiti iz zajedničke varijance. Istraživanje je provedeno online na prigodnom uzorku odraslih građana Republike Hrvatske. Rezultati su ukazali na bolje slaganje s podacima bifaktorske strukture u odnosu na strukturu dva korelirana faktora te primjerenu pouzdanost obaju konceptualizacija, uz zamjetnu razliku u pogledu konvergentne valjanosti konceptualizacija. Iako je dvofaktorsko rješenje rezultiralo nešto većim udjelom objašnjene varijance drugih mjera političkog nasilja od bifaktorskog, procjena stvarnog doprinosa aktivističkih sklonosti podršci političkom nasilju takvim je modelom bila bitno podcijenjena. Stoga bi, s metodološkog aspekta, prednost u istraživanjima trebalo dati bifaktorskoj strukturi.

Ključne riječi / Keywords: ARIS; ekstremizam; političko nasilje; faktorska struktura; radikalizacija

[✉] tomislav.pavlovic@pilar.hr

DEKLARATIVNO PAMĆENJE NAKON PRIMJENE INTERFERENCIJSKOG ZADATKA KOD STUDENATA S NEORGANSKOM NESANICOM I STUDENATA BEZ NEORGANSKE NESANICE

Paula Pedić

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Nataša Šimić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Primarne funkcije spavanja su odmor i neurokognitivna obnova, koja uključuje konsolidaciju pamćenja kojom se nove informacije integriraju u postojeće neurokognitivne mreže. Konsolidacija pamćenja se odnosi na proces migracije informacija, iz njihovog privremenog skladišta hipokampusa, u krajnje odredište koje čine neokortikalna područja. Iz dosadašnjih istraživanja nije u potpunosti jasno u kojoj mjeri su izmijenjeni neurofiziološki događaji koji su u podlozi konsolidacije pamćenja kod osoba koje pate od poremećaja spavanja. Jedan od takvih poremećaja je i neorganska nesаница, čija je prevalencija u studentskoj populaciji veća nego u općoj populaciji. Dosadašnja istraživanja polučila su nekonzistentne rezultate glede deklarativnog pamćenja osoba s nesanicom nakon primjene interferencijskog zadatka. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti razlikuje li se deklarativno pamćenje studenata s neorganskom nesanicom i studenata bez neorganske nesанице nakon primjene takvog zadatka. U svrhu klasifikacije nesанице korištena je Atenska skala nesанице te ad hoc konstruirani Upitnik spavanja i općih podataka, temeljem kojih je za sudjelovanje u istraživanju odabrano 52 studenta (N=33 studentice i 19 studenata) s neorganskom nesanicom i 48 studenata bez neorganske nesанице (N=30 studentica i 18 studenata). Za ispitivanje deklarativnog pamćenja konstruirani su zadaci, koje su činili konkretni pojmovi prezentirani u parovima, a uključivali su asocijativno povezivanje riječi iz para. Za rješavanje zadataka korištena je web aplikacija dizajnirana za potrebe ovog istraživanja. Za svakog sudionika iz obje skupine, istraživanje je trajalo dva dana. Prvi dan sudionici su učili listu od 45 parova riječi, a kao kriterij naučenosti korišten je kriterij 70% i više točnih dosjećanja. Sljedeći dan, u jutarnjim terminima prvo je ispitano deklarativno pamćenje korištenjem liste dosjećanja, tj. sudionicima bi bila prezentirana prva riječ iz para, a njihov zadatak je bio dosjetiti se druge riječi iz para. Potom je primijenjen interferencijski zadatak, kojeg su sudionici učili, a kriterij naučenosti je ponovno iznosio 70% i više točnih dosjećanja. Deklarativno pamćenje je potom ponovno ispitano korištenjem liste dosjećanja. Dobiveni rezultati ne ukazuju na značajne razlike u stupnju dosjećanja dvije skupine sudionika, s tim da se kod studenata s neorganskom nesanicom postotak točnih odgovora na testu dosjećanja značajno smanjio nakon primjene interferencijskog zadatka.

Ključne riječi / Keywords: deklarativno pamćenje; interferencija; konsolidacija; nesаница; spavanje

 ppedic@unizd.hr

SEKUNDARNI TRAUMATSKI STRES I MEHANIZMI SUOČAVANJA SA STRESOM OSOBA KOJE RADE S IZBJEGLICAMA I MIGRANTIMA

Katarina Perić[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

U posljednjih nekoliko godina Hrvatska i Bosna i Hercegovina suočene su s velikim dolaskom izbjeglica i migranata iz različitih zemalja. Iako ovakvi događaji predstavljaju veliki izazov za fizičko i mentalno zdravlje izbjeglica i migranata, to je također veliki izazov za one koji se s njima svakodnevno susreću pružajući im pomoć. Zaposlenici i volonteri koji rade poslove vezane uz ranjive skupine kao što su izbjeglice često su i sami ranjivi te izloženi velikom broju stresova i traumatskih događaja koji mogu imati učinak na njihovu dobrobit i svakodnevno funkcioniranje. Uz teškoće koje mogu doživljavati radom na terenu, osobe koje rade s ranjivim skupinama često su izložene stresnim i traumatskim događajima korisnika s kojima rade. Taj stres kao i stanje koje nastaje uslijed pomaganja i želje za pomaganjem traumatiziranim pojedincima, a koje pokazuje simptome slične posttraumatskom stresnom poremećaju, naziva se sekundarni traumatski stres. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati sekundarni traumatski stres i mehanizme suočavanja sa stresom osoba koje rade s izbjeglicama i migrantima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U istraživanju je sudjelovalo 100 osoba (Ž=71), dobi od 20 do 61 godinu koji rade ili volontiraju s izbjeglicama i migrantima u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini. Rezultati su pokazali kako osobe koje rade s izbjeglicama i migrantima češće koriste mehanizme suočavanja sa stresom usmjerene na problem, nakon toga usmjerene na emocije, a najmanje koriste mehanizme izbjegavanja. Uz to, značajno više razine sekundarnog traumatskog stresa imaju mlađi pojedinci, žene te oni koji su manje zadovoljni kvalitetom života, organizacijom u kojoj rade i suradnjom s kolegama unutar vlastite organizacije. Također, oni koji koriste mehanizme usmjerene na izbjegavanje imaju manje radnog iskustva, rade s maloljetnicima bez pratnje i koji su se osjećali manje spremni za rad s izbjeglicama i migrantima prije početka rada. Imajući na umu važnost mentalnog zdravlja i dobrobiti osoba koje rade s izbjeglicama i migrantima, ovo istraživanje, uz znanstvenu, ima i praktičnu svrhu i mogućnost razvoja programa utemeljenih na dokazima, s ciljem zaštite pružatelja usluga i osoba koje rade s traumatiziranim populacijama.

Ključne riječi / Keywords: sekundarni traumatski stres, mehanizmi suočavanja, izbjeglice, migranti

✉ katarina.peric@pilar.h

UKLJUČENOST U UČENJE MATEMATIKE: ULOGA POTREBE ZA SPOZNAJOM I CILJEVA POSTIGNUĆA

Ema Petričević✉

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Vanja Putarek, Nina Pavlin-Bernardić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Važan prediktor postignuća u matematici je uključenost u učenje koju čini tri aspekta: bihevioralni, kognitivni i emocionalni (Fredricks, Blumenfeld i Paris, 2004). Bihevioralni aspekt odnosi se na ulaganje truda u učenje, kognitivni na korištenje dubinskih strategija učenja, a emocionalni na pozitivne emocije za vrijeme učenja matematike. U okviru ovog istraživanja ispitivali smo odnos između potrebe za spoznajom, ciljeva postignuća i tri aspekta uključenosti u učenje matematike. Potreba za spoznajom odnosi se na sklonost pojedinca da se uključuje u zahtjevne kognitivne aktivnosti i u tome uživa (Cacioppo i Petty, 1982), a ciljevi postignuća na razloge zbog kojih se pojedinci uključuju u aktivnosti povezane s postignućem (Ames, 1992). Prema hijerarhijskom modelu motivacije za postignućem (Elliot, 1999), ciljevi postignuća imaju medijacijsku ulogu u odnosu između konstrukata povezanih s kompetentnošću te procesima i ishodima povezanim s postignućem. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti medijacijsku ulogu ciljeva postignuća u odnosu između potrebe za spoznajom i tri aspekta uključenosti u učenje matematike. U istraživanju je sudjelovalo 543 učenika gimnazija u Zagrebu (62% djevojaka). Primijenjene su Skala potrebe za kognicijom, Skala ciljeva postignuća, Skala uključenosti u učenje (obje potonje skale odnosile su se na područje matematike). U medijacijskoj analizi korišteno je strukturalno modeliranje i pokazalo se da je potreba za spoznajom pozitivno predviđala ciljeve putem uključivanja, a negativno cilj izvedbe putem izbjegavanja i cilj izbjegavanja rada. Ciljevi putem izbjegavanja negativno su predviđali emocionalnu uključenost. Kao najvažniji medijatori pokazali su se cilj ovladavanja putem uključivanja i cilj izbjegavanja rada. Teorijski doprinos istraživanja je potvrda hijerarhijskog modela motivacije za postignućem (Elliot, 1999) u području matematike i s potrebom za spoznajom kao prediktorom ciljeva postignuća. Važan doprinos je i bolje razumijevanje aspekata uključenosti u učenje matematike. Iako je potreba za spoznajom relativno stabilno obilježje pojedinca, na nju utječu i situacijski čimbenici. Rezultati ovog istraživanja pokazuju važnost razvijanja potrebe za spoznajom, kao i poticanje ciljne orijentacije ovladavanja putem uključivanja za sva tri aspekta uključenosti u učenje matematike.

Ključne riječi / Keywords: uključenost u učenje, matematika, potreba za spoznajom, ciljevi postignuća

✉ ema.petricevic@ufzg.hr

DOUBLETHINK AS A CORRELATE OF COGNITIVE STYLE AND IRRATIONAL BELIEFS

Marija Petrović, Iris Žeželj

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

People tend to simultaneously endorse contradictory beliefs, a tendency we have labeled doublethink. If someone is more prone to doublethink, they are more prone to tolerating inconsistencies in their beliefs. In previous studies, we have developed a new measure of proneness to doublethink and have also shown that it is distinct from, but related to both rational (negatively) and intuitive (positively) thinking styles. Thus, it should be related to other measures of cognitive style. We have also previously demonstrated that those who are more prone to doublethink are also more prone to believe in conspiracy theories, which is why we expect it to also be related to other irrational beliefs. The aim of the current study was to further confirm the distinctiveness of doublethink as a construct, as well as its relations to cognitive styles and irrational beliefs. We hypothesized that those who are more prone to doublethink will also endorse more epistemologically suspect beliefs, such as superstitious beliefs; have a lower need for cognition, and lower ability to suppress incorrect intuitive responses. A total of 74 participants filled in the Superstition and the Need for cognition scales, and the Cognitive Reflection Test (CRT). Additionally, to explore if doublethink is potentially related to a specific worldview, we included measures of social distance to different groups and the Portrait Values Questionnaire (PVQ), which measures basic value orientations. Results show that proneness to doublethink is, as expected, positively related to superstition, and negatively related to need for cognition. There was no significant correlation with the CRT measure, which could be due to the ceiling effect on this measure. Preliminary exploratory analyses suggest that doublethink is also positively related to social distance to various groups and the hedonism value of PVQ, while it is negatively related to the universalism value of the PVQ scale. The exploratory analyses suggest that doublethink could be linked to a specific worldview, one that implies a lower understanding and tolerance for the welfare of all people, and hence a higher social distance to certain groups. Overall, the results offer further support that doublethink is a distinct construct that can be viewed as a thinking style that accommodates inconsistencies more easily, which is why it is favored by those who are more prone to irrational beliefs.

Key words: doublethink, belief inconsistency, superstition, need for cognition, cognitive reflection test

 izezelj@f.bg.ac.rs

EMPIRIJSKO PREKLAPANJE I USPOREDBA PREDIKTIVNE VALJANOSTI BFI I HEXACO MODELA LIČNOSTI

Martina Pocrnić[✉], Ana Butković, Tena Vukasović Hlupić, Denis Bratko

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

U području istraživanja ličnosti dugo je vremena postojao konsenzus da strukturu ličnosti čini pet širokih faktora. Međutim, u posljednje vrijeme aktualan je model sa šest dimenzija ličnosti - HEXACO. Faktori Ekstraverzije, Savjesnosti i Otvorenosti HEXACO modela sadržajno su bliski istoimenim faktorima pet-faktorskog modela, dok je sadržaj faktora Emocionalnost i Ugodnost ponešto različit od Neuroticizma i pet-faktorske Ugodnosti. Ključnim doprinosom modela smatra se dodavanje šestog faktora, Iskrenost-poniznost, što omogućuje bolje predviđanje različitih kriterija. Prvi cilj ovog istraživanja je utvrditi slaganje između mjera ličnosti temeljenih na modelu s pet i šest faktora, a drugi cilj ispitati prediktivnu valjanost tih mjera za kriterije povezane s osobinama ličnosti. Ukupno je 132 studenta psihologije (81.8 % žena), prosječne dobi 23.33 godina (SD =1.31) ispunilo HEXACO-60 i BFI upitnik ličnosti te čestice vezane uz prosjek ocjena i procjenu sreće. Ukupna sreća izmjerena je kao prosjek četiri čestice, a ukupni prosjek na temelju ocjena preddiplomskog i diplomskog studija. Za odgovor na prvi problem provedene su multiple regresijske analize u kojoj je pet skala BFI upitnika predviđalo svaku od šest HEXACO-60 skala i obrnuto. Dobiveni rezultati općenito pokazuju adekvatno slaganje među instrumentima, koje je najveće za faktor ekstraverzije. Međutim, pet BFI faktora ne zahvaća značajan dio varijance Iskrenosti-poniznosti (Adj R2 = .08). Nadalje, faktor Emocionalnosti lošije je objašnjen BFI skalama (Adj R2 = .36), nego Neuroticizam HEXACO skalama (Adj R2 = .45). Za odgovor na drugi problem provedene su hijerarhijske multiple regresijske analize za predviđanje kriterija pri čemu su BFI i HEXACO naizmjenice uvođeni u analizu. Za ukupnu sreću oba modela zasebno značajno predviđaju varijancu (Adj R2BFI = .48, Adj R2HEXACO = .41), ali dodaju i inkrementalnu valjanost povrh onog drugog. Za prosjek ocjena oba modela zasebno značajno predviđaju varijancu (Adj R2BFI = .16, Adj R2HEXACO = .08), ali samo BFI ima inkrementalnu valjanost povrh HEXACO upitnika. Nalazi ovog istraživanja potvrđuju kako HEXACO skale zahvaćaju veći postotak varijance BFI skala nego obrnuto te da pet BFI faktora ne uključuju varijancu Iskrenosti-poniznosti. Međutim, rezultati predviđanja relevantnih kriterija ukazuju kako ne možemo zaključiti da postoji jedan najbolji instrument za procjenu ličnosti.

Ključne riječi / Keywords: ličnost, Big Five, HEXACO, procjenjivanje ličnosti

[✉] mpocrnic@ffzg.hr

HARVESTING THE WISDOM OF CROWDS FOR ELECTION PREDICTIONS

Drazen Prelec[✉]

Sloan School of Management Massachusetts Institute of Technology, USA

Henrik Olsson

Santa Fe Institute, USA,

Wändi Bruine de Bruin

University of Southern California, USA

Mirta Galesic

Santa Fe Institute, USA

Social scientists, journalists, politicians, policy makers, businesses, and the general public rely on surveys to understand changing attitudes and behaviors in the society. Prominent among these are election polls. Most election polls ask people for which candidate they will vote (own intention questions). Accuracy of election predictions can be further improved by leveraging the wisdom of crowds: asking people whom they expect will win (election-winner expectations) or whom their friends will vote for (social-circle expectations). Another, complementary approach is to assign more weight to more credible answers. The Bayesian Truth Serum (BTS) is a scoring system that penalizes careless or dishonest answers and may therefore also serve as an index of respondent quality. In a national longitudinal survey ($N > 4,000$) conducted in three waves before the 2018 US House of Representatives election, we compared predictions based on own intentions, state-winner and social-circle expectations, and BTS-scored expectations. Social-circle expectations outperformed own intentions at the national and state levels in predicting the vote-share distribution and the margin between Democrats and Republicans. BTS scores provided additional improvements to predictions of national and state-level vote-share distributions based on social-circle expectations.

Ključne riječi / Keywords: wisdom of crowds, social circles, elections

✉ dprelec@mit.edu

VALIDATION OF THE CROATIAN VERSION OF THE REVISED CAUSAL DIMENSION SCALE (CDSII)

Rebeka Prosoli[✉]

Faculty of Kinesiology, University of Zagreb, Croatia

Benjamin Banai

Banai analitika, Obrt za obradu podataka, Zadar, Hrvatska

Renata Barić

Faculty of Kinesiology, University of Zagreb, Croatia

Marc Lochbaum

Department of Kinesiology and Sport Management, Education Academy, Lithuania

Margareta Jelić

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

To better understand behavior in achievement contexts, researchers since the late 1970s have been interested in finding out the reasons attributed to outcomes (Weiner, 1985). In achievement domains such as sport, the reasons people give are called attributions. To investigate attributions, the research community needs a survey instrument. The Revised Causal Dimension Scale (CDS-II) (McAuley, Duncan and Russell, 1992) is the dominant attribution questionnaire though never validated in the Croatian language. Therefore, the purpose of this study was to validate a Croatian version of the CDS-II. To achieve our purpose, 384 (232 males and 152 females) kinesiology students completed the translated CDS-II twice: once while remembering their most successful competition performance, and once while remembering their least successful one. To test the latent structure of the Croatian CDS-II, we used confirmatory factor analysis while testing two alternative models (orthogonal solution and model with correlated latent variables). Additionally, we examined the CDS-II invariance when attributing the most and the least successful performance in sport using longitudinal confirmatory factor analysis. Last, we tested reliability of the scale using Cronbach alpha coefficients. A model with correlated latent variables showed a statistically significant improved fit in both situations. In both situations, all items loaded highly with their hypothesized latent variables. Furthermore, CDS-II showed configural, metric and scalar invariance, and partial strict invariance since one item's residuals differed significantly from the others. Cronbach alpha coefficients were adequate across both situations. In summary, we confirmed that the Croatian version of the CDS-II has adequate psychometric properties and is therefore suitable for research in sport situations.

Ključne riječi / Keywords: attributions, sport, athletes

✉ rebeka.prosoli@kif.hr

ODNOS IZMEĐU MOTIVACIJSKIH I KONTEKSTUALNIH ČIMBENIKA TE VARANJA NA ISPITIMA

Vanja Putarek[✉], Barbara Bunoza, Nina Pavlin-Bernardić
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Varanje na ispitima jedan je od oblika akademskog nepoštenja i često se definira ponašanjima kojima učenici ili studenti nastoje na nedopuštene načine saznati informacije kako bi postigli što bolji uspjeh na provjerama znanja (Eisenberg, 2004). Međutim, osim ovog aktivnog aspekta, varanje na ispitima uključuje i pasivni aspekt, koji se odnosi na pomaganje drugima kako bi postigli bolji uspjeh na provjerama znanja. Čimbenici u pozadini varanja na ispitima mogu se podijeliti na individualne (npr. demografska i motivacijska obilježja, osobine ličnosti) i kontekstualne (npr. kodeks časti, percipirana težina kazne, ponašanja nastavnika za vrijeme pisanja ispita). U ovom istraživanju cilj je bio ispitati odnos između motivacijskih čimbenika, definiranih kroz ciljeve postignuća, samoefikasnost i samoefikasnost u samoregulaciji, te kontekstualnih čimbenika i aktivnog varanja na ispitima. U istraživanju je sudjelovalo 402 studenata tehničkih fakulteta u Zagrebu. Korištene su Skala samoefikasnosti, Skala samoefikasnosti u samoregulaciji, Skala ciljeva postignuća, Skala kontekstualnih razloga varanja te Skala učestalosti varanja. Rezultati su pokazali da je aktivno varanje na ispitima pozitivno povezano s ciljem izbjegavanja rada i kontekstualnim razlozima varanja, a negativno s ciljem ovladavanja putem uključivanja i samoefikasnošću u samoregulaciji. Studenti različitih godina nisu se razlikovali u učestalosti varanja na ispitima ni u procjeni kontekstualnih razloga varanja. Provjerom inkrementalne valjanosti kontekstualnih razloga varanja povrh motivacijskih čimbenika, pokazalo se da kontekstualni razlozi objašnjavaju dodatnih 30% varijance varanja, što zajedno s motivacijskim čimbenicima čini ukupno 43% objašnjene varijance. Time su potvrđeni rezultati nekih ranijih istraživanja, prema kojima kontekstualni čimbenici u većoj mjeri predviđaju varanje na ispitima od individualnih čimbenika, uključujući motivacijske čimbenike. Stoga bi obrazovne ustanove i nastavnici mogli uvesti i dosljedno primjenjivati kodeks časti, nadzor za vrijeme pisanja ispita i strože kazne za varanje. Osim toga, dodatni postupci nastavnika koji bi mogli smanjiti učestalost varanja trebali bi uzeti u obzir važnost ciljeva ovladavanja putem uključivanja i smanjiti uspoređivanje studenata, povećati zanimljivost i praktičnost sadržaja te autonomiju studenata.

Ključne riječi / Keywords: varanje na ispitima, kontekstualni razlozi za varanje na ispitima, samoefikasnost u samoregulaciji, samoefikasnost, ciljevi postignuća

[✉] vputarek@ffzg.hr

EDUCATIONAL PSYCHOLOGY AND SCHOOL PSYCHOLOGISTS IN THE SERVICE OF CREATIVE YOUTH

Željko Rački

Faculty of Education, University of J.J. Strossmayer in Osijek, Croatia

As part of their job description, the elementary school employed school psychologists conceptualise, identify, and foster creative behaviour in youth aged 6–15 of full cognitive ability range (a). However, the accumulated crystallised knowledge-dependent forms of creative behaviour (b) may be made didactically explicit, prepared as lessons or learning activities, offered and taught how to do, and evaluated in their final creative product form in youth of identified comparatively higher fluid (Gf), and domain-specific cognitive abilities as applied to modes of expression (i.e., written word, image, number, social actions, movement, and sound) (c). The individualised, and idiosyncratic, creative educational objectives, therefore, may be set for individual students while taking into account by the psychologists collected students' current diagnostic and counselling data (d). This qualitative study invited 18 psychologists employed in elementary schools to take part in individual semi-structured, transcribed, and content analysed interviews exploring the outlined a–d topics. The analysis of interview transcripts resulted in: I) identified strengths, weaknesses, opportunities, and threats to fostering the behaviourally described, classified, and defined creativity, and II) creation of School psychologists' guidelines for fostering creativity in youth. In conclusion, the guidelines presented are in line with the contemporary empirical studies of hierarchical theories of developing human intellect (i.e., CHC Theory), and the developmental and learning progression from syncretism towards partial domain-specificity of creative behaviour. As such, this study has implications for the services school psychologists conceptualise and offer in order to identify and foster creative behaviour in youth.

Ključne riječi / Keywords: creativity, creative behaviour, creativity in youth, educational objectives, counselling

 zracki@foozos.hr

EFFECTS OF HEXACO TRAITS ON ANTISOCIAL PUNISHMENT AND REVENGE

Luna Radević[✉], Bojana Dinić

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia

The aim of this study was to examine the effects of HEXACO personality traits on malice behaviors - antisocial punishment (punishment of cooperative opponents) and revenge. These behaviors were induced through the experimental procedure of joy-of-destruction game in which two participants firstly earn some amount of points and then mutually destroyed each others' endowments. There were 4 blocks with manipulated feedback about the destroying points (0%, 30%, 60%, total amount) in order to distinguish antisocial punishment from revenge. There were also 3 conditions: equal, in which both participants had the opportunity to earn the same starting amount of points (1), and non-equal, in which one participant could earn more starting points than the opponent (2), while the other could earn less (3). Results showed that there was a significant interaction effect between the condition and block of the procedure with increasing destroying points in the last block, especially in non-equal condition with less starting points. Furthermore, the interaction between the blocks of the procedure and both Honesty-Humility and Openness was significant. Both Honesty-Humility and Openness showed a significant negative correlation with the destroying points only in the last, 4th block. Thus, these traits are negatively related to revenge. To get a better insight into effects on antisocial punishment, only block with previous feedback about 0% destroying points from the opponent was analyzed. Results showed that there was a significant interaction effect between Honesty-Humility and condition. In equal condition, Honesty-Humility correlated marginally negatively with antisocial punishment, while in both non-equal conditions correlation was positive but significant only in the condition in which participants had less starting points. Thus, Honesty-Humility is associated with a lower tendency towards antisocial punishment, but in the case of the non-equal starting positions, it is associated with establishing the balance or fair conditions.

Keywords: antisocial punishment, revenge, joy of destruction game, HEXACO

[✉] luna.radevic@gmail.com

ONLINE ISKUSTVA MLADIH: ZNAMO LI KAKO IH ZAŠTITITI?

Ana Raguz[✉], Gordana Buljan Flander, Mia Roje Đapić
Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Hrvatska

Vršnjačko nasilje je problem s kojim se brojni stručnjaci, roditelji i svi oni koji sudjeluju u odgoju djece svakodnevno suočavaju. U Hrvatskoj je svako peto dijete žrtva nasilja među djecom. Osim nasilja uživo svako drugo dijete doživjelo je netko od zlostavljajućih ponašanja na internetu (nazivanje pogrđnim imenima, širenje lažnih glasina po društvenim mrežama, forumima; primanje eksplicitnih slika bez traženja istih, konstantno ispitivanje o osobnim informacijama, fizičke prijetnje te širenje eksplicitnih slika drugih bez njihovog dopuštenja). Specifičnosti elektorničkog nasilja kao što su anonimnost odnosno odsustvo kontakta sa žrtvom, stalna i kontinuirana izloženost, neograničena publika te manjak nadzora dovode do izrazitog doživljaja nesigurnosti žrtve te smanjenog osjećaja odgovornosti počinitelja. Istraživanja pokazuju da djeca žrtve elektorničkog nasilja imaju veće posljedice po mentalno zdravlje, izvješćuju o značajno više socijalnih teškoća te većim razinama depresije i anksioznosti od žrtava tradicionalnog vršnjačkog nasilja. U ovom izlaganju bit će prikazani novi oblici elektorničkog nasilja (sekstinga i sektortiona) temeljeni na rezultatima istraživanja reprezentativnog istraživanja provedenog na više od 1800 hrvatskih srednjoškolaca. Usporedit će se trend statistika s ranije provedenim istraživanjima u Hrvatskoj. Bit će razmotrene konkretne smjernice za rad i postupanje za slučajeve žrtava i maloljetnih počinitelja u okviru sustava zdravstva, socijalne skrbi, policije i obrazovanja za sve one koji svakodnevno sudjeluju u sektorima zaštititi djece.

Ključne riječi / Keywords: djeca, internet, zaštita djece, elektorničko nasilje

[✉] ana.raguz@poliklinika-djeca.hr

UPORABA KANABISA I STAVOVI PREMA KANABISU: ANALIZA LATENTNIH KLASA U HRVATSKOM DRUŠTVU I PROMJENA U NJIMA U DVA UZASTOPNA VALA POPULACIJSKE STUDIJE

Josip Razum [✉], Renata Glavak Tkalić, Anja Wertag
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Uporaba kanabisa u općoj populaciji važno je javnozdravstveno pitanje s obzirom na štetne posljedice do kojih može dovesti, a u skladu s tim važno je pratiti i s njim povezane stavove o kanabisu. Cilj istraživanja bio je utvrditi koje klase postoje u općoj populaciji Hrvatske s obzirom na uporabu kanabisa, stavove prema kanabisu i uporabu drugih droga te je li došlo do promjena u njima između dvije populacijske studije. Istraživanje je provedeno na dva reprezentativna uzorka građana Republike Hrvatske u dobi između 15 i 64 godine. Prvi uzorak bio je prikupljen u 2011. (N=4756), a drugi u 2015. godini (N=4992). Korišten je ponovljeni transverzalni nacrt, a metoda prikupljanja podataka bilo je istraživanje licem u lice. Prikupljeni su podaci o prevalenciji i učestalosti uporabe kanabisa, stavovima o uporabi kanabisa i vezanim rizicima, podaci o dostupnosti kanabisa, podaci o korištenju drugih droga (ecstasy, amfetamini, kokain, LSD) te sociodemografske karakteristike sudionika. Podaci su analizirani analizom intervala pouzdanosti na univarijatnoj razini te analizom latentnih klasa (LCA) na multivarijatnoj razini. Prvo je analizom intervala pouzdanosti utvrđeno da je došlo do promjena u uporabi kanabisa i stavovima prema kanabisu, u smjeru češće uporabe i permissivnijih stavova u 2015. Potom je analizom latentnih klasa (LCA) utvrđeno postojanje tri klase među građanima Hrvatske: “ne-konzumenti – kanabis konzervativni” (najveća klasa), “rijetki do povremeni konzumenti – kanabis liberalni” (klasa srednje veličine) i “umjereni do redoviti konzumenti – vrlo kanabis liberalni” (najmanja klasa). Iste klase utvrđene su u oba vala, ali je došlo do promjena u njihovoj veličini, pri čemu su se posljednje dvije klase povećale u 2015. U raspravi ćemo se osvrnuti na moguće uzroke opisanih promjena, u kontekstu pravnih i društvenih promjena te drugih relevantnih faktora.

Ključne riječi / Keywords: kanabis, prevalencija, stavovi, opća populacija, LCA

[✉] josip.razum@pilar.hr

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE DJECE: ZAŠTO IMAMO SIVE BROJKE?

Mia Roje Đapić[✉], Gordana Buljan Flander, Ana Raguž
Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Hrvatska

Seksualno zlostavljanje djece i mladih predstavlja javnozdravstveni problem, iako opća, a nažalost ponekad i stručna javnost, drži da se događa rijetko. Hrvatska istraživanja anonimnog tipa u skladu s europskim i svjetskim nalazima sustavno pokazuju da je do 18. godine na neki način seksualno zlostavljano svako peto dijete. Ipak, analizom postojeće dokumentacije sustava socijalne skrbi i pravosuđa, i na hrvatskoj, i na europskoj razini nalazi se da je seksualno zlostavljano manje od pet posto djece i mladih. Procjenjuje se da prijava nastupi u jednom od deset ili čak dvadeset slučajeva, a prosječno vrijeme od samog početka zlostavljanja do razotkrivanja je deset do šesnaest godina. Djeca ne razotkrivaju seksualno zlostavljanje najčešće zbog straha, srama, krivnje i ljubavi prema počinitelju. Čak i kada djeca razotkriju zlostavljanje, uslijed neadekvatnih reakcija bliskih osoba, okoline i sustava znaju povući iskaz i negirati ranije prijavljeno zlostavljanje. Tada se njihovi slučajevi također uklanjaju iz službenih evidencija. Suvremena istraživanja opisuju sličnosti procesa odgađanja razotkrivanja i povlačenja iskaza s obzirom na karakteristike djeteta, počinitelja, obiteljske konstelacije, društva i šire sustavne reakcije. U ovom izlaganju nastojat ćemo objasniti sivu brojku procjene incidencije i prevalencije seksualnog zlostavljanja maloljetnika te sukladno istraživanjima i kliničkoj praksi ukazati na važnost osnaživanja stručnjaka da djetetu žrtvi osiguraju hitnu i žurnu zaštitu sustava, podršku stručnjaka mentalnog zdravlja, što manje ispitivanja od strane različitih osoba te jasnu i nedvosmislenu poruku društva da dijete nije krivo za proživljeno zlostavljanje, nego da je kriv počinitelj koji se procesuirao u skladu sa zakonom.

Ključne riječi / Keywords: seksualno zlostavljanje, djeca, razotkrivanje, povlačenje iskaza

[✉] mia.roje@poliklinika-djeca.hr

RAZLIKE IZMEĐU UČENIKA RAZLIČITIH PROFILA CILJNIH ORIJENTACIJA U UVJERENJIMA O DJELOVANJU I DOBROBITI

Barbara Rončević Zubković , **Rosanda Pahljina-Reinić**, **Svjetlana Kolić-Vehovec**, **Martina Bažon**

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Cilj je ovog rada bio utvrditi razlikuju li se skupine učenika gimnazija s različitim profilima ciljnih orijentacija s obzirom na uvjerenja o djelovanju/akteru, odnosno s obzirom na to smatraju li da imaju dovoljno sposobnosti te smatraju li da se dovoljno trude za uspjeh u školi. Također se željelo ispitati razlikuju li se navedene skupine s obzirom na školski uspjeh i dobrobit, odnosno zadovoljstvo različitim aspektima života (sobom kao učenicom, odnosima s drugim učenicima, školom te životom općenito). Istraživanje je provedeno na reprezentativnim uzorcima učenika prvih i drugih razreda iz 21 gimnazije (N = 794) koje su sudjelovale u projektu "e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)" (CARNET), primjenom online upitnika. Ranijom analizom latentnih profila identificirano je pet grupa učenika različitih motivacijskih profila: nisko orijentirani na uspjeh (23,4%), orijentirani na izbjegavanje rada (7,2%), orijentirani na učenje (34,6%), orijentirani na učenje i izvedbu (5,5%) i orijentirani na uspjeh i izbjegavanje rada (29,2%) (Pahljina-Reinić, Rončević Zubković i Kolić-Vehovec, 2018). Provedene su MANOVA-e za zavisne varijable uvjerenja o akteru i dobrobiti te ANOVA za školski uspjeh. Utvrđeno je da se profili učenika razlikuju u svim ispitanim varijablama osim u zadovoljstvu sobom kao učenicom, gdje sve skupine navode umjereno zadovoljstvo sobom kao učenicom. Općenito, najnepovoljnije rezultate pokazuju učenici primarno orijentirani na izbjegavanje rada, koji smatraju da imaju najmanje sposobnosti i najmanje se trude, imaju najlošiji uspjeh te su najmanje zadovoljni različitim aspektima dobrobiti. Najpovoljniji obrazac pokazuju učenici orijentirani na učenje i oni orijentirani na učenje i izvedbu, koji se ne razlikuju u ispitivanim varijablama. Ovi rezultati pokazuju očekivan obrazac razlika među profilima i ukazuju na posebno nepovoljne rezultate učenika orijentiranih na izbjegavanje rada.

Ključne riječi / Keywords: ciljne orijentacije, dobrobit, zadovoljstvo, uvjerenja o djelovanju, školski uspjeh

PROMJENE U MATEMATIČKOJ ANKSIOZNOSTI BUDUĆIH UČITELJA TIJEKOM NJIHOVOG STUDIJA

Daria Rovan[✉], Goran Trupčević, Dubravka Glasnović-Gracin

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Matematička anksioznost može otežavati razvoj matematičkih znanja i vještina budućih učitelja, ali i negativno utjecati i na njihove pristupe u poučavanju matematike. Stoga je cilj ovog istraživanja bio utvrditi koliko je matematička anksioznost izražena kod studenata učiteljskog studija, dolazi li do promjene u njezinoj izraženosti tijekom studija te kako je matematička anksioznost povezana s općim osobinama studenata (osjetljivost na potkrepljenje) i s činiteljima vezanim uz matematiku (znanje matematike, epistemička uvjerenja o matematici, uvjerenja o samoefikasnosti i vrijednosti matematike tijekom studija). Istraživana su tri aspekta matematičke anksioznosti – anksioznost pri primjeni matematike u svakodnevnom životu, anksioznosti pri izloženosti matematici te ispitna anksioznost. Provedeno je longitudinalno istraživanje na dvije generacije studenata učiteljskog studija koji su ispitani na prvoj, trećoj i petoj godini studija. Potpuni podaci prikupljeni su od 130 studenata. Na prvoj godini studija primijenjeni su test znanja matematike te upitnici epistemičkih uvjerenja, samoefikasnosti i vrijednosti matematike, na trećoj godini studija upitnik osjetljivosti na potkrepljenje, a upitnik matematičke anksioznosti u sve tri vremenske točke. Rezultati pokazuju da matematička anksioznost nije visoko izražena te da se značajno smanjuje tijekom studija. Udio individualnih razlika u matematičkoj anksioznosti koji se može objasniti osjetljivošću na potkrepljenje ili činiteljima vezanim uz matematiku ne mijenja se bitno tijekom studija. Anksioznost pri primjeni matematike u svakodnevnom životu snažnije je povezana s općim osobinama studenata, nego s njihovim uvjerenjima, dok su za ostale oblike matematičke anksioznosti te povezanosti podjednake. Kao najznačajniji individualni prediktor svih oblika matematičke anksioznosti tijekom cijelog studija izdvojio se sustav bihevioralne inhibicije. Među činiteljima vezanim uz matematiku, subjektivna vrijednost matematike ističe se kao značajan prediktor anksioznosti pri izloženosti matematičkim sadržajima i ispitne anksioznosti. Na temelju dobivenih rezultata možemo zaključiti da, iako postoje individualne razlike u matematičkoj anksioznosti koje su značajnim dijelom vezane uz trajne osobine pojedinca, sama izraženost anksioznosti nije nepromjenjiva te se pod utjecajem povoljnih obrazovnih iskustava može smanjiti.

Ključne riječi / Keywords: matematička anksioznost, motivacijska uvjerenja, epistemička uvjerenja, osjetljivost na potkrepljenje, obrazovanje učitelja

✉ daria.rovan@ufzg.hr

THE ROLE OF PARENTAL PSYCHOPATHIC TRAITS: LONGITUDINAL RELATIONS WITH PARENTING PRACTICES, CHILD'S PSYCHOPATHY FEATURES AND PROBLEM BEHAVIORS

Silvija Ručević

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of J.J. Strossmayer in Osijek, Croatia

David P. Farrington

University of Cambridge, UK

Henrik Andershed

Örebro University, Sweden

Sandra Vučković, Dino Krupić, Tijana Borovac

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of J.J. Strossmayer in Osijek, Croatia

Adopting a multi-informant approach, the present study examined parenting behaviors as mediators of the association between parental psychopathic traits and early childhood problem behaviors, and child psychopathy features as moderators of the relationship between (a) parental psychopathic traits and parenting behaviors, and (b) parenting and childhood problem behaviors. Participants included 175 children (80 boys; 45 children with elevated conduct problems according to parent and teacher reports; $M_{\text{Wave 1}} = 5.28$, $SD = 0.61$) and their parents who took part in a 3-year longitudinal study. Child psychopathic traits and problem behaviors at age 5 and 8 years were assessed using kindergarten/school teacher-reported questionnaires, whereas parenting behaviors and parental psychopathic traits were assessed using self-reports. Parental callous affect, interpersonal manipulation and erratic lifestyle were both, directly and indirectly, related to subsequent children's problem behaviors through different parenting practices, namely lack of warmth/acceptance, hostility/aggression and indifference/neglect. Furthermore, child grandiose-deceitful interpersonal style moderated the relation between parental callous affect and negative parenting behaviors. Specifically, parents exhibiting callous affect reported significantly less affection, and significantly more hostility/aggression and rejection only in interactions with children scoring high on grandiose-deceitful interpersonal style. In contrast, after holding parental psychopathic traits and early problem behaviors constant, child psychopathy features did not moderate the relationships between parenting and child behavioral problems.

Ključne riječi / Keywords: psychopathy; parenting; problem behaviors; longitudinal

 srucevic@ffos.hr

OVISI LI USPJEŠNOST MANIPULACIJE OČEKIVANJIMA U DOŽIVLJAJU BOLI O OSJETLJIVOSTI POJEDINACA?

Valentina Ružić

Centar za edukacije i istraživanja, Naklada Slap, Zagreb, Hrvatska

Koraljka Modić Stanke

Studijski centar socijalnog rada, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dragutin Ivanec

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja pokazuju da prilično učinkovito možemo mijenjati nečiji doživljaj boli djelovanjem na očekivanja tog pojedinca. U eksperimentalnim se uvjetima pokazalo da odmjerenim pružanjem informacija vezanih uz samo bolno podraživanje i pažljivim uputama o tome kakva bol slijedi možemo djelovati na procjene boli pojedinca i to u oba smjera. Tako uputama možemo i povećati i smanjiti doživljaj boli. No, da li je takva manipulacija jednako učinkovita kod svih pojedinaca? Pojedina istraživanja sugeriraju da je samo djelovanje očekivanja vezano uz različite psihološke faktore poput anksioznosti, emocionalnog stanja ili sugestibilnosti. S obzirom na to da se pojedinci sustavno razlikuju u svojoj osjetljivosti na bol i da jednake podražaje različito doživljavaju, postavlja se pitanje da li uspješnost manipulacije očekivanjima ovisi i o početnoj osjetljivosti osobe. Cilj ovog istraživanja bio je u eksperimentalnim uvjetima ispitati djelovanje manipulacije uputom na procjenu neugode i intenziteta doživljaja boli, ovisno o tome koliko je osjetljiv pojedinac koji bol doživljava. Predistraživanjem su izdvojeni nisko i visoko osjetljivi pojedinci koji su zatim sudjelovali u glavnom mjerenju. Svim sudionicima je zadan jednaki set podražaja, pri čemu je polovini sudionika dana uputa da podražaji koji slijede neće biti bolni, a polovini da slijede bolni podražaji. Ispitivan je doživljaj intenziteta podražaja i doživljaj neugode do koje podražaji dovode. Rezultati su pokazali da osjetljiviji pojedinci jednake podražaje procjenjuju značajno intenzivnijima i neugodnijima od pojedinaca koji su manje osjetljivi, te da eksperimentalna manipulacija uputom djeluje na doživljaj intenziteta boli, ali ne i na emocionalnu komponentu (doživljaj neugode). Također, rezultati sugeriraju da se uspješnost djelovanja upute donekle razlikuje ovisno o početnoj bolnoj osjetljivosti pojedinaca, pri čemu su potrebna daljnja istraživanja konkretnih učinaka.

Ključne riječi / Keywords: doživljaj boli, očekivanje, osjetljivost na bol, intenzitet boli, neugoda boli

 valentina.ruzic@zg.t-com.hr

METRIJSKE KARAKTERISTIKE HRVATSKE VERZIJE UPITNIKA BOLNE OSJETLJIVOSTI (UBO) – PRELIMINARNI REZULTATI

Nikolina Šaravanja[✉], Dragutin Ivanec

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Osjetljivost na bol ima vrlo važne kliničke implikacije za pacijente koji doživljavaju bol, bilo da je riječ o postoperativnoj boli, akutnoj ili kroničnoj boli, jer to može odrediti tijek tretmana. Poznato je pak da su kod doživljaja boli individualne razlike veće nego kod procjena nekih drugih psiholoških konstrukata. Ruscheweyh i sur. (2009) razvili su i validirali Upitnik bolne osjetljivosti na njemačkom jeziku, želeći imati instrument koji bi na temelju samoiskaza o doživljaju boli u različitim životnim situacijama mogao zamijeniti relativno nepraktične eksperimentalne procjene nečije opće bolne osjetljivosti. Cilj ovog istraživanja bio je preliminarno provjeriti metrijske karakteristike Upitnika bolne osjetljivosti prevedenog na hrvatski jezik. Podaci su prikupljeni na uzorku od 68 mladih sudionika (73,5% žena) koji su sudjelovali u eksperimentu s bolnim podraživanju električnom strujom. Subjektivne procjene boli sudionici su davali na skali od 1 do 30, a procjene doživljene neugode na skali od 0 (bez neugode) do 10 (izrazito neugodno). Ispitana je i razina katastrofiranja vezanog uz doživljaj boli kao crta ličnosti, anksioznost te emocionalna stabilnost. Pouzdanost unutarnje konzistencije procijenjena je Cronbachovim alpha koeficijentom. Za ukupni rezultat na Upitniku bolne osjetljivosti iznosio je $\alpha = 0,93$; za procjene umjerene boli $\alpha = 0,91$ te za procjene blage boli $\alpha = 0,84$. Dijagnostička valjanost je pokazana kroz statistički značajne i umjereno pozitivne povezanosti ukupnog rezultata na upitniku i samoprocjena jačine i neugode boli. Konvergentna valjanost je analizirana kroz povezanosti između rezultata na upitniku bolne osjetljivosti i rezultata na upitniku katastrofiranja boli. Nisu utvrđene spolne razlike u mjeri bolne osjetljivosti, kao niti povezanosti s mjerama emocionalne stabilnosti te anksioznosti. U usporedbi s ostalim psihološkim faktorima, rezultat na skali bolne osjetljivosti se pokazao značajnim prediktorom procjena jačine i neugode doživljene boli. Upitnik bolne osjetljivosti pokazuje karakteristike valjane i korisne upitničke mjere opće bolne osjetljivosti koje dodatno trebaju biti provjerene na većem uzorku kako zdravih osoba tako i na kliničkom uzorku.

Ključne riječi / Keywords: bol, opća bolna osjetljivost, eksperimentalna bol, katastrofiranje boli, anksioznost

✉ nikolina.saravanja@gmail.com

INTERAKCIJA IZMEĐU MENTALNE ARITMETIKE I SVJETLINE: PRIMJENA BAYESOVE ANALIZE

Mia Šetić Beg, Dragan Glavaš

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dražen Domijan [✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

U cilju istraživanja hipoteze o zajedničkim veličinama, koja predviđa povezanost između apstraktnih pojmova kao što su brojevi i perceptivnih dimenzija kao što su svjetlina, prostor, veličina i sl., u prethodnom istraživanju pokazali smo da postoji trosmjerna interakcija između mentalne aritmetike, svjetline i odgovora ispitanika. Kako bismo detaljnije istražili uzroke ove interakcije, provedena su dva nova eksperimenta. U prvom eksperimentu, ispitanici (studenti preddiplomskog studija psihologije) su odgovarali na pitanje da li je lijeva strana jednostavnog aritmetičkog problema jednaka desnoj ili ne (npr. $2 + 5 = 7$ ili $9 - 6 = 5$). Pri tome, ispitanici su podijeljeni u dvije grupe: jedna grupa je rješavala samo zadatke zbrajanja ($N = 30$) a druga grupa samo zadatke oduzimanja ($N = 26$). Problemi su prikazivani u crnoj ili bijeloj boji na sivoj pozadini. Mjerila se brzina i točnost odgovora. ANOVA je pokazala da nema statistički značajne trosmjerne interakcije između aritmetičke operacije (zbrajanje ili oduzimanje), svjetline (bijelo ili crno) i odgovora (da ili ne) ni u vremenu reakcije, $F(1, 54) < 1, p > .250$; kao ni u točnosti, $F(1, 54) < 1, p > .250$. U drugom eksperimentu ($N = 24$), ispitano je da li će se slična interakcija pojaviti kod množenja i dijeljenja. Korištena je ista metodologija kao i u prvom eksperimentu, osim što je faktor aritmetička operacija mjeran unutar ispitanika. Opet nije bilo trosmjerne interakcije ni kod vremena reakcije, $F(1, 23) = 1.55, p = .225$, ni kod točnosti, $F(1, 23) < 1.5, p > .250$. Međutim, testiranje nul-hipoteze ne omogućava nam da odgovorimo na pitanje da li rezultati doista podržavaju nul-hipotezu ili istraživanje nije dovoljno osjetljivo za donijeti bilo kakav zaključak. Zbog toga je provedena Bayesova analiza tako što su izračunati Bayesovi faktori za interakciju za sve provedene eksperimente. Analiza je pokazala da su u prethodnom istraživanju, Bayesovi faktori veći od 100 što ukazuje na snažan efekt, a u novim eksperimentima su manji od $1/3$ što ukazuje na potvrdu nul-hipoteze. Kada se sagledaju rezultati svih provedenih istraživanja, može se zaključiti da nema potvrde za hipotezu o zajedničkim veličinama. Rezultati se mogu parsimonično objasniti djelovanjem indirektnih mehanizama kao što je metaforičko preslikavanje između apstraktnih (matematika) i konkretnih domena (percepcija svjetline).

Ključne riječi / Keywords: mentalna aritmetika, razumijevanje pojmova, metaforičko preslikavanje, percepcija

[✉] ddomijan@ffri.hr

MNOGO O COVID-U ZNAMO, NO KRONIČNE BOLESTI IMAMO: ODNOS MENTALNOG ZDRAVLJA I INFORMIRANOSTI O COVID-U 19 NA UZORKU KRONIČNIH BOLESNIKA

Leon Sić, Marko Galić[✉], Luka Mustapić, Ana Šimunić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Diljem svijeta pandemija COVID-19 prouzročila je velike i neočekivane promjene u svakodnevnom životu. Veliki broj istraživanja sugerira kako su novonastale promjene utjecale na psihofizičko zdravlje građana. Cilj istraživanja provedenoga od 18. do 23. ožujka 2020. bio je ispitati odnos mentalnog zdravlja i informiranosti o COVID-u kao i odnos mentalnog zdravlja i doživljavanja značajnog životnog događaja u tjednu koji je prethodio istraživanju kod sudionika oboljelih od kroničnih bolesti. U istraživanju je sudjelovao 171 sudionik koji boluje od barem jedne kronične bolesti, a pripremljeni je upitnik sadržavao 8 pitanja o biološkim značajkama virusa, simptomima i načinima prevencije te Skalu bolničke anksioznosti i depresivnosti. Sudionici su podijeljeni u skupine s obzirom na vrstu kronične bolesti koju su označili da im je dijagnosticirana (respiratorne bolesti, dijabetes i kardiovaskularne bolesti te ostale kronične bolesti). Sudionici s respiratornim oboljenjima se u informiranosti o COVID-u ne razlikuju u odnosu na sudionike s drugim kroničnim bolestima. Nije utvrđena razlika u učestalosti sudionika informiranih o COVID-u s obzirom na razinu doživljene anksioznosti i depresivnosti. Sudionici koji su doživjeli značajan životni događaj u tjednu koji je prethodio istraživanju imaju više razine anksioznosti i depresivnosti u odnosu na sudionike koji u tjednu prije provođenja istraživanja nisu doživjeli značajan životni događaj, ali se ove dvije skupine sudionika ne razlikuju u informiranosti o COVID-u. U budućim istraživanjima trebalo bi longitudinalno ispitivati mentalno zdravlje osoba oboljelih od kroničnih bolesti, kao i usporediti postoje li razlike između kroničnih bolesnika i ostatka populacije.

Ključne riječi / Keywords: COVID-19, znanje o COVID-19, mentalno zdravlje, kronične bolesti

[✉] galaxymarko1912@gmail.com

POVEZANOST DISPOZICIJSKOG OPTIMIZMA I AKADEMSKOG USPJEHA S ISKUSTVIMA STUDENATA U NASTAVI NA DALJINU

Slavica Šimić Šašić[✉], Maja Cindrić

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati povezanost dispozicijskog optimizma i akademskog uspjeha, kao zaštitnih čimbenika, s iskustvima studenata u nastavi na daljinu. Istraživanje je provedeno na uzorku od 311 studenata svih studijskih godina na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja tijekom 3. tjedna nastave na daljinu. Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik kojim se mjerila: organizacija nastave na daljinu, teškoće u koncentraciji i motivaciji, opterećenost nastavom na daljinu, stres vezan uz nastavu na daljinu, stav o nastavi na daljinu općenito, dispozicijski optimizam i akademski uspjeh. Rezultati su pokazali umjerenu razinu teškoća u koncentraciji i motivaciji i opterećenosti nastavom, nešto pozitivnije procjene organizacije nastave na daljinu i optimizma, dok je najviša bila procjena stresa vezanog za nastavu na daljinu, a najniža procjena nastave na daljinu općenito kao alternative klasičnoj nastavi. Utvrđene su razlike u procjeni teškoća u koncentraciji i motivaciji, opterećenosti i procjeni stresa s obzirom na studijsku godinu. Studenti 3. i 4. godine izvještavaju o većim teškoćama. Također je utvrđeno da studenti s izraženijim dispozicijskim optimizmom izvještavaju o manje teškoća s koncentracijom i motivacijom, manje su opterećeni, doživljavaju manje stresa i imaju pozitivniji stav općenito o nastavi na daljinu. Sličan odnos s mjerenim varijablama pokazuje i akademsko postignuće, s tim da studenti s boljim akademskim uspjehom, dodatno pozitivnije procjenjuju organizaciju nastave na daljinu. Rezultati istraživanja korišteni su za poboljšanje izvedbe nastave na daljinu na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja, ali također ukazuju na važnost dispozicijskog optimizma kao crte ličnosti i akademskog uspjeha u suočavanju sa stresnom situacijom izazvanom pokretanjem nastave na daljinu zbog pandemije Covid-19.

Ključne riječi / Keywords: akademski uspjeh, dispozicijski optimizam, nastava na daljinu

[✉] ssimic@unizd.hr

POVEZANOST NEKIH ASPEKATA SOCIO-EMOCIONALNOG RAZVOJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI – ANALIZA DJEČJEG CRTEŽA, SAMOPROCJENE, PROCJENE RODITELJA I ODGAJATELJA

Slavica Šimić Šašić[✉], Valentina Sušić, Mira Klarin

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Za procjenu dječjeg ponašanja, odnosno socioemocionalnih obilježja koriste se različite tehnike: standardizirani testovi, ljestvice procjena, intervju, opažanje i projektivne tehnike. Prema nekim autorima, crtež ljudske figure ima važnu ulogu u procjenjivanju ličnosti, emocionalnog i intelektualnog funkcioniranja djece, dok drugi nisu utvrdili povezanost. Također neki autori tvrde da su roditeljske procjene snažniji prediktori budućeg djetetovog ponašanja nego procjene odgojitelja ili treniranih opažača. No, čini se da je važno koje varijable su predmet procjene. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati povezanost emocionalnih indikatora dobivenih analizom dječjeg crteža i temperamenta, regulacije emocija, socio-emocionalne dobrobiti i samopoimanja kod djece predškolske dobi. U istraživanju je sudjelovalo 391 dijete, u dobi od 5 do 7 godina. Primijenjeni su sljedeći mjerni instrumenti: upitnik općih podataka, Upitnik dječjeg ponašanja, Ček lista emocionalne regulacije, Skala socioemocionalne dobrobiti i otpornosti, Upitnik samoopisa za predškolce i dječji crtež ljudske figure. Roditelji (većinom majke) procjenjivali su temperament i regulaciju emocija, odgojiteljice su procjenjivale socioemocionalnu dobrobit i otpornost djece, te su kroz intervju s djecom prikupile procjene o samopoimanju. Na kraju su djeca nacrtala figuru čovjeka. Rezultati su pokazali povezanost između emocionalnih indikatora i ulaganja napora kao dimenzije temperamenta, regulacije emocija i dimenzija socioemocionalne dobrobiti i otpornosti (samokontrole, uživanja u istraživanju, asertivnosti, emocionalne inteligencije, emocionalne stabilnosti). Utvrđena je povezanost između emocionalnih indikatora i akademskog samopoimanja. Više emocionalnih indikatora imali su dječaci, mlađa djeca, djeca koja pokazuju manje ulaganja napora, labilnija djeca i djeca koja lošije reguliraju emocije. Djeca koja pokazuju lošiju socioemocionalnu dobrobit i otpornost i lošije akademsko samopoimanje, također pokazuju više emocionalnih indikatora. Rezultati govore u prilog upotrebe dječjeg crteža kao tehnike u procjeni emocionalne prilagođenosti djece predškolske dobi.

Ključne riječi / Keywords: analiza dječjeg crteža, djeca predškolske dobi, procjene roditelja i odgojitelja, samoprocjene, socioemocionalni razvoj

[✉] ssimic@unizd.hr

RODITELJSKA PONAŠANJA I PROFESIONALNA ADAPTABILNOST ADOLESCENATA

Mara Šimunović[✉], Iva Šverko, Toni Babarović
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Roditeljska ponašanja orijentirana na profesionalni razvoj njihove djece očituju se kroz roditeljsku podršku, roditeljsku interferenciju te manjak roditeljskog angažmana (Dietrich i Kracke, 2009). Istraživanja pokazuju da ova specifična roditeljska ponašanja mogu utjecati na različite ishode vezane uz profesionalni razvoj adolescenata (Dietrich i Kracke, 2009; Guan i sur., 2015). Cilj ovog istraživanja je ispitati kako su roditeljska ponašanja orijentirana na profesionalni razvoj povezana s profesionalnom adaptabilnosti kod učenika srednje škole. Profesionalna adaptabilnost odnosi se na samoregulacijske kapacitete koje pojedinci koriste kako bi se uspješno nosili s izazovima u razdobljima profesionalnih tranzicija (Savickas, 1997). U kontekstu navedenog istraživačkog cilja, pobliže ćemo ispitati kako su tri facete roditeljskih ponašanja orijentiranih na profesionalni razvoj te interakcije među njima povezane s učeničkom profesionalnom adaptabilnosti. U ovom istraživanju sudjelovalo je 220 učenika srednjih škola, u dobi između 15 i 18 godina, s jednakim udjelom djevojaka i mladića. Učenička profesionalna adaptabilnost mjerena je Skalom profesionalne adaptabilnosti (Savickas i Porfeli, 2012) koja sadrži 24 čestice na koje učenici odgovaraju na skali od pet stupnjeva. Roditeljska ponašanja orijentirana na profesionalni razvoj mjerena su skalom koju su razvile Dietrich i Kracke (2009). Ova se mjera sastoji od 15 čestica na koje učenici odgovaraju na skali od četiri stupnja. Podaci su prikupljeni unutar većeg istraživačkog projekta kroz grupno testiranje u školama učenika. Učenici su upitniku pristupali online u svojim računalnim učionicama. Očekujemo da će roditeljska podrška pozitivno predviđati profesionalnu adaptabilnost učenika, dok će ju roditeljska interferencija i manjak angažmana predviđati negativno. Također očekujemo da će roditeljska ponašanja biti u međusobnoj interakciji pri predviđanju učeničke profesionalne adaptabilnosti. Primjerice, očekujemo da će pozitivni prediktivni učinak roditeljske podrške na profesionalnu adaptabilnost biti snažniji kada roditelji pokazuju višu razinu angažmana. Dobiveni nalazi mogu poslužiti kao smjernice u kreiranju intervencija usmjerenih na profesionalni razvoj te u savjetodavnom radu s roditeljima s ciljem poticanja pozitivnog profesionalnog razvoja i adaptivnih profesionalnih ponašanja kod srednjoškolaca.

Ključne riječi / Keywords: roditeljska uključenost; profesionalna adaptabilnost; profesionalni razvoj; roditeljska ponašanja

[✉] mara.simunovic@pilar.hr

ULOGA PRITISKA MEDIJA U SLICI TIJELA KOD MLADIH ODRASLIH

Daniela Šincek[✉], Ivana Duvnjak, Marija Milić

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Ovim radom su se provjeravale kompetente socio-kulturalnom modela nezadovoljstva tijelom, s naglaskom na učinke pritiska medija na sliku tijela. Pod utjecajima roditelja/obitelji, vršnjaka i medija, osoba internalizira ideal tijela. Dva moguća ideala tijela su identificirana u literaturi: ideal mršavosti i ideal mišićavosti. Ako osoba uoči da se njeno tijelo razlikuje od internaliziranog ideala, povećava se sram i smanjuje se zadovoljstvo i vrednovanje tijela. U ovom istraživanju je sudjelovalo 523 sudionika (raspon dobi od 18 do 30 godina, $M=21.81$; $SD=2.77$) koji su popunili online upitnike kojima se mjerilo zadovoljstvo i vrednovanje tijela, socio-kulturalni stavovi i objektivizacija tijela te podaci o dobi, spolu, visini, težini te obrazovnom i radnom statusu. Dva indikatora slike tijela su korištena – nezadovoljstvo tijelom i vrednovanje tijela kao kriteriji u dvije odvojene hijerarhijske regresije. U prvom koraku su uključivani dob, radni status i spol. Subskale sociokulturalnih stavova (ideal mršavosti, ideal mišićavosti, pritisak obitelji, prijatelja te medija) su uvršteni u drugi korak. U treći korak su uvedene subskale skale objektivizacije tijela (nadgledanje tj. uspoređivanje vlastitog tijela s internaliziranim idealom i sram), a u četvrti korak indeks tjelesne mase (ITM). Modeli su objasnili 20.8% varijance nezadovoljstva i 33% varijance vrednovanja. Više su nezadovoljni tijelom oni koji su internalizirali ideale mršavosti ili mišićavosti, koji su više nadgledali te oni s nižim ITM-om. Veće vrednovanje tijela su pokazivali sudionici koji su u manjoj mjeri internalizirali ideal mršavosti, oni koji su više internalizirali ideal mišićavosti, oni koji više nadgledaju tijelo te oni koji doživljavaju manje srama. Dodatno, pokazalo se za one koji su više pod medijskim pritiskom, što se više srame, to manje cijene vlastito tijelo.

Ključne riječi / Keywords: nezadovoljstvo tijelom, vrednovanje tijela, ideali tijela, pritisak medija, sram

[✉] dsincek@ffos.hr

ODREDNICE STAVOVA PREMA ŽRTVAMA SILOVANJA

Bruno Škovrlj, Helena Lujanović [✉]

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Istraživanja utvrđuju kako ljudi često imaju neprimjeren stav prema silovanju umanjujući težinu tog postupka ili opravdavajući djelo i počinitelja (Kamenov, Ljubin i Vurnek, 2004). Cilj istraživanja bio je utvrditi uspješnost predviđanja stavova prema žrtvama silovanja na temelju spola, političke orijentacije, autoritarnosti, vjerovanja u pravedan svijet te vezujućih moralnih vrijednosti kod studenata hrvatskih sveučilišta. U istraživanju je sudjelovalo 403 studenta različitih Sveučilišta u Republici Hrvatskoj, od kojih je 69% studentica i 31% studenata. Sudionici su u prosjeku stari 22 godine ($M=21.65$; $sd=2.223$), dok najveći postotak sudionika studira u području društvenih (43.7%) te u području tehničkih znanosti (18.6%). Podaci su prikupljeni online anketom, a za obradu istih provela se hijerarhijska regresijska analiza u četiri koraka. Ukupnim modelom objašnjeno je 30,6% varijance stavova o žrtvama silovanja. Spolom sudionika (prvi blok) objašnjeno je 19,2% varijance. Dodatnih 8% varijance objašnjeno je dodavanjem političke orijentacije i autoritarnosti (drugi blok), dodavanjem vjerovanja u pravedan svijet (treći blok) nije dodatno objašnjen značajan udio varijance, dok je dodavanjem vezujućih moralnih vrijednosti (četvrti blok) dodatno objašnjeno 3,4% varijance kriterija.

Uzimajući u obzir sve blokove prediktora, stavove o žrtvama silovanja najbolje predviđaju spol sudionika ($\beta=0,417$, $p<0,001$), autoritarnost ($\beta=0,246$, $p<0,001$) te procjena vrijednosti autoriteta kao moralne vrijednosti ($\beta=0,239$, $p<0,001$). Točnije, pojedinci s višim razinama autoritarnosti i višim vezujućim moralnim vrijednostima te osobe muškog spola izražavaju negativnije stavove prema žrtvama silovanja. Rezultati ovog istraživanja impliciraju na obilježja pojedinaca koji u većoj mjeri podržavaju negativne stavove o žrtvama silovanja. Ova saznanja imaju praktičnu primjenu u definiranju ciljne populacije u kampanjama prevencije sekundarne viktimizacije žrtava silovanja i okrivljavanja žrtava (victim-blaming).

Ključne riječi / Keywords: stavovi prema žrtvama silovanja; autoritarnost; okrivljavanje žrtava; vrijednost autoriteta; vjerovanje u pravedan svijet

[✉] helena.lujanovic@gmail.com

PERCIPIRANA PROMJENA ZADOVOLJSTVA VEZOM I STABILNOSTI PARTNERSKIH ODNOSA U VRIJEME EPIDEMIJE KORONAVIRUSA

Lucija Šutić

Izone d.o.o, Zagreb, Hrvatska

Antonija Vrdoljak

GDi d.o.o, Zagreb, Hrvatska

Matea Šoštarić, Margareta Jelić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Prema socio-ekološkim modelima svaki partnerski odnos razvija se u specifičnom kontekstu jer na njega utječu različiti vanjski čimbenici. Bronfenbrenner u svom modelu (1979) te čimbenike raspoređuje u mikrosistem, mezosistem i makrosistem. Pojavom pandemije koronavirusa došlo je do promjena u makrosistemu te je cilj ovog istraživanja bio ispitati je li ova promjena povezana s percipiranom promjenom zadovoljstva partnerskim odnosima i stabilnosti partnerskih odnosa u Hrvatskoj. Također nas je zanimalo jesu li percipirane promjene zadovoljstva i stabilnosti povezane s nekim čimbenicima mezosistema. Istraživanje je provedeno putem online upitnika krajem travnja i početkom svibnja 2020. godine, a u njemu je sudjelovalo 350 osoba, od čega 74% žena. Raspon dobi kretao se od 15 do 76 godina ($M=33,57$, $SD=12,809$), a uzorak je bio heterogen s obzirom na stupanj obrazovanja, radni status i veličinu mjesta u kojem su sudionici proveli većinu vremena otkad su započele restrikcije vezane uz pandemiju. Sudionicima smo osim demografskih pitanja postavili pitanja o odnosu s romantičnim partnerom/icom, uključujući pitanje o percipiranoj promjeni zadovoljstva odnosom i percipiranoj promjeni stabilnosti odnosa u usporedbi s vremenom prije početka pandemije, a također smo ih pitali o percipiranoj promjeni načina života uslijed restriktivnih mjera. Rezultati pokazuju kako su sudionici percipirali da im se život donekle promijenio uslijed pandemije i restriktivnih mjera, no da ta promjena nije povezana s percipiranom promjenom zadovoljstva odnosom i stabilnosti odnosa. Od čimbenika mezosistema, značajnim su se pokazali radni, bračni i roditeljski status te suživot s partnerom. Tako studenti percipiraju najmanju pozitivnu promjenu zadovoljstva i stabilnosti, dok pozitivniju promjenu percipiraju osobe u braku, roditelji i općenito osobe koje žive s partnerom. Nalazi su razmatrani pod vidom Bronfenbrennerovog socio-ekološkog modela.

Ključne riječi / Keywords: zadovoljstvo vezom, bračna stabilnost, socio-ekološki model, psihosocijalni aspekti pandemije COVID-19

 lucija.sutic@gmail.com

DINAMIČKI POKAZATELJI IZVEDBE NA PAPIR-OLOVKA TESTU PERCEPTIVNE BRZINE I NJIHOV ODNOS SA FLUIDNOM INTELIGENCIJOM: ANALIZA DOPRINOSA U ODNOSU NA KLASIČNE POKAZATELJE PERCEPTIVNE BRZINE I IMPLIKACIJE

Marija Tičić[✉], Mislav Stjepan Žebec, Ema Jugović, Ivana Stanko, Lucija Perković
Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Perceptivna brzina (PB) i dalje je neizostavni dio ključnih modela i testova inteligencije. Najčešće se mjeri ukupnim uratkom PB-testa, no kontrola redoslijeda rješavanja zadataka omogućava i pristup dinamičkih modela s ne-prosječnim pokazateljima. Provedeno istraživanje provjerava metrijske osobine 4 dinamička pokazatelja izvedbe PB-testa te analizira doprinose ne-prosječnih pokazatelja nestabilnosti (PB-N), otpornosti na omaške (PB-OO) i pogreške (PB-OP) objašnjenju fluidne inteligencije (gf) i povrh ukupne djelotvornosti (PB-UD). U istraživanju je sudjelovalo 240 studenata Fakulteta hrvatskih studija i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (184 ženskih), no zbog osipanja između 2 vala mjerenja i izuzimanja 3 aberanata, analize uključuju od 171 do 204 rezultata. PB mjerena je papir-olovka testom KS2-2, a gf procijenjena Domino testom D2000 te su podaci prikupljeni u standardnim uvjetima skupne primjene. Pokazatelji su bili zadovoljavajuće osjetljivosti za gf i PB-UD, na što ukazuju Fergusonov Δ te koeficijent varijabilnosti, dok se kod PB-OO i PB-OP javlja efekt stropa (i izrazita negativna asimetrija), a kod PB-N efekt poda (te izrazita pozitivna asimetrija). Jedino raspodjele gf i PB-UD ne odstupaju od normalne – što je očekivano zbog rijetkosti pojava pogreški i omaški koje određuju ostale pokazatelje. Pouzdanost mjerena test-retestom pokazala se visokom za PB-UD ($r_{xx}=0,817$), a kreće se od neznajne kod PB-OP, preko slabije za N-BOP ($r_{xx}=0,202$) do osrednje za PB-OO ($r_{xx}=0,372$). Niže pouzdanosti ne-prosječnih pokazatelja očekivane su zbog definiranja putem netočnosti, ali ne u toj mjeri. Konstruktiva valjanost samo je djelomice potvrđena pozitivnom i niskom značajnom korelacijom klasičnog pokazatelja PB-UD s gf te značajnim i logičnim međusobnim korelacijama ostalih varijabli. Regresijsko predviđanje gf sa 4 dinamička pokazatelja izdvaja samo PB-UD kao značajnog prediktora. Analizirana metrijska svojstva pokazala su se boljima za prosječne u odnosu na ne-prosječne indikatore te rezultati opravdavaju korištenje klasičnih PB-mjera. Otvara se pitanje može li se poboljšanje raspodjela ne-prosječnih PB-pokazatelja postići otežavanjem testa i time dovesti do statistički primjerenijeg bilježenja dinamike kognitivnih procesa pri rješavanju PB-testa te veće opravdanosti njihova korištenja.

Ključne riječi / Keywords: perceptivna brzina, pokazatelji dinamike funkcioniranja perceptivne brzine, fluidna inteligencija, prosječni i ne-prosječni pokazatelji izvedbe

✉ mticic@hrstud.hr

ZADOVOLJSTVO POSLOM ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

Andrea Tokić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ivana Gusar

Odjel za zdravstvene studije, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Matilda Nikolić Ivanišević

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati kako su se promjene u organizaciji rada u zdravstvenom sustavu za vrijeme pandemije COVID-19 odrazile na percepciju i zadovoljstvo poslom zdravstvenih djelatnika. Istraživanje je provedeno u svibnju 2020.g., pred kraj prvog vala infekcije koronavirusom, primjenom elektronske verzije upitnika. Poziv za sudjelovanjem distribuiran je posredstvom čelnika zdravstvenih ustanova. U istraživanju je sudjelovalo 498 zdravstvenih djelatnika, 435 žena (87,3%) i 63 muškarca iz svih županija u RH. Od ukupnog uzorka sudjelovalo je 407 (81,7%) medicinskih sestara/tehničara i 91 liječnik (18,3%). Prosječna dob ispitanika bila je 39,2 (SD=11,03). Većina zdravstvenih djelatnika (43%) izvještava da su svi segmenti (sadržajni i organizacijski) njihovog posla bili izmijenjeni za vrijeme trajanja pandemije, 29% ispitanika izvještava o promjeni organizacije rada, 7% sudionika navodi promjene u djelokrugu rada, 10% sudionika navodi da se u njihovom radu za vrijeme pandemije nije ništa promijenilo, a 9% sudionika navodi promjene međuljudskih odnosa kao najočigledniji faktor. Razina zadovoljstva poslom zdravstvenih djelatnika za vrijeme trajanja pandemije bila je umjereno visoka ($M=5,07$; $SD=1,21$, raspon 1-7), pri čemu liječnici imaju viši rezultat u odnosu na medicinske sestre ($M=5,36$; $SD=1,14$; $M=5,01$; $SD=1,22$; $t(496)=2,56$; $p=0,011$). Više od polovice sudionika (57%) izvještava o nepromijenjenoj razini zadovoljstva poslom uslijed pandemije u odnosu na prethodni period, 33% izvještava o smanjenju zadovoljstva, a 10% o porastu zadovoljstva poslom. Kako bi se utvrdilo koji aspekti posla mogu predvidjeti ishod porasta, pada ili održavanja stabilnim razine zadovoljstva poslom, analizirani su efekti organizacijskih promjena posla. Međutim, nijedan od tih faktora nije u značajnoj mjeri predviđao promjenu u zadovoljstvu posla (analizirani su: broj radnih sati, rad s COVID-19 suspektnim ili pozitivnim pacijentima, boravljenje u samoizolaciji, tip promjene koji je njihovo radno mjesto doživjelo). Sociodemografske varijable, također, nisu bile povezane s promjenom u zadovoljstvu poslom. Utvrdilo se da osobe koje izvještavaju o padu zadovoljstva poslom uslijed pandemije imaju značajno niže razine mentalnog zdravlja, otpornosti na stres, više anksioznih i depresivnih simptoma te više procjene na skalama sagorijevanja na poslu o odnosu na pojedince kojima je zadovoljstvo poslom ostalo stabilno ili je raslo.

Ključne riječi / Keywords: zadovoljstvo poslom, COVID-19, pandemija, sagorijevanje na poslu, mentalno zdravlje

 apupic@unizd.hr

RODITELJSKO IZBJEGAVANJE OBAVEZNOG CIJEPLJENJA DJECE – KVALITATIVNO ISTRAŽIVANJE

Helena Tomljenović

KBC Sestre milosrdnice, Zagreb, Hrvatska

Andreja Bubić, Darko Hren

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Unatoč prijetnjama javnom zdravlju koje predstavlja izbjegavanje cijepljenja djece, roditeljsko oklijevanje prema cijepljenju i dalje je u porastu te se stoga čak ni uvođenje obaveznog cijepljenja nije pokazalo kao potpuno učinkovito u povećavanju stopa procijepljenosti. S obzirom na nedostatak nalaza koji bi objasnili ovakva ponašanja, provedeno je istraživanje kojem su ciljevi bili otkriti različite načine kojima roditelji izbjegavaju obavezno cijepljenje propisano kalendarom cijepljenja te identificirati temeljne odrednice donošenja odluka o cijepljenju djece. Provedeni su dubinski polustrukturirani intervjui s 25 roditelja iz Hrvatske koji su analizirani tematskom analizom. Tijekom razgovora sudionici su govorili o procesu donošenja odluke i promišljanju o odluci, izbjegavanju obaveznih cijepljenja te posljedicama tog izbjegavanja, nošenju s ishodima odluke kao i uvjetima pod kojima bi ipak bili voljni cijepiti dijete. Dobiveni rezultati pokazali su kako je za roditelje odluka o cijepljenju djece vrlo složena i dugotrajna te podložna utjecaju različitih, naročito emocionalnih i socijalnih, čimbenika. Ovi su nalazi u skladu s rezultatima prethodnih istraživanja te dodatno upućuju na važnost iskustveno-intuitivnog kognitivnog stila i moralnog rasuđivanja u kontekstu zdravstvene odluke o cijepljenju djece. Rezultati ovog istraživanja mogu pomoći u razvijanju strategija usmjerenih povećanju stopa procijepljenosti, a pružaju i opći okvir razumijevanja oklijevanja prema cijepljenju.

Ključne riječi / Keywords: oklijevanje oko cijepljenja, izbjegavanje cijepljenja, donošenje odluka, teorija moralnih temelja, iskustveno-intuitivni kognitivni stil

 helena_tomljenovic@hotmail.com

MORAL AND SOCIAL FOUNDATIONS OF BELIEFS ABOUT SCIENTIFIC ISSUES: THE CASE OF GM FOOD AND VACCINATION

Tamara van der Does, Mirta Galesic
Santa Fe Institute, USA

Nina Fedoroff
Penn State University, USA

Daniel L. Stein
New York University, U.S.A.

Most efforts to educate the public about scientific issues have focused on providing factual information. However, evidence is mixed about the effectiveness of facts alone (Abrahamse et al, 2005; Nyhan et al, 2014). Beliefs about scientific issues are not isolated from other beliefs, but can be seen as embedded in a joint semantic network (Dalege et al, 2016). Changing scientific beliefs can be difficult if this change leads to significant cognitive and social dissonance with other relevant beliefs. In this project, we investigate how related social and moral beliefs affect people's likelihood to accept scientific facts. We use a combination of modeling and empirical research. We develop a quantitative model to integrate moral and social considerations and predict the overall likelihood of belief change (Galesic & Stein, 2018). The model describes how people's cognitive and social dissonance induced by new facts affects their likelihood of belief change. We collect longitudinal data with an experimental component over three waves on a probabilistic national sample in the United States (N=948). We measure individuals' beliefs about the safety of GM food and childhood vaccination, their related moral beliefs, and their perception of the beliefs of relevant social circles. In the second wave, participants are randomized into experimental groups that receive scientific facts including different social and moral considerations. Our model helps explain why some messages work better than others for GM food and childhood vaccination. We find that some of the messages designed to reduce moral and social dissonance increase the belief in scientific facts. Due to different relationships between beliefs, messages that are useful in the domain of GM food differ from those that are useful in the domain of childhood vaccination. Presenting scientific facts alone might not be the best way to induce belief change. Reducing moral and social dissonance related to belief change can increase acceptance of scientific facts and help people make better decisions about their health.

Ključne riječi / Keywords: belief networks, science communication, cognitive dissonance, social dissonance, belief dynamics

 galesic@santafe.edu

"DA IMATE MOGUĆNOST ODABIRA, BISTE LI CIJEPILI SVOJE DIJETE?"; KARAKTERISTIKE RODITELJA KAO PREDIKTORI STAVOVA PREMA CIJEPLJENJU I NAMJERE CIJEPLJENJA

Vida Vasilj

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Anita Lauri Korajlija

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Iako je cijepljenje najuspješnija medicinska intervencija u povijesti, kojom je spašeno više života nego bilo kojom drugom, u posljednjih nekoliko godina javlja se izraženije oklijevanje cijepljenju. Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je oklijevanje cijepljenju jednom od najvećih prijetnji globalnom zdravlju. Postavlja se pitanje jesu li dispozicijske karakteristike roditelja prediktivne za oblikovanje stavova i odluka o cijepljenju. Sukladno tome, cilj ovog istraživanja bio je provjeriti utjecaj individualnih karakteristika roditelja na oblikovanje stavova prema cijepljenju i na donošenje odluke o cijepljenju djece u slučaju mogućnosti izbora. Istraživanje je provedeno putem online ankete, a sudjelovalo je 816 sudionika, roditelja u dobi od 20 do 64 godine. Rezultati su pokazali da roditelji u prosjeku imaju blago pozitivne stavove prema cijepljenju, dok četvrtina roditelja pokazuje otpor prema cjepivima i cijepljenju. Individualne karakteristike roditelja pokazale su se značajnima u predviđanju stavova o cijepljenju i donošenju odluke o cijepljenju u slučaju mogućnosti izbora. Roditelji koji imaju otpor prema cijepljenju pokazuju negativnije stavove prema cijepljenju, imaju manje povjerenje u znanstvenike, niži aktivno otvoren um kao i manju sklonost kognitivnoj refleksivnosti. Nadalje, pokazuju izraženije emocionalno gađenje, sklonost kognitivnoj intuitivnosti te imaju izraženija paranormalna vjerovanja. Najboljim prediktorima stavova prema cjepivima i cijepljenju su se pokazale varijable iskustva s cjepivima i cijepljenjem, najčešće korišten izvor informacija, paranormalna vjerovanja i povjerenje u znanstvenike. Roditelji koji više vjeruju znanstvenicima, koji imaju manje izražena paranormalna vjerovanja, koji su imali pozitivnija prethodna iskustva s cijepljenjem, kao i oni koji informacije dobivaju iz formalnih izvora (npr. liječnik), pokazuju pozitivnije stavove prema cjepivima i cijepljenju.

Ključne riječi / Keywords: cijepljenje, stavovi, odluka o cijepljenju, individualne karakteristike

 vida.vasilj@ff.sum.ba

PSIHOLOZI KAO KORISNICI INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA

Tena Velki

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Krešimir Šolić

Medicinski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

U istraživanjima informacijske sigurnosti sustavno se utvrdilo kako je čovjek, odnosno njegovo ponašanja, najslabija karika u lancu. Štoviše, rizično ponašanje računalnih korisnika pokazalo se negativno povezano s njegovim stupnjem znanja i svijesti o informacijskoj sigurnosti. Cilj je istraživanja bio ispitati svijest i ponašanje psihologa kao korisnika informacijsko-komunikacijskih sustava, odnosno kognitivne i bihevioralne aspekte informacijske sigurnosti kod psihologa. U istraživanju je sudjelovalo 55 zaposlenih psihologa (89% žena) prosječne dobi $M=35,18$ ($SD=8,65$). Ispunjavali su novi online Bihevioralni-kognitivni upitnik informacijske sigurnosti. Rezultati istraživanja su pokazali kako velik broj psihologa na simulacijskoj skali pokazuje rizična ponašanja: 40% je ostavilo svoju e-mail adresu, a 45,5% je dalo svoju lozinku (u 29% slučajeva oba podataka). Prijašnja edukacija nije imala efekt niti na svijest korisnika (kognitivni aspekti informacijske sigurnosti, procjena važnosti ($F(1,55)=3,39$, $p>0,05$) i rizika ($F(1,55)=1,37$, $p>0,05$)) niti na ponašanje korisnika (bihevioralni aspekti informacijske sigurnosti, samoprocjena ponašanja ($F(1,55)=0,24$, $p>0,05$) i simulacija ponašanja ($F(1,55)=1,53$, $p>0,05$)). Rezultati na skalama nisu se pokazali međusobno povezani, svijest i ponašanje nisu bili statistički značajno povezani, a čak niti samoprocijenjeno ponašanje nije bilo statistički značajno povezano sa simuliranim ponašanjem. Zavisnim t-testom je utvrđeno da se psiholozi statistički značajno rizičnije ponašaju pri simulaciji ponašanja u odnosu na ono što izvještavaju putem samoprocjena ($t=6,68$, $p<0,01$). Također su svjesniji važnosti čuvanja podataka u odnosu na potencijale rizike otuđenja istih ($t=4,57$, $p<0,01$). Iz navedenog se može zaključiti da prijašnja edukacija i postojeća razina svijesti o problematici informacijske sigurnosti nije dovoljna da učinkovito spriječi rizična online ponašanja korisnika. Štoviše, ono što korisnici izjavljuju o svojem online ponašanju nije u skladu s njihovim stvarnim online ponašanjem, što dovodi do potrebe za razvojem novih pouzdanijih simulacijskih skala za mjerenje rizičnih ponašanja računalnih korisnika.

Ključne riječi / Keywords: informacijska sigurnost, rizična online ponašanja, psiholozi, simulacija

 tena.velki@gmail.com

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE MODEL FOR EARLY STIMULATION OF DEVELOPMENTAL CAPACITIES IN CHILDREN AGED 0 – 7 WITHOUT PARENTAL CARE

Jelena Vilendečić[✉], Slavica Tutnjević

Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Despite ample evidence on multiple developmental and behavioral problems associated with growing up in an institution, there are no studies looking into the development of young children placed in the institutions in B&H. The aim of this study was to evaluate the effectiveness of an individualized intervention created to stimulate developmental capacities of children aged 0 – 7 without parental care. Participants were children placed in a home for children and youth without parental care in Bosnia and Herzegovina. There were 16 children on the pretest, and 13 children on the posttest (4 boys). Before the intervention, the children's development status was assessed using the Developmental Behavioral Scales (RBS, Pištoljević, Zubčević, & Džanko, 2016) and the Developmental test Čuturić (RTČ, Čuturić, 2007). Additionally, we gathered data on the children's behavior from the caregivers using semi-structured questionnaires. The intervention lasted 3 months, 3 hours per week, with the ratio of one adult to one child. Each child gradually made an emotional relationship with one volunteer who then continuously worked on fostering skills typical of the child's age, using simple play activities. After 3 months of intervention, each child's development status was compared with the developmental norms typical for his or her age using the same instruments. Based on these individual results, we looked for common developmental trends perceived on the group's level. On the pretest, the results on the RBS show that most children did not achieve minimal developmental milestones typical for their age in the areas of language, motor and cognitive development (13, 12 and 11 out of 16 children, respectively). In addition, one-half of the children did not reach minimal developmental milestones in the area of social development and self-help (8 and 7 out of 16 children respectively). The results on the RTČ confirm this trend. The results on the posttest showed clear progress in all developmental areas. Compared to the pretest, the number of children who did not reach minimal developmental milestones was lower, particularly in the areas of language, motor and cognitive development (3, 2 and 5 out of 13 children, respectively). The results on the RTČ, as well as the caregivers' assessments confirmed these results. We concluded that this model of intervention has clear benefits on the children's development status, although a follow-up is needed to validate this conclusion.

Ključne riječi / Keywords: early development, children without parental care, institutional care, developmental delay

[✉] jelena.vilen@gmail.com

MODELIRANJE BRZINE PROCESIRANJA IMENICA U ZADATKU LEKSIČKE ODLUKE

Denis Vlašiček[✉], Mirjana Tonković, Francesca Dumančić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Brojna istraživanja u području psihologije jezika orijentirana su na izradu velikih baza leksički i semantički označenih riječi. To podrazumijeva prikupljanje podataka o duljini riječi, njihovoj učestalosti, konkretnosti, predočivosti, subjektivnoj čestini ili dobi usvajanja. Osim toga, tim bazama su često pridružene mjere brzine procesiranja riječi, kao što su vremena reakcija u zadatku leksičke odluke. Cilj takvih istraživanja je utvrditi povezanost između semantičkih i leksičkih karakteristika riječi, i brzine procesiranja riječi. U ovom radu predstaviti ćemo preliminarne rezultate predviđanja vremena reakcija u vizualnom zadatku leksičke odluke za 2500 imenica iz hrvatskog jezika preuzetih iz Hrvatske psiholingvističke baze (Peti-Stantić, Anđel, Keresteš, Ljubešić, Stanojević i Tonković, 2018). Kao prediktori su korištene procjene subjektivne čestine, konkretnosti i dobi usvajanja iz Hrvatske psiholingvističke baze, te duljina riječi i ortografska sličnost drugim riječima. Podaci o vremenu reakcije u zadatku leksičke odluke su prikupljeni u ovom istraživanju. Studenti psihologije su u dvije sesije davali odgovore na po 1000 riječi i pseudoriječi. Za svaku riječ prikupljena su između 24 i 43 vremena reakcije. Rezultati su analizirani u bayesijanskom statističkom okviru, koristeći višerazinski model. Cijeli skup od 2500 imenica nasumično je podijeljen na dva podskupa od 1750 i 750 riječi. Veći skup korišten je za procjenu parametara modela, a manji skup za njegovu validaciju.

Ključne riječi / Keywords: megastudy, zadatak leksičke odluke, psiholingvistika

✉ dvlasice@ffzg.hr

VIRTUALNI RAD STRUČNOG SURADNIKA PSIHologa TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU

Elvira Vučković

Osnovna škola Petar Zoranić, Nin, Hrvatska

Pojavom koronavirusa u Hrvatskoj i uvođenjem nastave na daljinu, svi u obrazovanju morali su brzo reagirati i dogovoriti kanale komunikacije s učenicima, roditeljima i kolegama, međusobne odgovornosti i suradnju. U dosadašnjem radu imali smo iskustva u primjeni informacijsko-komunikacijske tehnologije u grupnom i individualnom radu s učenicima, roditeljima i kolegama iz škole, ali, samo kao nadopunu susreta uživo. U izlaganju se opisuje način rada stručnog suradnika psihologa u virtualnim zbornicama i virtualnim učionicama predmetne nastave putem aplikacije Microsoft Teams kroz kanal Psiholog. Tijekom nastave na daljinu provedeno je nekoliko anketa (web alati Mentimeter, Microsoft Forms) za učenike, učitelje i roditelje s ciljem dobivanja informacija o tome kako su doživjeli novonastalu situaciju i identificiranja rizičnih učenika. Uz učenike s teškoćama i učenike koji su do sada bili u grupnom i ili individualnom radu stručnog suradnika psihologa radi anksioznosti ili simptoma depresivnosti, procijenjeno je da su rizični učenici kojima su roditelji radili tijekom pandemije (zdravstveni radnici, prodavači i sl.), učenici čiji su roditelji tijekom pandemije ostali bez posla te učenici čija je obitelj pod nadzorom Centra za socijalnu skrb. Jednako tako, učenici i roditelji su evaluirali pojedine segmente nastave na daljinu i davali prijedloge za unaprjeđenje kvalitete. U kanalu Psiholog korišteni su različiti web alati, aplikacije i platforme (ChatterKid, padlet, Wizzer, glide, quizziz, bookwidgets, Powtoon, venngage, genial.ly, i-nigma, omoguru, Loomen, eTwinning itd.), za stručnu podršku i informiranje učenika u području za koje su izrazili interes (učiti kako učiti, osobni i socijalni razvoj). Učenici osmih razreda su zatražili dodatne informacije o upisu u srednju školu, individualna i grupna savjetovanja. Početna zabrinutost oko upisa u srednju školu smanjila se sa 4.5 na 2.9 (na skali 1-u potpunosti se ne slažem, 5-u potpunosti se slažem). Posljednja anketa u ovoj školskoj godini upućena je učiteljima, učenicima i roditeljima kao dio samovrjednovanja škole. Prosječna ocjena koju su roditelji dali nastavi na daljinu je 4.17, a učenici 4.28. Najčešći prijedlozi za poboljšanje nastave na daljinu i učenika i roditelja su bili: veća upotreba video poziva, snimljenih materijala, kvizova te manje domaćih zadaća.

Ključne riječi / Keywords: koronavirus, nastava na daljinu, osnovna škola, stručni suradnik psiholog

 elvira.vuckovic@gmail.com

ODNOS RODITELJSKIH ODGOJNIH POSTUPAKA I PROBLEMA U PONAŠANJU KOD DJECE RANE OSNOVNOŠKOLSKE DOBI: ULOGA IZVRŠNIH FUNKCIJA

Sandra Vučković[✉], Silvija Ručević, Dino Krupić, Tijana Borovac
Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Cilj istraživanja je ispitati ulogu izvršnih funkcija u objašnjenju odnosa između roditeljskih odgojnih postupaka i problema u ponašanju kod djece rane osnovnoškolske dobi. Iako su roditeljski postupci, kao i izvršne funkcije, povezani s problemima u ponašanju kod djece, nejasno je imaju li izvršne funkcije medijacijsku ulogu u odnosu između roditeljskih postupaka i problema u ponašanju kod djece rane osnovnoškolske dobi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 174 roditelja/skrbnika (127 majki i 47 očeva) i 49 učiteljica djece rane osnovnoškolske dobi, uključenih u studiju ECLAT (Problem behaviors in elementary school-aged children: The role of Executive functioning, individual, familial, and genetic factors). Roditelji su ispunili Upitnik roditeljskog prihvaćanja/odbijanja (Rohner i Khaleque, 2008) i Inventar izvršnih funkcija djece (Thorell i Nyberg, 2008). Učitelji su ispunili Upitnik snaga i slabosti (Goodman, 1997) – subskale Izraziti problemi u ponašanju i Hiperaktivnost/nepažnja. Provedena je medijacijska analiza kako bi se ispitala uloga izvršnih funkcija u objašnjenju odnosa roditeljskih postupaka i izrazitih problema u ponašanju te simptoma hiperaktivnosti, odnosno nepažnje kod djece. Uz kontrolu spola i intelektualnih sposobnosti djeteta, rezultati istraživanja su pokazali da postoji potpuna medijacija teškoća u izvršnim funkcijama djece u odnosu između pozitivnih roditeljskih postupaka i simptoma izrazitih problema u ponašanju i hiperaktivnosti, odnosno nepažnje. Dakle, potvrđen je indirektan odnos između pozitivnih roditeljskih postupaka i problema u ponašanju putem teškoća u izvršnim funkcijama djece. Pokazalo se da teškoće u izvršnim funkcijama djece doprinose izraženosti problema u ponašanju kod djece čiji roditelji rijetko primjenjuju pozitivne odgojne postupke. Rezultati istraživanja ukazuju da se intervencije trebaju usmjeriti u programe koji umanjuju teškoće i potiču razvoj izvršnih funkcija djece rane osnovnoškolske dobi kako bi se prevenirao razvoj poremećaja u ponašanju u adolescenciji i ranoj odrasloj dobi.

Ključne riječi / Keywords: roditeljski postupci, izvršne funkcije, izraziti problemi u ponašanju, simptomi hiperaktivnosti i nepažnje, rana osnovnoškolska dob

[✉] svuckovic@ffos.hr

STAVOVI PSIHOLOGA PREMA MOGUĆNOSTI DA PROPISUJU LIJEKOVE: EKSPLOKACIJA TRENUTNE SITUACIJE U HRVATSKOJ

Ivan Zečević

Centar za rehabilitaciju Stančić, Hrvatska

Cilj istraživanja je bio prikupiti po prvi put informacije o stavovima psihologa u Republici Hrvatskoj prema mogućnosti da propisuju psihotropne lijekove. U radu se raspravlja i o etičkim dilemama povezanim s mogućnošću psihologa da se dodatno educiraju za propisivanje lijekova obzirom na trenutne profesionalne standarde za obavljanje psihološke djelatnosti u Hrvatskoj. Ukupan uzorak činilo je 139 psihologa (88% žene). Uzorkovanje je obavljeno online u zatvorenoj facebook grupi za psihologe i uz pomoć Hrvatskog psihološkog društva. Većina psihologa podupire propisivanje lijekova i većina njih bi voljela biti educirana za propisivanje psihotropnih lijekova. Postoje statistički značajne razlike između proponenata i oponenata za propisivanje lijekova obzirom da vrstu edukacije koju bi psiholozi trebali primiti za mogućnost propisivanja lijekova, neophodno znanje potrebno za sigurno propisivanje lijekova, kao i stupanj slaganja s argumentima koji favoriziraju propisivanje lijekova. Socio-demografske karakteristike nisu utjecale na stavove prema propisivanju lijekova. Najsnažniji argument za propisivanje je mogućnost integracije psihoterapije i farmakoterapije. S druge strane, najsnažniji argument protiv propisivanja je strah od sukoba s liječnicima (psihijatrima). Postoje snažne etične dileme obzirom na oblik i vrstu obrazovanja koju psiholozi primaju u Hrvatskoj i njihovu kompetentnost da usvoje privilegije za propisivanje lijekova.

Ključne riječi / Keywords: psihotropni lijekovi, psihofarmakologija, psihologija

 ivanzecevic92psiho@hotmail.com

TEST OPĆE INTELIGENCIJE CFT 20-R: KLJUČNE METRIJSKE OSOBINE I ODNOS S MJERAMA USPJEHA NA DRŽAVNOJ MATURI, ODREĐENI NA UZORKU MATURANATA ZAINTERESIRANIH ZA ATRAKTIVNA DRUŠTVENA ZANIMANJA

Mislav Stjepan Žebec[✉], Jelena Jureta[✉]

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Krunoslav Matešić

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Dario Vučenović

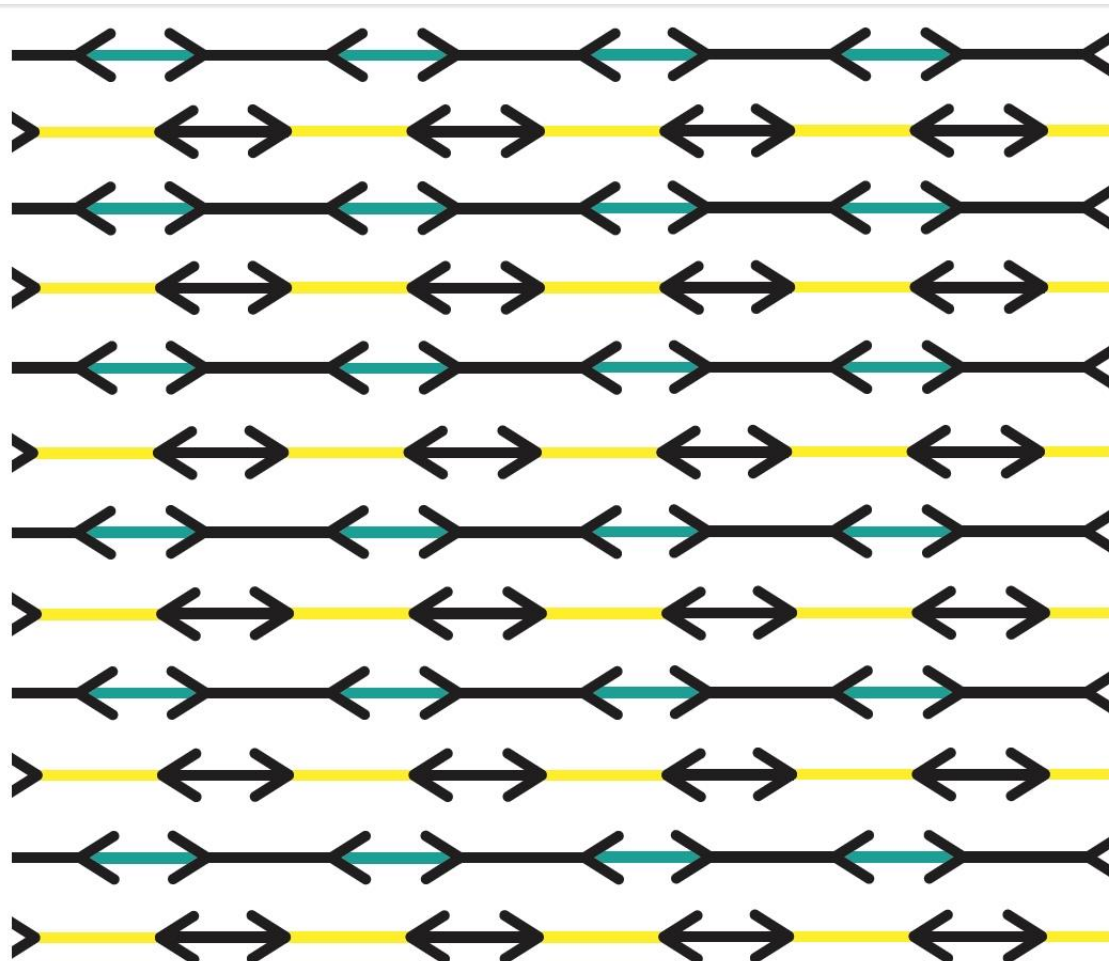
Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Rad vrjednuje ključne metrijske osobine Testa opće inteligencije (Grundintelligenztest Skala 2, Revision; CFT 20-R) koji se priprema za primjenu u hrvatskoj populaciji, te istražuje njegovu relaciju s dva testa znanja. Kao jezično neovisan test inteligencije s figuralnim zadacima za razmišljanje, CFT 20-R mjeri fluidnu sposobnost prema Cattellu (sposobnost uočavanja i razumijevanja kompleksnih odnosa u novim situacijama). CFT 20-R se sastoji od dva dijela testa, obuhvaćenih zajedno u jednoj testnoj knjižici (prvi dio sadrži 56, a drugi dio 45 zadataka). Svaki od dijelova ima po četiri subtesta: Nastavi niz, Klasifikacije, Matrice i Topološko zaključivanje. Primjena testa, zajedno sa uputama, traje otprilike 45 minuta. Istraživanje je provedeno na uzorku 520 pretežito maturanata (422 ženskog spola) zainteresiranih za atraktivna društvena zanimanja, s medijalnom starošću od 18 godina. Mjera unutarnje pouzdanosti, Cronbach alpha pokazala se srednje visokom za dijelove testa (0,69 i 0,66), dok je za cijeli test iznosila 0,80. U cilju provjere konstruktne valjanosti CFT 20-R provedena je faktorska analiza svih rezultata. Analizom glavnih komponenata izdvojena su četiri faktora koja objašnjavaju ukupno 70% varijance. S obzirom da postoji jak centralni faktor, tek s varimax rotacijom uspio se dobiti jasniji odnos među faktorima. Dobivena faktorska struktura objašnjava količinu varijance sličnu izvornoj faktorskoj strukturi dobivenoj na njemačkim uzorcima. Međutim, dobivene su i određene razlike u faktorskim saturacijama s obzirom na izvornu faktorsku strukturu. Kako zbog konvergentne i diskriminantne valjanosti, tako i zbog istraživanja odnosa fluidne inteligencije i školskog postignuća na specifičnim mjerama znanja Državne mature (A-razina), izračunate su jednostavne (r) i multiple (R) korelacije između uspjeha na testu znanja iz hrvatskog jezika i matematike (kriteriji) i ukupnog rezultata CFT 20-R (Pearsonova korelacija), odnosno linearne kombinacije rezultata pojedinih subtestova CFT 20-R (multipla korelacija). Dobivene su logične povezanosti ($r[\text{MAT}, \text{CFT 20-R}] = 0,235$, $p < 0,001$; $r[\text{HRV}, \text{CFT 20-R}] = 0,082$, $p = 0,062$; $R[\text{MAT}, \text{CFT 20-R}] = 0,287$, $p < 0,001$; $R[\text{HRV}, \text{CFT 20-R}] = 0,171$, $p = 0,054$), premda na prvi pogled, neočekivano niske.

Ključne riječi/ Keywords: CFT 20-R, Test opće inteligencije, faktorska analiza, pouzdanost, odnos sa testovima znanja

✉ mzebec@hrstud.hr

✉ jjureta@hrstud.hr

**POSTER SEKCIJA / POSTER
SESSION**

Poster sekcija / Poster Session

Sažetci radova su poredani po abecednom slijedu prezimena (prvog) autora /The paper summaries are sequenced according to the alphabetical order of the (first) author's surname

OMETANJE DIGITALNOM TEHNOLOGIJOM U RODITELJA I DOBROBIT DJECE I RODITELJA TIJEKOM PANDEMIJE BOLESTI COVID-19

Barbara Balaž, Sara Jelovčić, Valentina Martinović, Marina Merkaš, Vanesa Varga, Marina Kotrla Topić, Katarina Perić181

ODNOS STILOVA HUMORA I TEORIJE UMA

Bruno Barać, Anita Vulić-Prtorić.....182

ULOGA ZDRAVSTVENOG STANJA I PATOLOŠKIH OSOBINA LIČNOSTI U PREDVIĐANJU ORTOREKSIJE NERVOZE

Katarina Beroš, Helena Deisinger, Ivana Mostarac, Dora Popović, Jelena Žipovski183

"ME, MY PHONE AND I"

Matea Bodrožić Selak, Marina Nekić, Anita Vulić-Prtorić184

ODNOS INTELIGENCIJE, JASNOĆE POJMA O SEBI I SAMOHENDIKEPIRANJA U SITUACIJI MANIPULIRANOG NEUSPJEHA NA TESTU INTELIGENCIJE

Katarina Bodrožić, Izabela Sorić185

MOTIVACIJA ADOLESCENATA ZA KORIŠTENJEM INTERNETA I RODITELJSKE MEDIJACIJE

Ivana Borić Letica186

ULOGA OSJETLJIVOSTI NA ODBIJANJE U POVEZANOSTI IZMEĐU SOCIJALNE ANKSIOZNOSTI I USAMLJENOSTI

Maja Brekalo, Gordana Keresteš.....187

VELIČINA TREPTAJA PAŽNJE U KONTEKSTU ISKUSTVA MAJČINSTVA

Marija Ćorić, Vanja Topić188

ODNOS MEĐU BRAĆOM I SESTRAMA U STARIJOJ DOBI

Žana Ćosić, Matea Bodrožić Selak, Karla Matić, Petra Kasap, Zvonimir Vukas.....189

LATENTNA STRUKTURA SKALE IMPLICITNIH TEORIJA LJUBAVNIH VEZA OVISNO O STATUSU VEZE I SPOLU SUDIONIKA: IMPLIKACIJE ZA VALJANOST MJERENJA I EKVIVALENTNOST KONSTRUKTA U RAZLIČITIM SKUPINAMA

Vera Ćubela Adorić, Žana Ćosić.....190

ANKSIOZNOST, DEPRESIVNOST I STRES KOD STUDENATA ZA VRIJEME COVID-19 PANDEMIJE

Iva Dimitrijević, Goran Livazović, Karlo Bojčić, Marina Perković Kovačević.....191

EFEKTI ISKUSTAVA S KUĆNIM LJUBIMCIMA NA STAVOVE PREMA ŽIVOTINJAMA	
Iva Đinkić, Maja Pandža Topić, Ivana Zečević.....	192
ULOGA SPOLA, KVALITETE VEZE I PRIVRŽENOSTI KAO PREDIKTORA SAMOSTIŠAVANJA U VEZI	
Marta Dürriegl, Lucija Kolić, Maja Brekalo	193
STRATEGIJE REGULACIJE AFEKTA I SUBJEKTIVNA DOBROBIT – ANALIZA LATENTNIH PROFILA	
Marija Džida, Andreja Brajša-Žganec, Ljiljana Kaliterna-Lipovčan, Zvezdana Prizmić-Larsen, Randy Larsen.....	194
DEKONSTRUKCIJA OPASNOSTI: BRZINA REAKCIJE NA RAZLIČITE GEOMETRIJSKE OBLIKE	
Katarina Faraguna, Meri Tadinac.....	195
“BUILDING EFFECTIVE DRUG PREVENTION RESULTS ACROSS EUROPE, BASED ON PREVENTION SYSTEMS ANALYSIS AND WIDESPREAD PROFESSIONAL TRAINING” (ASAP TRAINING) - PREDSTAVLJANJE REZULTATA EUROPSKOG PROJEKTA	
Martina Ferić, Matea Belošević.....	196
PSYCHOLOGICAL AND PHYSIOLOGICAL CORRELATES OF PATHOGEN-INDUCED DISGUST	
Andrea Grus, Ivana Hromatko	197
FACTOR STRUCTURE OF MACH-IV IN CROATIAN SAMPLE	
Krešimir Jakšić, Zvezdan Penezić	198
ADAPTACIJA SKALE FINANCIJSKE SAMOUČINKOVITOSTI (FSSES)	
Krešimir Jakšić, Zvezdan Penezić	199
HAVE PSYCHOTHERAPY TRAINEES CHANGED THEIR INTENTIONS TO USE TECHNOLOGY IN PSYCHOTHERAPY IN THE MIDST OF COVID-19 OUTBREAK?	
Nataša Jokić-Begić, Branka Bagarić.....	200
PREDVIĐA LI MRAČNA TRIJADA PREFERENCIJE PREMA STRATEGIJAMA ODABIRA PARTNERA?	
Ema Jugović, Nina Čušić, Natalia Marincil	201
PERCEPCIJA SOCIJALNE PODRŠKE, OSOBNE KONTROLE I POSLJEDICA ODLASKA I OSTANKA U HRVATSKOJ: USPOREDBA ISELJENIKA I REZIDENATA	
Petra Kasap, Vera Čubela Adorić.....	202
PREVENCIJA AKADEMSKE NEČESTITOSTI: POSTOJI LI PROTOTIP NEPOŠTENOG STUDENTA?	
Kati Kezić, Danijela Marasović, Anna Krolo, Filipa Maksan.....	203

TRETMAN OPSESIVNO-KOMPULZIVNOG POREMEĆAJA KOD DJECE - PRIKAZ SLUČAJA

Ivana Kober Vrbat 204

KVALITETA ŽIVOTA DJECE S NEUROLOŠKIM POREMEĆAJIMA

Branka Leljak, Robert Mužar 205

OBILJEŽJA PARTNERSKOG ODNOSA, PODRŠKA OKOLINE I DOŽIVLJAJ STRESA KOD RODITELJA DJECE S POREMEĆAJIMA IZ SPEKTRA AUTIZMA: PROVJERA ABC-X MODELA OBITELJSKOG STRESA

Ajana Löw, Marijana Vrankić, Ana Wagner Jakab 206

ISKUSTVO INDIVIDUALNOG SAVJETOVANJA TE IZAZOVI STUDIRANJA STUDENATA NA SVEUČILIŠTU U ZADRU

Severina Mamić, Marina Nekić, Marina Vidaković, Ivana Sučić Šantek, Dolores Pranjić 207

SPOL KAO MODERATOR ODNOSA IZMEĐU HOSTILNOSTI I DEPRESIJE

Ivana Marčinko, Nives Radonjić 208

KOGNITIVNO-BIHEVIORALNI PRISTUP U TRETMANU OVISNOSTI O (INTERNETSKIM) VIDEO IGRICAMA – PRIKAZ SLUČAJA

Lea Maričić 209

ONLINE VREDNOVANJE UČENIČKIH SEMINARA - PREDNOSTI I NEDOSTACI

Gabrijela Marin 210

UTJECAJ VJERODOSTOJNOSTI IZVORA NA PAMĆENJE ZDRAVSTVENIH INFORMACIJA

Marina Martinčević, Branka Bagarić, Andrea Vranić..... 211

LATENTNA STRUKTURA I POUZDANOST HRVATSKE INAČICE UPITNIKA KOMPONENATA STRAHA OD INTIMNOSTI U LJUBAVNOJ VEZI

Karla Matić, Vera Čubela Adorić 212

POSTOJE LI RAZLIKE U SAMOEFIKASNOSTI I USPJEŠNOSTI U TRAŽENJU POSLA KOD DIPLOMANATA RAZLIČITIH PROFILA KARIJERNE ADAPTABILNOSTI?

Marijana Matijaš, Darja Maslić Seršić 213

KOMPONENTE DAROVITOSTI KOD UČENIKA KOJI SU SUDJELOVALI NA SMOTRI „LIDRANO“

Tajana Ninković, Izabela Sorić..... 214

DIGITALNE VJEŠTINE POLAZNIKA PROGRAMA OSPOSOBLJAVANJA I USAVRŠAVANJA ODRASLIH U HRVATSKOJ

Dario Pavić, Iva Černja Rajter 215

TESTIRANJEM OLAKŠANO UČENJE: ULOGA VRSTE DOSJEĆANJA I DAVANJA POVRATNE INFORMACIJE

Matej Pavlič, Denis Vlašiček, Dragutin Ivanec	216
ODNOS SUBJEKTIVNE DOBROBITI, STRATEGIJA SUOČAVANJA I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE KOD OBOLJELIH OD SHIZOFRENIJE	
Marina Perković Kovačević, Anja Kereta, Maja Buljubašić, Ana Grgić Koprivčić	217
THE RELATIONSHIP BETWEEN SHAME, RUMINATION AND DEPRESSION	
Nives Radonjić, Ivana Marčinko	218
ODNOS NARCIZMA, SOCIOKULTURALNIH STAVOVA PREMA TJELESNOM IZGLEDU I SAMOPROMOCIJE KOD KORISNICA INSTAGRAMA	
Mia Radostić, Nataša Šimić	219
VALIDACIJA SKALE STAVOVA PREMA ŽIVOTINJAMA	
Doris Rozić, Maja Pandža Topić, Ivana Zečević	220
ODNOS PREVENCIJE MENTALNIH, EMOCIONALNIH I PONAŠAJNIH PROBLEMA I PROMOCIJE MENTALNOG ZDRAVLJA	
Zrinka Selestrin	221
GENDER, RELATIONSHIP STATUS AND EMOTION REGULATION DIFFERENCES IN SEXTING	
Krisitna Sesar, Arta Dodaj	222
PHYSICAL, MENTAL AND GENERAL HEALTH IN SEAFARERS: THE ROLE OF PERSONALITY TRAITS AND JOB AND RELATIONSHIP SATISFACTION	
Ana Slišković	223
THE ROLE OF PERSONALITY IN THE EXPLANATION OF THE CAREER ADAPTABILITY IN MARITIME UNDERGRADUATE STUDENTS	
Ana Slišković, Marko Galić, Andrea Russo	224
THE IMPORTANCE OF THE HEXACO MODEL OF PERSONALITY IN PREDICTING DIFFERENT FUNCTIONS OF AGGRESSION	
Katarina Sokić	225
ULOGA DOŽIVLJAJA SUKOBA ZBOG OMETAJUĆEG UTJECAJA RADA NA OBITELJ TE KONFLIKATA I SOCIJALNE PODRŠKE U OBITELJI U PREDVIĐANJU SIMPTOMA STRESA KOD BRAČNIH PARTNERA	
Ana Šimunić	226
ULOGA GAĐENJA U SEKSUALNOM PONAŠANJU I DOŽIVLJAVANJU	
Matea Šoštarić, Tanja Jurin	227
ULOGA EMPATIJE, EMOCIONALNE REGULACIJE I SUOČAVANJA SA STRESOM U OBJAŠNJENJU PSIHOLOŠKE DOBROBITI LEZBIJKI I GEJEVA U HRVATSKOJ	
Mateo Štrbić, Marina Štambuk	228
SENZORNA TERAPIJA U RADU S OSOBAMA OBOLJELIM OD DEMENCIJE	

Suzana Tomić.....	229
ON BEING MAJORITY OR MINORITY: MULTICULTURALISM, ASSIMILATIONISM AND IDENTITY IN CROATIA AND SERBIA	
Ena Uzelac, Iva Kapović, Margareta Jelić, Dinka Čorkalo Biruški	230
GENDER DIFFERENCES IN RELATIONS BETWEEN THE DARK TETRAD AND EMOTION RECOGNITION ACCURACY	
Anja Wertag, Ines Sučić, Maja Ribar, Nataša Juničić	231
VALIDACIJA PERMA UPITNIKA	
Kristijan Žibrat, Barbara Balaž.....	232

OMETANJE DIGITALNOM TEHNOLOGIJOM U RODITELJA I DOBROBIT DJECE I RODITELJA TIJEKOM PANDEMIJE BOLESTI COVID-19

Barbara Balaž, Sara Jelovčić, Valentina Martinović, Marina Merkaš, Vanesa Varga
Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Marina Kotrla Topić, Katarina Perić
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Pandemija bolesti COVID-19 donijela je i nove izazove u području korištenja digitalne tehnologije u obitelji. Razdoblje od uvođenja strogih mjera i odluka Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske uslijed pandemije bolesti COVID-19 obilježeno je povećanom upotrebom digitalne tehnologije radi obavljanja poslovnih i školskih obveza od kuće. Uslijed povećane količine vremena koje su roditelji i djeca morali provesti uz digitalnu tehnologiju u svom domu, neizbježno su se javljala ometanja digitalnom tehnologijom tijekom interakcija u obitelji. Cilj je ovog rada ispitati povezanost ometanja digitalnom tehnologijom u roditelja i pokazatelja dobrobiti djece i roditelja. Tijekom svibnja 2020. godine provedeno je online istraživanje „Izazovi korištenja digitalne tehnologije u obitelji“ za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 u kojem je sudjelovalo 283 roditelja djece od 3 do 14 godina. Roditelji su odgovorili na pitanja o ometanju tehnologijom tijekom vremena provedenog s djetetom (McDaniel, 2016), popunili Skalu ometanja tehnologijom u roditeljstvu (McDaniel i Coyne, 2016), kratku formu PANAS-a (Mackinnon i sur., 1999) za procjenu vlastitih afekata i Skalu socijalne kompetencije – verzija za roditelje (Conduct Problems Prevention Research Group, 1995; Corrigan, 2002) za procjenu socijalne kompetencije djeteta te dali procjenu vlastite i djetetove kvalitete spavanja (Snyder i sur., 2018). Rezultati istraživanja su pokazali da je više ometanja tehnologijom koje roditelji doživljavaju tijekom interakcija s djetetom značajno povezano s lošijom kvalitetom spavanja, slabijom regulacijom emocija i lošijim prosocijalnim vještinama u djece, kao i s više doživljenih negativnih afekata u roditelja. Nadalje, više ometanja digitalnom tehnologijom tijekom brige i skrbi za dijete koju su roditelji doživjeli povezano je s lošijom kvalitetom spavanja, slabijom regulacijom emocija i lošijim prosocijalnim vještinama u djece. Rezultati ovog rada upućuju na važnost primjerenog korištenja digitalne tehnologije u obitelji, čak i u okolnostima mjera izolacije zbog bolesti COVID-19, s ciljem očuvanja i promicanja dobrobiti roditelja i djece.

Ključne riječi / Keywords: ometanje digitalnom tehnologijom, djeca, roditelji, dobrobit, COVID-19

 katarina.peric@pilar.hr

ODNOS STILOVA HUMORA I TEORIJE UMA

Bruno Barać

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Anita Vulić-Prtorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Humor je kompleksni konstrukt, definiran kao kognitivno-afektivni stil suočavanja s različitim situacijama kroz zabavu koji stvara pozitivnu kognitivnu i afektivnu reakciju kod osobe ili grupe ljudi. Postoji veliki broj teorija o nastanku, svrsi i razvoju humora, a u ovom radu se humor opisuje kroz tri teorije. Prva teorija, 2x2 konceptualizacija svakodnevnih funkcija humora, opisuje humor kroz dimenziju isticanje sebe ili drugih, te bezazlenost i štetnost humora. Druge dvije teorije o humoru naglašavaju ulogu teorije uma u njegovom nastajanju. Teorija uma se definira kao sposobnost zaključivanja o mentalnim stanjima drugih, odnosno sposobnost pogleda na svijet kroz perspektivu druge osobe. Prema Mind Reading hipotezi humor nastaje kroz opažanje i razumijevanje perspektive druge osobe, dok, prema Teoriji unutarnjeg oka (Inner Eye Theory), smijeh prenosi empatiju i pridružena mentalna stanja osobama u okolini. Sukladno rezultatima prijašnjih istraživanja, cilj ovog istraživanja je utvrditi odnos stilova humora i teorije uma. U istraživanju je sudjelovalo 75 ispitanica, studentica Filozofskog fakulteta u Splitu ($M_{dob}=20.5$, $SD=2.04$). Ispitanice su ispunjavale prvo Upitnik stilova humora, koji mjeri četiri dimenzije humora (afilijativni, samounaprijeđujući, agresivni i samopodcjenjujući stil), a zatim teoriju uma mjerenu zadatkom Pogrešnog koraka (Faux Pas). Kako bi se utvrdio odnos između različitih stilova humora i teorije uma korišten je Pearsonov koeficijent korelacije. Dobiveni rezultati su pokazali da ne postoji povezanost između četiri navedene dimenzije humora te teorije uma. Ovakvi rezultati mogu se objasniti kroz paradigmu razvojne psihologije i razvojnih zadataka u kasnoj adolescenciji, s naglaskom na važnost humora u odnosima s vršnjacima i pripadanju vršnjačkoj grupi. Naime, vidljivo je da je kod većine ispitanica dominantan stil humora afilijativni stil (91%). Upravo je za ovaj stil humora veća percipirana socijalna podrška te učestalost socijalnih interakcija s vršnjacima. Konačno, ovaj stil humora je procijenjen kao socijalno najpoželjniji od strane vršnjaka. Zaključno, na odnos humora i teorije uma mogu utjecati socijalni čimbenici.

Ključne riječi/ Keywords: stilovi humora, *mind reading* hipoteza, teorija unutarnjeg oka, teorija uma

 baracbruno9@gmail.com

ULOGA ZDRAVSTVENOG STANJA I PATOLOŠKIH OSOBINA LIČNOSTI U PREDVIĐANJU ORTOREKSIJE NERVOZE

Katarina Beroš, Helena Deisinger, Ivana Mostarac[✉], Dora Popović, Jelena Žipovski
Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Povećana svijest o povoljnom djelovanju uravnotežene prehrane na zdravlje pojedinca pridonosi mijenjanju kvalitete vlastitih prehrambenih navika kod sve većeg broja ljudi. Uloga zdrave prehrane sve se više naglašava i u kontekstu prevencije, ali i ublažavanja simptoma kod određenih zdravstvenih stanja. Ukoliko usmjerenost na kvalitetu prehrane kod pojedinca počinje otežavati njegovo svakodnevno funkcioniranje, njegovo bi se stanje moglo opisati ortoreksijom nervozom, konstruktom kojeg karakterizira opsesivna želja i potreba za konzumiranjem zdrave hrane. Cilj je ovog istraživanja ispitati ulogu zdravstvenog stanja, patoloških osobina ličnosti i sociodemografskih čimbenika u predviđanju ortoreksije nervoze. Istraživanje je provedeno online na 643 sudionika, prosječne dobi 30,5 godina, 65 muškaraca i 578 žena koji su regrutirani putem društvenih mreža. Primijenjen je upitnik ortoreksije ORTHO-15 (Donini, 2005), PID-5-BF (Krueger i sur., 2013) kao mjera patoloških osobina ličnosti (negativni afektivitet, odvojenost, antagonizam, dezinhibicija i psihoticizam) te su prikupljeni podaci o zdravstvenom stanju sudionika. Nakon provedbe analize unutarnje konzistencije, pristupilo se revidiranju ORTHO-15 skale pri čemu su određene čestice uklonjene iz daljnje obrade podataka. Pronađena je pozitivna povezanost prisutnosti kroničnih somatskih bolesti s višim vrijednostima na skali ortoreksije. U svrhu testiranja prediktivne snage patoloških crta ličnosti u predviđanju ortoreksije, provedena je hijerarhijska regresijska analiza u tri koraka. Rezultati su pokazali značajne prediktivne efekte dezinhibicije i psihoticizma povrh sociodemografskih podataka i prisutnosti kroničnih bolesti sudionika. Za budući razvoj konstrukta potrebno je dodatnu pažnju usmjeriti na razvoj instrumenta mjerenja i njegovu validaciju kako bi se povećala pouzdanost mjerenja. Također je potrebno uzeti u obzir zdravstveno stanje sudionika.

Ključne riječi/ Keywords: ortoreksija nervoza, patološke osobine ličnosti, zdravstveno stanje

✉ mostarac.ivana@gmail.com

"ME, MY PHONE AND I"

Matea Bodrožić Selak[✉], Marina Nekić, Anita Vulić-Prtorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Permanentna i ekstenzivna upotreba pametnih telefona i svih njegovih pogodnosti temeljna je karakteristika modernoga informacijskog društva 21. stoljeća. Rezultati brojnih istraživanja upućuju na poražavajuću statistiku kada je riječ o ekscesivnom korištenju tehnologije. Naime, prema BroadbandSearch (2020) vrijeme provedeno na društvenim mrežama od 2012. godine do danas povećalo se za čak 62.5%, te mladi danas za društvene mreže u prosjeku izdvajaju 153 minute dnevno. Sličan trend ukorak slijede hrvatski studenti, a o tome svjedoče rezultati provedenog istraživanja čiji je cilj bio provjeriti specifičnosti odnosa između studenata i pametnih telefona, te motive i razloge online ponašanja. Za potrebe ovoga istraživanja, provedenog u okviru opsežnije studije, konstruiran je upitnik pod nazivom Nove tehnologije koji su mahom činila pitanja otvorenog tipa te je primjenjivan metodom papir-olovka. Sudionici su bili studenti psihologije Sveučilišta u Zadru (N=58), od toga 51 studentica (87.93%) i 7 studenata (12.07%), prosječne dobi od 22 godine. Rezultati su obrađeni na kvantitativnoj i kvalitativnoj razini, što daje detaljan uvid u spektar afektivnih, kognitivnih i bihevioralnih obrazaca ponašanja i doživljavanja pojedinca u interakciji s pametnim telefonom. Prema rezultatima provedenog istraživanja može se konstatirati kako studenti pozitivno vrednuju dostupnost pametnih telefona i internetskog signala koji im omogućava pristup svim značajnim sadržajima u cyber svijetu. Na tragu navedenog, sudionici u prosjeku 3 i pol sata dnevno provode na pametnim telefonima, koji im, prema njihovim izjavama, pružaju zabavu, distrakciju, olakšavaju komunikaciju i pomažu u održavanju bliskih odnosa, te omogućuju izgradnju socijalnog identiteta. Unatoč navedenim prednostima, studenti su također istaknuli i neke nedostatke jer upravo konstantna dostupnost, iščekivanje važnih poruka i obavijesti, te stalno pristizanje istih predstavlja značajan izvor stresa i napetosti. Dobiveni rezultati uspoređeni su s rezultatima dosadašnjih istraživanja iz domene online ponašanja koji nam omogućuju jasniji uvid u navike korištenja pametnih telefona kod studenata.

Ključne riječi/ Keywords: pametni telefon, društvene mreže, online ponašanje, navike korištenja pametnih telefona

✉ mateaxoc25@gmail.com

ODNOS INTELIGENCIJE, JASNOĆE POJMA O SEBI I SAMOHENDIKEPIRANJA U SITUACIJI MANIPULIRANOG NEUSPJEHA NA TESTU INTELIGENCIJE

Katarina Bodrožić

Osnovna škola Privlaka, Hrvatska

Izabela Sorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Samohendikepiranje predstavlja važno područje istraživanja s obzirom na njegovu učestalost i negativan utjecaj na postignuća osoba koje ga koriste. Njegovo je korištenje posebno vidljivo u akademskom kontekstu i zato je ovo istraživanje provedeno u školi s ciljem utvrđivanja odnosa samohendikepiranja, inteligencije i jasnoće pojma o sebi u situaciji kada se učenici suoče s neuspjehom na testu inteligencije. Istraživanje je provedeno na učenicima drugih razreda jedne zadarske gimnazije i sastojalo se od dva mjerenja. U prvom mjerenju sudjelovao je 71 učenik, ali je zbog osipanja ispitanika, u konačne analize uključen 51 učenik (80.39% djevojaka). Inteligencija je mjerena dva puta (istovremeno svim ispitanicima) Testom nizova A i B forme (Pogačnik, 1997), a drugom mjerenju je prethodila povratna informacija o neuspjehu na prvom testu. Učenici su imali mogućnost korištenja ponašajnih strategija samohendikepiranja (odustajanje od rješavanja drugog testa kad požele), a popunili su i verbalne mjere (upitnike) samohendikepiranja (Skala akademskog samohendikepiranja iz PALS-a (Midgley i sur., 2000), te skala verbalnog samohendikepiranja konstruirana za potrebe ovog istraživanja). Uz to, primijenjene su Skala jasnoće pojma o sebi (Campbell i sur., 1996), BIS skala (Carver i White, 1994) te su učenici procijenili vlastitu inteligenciju i iskazali (odabirom između dvije ponuđene opcije) svoju implicitnu teoriju inteligencije. Učenici koji su više koristili ponašajno samohendikepiranje, manje su koristili verbalno samohendikepiranje, i obrnuto. S obzirom na vrijeme kad su prekinuli popunjavanje testa inteligencije nakon manipulirane povratne informacije o neuspjehu na prijašnjem testu inteligencije, učenici su podijeljeni u tri grupe: ponašajno visoko, ponašajno umjereno i nisko/ne ponašajno samohendikepiranje. Među ovim grupama učenika nađene su razlike u rezultatu na drugom testu inteligencije, implicitnoj teoriji inteligencije, verbalnom samohendikepiranju te procjeni vlastite inteligencije. Nadalje, ponašajno samohendikepiranje pokazalo se povezano s procjenom vlastite inteligencije, rezultatom na drugom testu inteligencije i teorijom rasta, a verbalno samohendikepiranje s jasnoćom pojma o sebi i osjetljivošću bihevioralnog inhibicijskog sustava.

Ključne riječi/ Keywords: samohendikepiranje, inteligencija, jasnoća pojma o sebi, implicitna teorija inteligencije, bihevioralni inhibicijski sustav

 isoric@unizd.hr

MOTIVACIJA ADOLESCENATA ZA KORIŠTENJEM INTERNETA I RODITELJSKE MEDIJACIJE

Ivana Borić Letica [✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati neke karakteristike uporabe interneta adolescenata. U ovom istraživanju sudjelovalo je 146 učenica i 45 učenika tri srednje škole iz Osijeka (N = 191) u dobi od 15 do 18 godina. Rezultati su pokazali da su najpopularnije internetske aktivnosti korištenje društvenih mreža, slušanje glazbe i pretraživanje interneta zbog zanimljivih informacija. Adolescenti koriste internet prvenstveno zato što im je dosadno i imaju previše slobodnog vremena, a manje to čine u akademske svrhe. U prosjeku imaju 655 Facebook prijatelja. Samo 1% njih ne koristi društvene mreže, a 24,6% njih komunicira sa strancima putem interneta. Za vrijeme korištenja interneta adolescenti su najčešće sami, ponekad s prijateljima i vrlo rijetko s roditeljima (86% njih ne dijeli nijednu internetsku aktivnost s roditeljem). 66% roditelja razgovaralo je o rizicima interneta sa svojim djetetom, 49,7% roditelja savjetuje dijete o online sigurnosti, a 54,4% roditelja pomaže djetetu prilikom susreta s problemom na internetu. Prijatelji pomažu u promicanju online sigurnosti jednako kao i roditelji. 67,5% roditelja nikada nije postavilo nijedno pravilo o ponašanju na internetu svom djetetu. Roditelji najčešće upućuju djecu da ne odaju previše osobnih informacija online i djevojčicama postavljaju više pravila nego dječacima.

Ključne riječi/Keywords: adolescenti, online aktivnosti i motivi, roditelji i prijatelji

[✉] ivanaboric9@yahoo.com

ULOGA OSJETLJIVOSTI NA ODBIJANJE U POVEZANOSTI IZMEĐU SOCIJALNE ANKSIOZNOSTI I USAMLJENOSTI

Maja Brekalo [✉]

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Gordana Keresteš

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Socijalna anksioznost je najčešće definirana kao osjećaj straha i anksioznosti koji se javlja u situacijama kad je osoba promatrana od strane drugih. Uključuje strah od negativne evaluacije i izbjegavanje socijalnih situacija. Iz prijašnjih istraživanja je poznato da je socijalna anksioznost umjereno i pozitivno povezana s usamljenošću, odnosno s osjećajem tuge prouzročnim nezadovoljavajućim socijalnim odnosima i odbijanjem od drugih. Međutim, malo je poznato o mehanizmima u pozadini odnosa između socijalne anksioznosti i usamljenosti. U ovom istraživanju ispitali smo je li osjetljivost na odbijanje medijator tog odnosa. Osjetljivost na odbijanje je dispozicija koju karakterizira pretjerana osjetljivost na socijalno odbijanje. Dosadašnja istraživanja su pokazala da je osjetljivost na odbijanje povezana s različitim problemima mentalnog zdravlja. U ovom istraživanju ispitali smo njenu povezanost sa socijalnom anksioznošću i usamljenošću, pretpostavljajući da će socijalna anksioznost doprinosti objašnjenju osjetljivosti na odbijanje, a osjetljivost na odbijanje objašnjenju osjećaja usamljenosti. U istraživanju je sudjelovalo 417 studenata (M = 20.7 godina, 75.3% žena). Sudionici su ispunili upitnike socijalne anksioznosti, osjetljivosti na odbijanje, usamljenosti i sociodemografskih podataka. Medijacijski model je testiran koristeći Process macro (Hayes, 2013) pri čemu je socijalna anksioznost bila prediktor, usamljenost kriterij, a osjetljivost na odbijanje medijator. Utvrđen je značajni neizravni učinak socijalne anksioznosti na usamljenost preko osjetljivosti na odbijanje. Također, utvrđen je i značajni izravni učinak socijalne anksioznosti na usamljenost. Ovi rezultati pokazuju da je osjetljivost na odbijanje parcijalni medijator u odnosu između simptoma socijalne anksioznosti i usamljenosti. Istraživanje doprinosi boljem razumijevanju odnosa između socijalne anksioznosti i usamljenosti što je preduvjet za razvijanje preventivnih i intervencijskih programa kojima se mogu pospješiti socijalni odnosi i smanjiti osjećaj usamljenosti.

Ključne riječi/ Keywords: socijalna anksioznost, osjetljivost na odbijanje, usamljenost

[✉] maja.andelinovic@unicath.hr

VELIČINA TREPTAJA PAŽNJE U KONTEKSTU ISKUSTVA MAJČINSTVA

Marija Ćorić, Vanja Topić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Uspješnost žena pri identificiranju emocionalnih izraza lica često se objašnjava evolucijskom teorijom. U tom kontekstu se navodi da su žene uspješne u prepoznavanju izraza lica jer su kroz evoluciju imale funkciju primarnog skrbnika koja je podrazumijevala brigu za djecu i reagiranje na njihove potrebe. Iako se dosadašnja istraživanja u ovom području primarno osvrću na veću uspješnost žena u odnosu na muškarce, važan čimbenik potencijalno može predstavljati i samo iskustvo majčinstva. Cilj ovog istraživanja stoga je bio provjeriti efekte iskustva majčinstva na veličinu emocionalnog treptaja pažnje. Treptaj pažnje odnosi se na nemogućnost percipiranja novih podražaja zbog vremenske blizine informacijama koje se tek kodiraju. U istraživanju je sudjelovalo 40 žena, 20 žena s iskustvom majčinstva i 20 bez iskustva majčinstva, u dobi od 22 do 62 godine. Primijenjena je tehnika brzog serijalnog vidnog zadavanja podražaja uz pomoć SuperLab programa. Svakoj sudionici je prezentiran niz od 12 fotografija na kojima su prikazani emocionalni izrazi lica. Fotografije su bile prezentirane jedna po jedna, svaka u trajanju od 75 ms. Zadatak sudionica bio je da identificiraju ciljne fotografije u zadanim nizovima fotografija. Ciljne fotografije bile su dvije fotografije koje su se od ostalih fotografija razlikovale u tome što osobe na fotografijama nisu pokazivale neutralni izraz lica već su prikazivale emocionalne izraze radosti ili ljutnje. Vremenska udaljenost između ciljnih fotografija varirala je ovisno o situaciji, a iznosila je 225 ms, 325 ms, 425 ms, 525 ms, 625 ms ili 725 ms. Ukupno su svakoj sudionici prezentirana po 36 niza fotografija koje su preuzete iz baze instituta Karolinska. Dobiveni rezultati su potvrdili postojanje emocionalnog treptaje pažnje i za izraz radosti i za izraz ljutnje - nakon što su ispitanice uspješno percipirale emocionalni izraz radosti, 425 ms nakon toga nisu bile u mogućnosti percipirati ponovni izraz iste emocije. Za izraz ljutnje treptaj pažnje je bio manji te je iznosio 325 ms. Međutim, razlike u veličini emocionalnog treptaja pažnje s obzirom na iskustvo majčinstva nisu utvrđene. Iako ranije spomenuti efekti u ovom istraživanju nisu utvrđeni, ono predstavlja novi smjer u proučavanju evolucijske uloge majke te bi prije donošenja konačnih zaključaka u budućim istraživanjima bilo potrebno strože kontrolirati varijablu dobi i proučiti veličinu emocionalnog treptaja pažnje u različitim stadijima majčinstva.

Ključne riječi/ Keywords: treptaj pažnje, emocionalni izraz lica, iskustvo majčinstva

 vanja.topic@ff.sum.ba

ODNOS MEĐU BRAĆOM I SESTRAMA U STARIJOJ DOBI

Žana Ćosić[✉], Matea Bodrožić Selak, Karla Matić, Petra Kasap, Zvonimir Vukas
Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Odnos braće i sestara jedan je od temeljnih odnosa u životu svakog pojedinca, osobito zbog toga što je to uobičajeno jedan od najdugotrajnijih obiteljskih odnosa uopće. Brat i sestra, uz roditelje, najbliži su članovi obitelji i neovisno o tome u kojem se odnosu nalaze (prijateljstvo, ljubav, odanost, netrpeljivost, ignoriranje ili suparništvo), duboko su emocionalno povezani (Jurkin i Ombla, 2015). Braća i sestre ne dijele samo genetsko naslijeđe, već i dugogodišnje intimno obiteljsko iskustvo, ali i sociokulturalno podrijetlo što znači da se radi o jedinstvenom odnosu. Osim toga, upravo su braća i sestre u kasnijim stadijima života rijetke, ako ne i jedine osobe koje nas poznaju iz različitih životnih razdoblja, stoga nas razumiju bolje i lakše nego bilo koja druga bliska osoba (Ćubela Adorić, 2006). Kakogod, odnos braće i sestara mijenja se tijekom različitih životnih perioda, a njegova priroda u starijoj životnoj dobi još je uvijek nedovoljno istražena. Prema tome, imajući u vidu navedeno, cilj ovoga rada je ponuditi sažet uvid u rezultate onih studija u čijem je fokusu bio upravo odnos braće i sestara u starijoj životnoj dobi. Na tragu navedenog, većina istraživača ističe da u starosti ovaj odnos doživljava svoju "renesansu", tj. događa se ponovno povezivanje braće i sestara, odnos se obnavlja i pozitivnije evaluira. U usporedbi s mlađom dobi, u kasnijim periodima života negativni aspekti odnosa se, u prosjeku, reduciraju. Ipak, to ne znači da sukobi nestaju, osobito ako je taj odnos i u ranijim periodima razvoja bio karakteriziran sukobima, rivalstvom i negativnim osjećajima (Brody, 1998). No, generalno zapažanje jest da ljubomora, ozlojeđenost i srdžba ipak primjetno slabe kako je osoba starija, stoga se "ratne sjekire" zakopavaju i ostavljaju u prošlosti s ciljem izgradnje i održavanja novog, ali kvalitetnijeg bratsko - sestrinskog odnosa.

Ključne riječi/Keywords: odnos među braćom i sestrama, starija dob, subjektivna dobrobit, zadovoljstvo životom

[✉] zanicosic12@gmail.com

LATENTNA STRUKTURA SKALE IMPLICITNIH TEORIJA LJUBAVNIH VEZA OVISNO O STATUSU VEZE I SPOLU SUDIONIKA: IMPLIKACIJE ZA VALJANOST MJERENJA I EKVIVALENTNOST KONSTRUKTA U RAZLIČITIM SKUPINAMA

Vera Ćubela Adorić [✉], Žana Ćosić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Implicitne teorije veza (ITV) odnose se na laička tumačenja uspješnosti i kvalitete ljubavnih veza. Kao mjera individualnih razlika u ovim tumačenjima često se koristi Implicit Theories of Relationships Scale (Knee, 1998), čije tvrdnje reflektiraju dva temeljna vjerovanja: da je uspješnost veze predodređena (faktor sudbine), te da se na kvalitetu i uspješnost veze može utjecati (faktor rasta). U validaciji ovog instrumenta relativno je zanemareno pitanje njegove faktorske valjanosti. Većina navoda u literaturi referira se na isto istraživanje samog autora skale, u kojem je dobiven obrazac indeksa pristajanja koji je prihvatljiv ali, zapravo, ne i zadovoljavajući. Za daljnje korištenje instrumenta, ali i za koncipiranje ITV, važno je i u novim uzorcima testirati sukladnost njegove latentne strukture s pretpostavljenom, te analizirati uzroke eventualne suboptimalne faktorske valjanosti. Iz istih razloga je potrebno empirijski provjeriti (implicitnu) pretpostavku o ekvivalentnosti latentne strukture u različitim skupinama koje se često uspoređuju po rezultatima (npr. prema spolu ili statusu veze). Cilj ovdje prikazanog istraživanja bio je provjeriti je li latentna struktura Skale ITV u skladu s pretpostavljenim dvofaktorskim modelom, kao i invarijantnost te latentne strukture ovisno o trenutnom statusu veze i spolu sudionika. U skladu s tim, hrvatska inačica ove skale primijenjena je u online uzorku od 701 sudionika (77% žena). U vrijeme sudjelovanja u istraživanju u vezi je bilo nešto više od polovine sudionika. U konfirmatornoj faktorskoj analizi (CFA) dobiven je obrazac indeksa pristajanja testiranog modela koji je u skladu s onim koji se referira u literaturi za izvornu inačicu instrumenta. No, pristajanje se može povećati do zadovoljavajuće razine nakon izbacivanja čestica s nižim zasićenjima, kao i nakon dodavanja korelacija među nekim pogreškama mjerenja. Rezultati multigrupne CFA pokazuju da je invarijantnost latentne strukture zadovoljavajuća u skupinama koje se razlikuju po statusu veze, ali ne i u onima koje se razlikuju po spolu. U raspravi će biti diskutirane implikacije dobivenih rezultata za koncipiranje i mjerenje ITV, uključujući pitanja faktorske kompleksnosti pretpostavljenih dviju dimenzija, posljedica eventualnog sužavanja njihove operacionalne definicije, te opravdanosti usporedbi različitih skupina u terminima ovih dimenzija, odnosno rezultata na dvjema subskalama ovog instrumenta.

Ključne riječi / Keywords: implicitne teorije ljubavnih veza, faktorska valjanost, invarijantnost mjerenja, spol, status veze

[✉] vcubela@unizd.hr

ANKSIOZNOST, DEPRESIVNOST I STRES KOD STUDENATA ZA VRIJEME COVID-19 PANDEMIJE

Iva Dimitrijević

KBC Osijek, Hrvatska

Goran Livazović, Karlo Bojčić

Filozofski fakultet Osijek, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Marina Perković Kovačević

KBC Osijek, Hrvatska

Veliko zanimanje istraživača za vrijeme COVID-19 pandemije bilo je usmjereno na izazove i probleme studentske populacije. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos anksiozne osjetljivosti i zdravstvenog lokusa kontrole s anksioznošću, depresivnošću i stresom kod studenata za vrijeme COVID-19 pandemije. Istraživanje je provedeno na uzorku od 310 studenata iz Republike Hrvatske čija se dob kretala od 18 do 35 godina. Za mjerenje anksioznosti, depresivnosti i stresa korištena je Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa- DASS-21 (Lovibond i Lovibond, 1995), zdravstveni lokus kontrole ispitan je Multidimenzionalnom ljestvicom zdravstvenog lokusa kontrole (Wallston, Wallston i DeVellis, 1978) dok je anksiozna osjetljivost mjerena Ljestvicom anksiozne osjetljivosti (Reiss, Peterson, Gursky i McNally, 1986; Peterson i Reiss, 1992). Rezultati su pokazali da studenti u prosjeku iskazuju o jakom intenzitetu stresa i depresivnosti te izrazito jakom intenzitetu anksioznosti. Također, postoji značajna pozitivna povezanost anksioznosti, depresivnosti i stresa te anksiozne osjetljivosti s eksternalnim zdravstvenim lokusom kontrole. Osim toga, u rezultatima hijerarhijskih regresijskih analiza, anksiozna osjetljivost se pokazala kao značajan prediktor anksioznosti, depresivnosti i stresa. Dobiveni nalazi pridonose boljem razumijevanju veze između emocionalnih smetnji, anksiozne osjetljivosti te zdravstvenog lokusa kontrole kod studenata te mogu pružiti informacije stručnjacima za organiziranje intervencija za pomoć i podršku u studiranju za vrijeme COVID-19 pandemije.

Ključne riječi/Keywords: COVID-19 pandemija, anksioznost, depresivnost, stres, studenti

 iva.trubeljak@gmail.com

EFEKTI ISKUSTAVA S KUĆNIM LJUBIMCIMA NA STAVOVE PREMA ŽIVOTINJAMA

Iva Đinkić[✉], Maja Pandža Topić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Ivana Zečević

Filozofski fakultet, Univerzitet u Banjaluci, Bosna i Hercegovina

Stav prema životinjama može se definirati kao mentalno stanje koje je formirano iskustvima sa životinjama koja utječu na to kako će pojedinci reagirati na životinje i općenito pitanja u vezi životinja i njihove dobrobiti.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati moguće efekte iskustava s kućnim ljubimcima na stavove prema životinjama. Istraživanje je provedeno online putem u kojem su sudjelovala 894 ispitanika (80% žena, dobi M=26) od čega 20% ispitanika (183 njih) trenutno nema, niti je ranije posjedovalo kućnog ljubimca dok je ostatak ispitanika imao ili trenutno posjeduje kućnog ljubimca (714 ispitanika). Druga relevantna varijabla ovog istraživanja odnosila se na napad ili negativna iskustva koja su ispitanici doživjeli sa životinjama gdje je od ukupnog uzorka 18,8% ispitanika (169 njih) imalo neku vrstu negativnog iskustva. U istraživanju je korištena Skala stavova o životinjama (Herzog, Betchart & Pittman, 1991) za procjenu stavova ljudi prema životinjama. Rezultati ukazuju na nepostojanje značajnih razlika u stavovima prema životinjama s obzirom na negativna iskustva sa životinjama. Pored toga utvrđene su značajne razlike u stavovima prema životinjama s obzirom na posjedovanje kućnog ljubimca u smjeru da su ispitanici koji su imali ili trenutno imaju kućnog ljubimca imali pozitivnije stavove prema životinjama. Ključna implikacija ovog istraživanja odnosi se na to da bi pojedinci koji imaju negativne stavove prema životinjama trebali biti izloženi kontaktu sa životinjama u što većoj mjeri kako bi promijenili te stavove. Mijenjanje negativnih stavova prema životinjama doprinijelo bi očuvanju životinjske zajednice što bi u konačnici imalo pozitivne efekte na cjelokupno društvo i okolinu.

Ključne riječi/ Keywords: stavovi, promjena stava, negativna iskustva, kućni ljubimci

[✉] iva.djinkic@gmail.com

ULOGA SPOLA, KVALITETE VEZE I PRIVRŽENOSTI KAO PREDIKTORA SAMOSTIŠAVANJA U VEZI

Marta Dürriegl, Lucija Kolić, Maja Brekalo [✉]

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Hrvatska

Samostišavanje u vezi je tendencija da se inhibira vlastito mišljenje kako bi se održala stabilnost veze. Osobe se osjećaju prisiljeno prezentirati neprirodnu verziju sebe kako bi održale intimnost s partnerom, što na kraju dovodi do nemogućnosti ostvarivanja iskrenog odnosa. Samostišavanje se povezuje s manjim zadovoljstvom vezom, smanjenom intimnošću, izbjegavajućom privrženosti te više psihičkog i fizičkog zlostavljanja u vezi. Prema našim saznanjima, do sada još nije ispitan prediktivni doprinos spola, kvalitete veze i privrženosti u objašnjavanju samostišavanja u vezi što je i cilj ovog rada. U online upitniku sudjelovalo je 255 sudionika (208 žena) od 18 do 27 godina koji su trenutno u heteroseksualnoj vezi. Više od polovice sudionika (62,4%) je bilo u romantičnoj vezi duljoj od godine dana. Sudionici su ispunili Skalu procjene kvalitete veze, Skalu samostišavanja, Skalu privrženosti kao stanja te upitnik sociodemografskih podataka. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da su značajni prediktori većeg samostišavanja u vezi bili muški spol, percipirana lošija kvaliteta veze te anksiozna i izbjegavajuća privrženost, dok je sigurna privrženost bila negativan prediktor. Navedenim prediktorima objašnjeno je 32% varijance samostišavanja u vezi. Ovim radom se identificiraju prediktori samostišavanja u vezi u mlađoj odrasloj dobi koji bi mogli poslužiti za stvaranje preventivnih intervencija namijenjenih sprječavanju maladaptivnih obrazaca u romantičnim vezama.

Ključne riječi/ Keywords: samostišavanje u vezi, kvaliteta veze, privrženost

[✉] maja.andelinovic@unicath.hr

STRATEGIJE REGULACIJE AFEKTA I SUBJEKTIVNA DOBROBIT – ANALIZA LATENTNIH PROFILA

Marija Džida [✉], **Andreja Brajša-Žganec**, **Ljiljana Kaliterna-Lipovčan**
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Zvezdana Prizmić-Larsen, **Randy Larsen**
Washington University, USA

Uspješna regulacija afekta povezana je s različitim pozitivnim ishodima poput subjektivne dobrobiti i mentalnog zdravlja. Većina dosadašnjih istraživanja u ovom području usmjerena je na identifikaciju adaptivnih i neadaptivnih strategija regulacije afekta te njihov odnos s različitim varijablama od interesa. Novija istraživanja ukazuju na važnost fleksibilnog korištenja različitih strategija ovisno o karakteristikama situacije u kojoj se odvija regulacija afekta. Za fleksibilnu upotrebu strategija regulacije afekta važno je da se pojedinac ne oslanja isključivo na jednu vrstu strategije regulacije afekta, već da ima širok repertoar različitih strategija koji mu omogućava odabir najadekvatnije ovisno o zahtjevima situacije u kojoj se nalazi. U skladu s tim, očekuje se da osobe koje učestalo koriste veći broj različitih strategija imaju pozitivnije ishode u odnosu na pojedince koji se oslanjaju na manji broj strategija te osobe koje rijetko koriste strategije regulacije afekta. Cilj ovog istraživanja je identificirati različite profile regulacije afekta te istražiti razlike između identificiranih profila u indikatorima subjektivne dobrobiti. Podaci korišteni u ovom istraživanju prikupljeni su u sklopu CRO-WELL projekta. 5080 sudionika ispunjavalo je on-line bateriju upitnika kojom je ispitana učestalost korištenja strategija regulacije afekta u situacijama negativnog raspoloženja, zadovoljstvo životom, pozitivan i negativan afekt te psihološki procvat. Provedena je analiza latentnih profila te je identificirano 6 različitih profila regulacije afekta. Profili se razlikuju s obzirom na broj korištenih strategija te učestalost korištenja različitih strategija. Očekivano, profili koje karakterizira često korištenje većeg broja različitih strategija regulacije afekta imaju više rezultate na različitim indikatorima subjektivne dobrobiti u odnosu na profile koje karakterizira rijetko korištenje strategija i profile koje karakterizira često korištenje manjeg broja strategija.

Ključne riječi/ Keywords: regulacija afekta, subjektivna dobrobit, latentni profili

✉ marija.dzida@pilar.hr

DEKONSTRUKCIJA OPASNOSTI: BRZINA REAKCIJE NA RAZLIČITE GEOMETRIJSKE OBLIKE

Katarina Faraguna[✉], Meri Tadinac

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

U dosadašnjim istraživanjima brzine reakcije na različite vrste podražaja zabilježen je trend brže reakcije na podražaje koji predstavljaju opasnost ili su procijenjeni neugodnima, u odnosu na neutralne i ugodne podražaje. Opasni podražaji koji izazivaju brzu reakciju najčešće su oni koji predstavljaju evolucijsku prijetnju (zmije, pauci, ljutiti izrazi lica kao socijalna prijetnja), ali mogu biti i noviji opasni podražaji (oružje). Cilj ovog istraživanja bio je ispitati jesu li u podlozi opasnih podražaja jednostavne perceptivne karakteristike (geometrijski oblici), koje brzo detektiramo te posljedično i brzo reagiramo na njih. Na uzorku studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu (N=64) proveden je eksperiment paradigom vidnog pretraživanja, gdje se mjerila brzina reakcije na različite geometrijske oblike. Zadatak sudionika bio je reagirati pritiskom na tipku ovisno o tome jesu li svi prikazani oblici na ekranu jednaki ili je među njima jedan različit oblik. Ukupno su im prikazane 304 matrice podražaja, sastavljene od po četiri različita geometrijska oblika: krug, obrnuti trokut, sinusoidalni val, slovo „L“ rotirano udesno za 90° te njihove u prostoru rotirane inačice kao kontrola. Po završetku testiranja primijenjen je upitnik procjene navedenih geometrijskih oblika na različitim dimenzijama (pr. dobar-zao, prijateljski-neprijateljski). Rezultati istraživanja pokazuju da postoji statistički značajna razlika u brzini reakcije na različite geometrijske oblike. Geometrijski oblici koji su u podlozi podražaja koji predstavljaju opasnost (sinusoidalni val - zmija, obrnuti trokut - ljutnja, slovo „L“ rotirano udesno za 90° - pištolj), dovode do brže reakcije u odnosu na kontrolne podražaje. U slučaju geometrijskih oblika koji predstavljaju evolucijsku opasnost (zmija, ljutnja), dolazi do brze reakcije neovisno o procijenjenoj valenciji pojedinog geometrijskog oblika, dok se kod oblika koji predstavlja pištolj, s negativnijom procjenom (pr. zao, neprijateljski) javlja kraće vrijeme reakcije. Dobiveni rezultati upućuju da geometrijski oblici koje procjenjujemo opasnim/negativnim dovode do brze reakcije, ali da također postoje određeni geometrijski oblici u podlozi evolucijski opasnih podražaja koji izazivaju brzu reakciju neovisno o njihovoj subjektivno procijenjenoj valenciji.

Ključne riječi/ Keywords: geometrijski oblici, vrijeme reakcije, evolucijska psihologija, procjena opasnosti

✉ katarina.faraguna@gmail.com

“BUILDING EFFECTIVE DRUG PREVENTION RESULTS ACROSS EUROPE, BASED ON PREVENTION SYSTEMS ANALYSIS AND WIDESPREAD PROFESSIONAL TRAINING” (ASAP TRAINING) - PREDSTAVLJANJE REZULTATA EUROPSKOG PROJEKTA

Martina Ferić, Matea Belošević

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagreb, Hrvatska

Laboratorij za preventijska istraživanja pri Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu partner je na europskom projektu ASAP-Training. Idejno polazište projekta proizašlo je iz prethodnih iskustva suradnje u projektima “European standards in evidence for drug prevention” i “Adaptacija Univerzalnog preventijskog kurikuluma”. U projektu sudjeluje 11 institucija visokog obrazovanja, nevladinog sektora i državnih institucija iz 8 europskih zemalja, a institucija nositelj je A.LI.SA. - Zienda ligure sanitaria della regione Liguria, Italija. Projekt je započeo 2019. godine i traje do kraja 2020. godine. Osnovni cilj projekta je promicanje kvalitete prevencije diljem Europe putem: 1) sustavnog i kompleksnog pristupa području prevencije korištenja sredstava ovisnosti analizirajući ključne dionike i provođenjem analize sustava u zemljama EU, 2) osnaživanja kompetencija i vještina stručnjaka u području standarda kvalitete i preventijskoj znanosti, 3) prilagodbe standarda kvalitete u području prevencije korištenja sredstava ovisnosti različitim sustavima zemalja EU-a te (4) mehanizama koji omogućuju održivost projektnih aktivnosti kroz stvaranje mreža ključnih dionika u području prevencije korištenja sredstava ovisnosti i identificiranju daljnjih mehanizama za promicanje održivosti. U 2019. godini izrađena je analiza ključnih ljudi i sustava u području prevencije korištenja sredstava ovisnosti te se kontinuirano radi na razvoju i implementaciji treninga u području prevencije korištenja sredstava ovisnosti i standarda kvalitete za ključne dionike. Projekt i dosadašnji rezultati detaljnije će se predstaviti u poster prezentaciji.

Ključne riječi/ Keywords: preventijska znanost; analiza sustava prevencije korištenja sredstva ovisnosti; ključni dionici

 matea.belosevic@erf.unizg.hr

PSYCHOLOGICAL AND PHYSIOLOGICAL CORRELATES OF PATHOGEN-INDUCED DISGUST

Andrea Grus[✉], Ivana Hromatko

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Behavioural immune system (BIS) refers to a wide array of affective and cognitive processes that aim to motivate behaviour towards pathogen and disease avoidance. BIS is closely related to disgust – emotion that evolved with a prime purpose of avoiding disease. Even though general research in this area is steadily growing, there is only a small number of studies dealing with physiological aspects of BIS. The goal of this study was to assess the activation of autonomous nervous system (ANS) while being exposed to pathogen-salient stimuli. Subjects (N=29) were shown pictures that had different levels of pathogen salience and were asked to rate the (un)pleasantness of those pictures, while their electrodermal activity (EDA) was being recorded (using Biopac MP160 system). Participants reacted to the pictures with pathogens significantly faster than to the comparable set of pictures without pathogens. There were no significant main effects of pathogen salience on participants' EDA, but there was a significant interaction effect of sex and pathogen salience. Perception of own vulnerability to disease and squeamishness, two widely used measures in this area of research, did not correlate with either of the objective measures (EDR and RT). These findings provide only partial support for the notion that BIS activation is accompanied by significant ANS activation. Furthermore, they underscore the importance of adding physiological measures to the subjective ones in order to further explore the mechanisms underlying behavioural immune system functioning.

Ključne riječi/ Keywords: Behavioural immune system, disgust, disease avoidance, electrodermal activity

✉ grusandrea@hotmail.com

FACTOR STRUCTURE OF MACH-IV IN CROATIAN SAMPLE

Krešimir Jakšić[✉], Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Structure of the Mach-IV has not been formally tested in Croatia yet. In order to do so, we gathered data from 384 students ($M = 21.02$, $SD = 2.86$, $n_{women} = 206$) at the University of Zadar. Participants filled in Croatian MACH-IV (six-point Likert type scale; -3 strongly disagree, 3 strongly agree). Based on the literature review, model fit of the five models was tested using CFA: one factor model, two factor model (views/tactics), three factor model (Christie & Geis, 1970), three factor model (Beller & Bosse, 2017), and four factor model (Corral & Calvete, 2000). Analyses were conducted under WLSMV estimator in Mplus. Because none of the models satisfied the criteria ($CFI > .90$, $RMSEA < .08$), EFA (WLSMV, geomin) was performed. Results paralleled model proposed by Beller & Rose (2017), but with zero and cross loadings present. Findings give further support for the measurement limitations of the Mach-IV.

Ključne riječi/ Keywords: machiavellianism, Mach-IV, scale validation, Croatian adaptation

[✉] kresimir.jaksic@gmail.com

ADAPTACIJA SKALE FINANCIJSKE SAMOUČINKOVITOSTI (FSES)

Krešimir Jakšić[✉], Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Skala financijske samoučinkovitosti (Lown, 2011; adaptirali Jakšić i Penezić, 2017) sastoji se od 6 čestica koje na skali Likertovog tipa od 5 stupnjeva (1 = u potpunosti nije istinito; 5 = u potpunosti je istinito) mjere financijsku samoučinkovitost (Teško mi je pridržavati se plana potrošnje u situacijama iznenadnih troškova).

Cilj rada bio je provjeriti faktorsku strukturu skale i njezinu konvergentnu valjanost na hrvatskom uzorku ispitanika. Konvergentna valjanost ispitana je putem odnosa postignutog rezultata na skali i zadovoljstva osobnom financijskom situacijom (1 = u potpunosti nisam; 5 = u potpunosti jesam). Podaci su prikupljeni u sklopu šireg on-line istraživanja na temu odnosa mračne trijade ličnosti i financijskog ponašanja (Jakšić, 2017). Istraživanju je pristupilo sveukupno 146 ispitanika ($M = 29.79$, $SD = 10.54$). Većinu uzorka sačinjavale su ispitanice ($n = 102$). Faktorska struktura skale provjerena je putem konfirmatorne faktorske analize u statističkom paketu Mplus (v. 6.1.). Kao parametri pristajanja uzeti su χ^2/df (≤ 3), RMSEA ($\leq .08$), CFI ($\geq .90$) i SRMR ($\leq .08$). Prema većini parametara rezultati analize potvrdili su pretpostavljeni jednofaktorski model: $\chi^2/df = 3.12$, CFI = .90, RMSEA = .12 (.07-.17), SRMR = .06. Također, u skladu s očekivanjima, ukupan rezultat na skali negativno korelira s procjenama zadovoljstva financijskom situacijom ($r = -.32$, $p < .01$). Unutarnja pouzdanost skale mjerena Cronbach alpha koeficijentom jest zadovoljavajuća: $\alpha = .72$. Rezultati provedenih analiza ukazali su na zadovoljavajuća psihometrijska svojstva hrvatskog prijevoda Skale financijske samoučinkovitosti.

Ključne riječi/ Keywords: Skala financijske samoučinkovitosti, FSES

[✉] kresimir.jaksic@gmail.com

HAVE PSYCHOTHERAPY TRAINEES CHANGED THEIR INTENTIONS TO USE TECHNOLOGY IN PSYCHOTHERAPY IN THE MIDST OF COVID-19 OUTBREAK?

Nataša Jokić-Begić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Branka Bagarić

Hrvatsko udruženje za bihevioralno-kognitivne terapije, Zagreb, Hrvatska

With the raging COVID-19 pandemic, stress and anxiety are on the rise, and with it the need for mental health services. Due to social restrictions imposed to stop the virus from spreading, psychotherapy has been provided in many areas exclusively via technology (e.g. videoconferencing). According to the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT), intention to use technology depends on performance expectancy and effort expectancy, but also on social influences if technology use is mandatory. Hence, we explored: (1) whether practitioners' intention to use technology in psychotherapy changed after the first wave of COVID-19 outbreak and (2) whether practitioners' attitudes toward technology (performance and effort expectancy) before the first wave predicts their intention to use technology after the first wave. We collected the data before the first wave of COVID-19 outbreak (time 1 – two weeks after the first confirmed case in Croatia, minimal restrictions imposed) and two weeks after the first wave ended (time 2 – two weeks of “flat curve”, most restrictions lifted). Participants were CBT-trainees (N1=39, N2=34), psychologists and physicians. We administered the Therapists' Attitudes toward using Modern Technologies in Psychotherapy and Counselling Scale (MTPS) with four subscales: perceived potential of modern technologies (MTs) to augment therapeutic improvement, perceived psychoeducational value of MTs, perceived risks associated with using MTs, and perceived relevance of MTs; and measures of intentions to use technology, both types and purposes of use. Trainees intended to use technology in psychotherapy for a greater variety of purposes after the first wave, compared to their intentions before the first wave, but not a greater variety of technology types. Trainees' attitudes toward technology in time 1 predicted their intentions to use technology in time 2; lower perception of risk predicted an intention to use a greater variety of technology types, whereas perception that MTs have psychoeducational value predicted an intention to use technology for a greater variety of purposes. Results are in line with UTAUT, and suggest that both, attitudes toward technology and mandatory use of technology during pandemic, may affect practitioner's intentions to use it.

Ključne riječi/Keywords: attitudes toward technology, technology in psychotherapy, intention to use technology, COVID-19, UTAUT

 branka.bagacic1@gmail.com

PREDVIĐA LI MRAČNA TRIJADA PREFERENCIJE PREMA STRATEGIJAMA ODABIRA PARTNERA?

Emma Jugović, Nina Čušić, Natalia Marincil [✉]

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Provedenim istraživanjem nastojao se utvrditi međusobni odnos između Mračne trijade i strategija odabira partnera, preciznije Mračnom trijadom (narcizam, psihopatija i makijavelizam) nastojale su se predvidjeti preferencije prema različitim strategijama odabira partnera. Provedeno je online istraživanje u Google Forms formatu na uzorku studenata u Zagrebu (N=600), od čega su većinom bile studentice (73.9%). Upotrijebljen je Kratki upitnik Mračne trijade (Jones i Paulhus, 2014), a preferencija prema različitim strategijama izbora partnera ispitivana je rangiranjem pojedinih strategija (poziva na seks, prijatelja s povlasticama, seksa na jednu noć i ozbiljne romantične veze) od najpoželjnije do najmanje poželjne. U analizama podataka kao rezultati na pojedinim osobinama Mračne trijade (narcizam, psihopatija i makijavelizam) koristili su se prosječni rezultati svih čestica na pojedinoj osobini, a na varijabli preferencija koristili su se rezultati na pojedinoj preferenciji (poziv na seks, prijatelji s povlasticama, seks na jednu noć i ozbiljna romantična veza). Istraživanjem se nastojalo ispitati predviđa li narcizam preferenciju prema seksu na jednu noć i prijateljima s povlasticama, na način da će pojedinci s višim rezultatom na skali narcizma ujedno više preferirati seks na jednu noć i prijatelje s povlasticama. Jednako tako, očekivalo se da će psihopatija predviđati preferenciju prema pozivu na seks, tako što će sudionici s višim rezultatom na skali psihopatije pokazivati veću preferenciju prema toj kratkoročnoj strategiji odabira partnera. Konačno, očekivano je kako makijavelizam neće predviđati niti jednu kratkoročnu strategiju, međutim predviđat će ozbiljnu romantičnu vezu, na način da će sudionici s višim rezultatima na skali makijavelizma ujedno iskazivati manju preferenciju prema ozbiljnoj romantičnoj vezi. Isti obrazac provjeren je na poduzorku muškaraca i žena. Dobiveno je da prediktorski kompozit Mračne trijade ne predviđa dobro niti jednu kratkoročnu strategiju odabira partnera na ukupnom uzorku, no rezultati su pokazali da pojedinci s izraženijim makijavelizmom manje preferiraju ozbiljnu romantičnu vezu. Isti nalaz dobiven je kod muškaraca, ali ne i kod žena. Možemo zaključiti da Mračna trijada na studentskoj populaciji ne predviđa dobro strategije odabira kratkoročnih partnera, ali kod strategija odabira dugoročnih partnera, na ukupnom uzorku i muškom poduzorku niži makijavelizam predviđa veću preferenciju ozbiljne romantične veze.

Ključne riječi/ Keywords: mračna trijada, makijavelizam, psihopatija, narcizam, strategije odabira partnera

[✉] nmarincil@gmail.com

PERCEPCIJA SOCIJALNE PODRŠKE, OSOBNE KONTROLE I POSLJEDICA ODLASKA I OSTANKA U HRVATSKOJ: USPOREDBA ISELJENIKA I REZIDENATA

Petra Kasap, Vera Čubela Adorić[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

U okviru šireg istraživanja stavova, percipirane osobne kontrole i subjektivnih normi u vezi s (eventualnom) odlukom o iseljavanju iz Hrvatske, prikupljeni su podaci o percepciji različitih posljedica odlaska iz RH i ostanka u RH, kao i o potencijalnim preprekama odlasku i ostanku, te o podršci bliskih drugih osoba (eventualnoj) odluci o odlasku ili ostanku. Kao mjere ovih varijabli korišteni su instrumenti koji su validirani u prvoj fazi šireg istraživanja, u kojoj su pokazali zadovoljavajuće metrijske karakteristike. Podaci koji se prezentiraju u ovom radu prikupljeni su u novom uzorku putem online upitnika, koji je popunilo 189 osoba koje su već iselile iz RH i 225 osoba koje su u vrijeme sudjelovanja u istraživanju bile rezidenti RH. Dob sudionika varira u rasponu od 18 do 59 godina i u tom se pogledu ove dvije skupine, u prosjeku, ne razlikuju značajno. U objema skupinama većinu sudionika čine žene (iseljenici: 65%, rezidenti: 73%). U usporedbi s rezidentima, u skupini iseljenih zastupljenije su osobe sa srednjim obrazovanjem, zaposlene osobe, te osobe koje su u braku i one koje imaju djecu. Rezultati provedenih analiza pokazuju da ove dvije skupine, u prosjeku, jednako evaluiraju negativne posljedice odlaska i ostanka, te pozitivne posljedice odlaska iz RH. No, u usporedbi s rezidentima, oni koji su već iselili manje pozitivno evaluiraju pozitivne posljedice ostanka u RH. Nadalje, iseljeni su, u prosjeku, skloniji procjeni veće vjerojatnosti pozitivnih posljedica iseljavanja i negativnih posljedica ostanka u RH, te manje vjerojatnosti pozitivnih posljedica ostanka u RH. Dok iseljeni, u prosjeku, referiraju o većoj osobnoj kontroli poteškoća i prepreka povezanih s iseljavanjem, rezidenti referiraju o većoj osobnoj kontroli poteškoća i prepreka povezanih s ostankom. Konačno, obje skupine pridaju jednaku važnost mišljenju bliskih drugih osoba, ali je njihova percipirana podrška (eventualnoj) odluci o odlasku, u prosjeku, izraženija kod iseljenika, a percipirana podrška (eventualnoj) odluci o ostanku kod rezidenata. Relativna važnost percepcije posljedica, prepreka i podrške bliskih drugih u predviđanju namjere iseljavanja, odnosno namjere ostanka diskutirat će se u terminima teorije planiranog djelovanja, prema kojoj bi te namjere, kao neposredne odrednice samog odlaska ili ostanka, trebale ovisiti o očekivanjima u vezi s posljedicama odlaska i ostanka, te o percipiranoj osobnoj kontroli i socijalnoj podršci vlastitoj odluci o odlasku ili ostanku.

Ključne riječi / Keywords: namjere odlaska i ostanka u Hrvatskoj, percepcija posljedica odlaska i ostanka, socijalna podrška, percepcija osobne kontrole, teorija planiranog djelovanja

✉ vcubela@unizd.hr

PREVENCIJA AKADEMSKE NEČESTITOSTI: POSTOJI LI PROTOTIP NEPOŠTENOG STUDENTA?

Kati Kezić, Danijela Marasović[✉], Anna Krolo, Filipa Maksan

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Akadska nečestitost je nerijetko popularna praksa studentske populacije. Može se reći kako se ta popularnost s vremenom povećava, kako u frekvenciji, tako i u područjima njene primjene. U svrhu boljeg shvaćanja potencijalnih korelata i razlika među skupinama s obzirom na učestalost akademske nečestitog ponašanja, cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li određene karakteristike koje bi sačinjavale prototip akademske nepoštenog studenta i razlikovale ga od onih poštenih. Problemi istraživanja bili su utvrditi razlike u učestalosti akademske nepoštenosti s obzirom na spol, socioekonomski status i preferiranost trenutnog studija. Uzorak istraživanja bio je sačinjen od ukupno 209 studenata i studentica različitih studijskih programa na Sveučilištu u Zadru prosječne dobi od 20,92 godine. Iza početnog seta demografskih pitanja, sudionici su ispunjavali Upitnik akademske čestitosti koji se sastojao od ukupno 20 tvrdnji koje su obuhvaćale lažno potpisivanje, plagijat i prepisivanje zadaća, varanje na ispitu te lažno opravdavanje. Svaka je tvrdnja reprezentirala primjer akademske nedozvoljenog ponašanja za koju je sudionik trebao procijeniti u kojoj se mjeri odnosi na njega na skali od 5 stupnjeva. Utvrđeno je da se studenti četiriju različitih kategorija mjesečnih primanja nisu razlikovali značajno u učestalosti ukupnog, kao ni specifičnih oblika akademske nepoštenosti. Studenti koji su navodili da im je trenutni studij preferirani izbor također se nisu razlikovali značajno od onih koji su navodili suprotno. Što se tiče spola, studenti su se češće upuštali u plagiranje i prepisivanje zadaća te lažno opravdavanje nego studentice, dok za lažno potpisivanje i varanje u ispitnoj situaciji nije utvrđena spolna razlika. Konačno, svi specifični oblici akademske nečestitosti su bili međusobno u korelaciji. Zaključno, iako nije opravdano tvrditi da postoji određeni prototip akademske nepoštenog pojedinca, (ne)etičnost studenta bi se mogla smatrati više internalnom karakteristikom studenta, a manje situacijski specifičnom pojavom.

Ključne riječi/ Keywords: akademsko nepoštenje, plagijat, prepisivanje, prevencija

[✉] danijela.marasovic@gmail.com

TRETMAN OPSESIVNO-KOMPULZIVNOG POREMEĆAJA KOD DJECE - PRIKAZ SLUČAJA

Ivana Kober Vrbat [✉]

Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež u Zagrebu, Hrvatska

Anksiozni poremećaji najčešći su poremećaji u djetinjstvu i adolescenciji. Procjenjuje se da su djeca koja imaju anksiozne poteškoće u djetinjstvu u većem riziku za razvoj psihičkih poteškoća u odrasloj dobi. Opsesivno-kompulzivni poremećaj je anksiozni poremećaj karakteriziran prisustvom opsesija koje kod osoba izazivaju snažan strah nakon kojih slijede kompulzivne radnje kojima se strah umanjuje. Procjenjuje se kako 2-3 % osoba u populaciji ima opsesivno-kompulzivni poremećaj. Iako se najčešće prvi put javlja iza 18. godine, zastupljen je i kod djece. Cilj ovog rada je opisati slučaj adolescentnog dječaka koji je upućen na procjenu u Psihijatrijsku bolnicu za djecu i mladež u Zagrebu kao i primijenjeni kognitivno-bihevioralni tretman opsesivno-kompulzivnog poremećaja. Ovaj rad prikazat će predisponirajuće i percipitirajuće faktore u razvoju opsesivno-kompulzivnog poremećaja kod dječaka, trenutno dječakovo funkcioniranje kao i manifestaciju poremećaja. Psihologijska procjena pokazala je povišenu razinu separacijske anksioznosti, opće zabrinutosti i izražene opsesivno-kompulzivne simptome. Heteroanamnestički podaci govore o višegodišnjem trajanju poteškoća. Prikazat će se elementi i postignuti ciljevi kognitivno-bihevioralnog tretmana dječaka s opsesivno-kompulzivnim poremećajem. Prikazani slučaj naglašava važnost ranog prepoznavanja poteškoća te nužnost roditeljske suradnje u tretmanu opsesivno-kompulzivnog poremećaja kod djeteta.

Ključne riječi/ Keywords: opsesivno-kompulzivni poremećaj, kognitivno-bihevioralni tretman, djeca

[✉] ivana.vrbat@gmail.com

KVALITETA ŽIVOTA DJECE S NEUROLOŠKIM POREMEĆAJIMA

Branka Leljak[✉], Robert Mužar

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice, Hrvatska

Cilj i problem istraživanja odnosio se na analizu utjecaja neuroloških poremećaja na kvalitetu života djece i mogućnost primjene informacijsko-rehabilitacijskih tehnologija u rehabilitacijskom postupku. Metodologija je uključivala analizu podataka prikupljenih psihodijagnostičkom procjenom, psihologijskom opservacijom i analizom medicinske dokumentacije malih pacijenata na liječenju u Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice. Cilj analize je bio utvrditi najčešće simptome neuroloških poremećaja kao što su cerebralna paraliza, cerebrovaskularni inzulti i tumori u dječjoj dobi, odnosno utvrditi mogućnosti primjene informacijsko-komunikacijskih tehnologija u tretmanu simptoma navedenih neuroloških poremećaja. Provedena obrada podataka pokazala je uspješnost primjene informacijsko-komunikacijskih tehnologija, primarno kod simptoma kao što su pojačani motorički nemir, narušena fina motorika, smetnje pažnje i koncentracije, distraktibilnost i poteškoće na području radnog pamćenja. U postupku rehabilitacije djece s neurološkim poremećajima kao što su cerebralna paraliza, cerebrovaskularni inzulti i tumori, dostignuća informacijsko-komunikacijskih tehnologija postaju neizostavni dio rehabilitacijskog procesa.

Ključne riječi/ Keywords: neurološki poremećaji, simptomi, IK tehnologije

[✉] branka.leljak@sbkt.hr

OBILJEŽJA PARTNERSKOG ODNOSA, PODRŠKA OKOLINE I DOŽIVLJAJ STRESA KOD RODITELJA DJECE S POREMEĆAJIMA IZ SPEKTRA AUTIZMA: PROVJERA ABC-X MODELA OBITELJSKOG STRESA

Ajana Löw

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Marijana Vrankić

Osnovna škola Ivana Grandje, Soblinec, Hrvatska

Ana Wagner Jakab

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Studije sustavno pokazuju povećane razine stresa kod roditelja djece s poremećajima iz spektra autizma (PSA) u odnosu na roditelje djece tipičnog razvoja (Saini i sur., 2015). Međutim, istraživanja su uglavnom usmjerena na stupanj teškoća i nepoželjna ponašanja kod djeteta kao odrednice stresa u obitelji, dok su varijable vezane uz partnerski odnos roditelja slabije ispitane. Rijetka istraživanja koja su se bavila partnerskim odnosom u kontekstu roditeljstva djeteta s PSA upućuju kako su odrednice zadovoljstva partnerskim odnosom u tim obiteljima složene te je osim detaljnijeg istraživanja obilježja interakcija između partnera potrebno ispitati i različite okolinske čimbenike (Brown i sur., 2020). Ovim istraživanjem željeli smo ispitati povezanost obilježja partnerskog odnosa, podrške okoline i doživljaja stresa kod roditelja djece s PSA kroz teorijski okvir ABC-X modela obiteljskog stresa i suočavanja (McCubbin & Patterson, 1983). Istraživanje je provedeno na kriterijskom uzorku roditelja djece s PSA koja su uključena u predškolski ili osnovnoškolski sustav odgoja i obrazovanja (N = 89). Primijenjeni upitnik je uključivao mjere resursa (suroditeljstvo, pozitivne i negativne interakcije, instrumentalna i emocionalna podrška okoline, zadovoljstvo odnosom), mjere strategija (strategije zajedničkog suočavanja s problemima) te mjeru roditeljskog stresa. Utvrđena je umjerena pozitivna povezanost doživljaja stresa s negativnim interakcijama među partnerima, te umjerena negativna povezanost doživljaja stresa s pozitivnim interakcijama, suroditeljskim vještinama i podrškom okoline. Viša razina zadovoljstva odnosom povezana je s boljim suroditeljskim vještinama, više pozitivnih i manje negativnih interakcija, boljim strategijama zajedničkog suočavanja s problemima (visoka povezanost) te većom podrškom okoline (umjerena povezanost). Zadovoljstvo odnosom i doživljaj stresa umjereno su negativno povezani. Provedeno istraživanje potvrdilo je postavke ABC-X modela obiteljskog stresa kod roditelja djece s PSA te upućuje na važnost ojačavanja sustava emocionalne, ali i instrumentalne podrške okoline roditeljima. Intervencije za smanjivanje stresa kod roditelja djece s PSA trebale bi uključivati rad na povećanju zadovoljstva partnerskim odnosom kroz poticanje pozitivnih interakcija među partnerima te razvijanje vještina suroditeljstva i zajedničkog suočavanja s problemima.

Ključne riječi/ Keywords: Partnerski odnos; roditeljstvo; poremećaji iz spektra autizma; ABC-X model obiteljskog stresa i suočavanja

 ajana.low@erf.unizg.hr

ISKUSTVO INDIVIDUALNOG SAVJETOVANJA TE IZAZOVI STUDIRANJA STUDENATA NA SVEUČILIŠTU U ZADRU

Severina Mamić

Studentsko savjetovalište, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Marina Nekić, Marina Vidaković

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ivana Sučić Šantek, Dolores Pranjić

Studentsko savjetovalište, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Istraživanja provedena na studentskoj populaciji ukazuju na to da se studenti suočavaju s nizom teškoća s mentalnim zdravljem, ali i brojnim izazovima koji se javljaju odlaskom na studij. Osim što se odlazak na studij preklapa s razvojnim razdobljem koje se naziva predodraslost, a koje sa sobom nosi brojne psihološke izazove i razvojne zadatke, akademsko okruženje stavlja pred studente dodatne izazove u smislu manje strukturiranosti te stavljanja većeg naglaska na uspjeh i izvedbu. Sve to doprinosi javljanju niza teškoća, kako u svakodnevnom tako i u akademskom funkcioniranju. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati iskustvo studenata Sveučilišta u Zadru uslugom individualnog savjetovanja, njihove stavove o traženju stručne pomoći te doznati s kojim se izazovima suočavaju tijekom studija. S obzirom na to da se u novije vrijeme u javnosti stavlja sve veći naglasak na destigmatizaciju psihičkih poremećaja, očekivalo se da će studenti imati pozitivne stavove naspram traženja pomoći. Također, s obzirom na ranije navedene karakteristike akademskog okruženja te rezultate recentnih istraživanja mentalnog zdravlja studenata, očekivalo se da će studenti kao izazove studiranja navoditi niz izazova iz različitih domena života, a kao razlog dolaska na savjetovanje u Studentsko savjetovalište najčešće navoditi teškoće povezane s anksioznošću i depresivnošću. Istraživanje je provedeno na studentima Sveučilišta u Zadru (N=201), čija prosječna dob je iznosila 22 godine. Većinu uzorka čine studentice (90,5%). Rezultati su pokazali da studenti imaju pozitivne stavove naspram savjetovanja; za većinu njih je ono znak zrelosti ili brige o sebi te način prevencije većih teškoća. Osim toga, preko 50% studenata navodi kako je razlog dolaska na savjetovanje bila anksioznost i/ili panični napadaji. Kao izazove studiranja, preko 90% studenata navodi napetost i nervozu kao najveći izazov, zatim strah u svezi polaganja ispita i neuspjeha na studiju te veliki broj teškoća povezanih s akademskim zahtjevima (npr. manjak motivacije, loša organizacija vremena), kao i cijeli niz izazova povezanih s vlastitom ličnošću. Zaključno možemo reći da su rezultati u skladu s dosadašnjim istraživanjima te imaju brojne praktične implikacije, prvenstveno za studentska savjetovališta pri tretmanu tih teškoća, ali i osmišljavanju radionica i predavanja za studente s ciljem daljnjeg osvještavanja važnosti brige za mentalno zdravlje.

Ključne riječi/ Keywords: psihološko savjetovanje, izazovi studiranja, predodraslost, anksioznost

 smamic@unizd.hr

SPOL KAO MODERATOR ODNOSA IZMEĐU HOSTILNOSTI I DEPRESIJE

Ivana Marčinko [✉], Nives Radonjić

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Mirela Grgić

Privatna specijalistička ordinacija za psihijatriju, Osijek, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati moderacijsku ulogu spola u odnosu između hostilnosti i depresije. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 310 sudionika, od toga 136 muškog (43.9%) i 174 ženskog spola (56.1%) u rasponu dobi od 18 do 40 godina, s prosječnom dobi $M=20.67$ ($SD=2.24$) godina. Hostilnost se ispitivala Skalom hostilnosti iz Skale diferencijalnih emocija (Putnam i Haynes, 1993), a depresija primjenom Nove multidimenzionalne skale za procjenu depresivnosti (Cheung i Power, 2012). Podaci su se analizirali hijerarhijskom regresijskom analizom i analizom varijance. Dobiveni nalazi upućuju kako spol moderira odnos između hostilnosti i depresije ($R^2=.31$, $p<0.05$). Dobiveni rezultati upućuju kako žene visoke hostilnosti imaju veći stupanj depresije u odnosu na muškarce visoke hostilnosti. S druge strane, u slučaju niske hostilnosti ispitanici muškog kao i ženskog spola izvještavaju o sličnoj zastupljenosti depresije. Nalazi ovog ispitivanja ukazuju kako ženski spol pojačava efekte visoke hostilnosti na depresiju.

Ključne riječi / Keywords: spol, hostilnost, depresija

[✉] marcinko.iv@gmail.com

KOGNITIVNO-BIHEVIORALNI PRISTUP U TRETMANU OVISNOSTI O (INTERNETSKIM) VIDEO IGRICAMA – PRIKAZ SLUČAJA

Lea Maričić

Nastavni zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar, Zagreb, Hrvatska

Postoje dokazi kako pretjerano igranje video igara može izazvati ovisnost, osobito on line igranje u kojem se igra ne može pauzirati i ne završava te time čini nikada dovršenu aktivnost. Ovisnost o video igricama smatra se vrstom ovisnosti o internetu, a vrste ovisnosti o internetu razlikujemo na temelju aktivnosti kojom je korisnik prilikom korištenja dominantno zaokupljen. Brojne studije su pokazale da je kognitivno-bihevioralna terapija (KBT) učinkovita u tretmanu ovisnosti o internetu s obzirom na kompulzivnu prirodu poremećaja. S obzirom na svakodnevnu i nužnu upotrebu Interneta i tehnologije u usporedbi s drugim kompulzivnim sindromima, razvijena je posebna vrsta KBT-a za liječenje ovog poremećaja (Young, 2011) pod nazivom Kognitivno-bihevioralna terapija za Internet ovisnost (engl. CBT-IA), jedinstveno dizajniran model liječenja ovisnika o internetu koji primjenjuju CBT uz terapiju smanjenja štete. U radu se prikazuje kognitivno-bihevioralnu procjenu i tretman ovisnosti o video igricama kod adolescenta starog 15 godina, učenika prvog razreda gimnazije.

Ključne riječi/ Keywords: ovisnost o video-igrama, kognitivno bihevioralna terapija

 lea.maricic@stampar.hr

ONLINE VREDNOVANJE UČENIČKIH SEMINARA - PREDNOSTI I NEDOSTACI

Gabrijela Marin

Medicinska škola Ante Kuzmanića Zadar, Hrvatska

U trenutku kada je svijet zahvatila pandemija uzrokovana koronavirusom, nastavnici su u jako kratkom vremenu trebali započeti s nastavom na daljinu. Od nastave koja se sramežljivo oslanjala na IKT (engl. ICT - information and communications technology), u samo nekoliko dana prešlo se do nastave koja je u potpunosti organizirana na daljinu. Kada su 3. travnja 2020. godine pristigle upute za vrednovanje i ocjenjivanje prema kojima nastavnik do kraja nastavne godine učenika treba ocijeniti s dvije brojčane ocjene, digitalne i metodičke kompetencije nastavnika našle su se na pravom testu. Kako provesti kriterijsko vrednovanje koje će rezultirati ocjenom, u online okruženju, postala je glavna tema online zbornica. Autorica u radu pokušava utvrditi prednosti i nedostatke istraživačkog seminara kao metode vrednovanja na uzorku ispitanika prvog, drugog i trećeg razreda Medicinske škole Ante Kuzmanića u Zadru. Za tu svrhu korištena je aplikacija Microsoft teams, jedna od aplikacija platforme Office 365. Postavljena je hipoteza da će učenici starije dobi, odnosno trećeg razreda ostvariti najviša postignuća. Vrijeme predaje seminara bilo je unaprijed određeno, a seminari su vrednovani rubrikama koje je autorica samostalno izradila u istoj aplikaciji. Nakon završetka aktivnosti učenici su ispunili anketu o provedenoj aktivnosti vrednovanja. Rezultati su potvrdili hipotezu, a bolja postignuća učenika viših razreda mogu se dovesti u vezu s boljom digitalnom i informacijskom pismenošću. Stavovi učenika o vrednovanju u online okruženju se razlikuju i mogu se dovesti u vezu sa školskim uspjehom svakog od učenika. Iako se korištenje istraživačkih seminara pokazalo kao dobra metoda, svakako bi se trebala kombinirati s drugim aktivnostima vrednovanja u cilju što veće diferencijacije kako bi svaki učenik, u skladu sa svojim sposobnostima i afinitetima, mogao što uspješnije prezentirati naučeno.

Ključne riječi/ Keywords: online vrednovanje, vrednovanje naučenog, istraživački seminar, Microsoft teams

UTJECAJ VJERODOSTOJNOSTI IZVORA NA PAMĆENJE ZDRAVSTVENIH INFORMACIJA

Marina Martinčević

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Branka Bagarić

Hrvatsko udruženje za bihevioralno-kognitivnu terapiju, Zagreb, Hrvatska

Andrea Vranić

Filozofski fakultet, Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Jedna od najčešće pretraživanih tema na internetu je zdravlje. Budući da je čitatelju dostupna velika količina zdravstvenih informacija različite kvalitete, važno je razumjeti kako izvor informacija utječe na čitatelja. Cilj ovog eksperimentalnog istraživanja je ispitati postoji li razlika u pamćenju zdravstvenih i nezdravstvenih informacija ovisno o vjerodostojnosti izvora informacija. U istraživanju je sudjelovalo $N = 286$ sudionika ($M_{dob}=19.86$, $SD_{dob}=2.288$; 60% žene), studenata različitih studija. Sudionici su čitali kratku priču o novoj bolesti (izmišljenoj), a izvor tih informacija u jednoj grupi bio je prikazan kao vjerodostojan (Nastavni zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“), u drugoj kao nevjerodostojan (Forum.hr) dok treća grupa nije imala nikakve informacije o izvoru (kontrolna grupa). Nakon toga, sudionici su procijenili vjerodostojnost izvora informacija, stupanj uznemirenosti i potrebu za dodatnim informacijama o bolesti. Na kraju je slobodnim dosjećanjem ispitano pamćenje priče. Informacije kojih su se sudionici dosjetili kodirane su u četiri kategorije: točno pamćenje zdravstvenih informacija, točno pamćenje nezdravstvenih informacija, iskrivljeno pamćenje zdravstvenih informacija i iskrivljeno pamćenje nezdravstvenih informacija. Rezultati su pokazali da, iako su sudionici procijenili izvor Nastavnog zavoda za javno zdravstvo značajno vjerodostojnijim u odnosu na Forum.hr, nije bilo razlike u pamćenju niti jedne vrste informacija ovisno o vjerodostojnosti njihova izvora. Preciznije, neovisno o vjerodostojnosti izvora informacija, sudionici su se dosjetili podjednakog broja točnih zdravstvenih, točnih nezdravstvenih, iskrivljenih zdravstvenih i iskrivljenih nezdravstvenih informacija. Ipak, sudionici koji nisu imali informaciju o izvoru, osjetili su značajno veću uznemirenost i potrebu za dodatnim informacijama nakon čitanja priče. Ovo istraživanje sugerira da ljudi podjednako dobro pamte zdravstvene informacije pružene od nevjerodostojnog i nepoznatog izvora, kao i vjerodostojnog, što može nepovoljno utjecati na zdravstvene kognicije i ponašanja.

Ključne riječi/ Keywords: pamćenje, zdravlje, vjerodostojnost izvora

 mmartincevic@ffzg.hr

LATENTNA STRUKTURA I POUZDANOST HRVATSKE INAČICE UPITNIKA KOMPONENATA STRAHA OD INTIMNOSTI U LJUBAVNOJ VEZI

Karla Matić
Split, Hrvatska

Vera Ćubela Adorić
Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

U sklopu šireg istraživanja nekih aspekata relacijskog funkcioniranja odrasle djece razvedenih roditelja primijenjena je hrvatska inačica instrumenta Fear of Intimacy Components Questionnaire (Sobral i Costa, 2015), koji je namijenjen ispitivanju dviju komponenti straha od intimnosti u ljubavnoj vezi: strah od gubitka sebe i strah od gubitka druge osobe. Obje komponente u Upitniku su pokrivene s po pet tvrdnji, a ispitanik procjenjuje stupanj svog slaganja s njima na skali procjene od pet stupnjeva. Autorice izvorne verzije izvješćuju o zadovoljavajućoj faktorskoj valjanosti ovog instrumenta u uzorcima sudionika iz Portugala, kao i o invarijantnosti njegove dvofaktorske strukture u podskupinama prema spolu, dobi i trajanju ljubavne veze. Cilj ovog rada je testirati pretpostavljenu dvofaktorsku strukturu hrvatske inačice ovog instrumenta, te njegovu pouzdanost tipa unutarne konzistencije.

Rezultati provedenih analiza temelje se na podacima koji su prikupljeni od 344 sudionika (71% žene) u dobi od 18 do 54 godine ($M = 23.49$, $SD = 5.44$), koji su se odazvali pozivu na sudjelovanje u širem, online istraživanju u razdoblju između kolovoza i listopada 2019. godine. U skladu s ciljem šireg istraživanja, svi sudionici su osobe čiji su se roditelji razveli. Većina sudionika (86%) je u vrijeme razvoda bila maloljetna i nakon razvoda su većinom (84%) živjeli s majkom. Sudionici koji su u vrijeme sudjelovanja bili u bračnoj ili ljubavnoj vezi (60%) procjenjivali su strah od intimnosti u aktualnoj vezi, a ostali sudionici su dobili uputu da referiraju o prošloj ljubavnoj vezi. U konfirmatornoj analizi latentne strukture ovog upitnika testiran je model s dva korelirana faktora (strah od gubitka sebe i strah od gubitka druge osobe). Dobiveni indeksi pristajanja upućuju na zadovoljavajuće pristajanje ovog modela, posebice u usporedbi s modelom s jednim faktorom prvog reda. Dobivene vijednosti Cronbachova alfa koeficijenta za cijeli instrument, kao i za skale definirane česticama koje se odnose na strah od gubitka sebe i strah od gubitka druge osobe, upućuju na zadovoljavajuću homogenost cijelog instrumenta, kao i njegovih dviju skala. Rezultati provedenih analiza potvrđuju obrazac koji je dobiven u provjeri latentne strukture i pouzdanosti izvornog instrumenta u uzorku portugalskih sudionika, te pružaju daljnju empirijsku potporu pretpostavci da je strah od intimnosti kompleksna unitarna karakteristika.

Ključne riječi/ Keywords: mjerenje straha od intimnosti, faktorska struktura, pouzdanost, ljubavne veze, djeca razvedenih roditelja

 vcubela@unizd.hr

POSTOJE LI RAZLIKE U SAMOEFIKASNOSTI I USPJEŠNOSTI U TRAŽENJU POSLA KOD DIPLOMANATA RAZLIČITIH PROFILA KARIJERNE ADAPTABILNOSTI?

Marijana Matijaš

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Darja Maslić Seršić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Karijerna adaptabilnost je psihosocijalni konstrukt koji se pokazao osobito važnim u razdoblju tranzicije u karijeri, kao što je prelazak iz sustava obrazovanja u svijet rada. Dimenzije karijerne adaptabilnosti (usmjerenost prema budućnosti, kontrola, znatiželja i samopouzdanje) mogu imati različito djelovanje na karijerne ishode, no tek manji broj istraživanja je ispitivao možemo li na temelju ovih dimenzija kategorizirati pojedince u različite skupine. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoje li različiti kvalitativni i/ili kvantitativni profili kod diplomanata na temelju četiri dimenzije karijerne adaptabilnosti, te razlikuju li se diplomanti različitih profila u samoefikasnosti i uspješnosti u traženju posla. Istraživanje je provedeno online na uzorku od 705 diplomanata s područja Republike Hrvatske koji su završili diplomski studij u razdoblju od lipnja do studenog 2019. godine. Većina sudionika su žene (N = 536), prosječne dobi 25,30 godina (SD = 3,24). Sudionici su ispunili Skalu karijerne adaptabilnosti (Savickas i Porfeli, 2012) te mjeru Samoefikasnost u traženju posla (Wanberg, Zhang, i Diehn, 2010). Također, odgovorili su na tri pitanja o uspješnosti u traženju posla o tome jesu li: trenutačno zaposleni, dobili ponudu za posao i sudjelovali na intervjuu za posao u posljednjih 6 mjeseci. Na temelju analize latentnih profila, provedene u Mplus 8.4, utvrđeno je postojanje tri skupine diplomanata s obzirom na dimenzije karijerne adaptabilnosti. Riječ je o kvantitativno različitim profilima na temelju kojih razlikujemo diplomante niske (2,98%), umjereno visoke (46,9%) i visoko izražene karijerne adaptabilnosti (50,12%). Diplomanti različitih profila značajno se razlikuju u samoefikasnosti pri traženju posla. Oni diplomanti koji imaju višu razinu adaptabilnosti iskazuju i veću samoefikasnost. Nisu pronađene razlike između tri profila s obzirom na status zaposlenja kao ni s obzirom na to jesu li ili ne dobili ponudu za posao. No, utvrđeno je kako su diplomanti koji spadaju u kategoriju visoke adaptabilnosti u većem broju sudjelovali na intervjuu za posao, od onih umjereno visoke adaptabilnosti. Daljnja longitudinalna istraživanja su potrebna kako bi se ispitala stabilnost profila kroz vrijeme, ali i važnost za dugoročne ishode procesa traženja posla.

Ključne riječi/ Keywords: karijerna adaptabilnost, samoefikasnost, zapošljivost, diplomanti, analiza latentnih profila

 mmatijas@unicath.hr

KOMPONENTE DAROVITOSTI KOD UČENIKA KOJI SU SUDJELOVALI NA SMOTRI „LIDRANO“

Tajana Ninković

Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola, Zadar, Hrvatska

Izabela Sorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati odnos jezično-literarne domene kreativnosti, reproduktivne sposobnosti (sposobnosti dosjećanja značenja poznatih riječi), motivacijske orijentacije u akademskoj domeni i znanja iz hrvatskog jezika kod učenika viših razreda osnovne škole koji su sudjelovali i onih koji nisu sudjelovali na smotri LiDraNo 2019. godine. Navedene komponente su odabrane na temelju Renzullijeve troprstenaste teorije darovitosti prema kojoj je darovitost sačinjena od tri komponente: kreativnosti, iznadprosječnih sposobnosti i visoke motivacije. Za ispitivanje kreativnosti korišten je EPoC - Evaluation of Potential Creativity (Barbot, Besançon i Lubart, 2011) koji uključuje zadatke divergentno-eksplorativnog i konvergentno-integrativnog mišljenja. Nadalje, primijenjeni su Mill Hill ljestvica rječnika (John C. Raven, J. H. Court, John Raven; adaptirali Križan i Matešić, 2001) za procjenu reproduktivne sposobnosti, te upitnik Academic Self-Regulation Questionnaire (Ryan i Connell, 1989) za procjenu motivacije. Prvu skupinu uzorka činili su učenici koji su sudjelovali na smotri LiDraNo 2019. godine u jezično-literarnom stvaralaštvu. Istraživanje je provedeno kroz tri faze: na prvom susretu učenici su rješavali EPoC test A formu, na drugom susretu Mill Hill ljestvice rječnika i SRQ-A, a na trećem susretu EPoC test B formu. Drugu skupinu činili su ispitanici koji nisu sudjelovali u LiDraNu, a koji su prvo izjednačeni po dobi i spolu s prvom skupinom i potom nasumično odabrani. Postupak testiranja je bio jednak kao i za prvu skupinu. Ukupno je sudjelovalo 38 učenika šestih, sedmih i osmih razreda (28 djevojaka i 10 dječaka) iz osnovnih škola u gradu Zadru. Polovicu uzorka (N=19) činili su učenici koji su 2019. godine sudjelovali na LiDraNu, a drugu polovicu oni koji nisu sudjelovali. Učenici koji su sudjelovali na smotri LiDraNo postizali su bolje rezultate u određenim komponentama jezično-literarne domene kreativnosti od učenika koji nisu sudjelovali. Također su postizali više rezultate na testu reproduktivne sposobnosti i imali su višu autonomnu motivacijsku regulaciju u akademskoj domeni. Ovi nalazi potvrđuju pretpostavke Renzullijeve troprstenaste teorije darovitosti da je darovitost sačinjena od tri komponente: kreativnosti, iznadprosječnih sposobnosti i visoke motivacije. Sve komponente unutar troprstenaste teorije uspješno diferenciraju darovite od ostalih učenika, stoga mogu poslužiti u identifikaciji darovitih.

Ključne riječi/ Keywords: darovitost, kreativnost, reproduktivna sposobnost, autonomna motivacijska orijentacija,

 isoric@unizd.hr

DIGITALNE VJEŠTINE POLAZNIKA PROGRAMA OSPOSOBLJAVANJA I USAVRŠAVANJA ODRASLIH U HRVATSKOJ

Dario Pavić[✉], Iva Černja Rajter

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

U današnje vrijeme digitalne vještine sve su važnije u radnom kontekstu. Hrvatska je na začelju Europe u većini indikatora digitalne pismenosti, što je posebice naglašeno kod slabije obrazovanih građana. Stoga je istraživanje digitalnih vještina važno kod ranjivih populacija, kao što su osobe u koje pohađaju neke oblike obrazovanja odraslih. Metodološki najjednostavniji oblik ispitivanja digitalnih vještina je samoprocjena ispitanika putem anketnog upitnika, no ovakav način istraživanja nije pouzdana mjera. Istraživanja su pokazala da ispitanici sustavno precjenjuju vještine u odnosu na njihovu stvarnu razinu. Stoga je jedini metodološki ispravan način vrednovanja digitalnih vještina izravno mjerenje u stvarnom ili simuliranom okruženju. U tu svrhu konstruirali smo Test digitalnih vještina. Procjena vještina u testu sastojala se od 18 pitanja ekvivalentnih kategorijama „Ispod razine 1“ i „Razina 1“ PSTRE kompetencija istraživanja PIAAC, što implicira da najviša razina rješavanja problema uključuje samo nekoliko koraka. Cilj istraživanja bio je utvrditi razinu digitalnih vještina polaznika programa osposobljavanja i usavršavanja u Hrvatskoj. Istraživanjem smo ispitivali i koje su socio-demografske karakteristike ispitanika povezane s vještinama, te kako su one povezane s samopercepcijom vještina korištenja digitalnih tehnologija i učestalost njihova korištenja. Istraživanje je provedeno u institucijama koje provode programe osposobljavanja i usavršavanja odraslih u gradovima Splitu, Kninu, Karlovcu, Zagrebu, Čakovcu, Koprivnici i Virovitici. Uzorak je činilo 92 polaznika programa. Razina digitalnih vještina polaznika programa osposobljavanja je relativno niska, budući da je prosjek neodgovorenih ili netočnih odgovora oko 50 %. Ispitanici točnije odgovaraju na pitanja niže razine složenosti, a najmanju riješenost imaju pitanja kompleksnijih radnji u Excelu i na internetu. Nisu utvrđene spolne razlike u uspjehu u Testu digitalnih vještina, te rezultat na testu nije određen dobi polaznika, dok osobe višeg stupnja obrazovanja postižu bolje rezultate. Viši rezultat u Testu umjereno je i pozitivno povezan s učestalosti korištenja računala za istraživanje, učenje, pregledavanje i slanje e-mailova. U istraživanju je utvrđena srednje visoka povezanost rezultata u Testu digitalnih kompetencija i samoprocjene općeg znanja rada na računalu. Najviše pozitivne povezanosti ustanovljene su sa samoprocjenom rada u svim Office programima i internetskim preglednicima.

Ključne riječi/ Keywords: digitalna kompetencija, test digitalnih kompetencija, obrazovanje odraslih, programi osposobljavanja i usavršavanja odraslih

✉ dpavic@hrstud.hr

TESTIRANJEM OLAKŠANO UČENJE: ULOGA VRSTE DOSJEĆANJA I DAVANJA POVRATNE INFORMACIJE

Matej Pavlič[✉], Denis Vlašiček, Dragutin Ivanec

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Brojna su istraživanja proučavala utjecaj testiranja na dugoročno pamćenje prethodno naučenog gradiva. Rezultati uglavnom pokazuju da testiranje gradiva povoljnije djeluje na njegovo dugoročno pamćenje nego puko ponavljanje istog tog gradiva. Međutim, relativno recentna istraživanja pokazuju da testiranje prethodno naučenog gradiva može povoljno djelovati i na usvajanje novog gradiva. Taj efekt nazvan je testiranjem olakšano učenje. Naši ciljevi su na tragu tih istraživanja. Prvo, htjeli smo saznati je li vrsta dosjećanja povezana s opisanim učinkom. Drugo, zanimalo nas je ima li primanje povratne informacije o točnosti odgovora na testu ulogu u pojavi ili veličini efekta. Proveden je nezavisni eksperimentalni nacrt gdje su kao vrste dosjećanja korištene inačice epizodičkog ili semantičkog pamćenja, uz postojanje ili nepostojanje povratne informacije o točnosti dosjećanja u postupku testiranja. Sudionici (N = 207) su na računalima čitali tekst o korovima, koji je bio podijeljen na tri sadržajno povezana dijela. Sve su skupine čitale iste tekstove s uputom o pamćenju sadržaja. Nakon čitanja prvog dijela teksta, prva je skupina ponovno čitala isti dio teksta, druga skupina je odgovarala na pitanja opće informiranosti (semantičko pamćenje), a treća je odgovarala na pitanja o sadržaju dijela teksta koji su netom pročitali (epizodičko pamćenje). U drugom koraku postupak je načelno bio isti, samo s drugim dijelom teksta. U ta prva dva koraka, polovica sudionika iz skupina s testiranjem primila je povratnu informaciju o vlastitom učinku na testovima, a polovica nije. U trećem koraku, sudionici sve tri skupine su čitali treći dio teksta nakon čega su svi rješavali isti test znanja sadržaja tog trećeg, netom pročitanog dijela. Glavna zavisna varijabla bio je broj točnih odgovora na pitanja u završnom testiranju. Provedene analize su pokazale da su sudionici koji su u sva tri koraka imali testiranje vezano uz sadržaj dijela teksta koji su netom čitali ostvarili statistički značajno veći rezultat od druge dvije skupine. Učinak povratne informacije nije se pokazao statistički značajnim. Rezultati ovog i srodnih istraživanja ukazuju na to da bi u obrazovnu praksu bilo dobro uvesti kontinuirano i povremeno testiranje prethodno naučenog gradiva. Također, naši rezultati ne idu u prilog kontekstualnim teorijama koje predviđaju da bi dosjećanje samo za sebe, bez obzira na vrstu pamćenja iz kojega se dosjećamo, moglo dovesti do testiranjem olakšanog učenja.

Ključne riječi/ Keywords: testiranjem olakšano učenje, dosjećanje, povratna informacija

✉ mpavlic2@ffzg.hr

ODNOS SUBJEKTIVNE DOBROBITI, STRATEGIJA SUOČAVANJA I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE KOD OBOLJELIH OD SHIZOFRENIJE

Marina Perković Kovačević[✉], Anja Kereta, Maja Buljubašić, Ana Grgić Koprivčić
KBC Osijek, Hrvatska

Psihosocijalni čimbenici važan su aspekt shizofrenije i u smislu psihopatološke ranjivosti i u smislu njihovih rezultata na funkcionalnom planu. Bihevioralna se istraživanja sve više usredotočuju na emocionalnu kompetenciju (EK), a novija istraživanja pokazuju da EK igra sastavnu ulogu u usvajanju aktivnih i učinkovitih strategija rješavanja problema. Cilj istraživanja je istražiti odnos između emocionalne inteligencije i strategija suočavanja u bolesnika sa shizofrenijom te njihove povezanosti s terapijskim ishodom (mjera procjene subjektivne dobrobiti). U istraživanje su uključene 102 osobe s dijagnozom shizofrenije (prema kriterijima MKB 10 i DSM-V), liječene na Klinici za psihijatriju KBC-a Osijek. Emocionalna je kompetentnost procjenjivana UEK-45 upitnikom, samoefikasnost SOS upitnikom, strategije suočavanja CISS upitnikom, a za procjenu kvalitete života korišten je KVŽ-90 upitnik. Rezultati istraživanja pokazuju kako su strategije suočavanja (definirane kao distrakcija, diverzija i usmjerenost na zadatak) značajno i snažno povezane sa subjektivnom dobrobiti (definiranom općim zadovoljstvom života i percepcijom samoefikasnosti), a ta se povezanost u cijelosti može objasniti emocionalnom kompetencijom. Dakle, model počiva na medijacijskom efektu emocionalne kompetencije u odnosu na strategije suočavanja i subjektivnu dobrobit oboljelih od shizofrenije. Medijacijski efekt emocionalne kompetencije na odnos strategija suočavanja i subjektivne dobrobiti kod oboljelih navodi na zaključak da prilikom formiranja psihosocijalnih intervencija o strategijama suočavanja treba voditi računa o razini emocionalne kompetencije. Iz dobivenih rezultata možemo zaključiti kako je subjektivna dobrobit oboljelih veća kod onih koji se koriste s više strategija suočavanja (adaptivnim i neadaptivnim) uz značajan medijacijsku utjecaj emocionalne kompetencije. Ovi rezultati otvaraju mogućnosti izrade novih psihoedukativnih i psihosocijalnih programa za oboljele od shizofrenije te naglašavaju značaj multidisciplinarnog pristupa.

Ključne riječi/ Keywords: shizofrenija, subjektivna dobrobit, strategije suočavanja, emocionalna kompetencija

[✉] marina.perkovic@gmail.com

THE RELATIONSHIP BETWEEN SHAME, RUMINATION AND DEPRESSION

Nives Radonjić, Ivana Marčinko

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of J.J. Strossmayer in Osijek,
Croatia

In contemporary psychological literature, the psychoanalytic interpretations of depression are less prominent. However, early psychoanalytic theories give a valuable understanding of this psychopathological condition suggesting shame being at the core of a depressive state of mind. To examine the validity of these theoretical stances, the goal of the study was to investigate the relationship between shame and depression and to evaluate a potential mediating role of rumination in this association. In this study, 310 participants took part, of which 136 (43.9%) males and 174 (56.1%) females. The average age of subjects was $M=20.67$ ($SD=2.24$), ranging from 18 to 40. Shame was measured by Differential Emotions Scale (Izard, Libero, Putnam and Haynes, 1993) Shame subscale. Depression was assessed by The New Multidimensional Depression Scale (Cheung and Power, 2012) while rumination was measured with Ruminative Responses Scale (Nolen-Hoeksema and Morrow, 1991). Regression analyses were used to investigate the contribution of shame to depression and to test the mediating role of rumination in that association. The results have shown that shame directly contributes to depression, explaining 33,6% of this variable. Rumination was confirmed as the mediator of this relationship. Considering the proportion of variance explained in depression by shame one can conclude that shame plays an important role in the etiology of depression. Also, establishing rumination in the role of mediator of that relationship gave insight into a mechanism of how shame gives rise to depressive symptoms.

Keywords: shame, rumination, depression

 marcinko.iv@gmail.com

ODNOS NARCIZMA, SOCIOKULTURALNIH STAVOVA PREMA TJELESNOM IZGLEDU I SAMOPROMOCIJE KOD KORISNICA INSTAGRAMA

Mia Radostić[✉], Nataša Šimić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati odnos narcizma, sociokulturalnih stavova prema tjelesnom izgledu i samopromocije na uzorku od 517 korisnica Instagrama. Budući da su korisnice Instagrama svakodnevno izložene idealiziranim fotografijama, što aplikacije za uređivanje fotografija na Instagramu omogućuju, za očekivati je njihovu veću sklonost samopromociji i unutarpolnom natjecanju za partnera. Samopromocija je najčešće korištena strategija unutarpolnog natjecanja za partnera, a dosadašnja istraživanja su potvrdila da je narcisoidnost jedan od najsnažnijih prediktora vlastite promocije putem društvenih mreža. U svrhu provedenog istraživanja korišten je set pitanja o aktivnostima na Instagramu, preuzet iz dosadašnjih istraživanja i prilagođen svrsi provedenog istraživanja. Pored navedenog, online je primijenjen Inventar narcisoidne osobnosti (Ames, Rose i Anderson, 2006) i Skala unutarpolnog natjecanja za partnera (Faer, Hendriks, Abed i Figueredo, 2005) za određivanje samopromocije i natjecanja za partnera. Primijenjena je i modificirana verzija Upitnika sociokulturalnih stavova prema tjelesnom izgledu (Thompson, Berg, Roehrig, Guarda i Heinberg, 2004) koju čine četiri subskele: informacije, pritisci, generalna internalizacija i internalizacija sportskog ideala. Dobiveni rezultati su pokazali da se narcisoidne sudionice više samopromoviraju, odnosno paze na vlastiti tjelesni izgled i razmišljaju o tome što muškarci misle o njima. Međutim, nije potvrđena njihova veća sklonost natjecanju s drugim ženama za partnera. Nadalje, dobiveni rezultati pokazali su da sudionice koje više paze na vlastiti tjelesni izgled i što muškarci misle o njima te koje su sklonije natjecanju za partnera smatraju Instagram prikladnim izvorom informacija o poželjnom izgledu, više percipiraju pritisak od strane Instagrama da zadovolje promicani izgled, više usađuju ideale ljepote u vlastiti sustav vrijednosti te više smatraju atletske izgled poželjnim i nastoje ga postići. Primjenom hijerarhijske regresijske analize ispitivane varijable sociokulturalnih stavova i narcisoidnosti objasnile su 26% varijance samopromocije, a najznačajnijim prediktorom pokazao se pritisak da korisnice trebaju izgledati što sličnije promicanom tjelesnom izgledu na Instagramu.

Ključne riječi/ Keywords: Instagram, sociokulturalni stavovi prema tjelesnom izgledu, narcizam, samopromocija.

✉ radosticm@gmail.com

VALIDACIJA SKALE STAVOVA PREMA ŽIVOTINJAMA

Doris Rozić , Maja Pandža Topić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Ivana Zečević

Filozofski fakultet, Univerzitet u Banja Luci, Bosna i Hercegovina

Životinje oduvijek igraju važnu ulogu u ljudskih životima. Zbog sve veće svijesti o važnosti životinja u ljudskom životu, istraživači su razvili niz instrumenata osmišljenih za mjerenje aspekata, pa tako i stavova ljudskih odnosa s drugim vrstama. Stoga je u ovom istraživanju prikazana validacija Skale stavova prema životinjama autora Herzoga, Betcharta i Pittmana (1991). Cilj je bio provjeriti njenu primjenjivost i metrijske karakteristike na uzorku regije hrvatskog govornog područja, budući da do sada nisu objavljeni podaci o psihometrijskim karakteristikama hrvatske verzije ove skale. U istraživanju Provjera metrijskih karakteristika mjernog instrumenta, eksploratornom faktorskom analizom, ukazala je na pretpostavljenu jednofaktorsku soluciju. Cronbach alpha koeficijent unutarne konzistencije za dobiveni faktor iznosi 0.901. Utvrđena je zadovoljavajuća konkurentna valjanost, obzirom da skala dobro diskriminira stavove prema životinjama osoba muškog i ženskog spola; osoba koje su imale ili trenutno imaju kućnog ljubimca s obzirom na one osobe koje ih nikad nisu imale te osoba koje su se razlikovale po načinu regrutiranja u uzorak. Skala posjeduje i zadovoljavajuću kriterijsku valjanost, budući da ne korelira sa subskalama Depresivnosti i Stresa, što ide u prilog divergentnoj valjanosti. Statistički značajna, no izrazito niska povezanost utvrđena je s Anksioznosti, što se pripisuje veličini uzorka.

Zaključno, može se reći da adaptirana hrvatska verzija Skale stavova prema životinjama ima zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike te se preporuča njena daljnja primjena u budućim istraživanjima.

Ključne riječi/ Keywords: Skala stavova prema životinjama, validacija, metrijske karakteristike, etika uporabe životinja

ODNOS PREVENCIJE MENTALNIH, EMOCIONALNIH I PONAŠAJNIH PROBLEMA I PROMOCIJE MENTALNOG ZDRAVLJA

Zrinka Selestrin [✉]

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Mentalno zdravlje, njegova prevencija i zaštita predstavljaju važne teme za budućnost našeg društva, ali i sastavnog dijela općeg zdravlja svake osobe. Predstavlja ključni i sastavni dio zdravlja pojedinca koji se ne može odvojiti od fizičkog zdravlja te koji mu omogućuje optimalno funkcioniranje, iskorištavanje svojih punih potencijala te uspješno suočavanje sa stresnim životnim situacijama. Uzevši u obzir današnji stil i način života, te izazove s kojima se svaki pojedinac suočava, važnost ovog dijela ljudskog zdravlja je neupitna. Ipak, unatoč sve većoj prepoznatljivosti tematike dobrog mentalnog zdravlja, ovaj problem ostaje zanemareni aspekt javnog zdravstva u mnogim zemljama. Kako bi se to spriječilo, nužan je razvoj strategija prevencije različitih oblika mentalnih, emocionalnih i ponašajnih problema te promocije mentalnog zdravlja u području javnog zdravstva i drugih javnih politika koje zahtijevaju visoku razinu suradnje između vladinih odjela i agencija te sektora. Upravo koncept promicanja mentalnog zdravlja i uvođenje različitih preventivnih strategija u mnogim zemljama pokazuje se kao najodrživiji način reduciranja povećanog tereta mentalnih poremećaja i poboljšanja općeg zdravlja i dobrobiti stanovništva. Važno je shvatiti ozbiljnost ovog javnozdravstvenog problema, posebnu pažnju posvetiti prevenciji problema i promociji mentalnog zdravlja na svim razinama javnih politika, kako u postavljanju agende na dnevni red, tako i u procesu donošenja odluke, implementacije donesenih političkih odluka koje će biti rezultat ekspertize, alokacije povoljnih resursa kao i njihove evaluacije utemeljene na znanosti te sveukupnog zdravstvenog sistema. S obzirom na važnost i aktualnost same teme, cilj ove kritičke studije jest ponuditi prikaz dva koncepta, koncepta prevencije mentalnih, emocionalnih i ponašajnih problema te promocije mentalnog zdravlja, te uokviriti njihov međusobni odnos, uzevši u obzir njihove sličnosti i razlike te povezanost sa suvremenim konceptima pozitivnog mentalnog zdravlja i pozitivnog razvoja mladih. Također, cilj je pružiti i kritički uvid u međusobni odnos dva koncepta kako bi se doprinijelo boljem razumijevanju izazova modernog društva u vezi s mentalnim zdravljem, odnosno prevencijom mentalnih, emocionalnih i ponašajnih problema te promocijom mentalnog zdravlja.

Ključne riječi/ Keywords: prevencija, promocija mentalnog zdravlja, pozitivan razvoj djece i mladih

[✉] zrinka.selestrin@gmail.com

GENDER, RELATIONSHIP STATUS AND EMOTION REGULATION DIFFERENCES IN SEXTING

Krisitna Sesar

Department of Psychology, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina

Arta Dodaj

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Sexting, or the exchange of sexually explicit messages, photos, and videos, whether in the form of one's own nude/semi-nude photos/ videos or another person's photos/videos via Internet is an increasingly prevalent behavior. The study sought to examine (1) the prevalence of sexting among students and 2) how gender, relationship status and emotion regulation strategies might be related to sexting behavior. The sample consisted of 398 students ($N_{\text{girls}} = 240$; 60.30%) between 18 and 23 years old ($M = 19.63$, $SD = .95$) who filled in Sexting behavior questionnaire, Emotion regulation questionnaire and socio-demographic questionnaire. The results showed that the prevalence for receiving sexts was around 84%, for sending sexts around 47% while for posting sexts around 12%. Participants usually had sexted with a current or (ex)partner or friends. Obtained data revealed gender differences in sexting, with greater engagement in sending and posting sexts among boys than girls. Receiving sexts did not vary significantly across gender. When comparing differences in relationship status or emotion regulation strategies related to sexting, there were found no differences. However, a significant interaction was found between sexting and relationship status in emotion regulation strategy of cognitive appraisal. Our results suggest that sexting is common among youth whereas its prevalence vary considerably between gender. However, association between sexting and relationship status or difficulties in emotion regulation show to be limited.

Ključne riječi/ Keywords: sexting, gender, intimate relationship, emotion regulation strategies, youth

 artadodaj@gmail.com

PHYSICAL, MENTAL AND GENERAL HEALTH IN SEAFARERS: THE ROLE OF PERSONALITY TRAITS AND JOB AND RELATIONSHIP SATISFACTION

Ana Slišković

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Previous research addressed seafaring as a highly demanding and stressful occupation that can have negative effects on mental and physical health. However, the research so far rarely considered some important individual and contextual factors that may be important in the explanation of seafarers' health. Therefore, the aim of this study was to examine the independent contributions of three personality traits (extraversion, conscientiousness, and emotional stability), job satisfaction, and intimate relationship satisfaction in the explanation of seafarers' subjective health, while controlling for seafarers' work experience, on-board work position, and BMI index. The conceptualization of subjective health included two domains (physical and mental), as well as self-assessment of general health status. The sample consisted of 180 male seafarers (35 masters, 19 chief engineers, 96 deck officers, and 60 engine officers), employed mostly in the international sea shipping, who declared that they were currently in intimate relationship (married, living with intimate partner, or in intimate relationship without living together). The research instrument included relevant sociodemographic and work-related questions, personality traits, job satisfaction, satisfaction by intimate relationship, and self-assessed measures of somatic symptoms, mental health, and general health status. The results of HRAs, as expected, showed the significant role of the tested predictors in the explanation of subjective health. However, comparisons of the explained variances of the three used measures of subjective health showed that used predictors were most successful in the explanation of mental health. Theoretical contribution and practical implications of the obtained results are discussed.

Ključne riječi/ Keywords: seafarers, subjective health, personality, job satisfaction, satisfaction by intimate relationship

 aslavic@unizd.hr

THE ROLE OF PERSONALITY IN THE EXPLANATION OF THE CAREER ADAPTABILITY IN MARITIME UNDERGRADUATE STUDENTS

Ana Slišković , **Marko Galić**

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Andrea Russo

Faculty of Maritime Studies, University of Split, Croatia

One of the individual resources that may be important in the facing with demands and stressors in the seafaring is the career adaptability. Although career adaptability was scarcely studied among seafarers, studies in the broader area showed its beneficial effects on work-related well-being and career development and success. Individuals with higher career adaptability experience lower level of occupational stress, higher levels of work engagement and job / career satisfaction, and have more successful careers. This study addressed career adaptability and its dimensions in maritime undergraduate students whose future career is primarily related to job on the sea. According to Savickas's model, career adaptability is multidimensional construct, which consists of four aspects: concern, control, curiosity, and confidence. The study aimed at testing the role of personality traits in the explanation of career adaptability. Sample involved 285 students enrolled in two maritime undergraduate program courses; nautical navigation (N=183) and maritime engineering (N=102). The study was conducted at two higher maritime educational institutions in Republic of Croatia; Faculty of Maritime Studies at University of Split and Maritime Department at University of Zadar. The measurement instrument included HEXACO personality inventory, Career Adapt-Ability Scale (CAAS), and questions related to age, program course, year of study, and grade point average. Results of regression analyses indicated on conscientiousness and extraversion as the most important personality traits in the explanation of career adaptability. Precisely, conscientiousness significantly contributed to the explanation of concern, control, curiosity, and confidence, while contribution of extraversion was significant in the explanation of control, curiosity, and confidence dimensions. In addition, openness to experience had significant contribution to the explanation of the curiosity dimension of career adaptability. However, personality traits explained relatively small amount of variances of career adaptability and its dimensions. Considering the importance of career adaptability in maritime students and seafarers, further studies of antecedents and consequences of career adaptability are needed.

Ključne riječi/ Keywords: maritime students, career adaptability, conscientiousness, extraversion, openness to experience

 aslavic@unizd.hr

THE IMPORTANCE OF THE HEXACO MODEL OF PERSONALITY IN PREDICTING DIFFERENT FUNCTIONS OF AGGRESSION

Katarina Sokić

Effectus, Zagreb, Hrvatska

Proactive and reactive aggression are different functions of aggressive behavior. Reactive aggression is affective, impulsive and anger oriented, while proactive aggression is instrumental, organized, premeditated and goal-oriented. The aim of this study was to examine the contribution of HEXACO personality traits in explanation reactive and proactive aggression. HEXACO - 60 personality inventory (Ashton & Lee, 2009, for Croatian version, see Babarović & Šverko, 2013) and Reactive-Proactive Questionnaire (RPQ: Raine et al., 2006) were administered on a student sample (N = 327, 54% female), with a mean age of 21 years (SD = 7.08) from different faculties in Zagreb. Results showed that HEXACO traits accounted for 39% of the total score variance in reactive aggression, and 18% in proactive aggression. Significant negative predictors of reactive aggression were Honesty-Humility, Emotionality and Agreeableness, while Honesty-Humility was the only significant negative predictor of proactive aggression. The results emphasize the importance of personality dimensions, particularly Honesty-Humility, in explaining reactive and proactive aggression. This study also indicates etiological differences between two functions of aggression.

Key words: HEXACO personality traits, reactive aggression, proactive aggression

 ksokic@effectus.com.hr

ULOGA DOŽIVLJAJA SUKOBNA ZBOG OMETAJUĆEG UTJECAJA RADA NA OBITELJ TE KONFLIKATA I SOCIJALNE PODRŠKE U OBITELJI U PREDVIĐANJU SIMPTOMA STRESA KOD BRAČNIH PARTNERA

Ana Šimunić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

U literaturi o obiteljskim procesima se navodi da povećan stres zbog doživljaja ometajućeg utjecaja radne domene partnera na njihovu obiteljsku domenu (tzv. sukob 'rad-obitelj') dovodi do obrasca negativnih interakcija među partnerima te naposljetku do njihove smanjene individualne dobrobiti. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati medijacijsku ulogu 1) konflikata u obitelji i 2) socijalne podrške koju partneri pružaju jedno drugom u odnosu između doživljaja sukoba 'rad-obitelj' i simptoma stresa kod oba partnera, uzimajući u obzir i njihov spol. Navedene varijable ispitane su skalama samoprocjene koje su ispunjene od strane 350 zaposlenih supružnika s barem jednim djetetom, u Hrvatskoj. Provedene su korelacijske analize i analize traga; ispitivani su modeli sa sukobom 'rad-obitelj' kao prediktora simptoma stresa partnera, a kao medijatori u tom odnosu su u jednom slučaju uzete procjene supružnika o obiteljskom konfliktu, a u drugom socijalna podrška supružnika. U oba slučaja je potvrđena medijacijska uloga navedenih varijabli. Procijenjene razine sukoba 'rad-obitelj' oba partnera su bile povezane s izraženijim simptomima stresa kod oba partnera preko veće razine obiteljskih konflikata i manje razine podrške koju dobivaju od supružnika. Direktni doprinos sukoba 'rad-obitelj' na razinu simptoma stresa (parcijalna medijacija) je također utvrđen. Međutim, manje su izraženi navedeni direktni doprinosi kod muškarci u odnosu na žene kad je kao medijator uzeta socijalna podrška od partnera. Naime, tada procjene sukoba-rad obitelj oba partnera izravno doprinose simptomima stresa kod žena, dok kod muškaraca to vrijedi za njegov vlastiti doživljaj sukoba rad-obitelj. Rezultati ovog istraživanja daju potvrdu relativno manje istraženoj postavci da su negativni odnosi i socijalna podrška ponašajni mehanizmi interindividualnog prijenosa stresa u obitelji.

Ključne riječi/ Keywords: stres; sukob rad-obitelj; obiteljski konflikti; socijalna podrška; supružnici

ULOGA GAĐENJA U SEKSUALNOM PONAŠANJU I DOŽIVLJAVANJU

Matea Šoštarić

GDi d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Tanja Jurin

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Važnost emocije gađenja zanemarivana je u istraživanjima ljudske seksualnosti. Uloga anksioznosti, anksiozne osjetljivosti i depresivnosti već je proučavana u području seksualnosti, no sveobuhvatnije istraživanje, koje uključuje te varijable i gađenje, ne postoji. Stoga je cilj i problem ovog istraživanja bio ispitati koju ulogu tri domene gađenja, seksualno, moralno i gađenje na patogene, imaju u seksualnom ponašanju i doživljavanju ljudi, povrh anksioznosti, anksiozne osjetljivosti i depresivnosti. Za potrebe istraživanja napravljen je online upitnik koji je ispunilo 1450 sudionika, 68.1% žena i 31.9% muškaraca. Dobiveni rezultati pokazali su da muškarci i žene s višim seksualnim i moralnim gađenjem te žene s višim gađenjem na patogene imaju niži rezultat u čestini solitarnih seksualnih aktivnosti. Moralno gadljiviji muškarci i žene imaju viši rezultat na seksualnom zadovoljstvu. Kod žena, više seksualno gađenje povezano je s manje učestalim seksualnim odnosima i više seksualnih disfunkcija, a više gađenje na patogene povezano je sa češćim odnosima. Provedbom hijerarhijske regresijske analize za kriterij seksualnog zadovoljstva pokazalo se da su duljina veze i depresivnost značajni prediktori zadovoljstva kod muškaraca. Kod žena, značajni prediktori su važnost vjere, duljina veze, depresivnost i moralno i seksualno gađenje. Ovom analizom nađeno je da je, uz depresivnost, važan samostalni doprinos u objašnjenju seksualnog zadovoljstva kod žena imalo i gađenje. Provedbom druge hijerarhijske regresijske analize za kriterij solitarnih seksualnih aktivnosti nađeno je da su važnost vjere i seksualno gađenje značajni prediktori čestine solitarnih seksualnih aktivnosti kod muškaraca. Kod žena, značajni prediktori su važnost vjere, duljina veze, anksiozna osjetljivost i seksualno gađenje. Najveći samostalni doprinos u objašnjavanju čestine solitarnih seksualnih aktivnosti kod oba spola imalo je upravo seksualno gađenje. Ovo istraživanje ukazuje na važnost gađenja za kvalitetne i zdrave intimne odnose, a nalazi se mogu interpretirati u okviru evolucijske teorije, izražene seksualne inhibicije kod gadljivijih osoba, kao i njihovih negativnijih stavova prema seksualnosti.

Ključne riječi/ Keywords: gađenje, seksualnost, anksioznost, anksiozna osjetljivost, depresivnost

 mateasostaric95@gmail.com

ULOGA EMPATIJE, EMOCIONALNE REGULACIJE I SUOČAVANJA SA STRESOM U OBJAŠNJENJU PSIHOLOŠKE DOBROBITI LEZBIJKI I GEJEVA U HRVATSKOJ

Mateo Štrbić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Marina Štambuk

Agronomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

U današnjem svijetu postoje mnogi izazovi za LGBTIQ (lezbijke, gejeve, biseksualne, trans, interspolne i queer) osobe te za njihovu psihološku dobrobit zbog učestale pojavnosti diskriminacije i nasilja. Rezultati recentnih istraživanja u Hrvatskoj pokazuju da je čak 73,6% LGBTIQ osoba doživjelo neki oblik nasilja zbog svoje seksualne orijentacije, rodnog identiteta i/ili rodnog izražavanja (Milković, 2013). Cilj ovog istraživanja bio je ispitati značaj niza čimbenika za predviđanje psihološke dobrobiti na uzorku lezbijki i gejeva koji žive u Hrvatskoj. U online istraživanju sudjelovalo je 298 sudionika (129 lezbijki i 169 gejeva) u dobi od 16 do 52 godine ($M=25,64$, $SD=5,94$). Sudionici su ispunjavali upitnik koji se sastojao od Skale empatije (Raboteg Šarić, 2002), Skale emocionalne regulacije i kontrole (ERIK; Takšić, 2003), Skale suočavanja sa stresom (COPE; Carver, Scheier i Weintraub, 1989) te od Skale psihološke dobrobiti (PWB; Ryff, 1989). Rezultati su pokazali kako sudionici unutar dimenzija psihološke dobrobiti najviše rezultate imaju na subskali Osobni rast, a najniže na subskali Upravljanje okolinom. Kada je riječ o emocionalnoj kontroli, rezultati su pokazali kako kod sudionika emocije češće utječu na pamćenje, nego na mišljenje. Kod načina suočavanja sa stresom, ono je češće usmjereno na problem nego na emocije. Provedena je hijerarhijska regresijska analiza sa psihološkom dobrobiti kao kriterijem i prediktorima u dva bloka. U prvi blok su ušle sociodemografske varijable (spol, dob, razina obrazovanja i veličina mjesta prebivališta), dok su u drugom bloku uvedeni rezultati na Skali empatije, subskalama ERIK-a (utjecaj emocija i raspoloženja na mišljenje, utjecaj emocija i raspoloženja na pamćenje i kontrola emocionalnih reakcija) te subskalama COPE-a (suočavanje usmjereno na problem i suočavanje usmjereno na emocije). Prvim blokom je objašnjeno 5,3% varijance psihološke dobrobiti te je jedini značajni prediktor bio stupanj obrazovanja. Uvođenjem drugog bloka objašnjeno je dodatnih 50,1% varijance, a značajni prediktori su bile obje subskale CORE-a i jedna subskala ERIK-a (utjecaj emocija i raspoloženja na mišljenje), dok niti jedan od prediktora iz prvog bloka nije bio značajan.

Ključne riječi / Keywords: psihološka dobrobit, empatija, emocionalna regulacija, suočavanje sa stresom, LGBTIQ osobe

 mateo.strbic@gmail.com

SENZORNA TERAPIJA U RADU S OSOBAMA OBOLJELIM OD DEMENCIJE

Suzana Tomić

Psihijatrijska bolnica Ugljan, Hrvatska

U posljednjem desetljeću sve više važnosti pridaje se nefarmakološkim terapijama u tretmanu oboljelih od demencije, a u svrhu smanjivanja simptoma i poboljšanja kvalitete života. Mnogi autori slažu se s činjenicom da bi takvi pristupi trebali biti prva linija intervencija i da se pristupom usmjerenosti na osobu mogu zadovoljiti potrebe koje oboljeli često izražavaju svojim ponašanjem. U našoj ustanovi prepoznata je potreba za psihosocijalnim pristupima kod oboljelih od demencije, koje individualno i grupno primjenjujemo i tijekom bolesti prilagođavamo na promijenjene uvjete i stanje oboljelih. Veliku važnost pridajemo njihovim trenutnim sposobnostima ovisno o stadiju demencije u kojem se nalaze te njihovim osobnim interesima, ulogama kroz život, što vole a što im smeta ili stvara nelagodu. Raznovrsnost prisutnih intervencija pomaže oboljelima u razvijanju strategija suočavanja, popravlja raspoloženje, smanjuje stres i anksioznost, upadljivost u ponašanju te jača osjećaj samovrijednosti i može ublažiti tijek bolesti. U ovom radu ukratko će se prikazati neke senzorne terapije koje primjenjujemo u Psihijatrijskoj bolnici Ugljan, što njima postizemo i kakve su reakcije oboljelih.

Ključne riječi/ Keywords: demencija, psihosocijalni pristup, nefarmakološke terapije, senzorna terapija, usmjerenost na osobu

 suzana.tomic44@gmail.com

ON BEING MAJORITY OR MINORITY: MULTICULTURALISM, ASSIMILATIONISM AND IDENTITY IN CROATIA AND SERBIA

Ena Uzelac[✉], Iva Kapović, Margareta Jelić, Dinka Čorkalo Biruški
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cultural diversity policies have different effects on majority and minority group relations. While multiculturalism emphasizes appreciation of cultural differences, assimilationism promotes the adoption of majority culture. Hence, majorities usually endorse assimilationism more strongly, while minorities are more supportive of multiculturalism. Support for these diversity policies depends on ethnic identification and perceived outgroup threat. The more majorities identify with their ingroup and the more threat they perceive, the more likely they are to endorse assimilationism and less likely to endorse multiculturalism. The opposite can be expected for minorities. Group identity lens model (GILM) suggests that ethnic identification is an antecedent of perceived threat which then leads to the support of cultural diversity policies. The goal of this study was to test assumptions of the GILM of majority and minority groups in Croatia and Serbia and compare their attitudes towards multiculturalism and assimilationism. The study was conducted in two countries where the same ethnic group is the majority in one country (Croats in Croatia and Serbs in Serbia) but the minority in the other. In both countries Hungarians are the minority group. In total, 1367 Croatian, Serbian and Hungarian students from Croatia and Serbia completed the questionnaire. Results suggest that the same ethnic group when in majority position had less positive multiculturalism and more positive assimilationist attitudes than when in minority position. There is no difference between Hungarians who are minority group in both countries. GILM was partially supported only in Croatia, so we found that group status moderated the indirect effect of ethnic identification on multiculturalism attitudes via symbolic threat in expected directions. Also, the group status moderated the indirect effect of ethnic identification on assimilationist attitudes via symbolic threat with positive effect only for majority. However, group status did not moderate direct effect of ethnic identification neither on multiculturalism nor on assimilationism. Unlike Croatia, in Serbia we did not find evidence for moderated mediation. Group status moderated direct effect of ethnic identification only on multiculturalism with positive effect for minority and non-significant for majority. The partial confirmation of GILM highlights the importance of national context in understanding the majority-minority intergroup dynamic.

Ključne riječi/ Keywords: multiculturalism, assimilationism, group identity lens model, majority-minority ethnic groups

✉ ena.uzelac@gmail.com

GENDER DIFFERENCES IN RELATIONS BETWEEN THE DARK TETRAD AND EMOTION RECOGNITION ACCURACY

Anja Wertag [✉], Ines Sučić, Maja Ribar, Nataša Juničić
Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Emotion recognition plays a significant role in everyday life, and the evidence of gender differences in emotion recognition accuracy is somewhat mixed. Moreover, some personality traits (i.e. Dark Tetrad traits: Machiavellianism, narcissism, psychopathy, sadism), which are generally found to be more pronounced in males than in females, are linked to specific deficits in emotion recognition. Therefore, the aim of this study is to further investigate gender differences in relations between the Dark Tetrad traits and emotion recognition accuracy. After completing on-line versions of The Short Dark Triad and The Assessment of Sadistic Personality, participants (N=144, 57% female, Mage=22.18, SDage=2.26) took part in an emotion recognition task which consisted of photographs showing six basic emotions from The Karolinska Directed Emotional Faces (KDEF). The results of regression analyses showed that, although the percentage of explained variance in recognition accuracy of all six emotions was modest (up to 26%), the Dark Tetrad contributed more to an explanation of emotion recognition accuracy in males than in females. Moreover, some specific gender differences in relations between the Dark Tetrad and recognition accuracy emerged: Machiavellianism negatively predicted disgust recognition accuracy in males and positively in females, and narcissism positively predicted happiness recognition accuracy only in males. Generally, the results showed some interesting patterns, highlighting gender differences in the relations between the Dark Tetrad and emotion recognition accuracy.

Ključne riječi/ Keywords: Dark Tetrad, gender differences, emotion recognition, KDEF

[✉] anja.wertag@pilar.hr

VALIDACIJA PERMA UPITNIKA

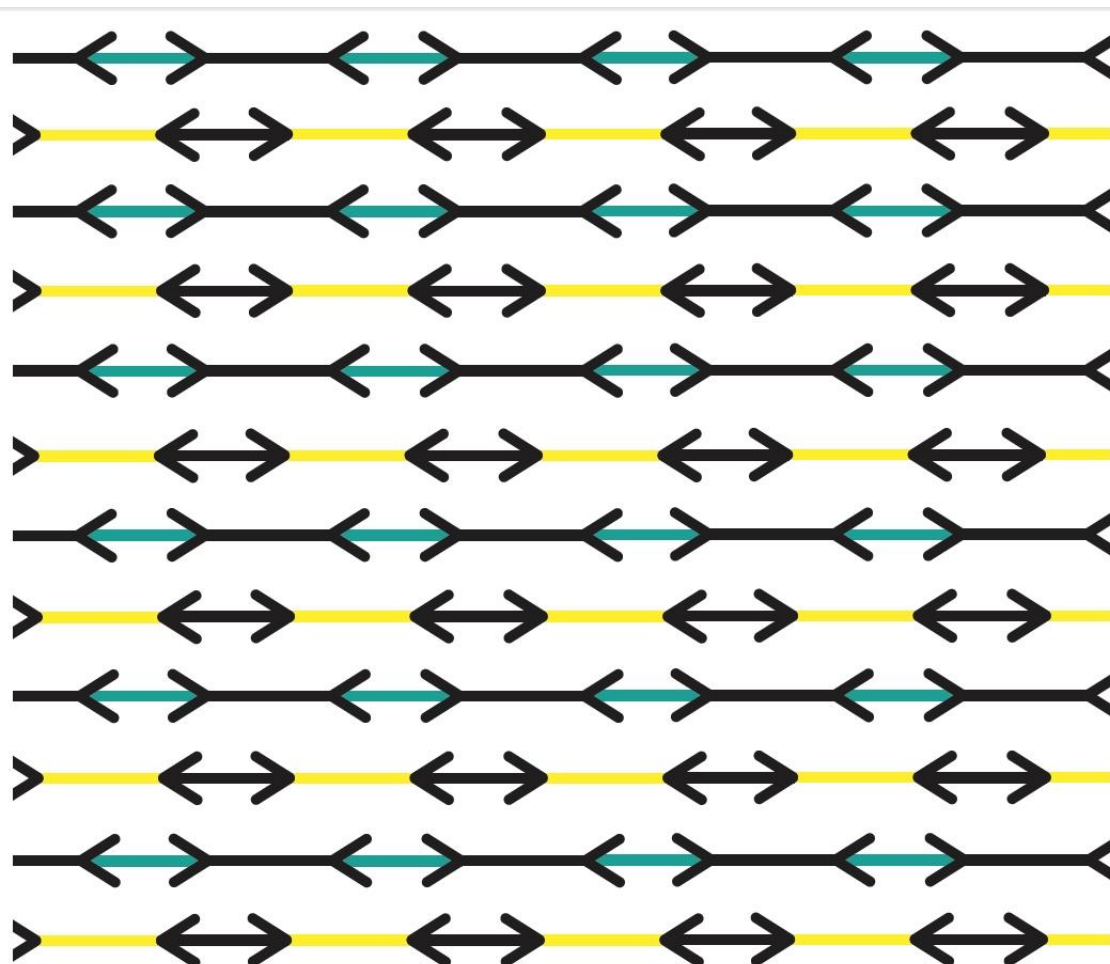
Kristijan Žibrat [✉], Barbara Balaž

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Postoje različiti pristupi mjerenju dobrobiti, a u novije vrijeme sve se češće može naići na pojam psihološkog procvata (eng. flourishing). Jedan od teorijskih modela koji nastoji opisati sastavnice psihološkog procvata je PERMA model prema kojem se psihološki procvat sastoji od: (1) pozitivnih emocija, (2) uključenosti, (3) odnosa, (4) smisla i (5) postignuća. Uz model razvijen je i upitnik kojim se mjere ove, ali i dodatne dimenzije, no u ovom smo se istraživanju usmjerili isključivo na pet glavnih dimenzija PERMA modela. Upitnik nije validiran za hrvatsko govorno područje, stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti psihometrijske karakteristike PERMA upitnika. U istraživanju je sudjelovalo 287 studenata društvenog i humanističkog usmjerenja studija s područja grada Zagreba, pri čemu je u same analize uključen manji broj sudionika nakon provjere preduvjeta za provedbu statističkih analiza. Istraživanje je provedeno za potrebe izrade diplomskog rada, a u ovu svrhu korišteni su sljedeći mjerni instrumenti: (1) Upitnik PERMA (Butler i Kern, 2015) kojim su mjerene dimenzije psihološkog procvata, PANAS upitnik (Mackinnon i sur., 1999) za mjerenje pozitivnog i negativnog afekta, Upitnik zadovoljstva životom (Diener i sur., 1985) koji mjeri globalnu procjenu zadovoljstva životom te DASS-21 upitnik (Henry i Crawford, 2005) kao mjera depresivnosti, anksioznosti i stresa. Rezultati konfirmatorne faktorske analize su pokazali bolje pristajanje 5-faktorskog modela u odnosu na 1-faktorski model u PERMA upitniku, dok je pouzdanost bila dobra za sve podljestvice izuzev uključenosti koja je bilo nešto niža te je stoga i rezultate trebalo interpretirati s oprezom. Svih 5 PERMA podljestvica bile su međusobno značajno pozitivno umjereno do visoko povezane. Također, povezanost je bila značajna i pozitivna s mjerama zadovoljstva životom i pozitivnog afekta za sve podljestvice, a značajna i negativna s mjerama depresivnosti, anksioznosti i stresa te negativnog afekta. Jedina korelacija koja nije bila značajna u ovim analizama bila je korelacija između podljestvice uključenosti i rezultata na ljestvici anksioznosti. Na temelju ovih analiza možemo zaključiti kako upitnik PERMA ima dobre psihometrijske karakteristike za većinu podljestvica, dok bi podljestvicu uključenosti u budućim primjenama instrumenta trebalo dodatno unaprijediti. Uz to, preporučuje se računanje ukupnih rezultata zasebno za svaku od 5 podljestvica upitnika, a ne ukupan rezultat na svim podljestvicama.

Ključne riječi/ Keywords: psihološki procvat, PERMA upitnik, dobrobit

[✉] kristijan.zibrat@gmail.com

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

OKRUGLI STOL: RAZVOJ MOZGA I IZAZOVI DIGITALNOG DOBA

Voditelj/Convenor: Zdravko Petanjek ; sudionici: Marina Kotrla Topić, Marina Nekić,
Dario Vučenović234

OKRUGLI STOL: RAZVOJ MOZGA I IZAZOVI DIGITALNOG DOBA

Voditelj/Convenor: **Zdravko Petanjek**

Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Osijek, Hrvatska

Marina Nekić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

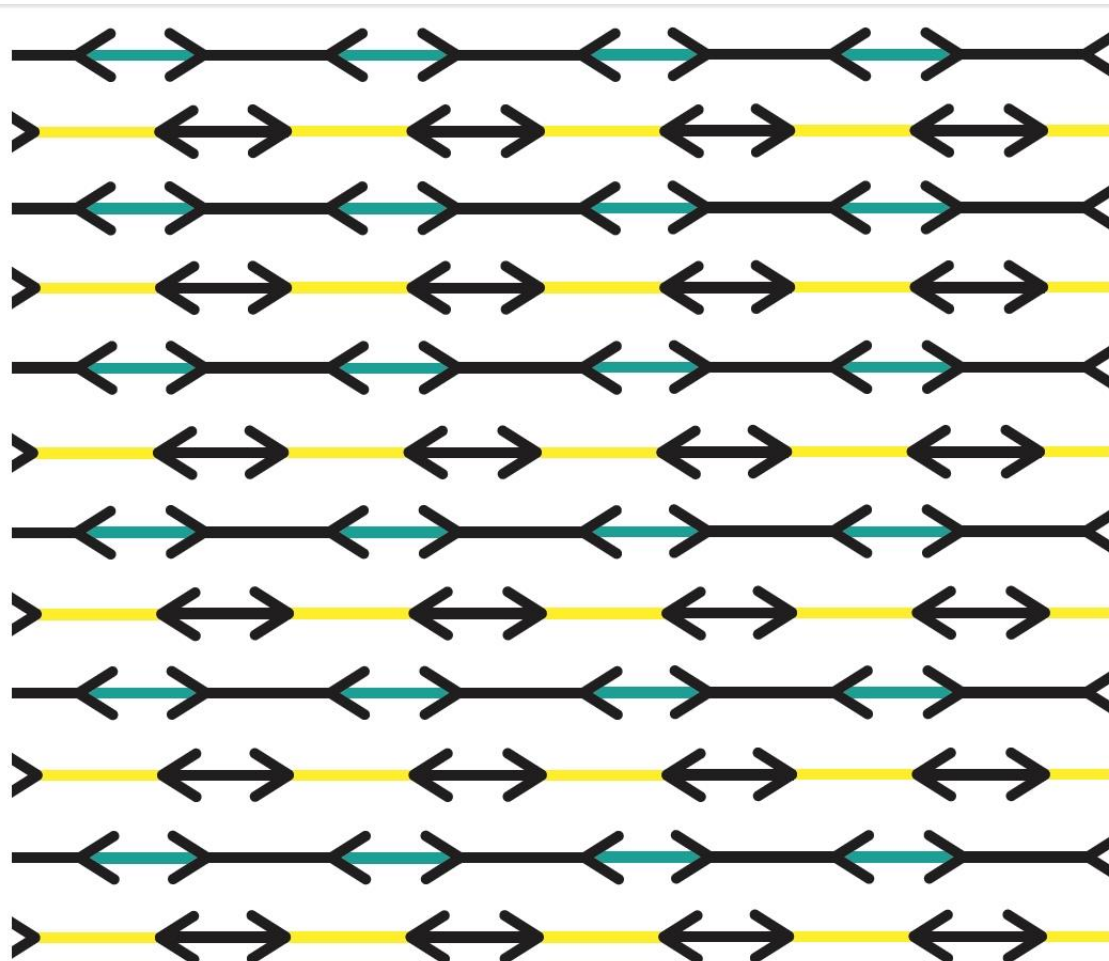
Dario Vučenović

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Arhitektonika neuronske mreže kore velikoga mozga jedinstvena je za svaku osobu i predstavlja biološku osnovu naših kognitivnih i emotivnih kapaciteta. Iako genetska predispozicija određuje okvire, obrazovanje te emocionalno i socijalno okruženje te fizička okolina usmjeravaju razvoj arhitektonike neuralne mreže i determiniraju njenu konačnu strukturu. Djeca i mladi 21. stoljeća predstavljaju generaciju koja je od ranih dana izložena digitalnoj tehnologiji. Brojna istraživanja ukazuju na niz pozitivnih, ali i negativnih posljedica na tjelesni, kognitivni i socio-emocionalni razvoj. Primjerice, plavo svjetlo ekrana utječe na lučenje melatonina i smanjuje kvalitetu spavanja, ali isto tako zajedničko korištenje tehnologije roditelja i djeteta može biti prilika za gradnju skela i pomoć djetetu da bolje razumije online sadržaj i učinke njegovog korištenja. Digitalna tehnologija zasigurno djeluje poticajno na razvoj neuronske mreže koja je bitna za procesuiranje informatičkih, apstraktnih i simboličkih zadataka. No kakav je učinak na razvoj onog dijela neuralne mreže koji procesuiraju složene komunikacijske i socijalne vještine, kao što je afektivna modulacija emocionalnog izražavanja, konceptualizacija uma, kognitivna fleksibilnost i radna memorija. One su bitne za kvalitetu izravne komunikacije s drugim osobama te snalaženje u situacijama složenih socijalnih odnosa koje su obilježje razvijenog poslovnog i životnog okruženja, jednako kao što su bitne i emocionalne vještine, npr. emocionalna inteligencija. Ona je po svojim karakteristikama slična kristaliziranoj inteligenciji, a razvija se kroz iskustvo i učenje od najranije dobi. Tako su danas diljem svijeta dobro poznati programi za emocionalno opismenjavanje kojim se jačaju socio-emocionalne kompetencije sudionika, a primjena je relativno široka – od poučavanja djece vrtićkog uzrasta do treninga za rukovoditelje i menadžere. Znatno broj roditelja smatra kako je upotreba digitalne tehnologije u ranoj dobi poželjna jer je intuitivna i priprema djecu za kasnije učenje, dok se istovremeno brinu kako to dugoročno utječe na njihov mozak, a samim time na njihov emocionalni razvoj, pažnju i koncentraciju te im je teško pronaći odgovarajuću ravnotežu. Stoga su im nužne smjernice na temelju kojih bi mogli oblikovati obiteljski medijski plan na način koji bi rezultirao zaštitom djece od neželjenih učinaka digitalne tehnologije, jačajući istovremeno njihove prilike za učenje i razvoj, kao i vještine digitalne pismenosti.

Ključne riječi / Keywords: neokorteks, digitalna revolucija, nature-nurture, socio-emocionalna inteligencija

 zdravko.petanjek@mef.hr

PREDSTAVLJANJE KNJIGA / BOOK
PRESENTATION

PREDSTAVLJANJE KNJIGA / BOOK PRESENTATION

ZBIRKA PSIHOLOGIJSKIH SKALA I UPITNIKA – SVEZAK X.

Urednice: Vera Ćubela Adorić, Irena Burić, Ivana Macuka, Matilda Nikolić Ivanišević i Ana Slišković 237

BOOK OF SELECTED PROCEEDINGS OF 21ST PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

Urednica: Andrea Tokić 238

MOZAK I UM: OD ELEKTRIČNIH POTENCIJALA DO SVJESNOG BIĆA

Urednici: Nataša Šimić, Pavle Valerjev i Matilda Nikolić Ivanišević 239

ZBIRKA PSIHOLGIJSKIH SKALA I UPITNIKA – SVEZAK X.

Vera Ćubela Adorić [✉], **Irena Burić**, **Ivana Macuka**, **Matilda Nikolić Ivanišević** i **Ana Slišković**
(urednice)

Deseti svezak Zbirke psihologijskih skala i upitnika nastavak je višegodišnje tradicije Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru da rezultate aktivnosti djelatnika Odjela i njihovih suradnika u konstruiranju novih te adaptaciji i validaciji postojećih psihologijskih mjernih instrumenata ponudi na uvid široj znanstvenoj i stručnoj javnosti. Zbirka je u tom smislu još uvijek jedinstvena publikacija u hrvatskoj psihologiji, koja povećava dostupnost odgovarajućih psihologijskih mjernih instrumenata na hrvatskom jeziku. Novi, deseti svezak Zbirke sadrži deset priloga, u čijoj je izradi sudjelovalo osam istraživača s Odjela za psihologiju, dvije kolegice s drugih sastavnica Sveučilišta u Zadru, te pet sadašnjih i bivših studentica Odjela za psihologiju. Četiri priloga odnose se na prikaz izvornih instrumenata, koje su konstruirali autori priloga i njihovi suradnici (Skala empatije u palijativnoj skrbi, Skala stava o egalitarnosti rodnih uloga u braku, Skala za procjenu potencijalne darovitosti kod djece i Test statističkog rasuđivanja). Preostalih šest priloga su prikazi adaptiranih verzija postojećih instrumenata na drugim jezicima, za koje su autori priloga dobili suglasnost autora izvorne verzije (Fisherin upitnik temperamenta, Kratki upitnik mentalnog zdravlja, Skala gađenja u trima domenama, Skala potrebe za dramom, Upitnik percipirane roditeljske akademske uključenosti i Upitnik posttraumatskog rasta). Kao i u prethodnim svescima Zbirke, instrumenti koji su prikazani u ovom svesku pokrivaju široki raspon konstrukata iz različitih područja psihologijskih istraživanja. Iako tematski raznoliki, prilozi su, kao i do sada, ujednačeni po svojoj strukturi i opsegu informacija o instrumentima. Svaki prilog sadrži uvodni dio u kojem je opisana teorijska osnova konstrukta čijem je mjerenju instrument namijenjen, opis samog instrumenta, uključujući način njegove primjene i bodovanja, opis uzoraka u kojima je primijenjen instrument, prikaz psihometrijskih svojstava instrumenta, popis osnovne literature i, na kraju, prikaz samog instrumenta s popratnom uputom ispitanicima, te naputkom o postupku bodovanja. Na kraju ovog, jubilarnog sveska Zbirke je i osvrt na dosadašnja izdanja i rad Uredništva, te prikaz pojedinih svezaka, uključujući njihove urednike i recenzente, kao i 119 u njima objavljenih priloga i njihovih autora. Nadamo se da će deseti svezak naići na jednako pozitivne reakcije kao i prethodnih devet, te poslužiti našim kolegicama i kolegama u istraživačkom i stručnom radu.

Promotori:

Josip Faričić, prorektor Sveučilišta u Zadru

Vera Ćubela Adorić, glavna urednica

Margareta Jelić, recenzentica

Tamara Mohorić, recenzentica

[✉] vcubela@unizd.hr

BOOK OF SELECTED PROCEEDINGS OF 21ST PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

Andrea Tokić

Urednica

Ovo izdanje sadrži odabrane znanstvene radove iz različitih područja psihologije koji su prezentirani na međunarodnom znanstvenom skupu XXII. Dani psihologije u Zadru, održanom u svibnju 2018. godine. Potaknuti pozitivnim iskustvima i povratnim informacijama autora koji su svoje cjelovite radove objavili u prethodnim inačicama ovog izdanja (Zbornici radova s 15.-ih i 20.-ih Dana psihologije u Zadru), odlučili smo nastaviti dobru tradiciju i objaviti odabrane radove prezentirane na XXI. Danima psihologije u Zadru. Uredništvo ove edicije sačinjavali su članovi Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru te kolege iz Španjolske, Slovenije, Italije i Bosne i Hercegovine. *Book of Selected Proceedings of 21. Psychology Days in Zadar* sadrži 18 cjelovitih znanstvenih radova: 15 empirijskih izvornih radova, dva pregledna rada i jedno prethodno priopćenje. Radovi su pisani na engleskom jeziku i prošli su neovisnu, dvostruku međunarodnu recenziju. Autori se u radovima bave različitim aktualnim temama iz područja psihologijske znanosti i srodnih znanstvenih disciplina. Četiri rada bave se suvremenim temama iz područja radne dobrobiti, teme iz područja psihologije ličnosti i kognitivne psihologije obrađuju se u pet radova, tri rada bave se psihometrijskim i metodološkim pitanjima dok se u šest radova obrađuju teme iz područja socijalne psihologije i opće dobrobiti. Osim autora iz Hrvatske koji čine veliku većinu, autori radova dolaze i iz drugih zemalja: Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije i Velike Britanije. Budući da radovi uključeni u ovo izdanje donose nove, izvorne rezultate koji doprinose objašnjavanju i razumijevanju širokog spektra psiholoških i srodnih fenomena te imaju praktične implikacije za rad psihologa i drugih stručnjaka, može se kazati da *Book of Selected Proceedings of 21st Psychology Days in Zadar* karakterizira i znanstvena i stručna relevantnost. Stoga je ovo izdanje namijenjeno znanstvenicima, stručnjacima i studentima u području psihologije i srodnih znanosti.

Promotori:

Josip Faričić, prorektor Sveučilišta u Zadru

Andrea Tokić, glavna urednica

Darja Maslić Seršić, recenzentica

MOZAK I UM: OD ELEKTRIČNIH POTENCIJALA DO SVJESNOG BIĆA

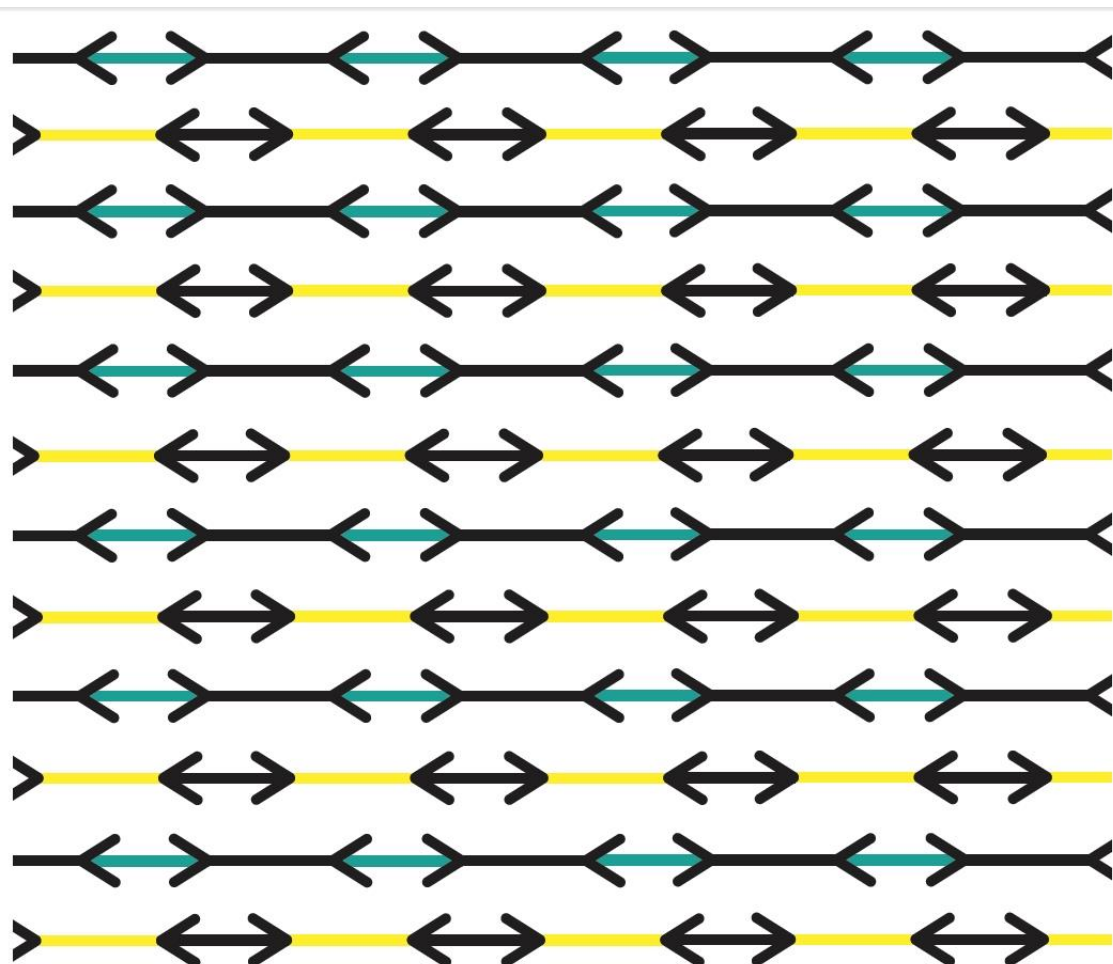
Nataša Šimić [✉], **Pavle Valerjev** i **Matilda Nikolić Ivanišević**
(urednici)

Zahvaljujući značajnom tehnološkom napretku koji se u kontekstu proučavanja mozga prvenstveno odnosi na razvoj različitih tehnika oslikavanja moždane aktivnosti, istraživanja mozga toliko su uznapredovala da je teško pronaći neki psihološki fenomen koji nije bio predmetom znanstvenog interesa. Teme o ljudskom mozgu danas su neiscrpne i nužno je prilikom izrade udžbenika napraviti njihov odabir. Visokoškolski udžbenik *Mozak i um: od električnih potencijala do svjesnog bića* donosi pregled odabranih i suvremenih tema koje se bave odnosom mozga i uma. Knjigu čini deset poglavlja, čiji su autori sveučilišni profesori, nastavnici i predavači različitih psihologijskih kolegija. Odabir prikazanih tema napravljen je po principu nastavnih, znanstvenih i istraživačkih afiniteta autora pojedinih poglavlja. Početna poglavlja posvećena su temeljnim neuronskim procesima, građi i funkcijama pojedinih dijelova središnjeg živčanog sustava, najčešće korištenim metodama i istraživačkim tehnikama u proučavanju mozgovnih procesa, prikazu evolucije mozga, nastanku i raskrinkavanju neuromitova. Pored navedenog, knjiga donosi i pregled spoznaja o obradama vidnih informacija i o prostornom vidu, procesiranju jezične informacije, deklarativnom pamćenju, fenomenu svijesti, rezoniranju o političkim pitanjima, hormonima i neuroprijenosnicima koji su uključeni u različite aspekte ljudske seksualnosti. Knjiga je didaktički opremljena, slijedeći formu modernih udžbenika. Svako poglavlje započinje popisom glavnih tema koje će biti obrađene te sadrži originalne slikovne prikaze dijelova središnjeg živčanog sustava što olakšava praćenje teksta. Poglavlja su obogaćena prikazima studija slučajeva, opisima adekvatnih primjera te završavaju zaključcima, popisom pitanja za ponavljanje i raspravu, definicijama važnih pojmova te preporučenom dodatnom literaturom. Knjiga je namijenjena studentima psihologije i drugih, srodnih, studijskih usmjerenja. Jednostavan stil pisanja čini je prikladnim štivom i za šire čitateljstvo.

Promotori:

Josip Faričić, prorektor Sveučilišta u Zadru
Nataša Šimić, urednica
Ana Slišković, recenzentica

[✉] nsimic@unizd.hr

**PREDSTAVLJANJE PROJEKATA
HRVATSKE ZAKLADE ZA ZNANOST /
PRESENTATION OF PROJECTS
FUNDED BY CROATIAN SCIENCE
FOUNDATION**

PREDSTAVLJANJE PROJEKATA/PRESENTATION OF PROJECTS

OBNAVLJANJE DRUŠTVA: LONGITUDINALNO ISTRAŽIVANJE DRUŠTVENOG OPORAVKA U HRVATSKOJ NAKON PANDEMIJE KORONAVIRUSA

Voditeljica projekta: Dinka Čorkalo Biruški 242

DOBROBIT DJETETA U KONTEKSTU OBITELJI (CHILD-WELL)

Voditeljica projekta: Andreja Brajša Žganec 243

MODEL SLOBODNOG ODLUČIVANJA O KARIJERI: ULOGA AUTONOMNE KARIJERNE MOTIVACIJE TE ZAŠTITNIH I RIZIČNIH FAKTORA U PROFESIONALNOM RAZVOJU ADOLESCENATA (FREE CAREER CHOICE)

Voditeljica projekta: Iva Šverko 244

DIGITALNA TEHNOLOGIJA U OBITELJI: OBRASCI PONAŠANJA I UČINCI NA RAZVOJ DJECE

Voditeljica projekta : Marina Merkaš 245

LIČNOST, EMOCIJE I RADNA USPJEŠNOST NASTAVNIKA: DINAMIČKA PERSPEKTIVA

Voditeljica projekta: Irena Burić 246

OBNAVLJANJE DRUŠTVA: LONGITUDINALNO ISTRAŽIVANJE DRUŠTVENOG OPORAVKA U HRVATSKOJ NAKON PANDEMIJE KORONAVIRUSA

Voditeljica projekta: **Dinka Čorkalo Biruški**

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Pandemija koronavirusa i bolesti COVID-19 izložila je globalni svijet do jučer nezamislivim posljedicama za dobrobit pojedinaca, zajednica i čitavih društava. Dosadašnja iskustva s pandemijama ovih razmjera upućuju na to da psihološke i ponašajne reakcije ljudi mogu biti ključne ne samo za prijenos bolesti, nego i za upravljanje krizom uvjetovanim stresom i povezanim društvenim poremetnjama. Stoga su nužna opsežna i metodološki rigorozna istraživanja, koja će omogućiti analizu psiholoških i društvenih promjena i pridonijeti razumijevanju procesa suočavanja s izvanrednim okolnostima pandemije koronavirusa, te razumijevanju utjecaja tih promjena na percepciju sadašnjega društva i očekivanja od društva u budućnosti. Cilj je ovoga istraživanja odgovoriti na pitanje kako će (hrvatsko) društvo izgledati nakon pandemije, odnosno kakvu budućnost hrvatskog društva predviđaju građani Hrvatske. Specifično, zanima nas ispitati kako individualna obilježja pojedinaca, te iskustva pojedinaca i zajednice tijekom borbe protiv epidemije određuju percepciju društva u sadašnjosti, te u budućnosti, nakon završetka epidemije. Pritom očekujemo da će osobe koje su tijekom pandemije doživjele više deprivirajućih iskustava i teže se suočavale s novonastalom situacijom imati i pesimističniju sliku svijeta, odnosno u manjem stupnju očekivati nastavak razvoja demokratskog društva kakvog poznajemo, a više zagovarati društvene obrasce sigurnosti, uz veću spremnost na kontrolu države i uskratu individualnih prava i sloboda. Istraživanje će biti longitudinalno, na uzorku od 1200 odraslih građana Republike Hrvatske u dobi od 18 do 75 godina. Temeljni doprinos istraživanja je u identificiranju obilježja pojedinaca koji su se (ne)uspješno nosili s pandemijom, kao i u identificiranju razmjera percipiranih i očekivanih društvenih promjena, koje ćemo utjecaje pratiti u tri vala, tijekom godine dana. Očekujemo da ćemo na temelju analize razmjera očekivanih društvenih promjena i longitudinalnog praćenja stabilnosti tih očekivanja moći donijeti preporuke za upravljanje društvenom promjenom koja će se izvjesno dogoditi.

Ključne riječi / Keywords: društveni oporavak nakon pandemije, dugoročne društvene posljedice pandemije koronavirusa, socijalni kapital

 dcorkalo@ffzg.hr

DOBROBIT DJETETA U KONTEKSTU OBITELJI (CHILD-WELL)

Voditeljica projekta: **Andreja Brajša Žganec**
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

CHILD-WELL znanstveni je projekt Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, financiran od strane Hrvatske zaklade za znanost, koji se usmjerava na istraživanje dobrobiti djeteta u kontekstu obitelji. Dobrobit djece je multidimenzionalni konstrukt koji obuhvaća kognitivnu, bihevioralnu i emocionalnu regulaciju, socijalnu kompetenciju te indikatore subjektivne dobrobiti djece. U zadnje vrijeme sve je veći naglasak na istraživanju subjektivne dobrobiti djece. Istraživanja pokazuju da su karakteristike roditelja i obitelji važni prediktori različitih aspekata dobrobiti djece. Stoga je važno istražiti ulogu obiteljskog konteksta u razvoju dobrobiti djece. Uz to istražiti će se i uloga korištenja digitalnih medija u predviđanju dobrobiti djece. Projekt je usmjeren ispitivanju modela teorije promjene prema kojem je obiteljska dobrobit osnova za razvojno roditeljstvo, odnosno roditeljske postupke koji su razvojno primjereni i prilagođeni dječjim potrebama, a razvojno roditeljstvo ima za posljedicu različite pozitivne ishode djeteta. U ovom projektu koristit će se longitudinalno-sekvencijalni kohortni istraživački nacrt kako bi se provjerila (ne)stabilnost različitih domena dobrobiti djece te kako bi se ispitao doprinos različitih karakteristika obiteljskog konteksta i roditeljskih ponašanja za predviđanje dobrobiti djece. Tijekom 4 godine, planiraju se provesti 3 vala istraživanja s djecom u dobi od 9, 10 i 11 godina u prvoj točki mjerenja. U sva 3 vala djeca će procjenjivati vlastitu subjektivnu dobrobit, roditeljska ponašanja te korištenje digitalnih tehnologija, roditelji će procjenjivati kognitivnu, bihevioralnu i emocionalnu regulaciju djece te obiteljsku dobrobit i roditeljska ponašanja, a učitelji će procjenjivati socijalnu kompetenciju djece. Na temelju dosadašnjih istraživanja, očekuje se pad u subjektivnim mjerama dobrobiti djece te porast u mjerama kognitivne, bihevioralne i emocionalne regulacije i socijalne kompetencije djece. Očekuje se da će karakteristike obitelji predviđati dobrobit djece direktno i preko roditeljskih ponašanja zasebno za majku i oca. Rezultati ovog istraživanja omogućit će proširenje spoznaja o promjenama i odrednicama dobrobiti djece u srednjem djetinjstvu te ranoj adolescenciji.

Ključne riječi / Keywords: dobrobit, djeca, roditelji, obitelj, longitudinalno-sekvencijalni nacrt

 andreja.brajsa.zganec@pilar.hr

MODEL SLOBODNOG ODLUČIVANJA O KARIJERI: ULOGA AUTONOMNE KARIJERNE MOTIVACIJE TE ZAŠTITNIH I RIZIČNIH FAKTORA U PROFESIONALNOM RAZVOJU ADOLESCENATA (FREE CAREER CHOICE)

Voditeljica projekta: **Iva Šverko** [✉]

Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Projekt Hrvatske zaklade za znanost „Model slobodnog odlučivanja o karijeri: Uloga autonomne karijerne motivacije te zaštitnih i rizičnih faktora u profesionalnom razvoju adolescenata” (FreeCareerChoice) provodi se na Institutu Ivo Pilar u razdoblju od siječnja 2020. do prosinca 2023. Projekt je usmjeren ispitivanju procesa odlučivanja o karijeri tijekom adolescencije, praćenjem učenika u dobi od 11 do 19 godina koji prolaze tranzicije u karijeri nakon osnovne i nakon srednje škole. U okviru ovog projekta evaluirat će se Model slobodnog odlučivanja o karijeri koji naglašava ulogu zaštitnih i rizičnih faktora te autonomne karijerne motivacije u profesionalnom razvoju adolescenata. Zaštitni i rizični faktori i autonomna karijerna motivacija, uz profesionalnu zrelost, djeluju na kvalitetu odabira karijere i posljedično na profesionalne ishode. Direktne, indirektna i moderacijske veze među navedenim konstruktima bit će istražene kombiniranjem opsežnog longitudinalnog istraživanja, manjeg krossekcijskog istraživanja te kvaziekperimentalnog pristupa. Praktični doprinos ovog istraživanja očituje se u nadogradnji i adaptaciji online sustava Put karijere namijenjenog za osnovnoškolce. Postojanje takvog alata za profesionalno usmjeravanje korisno je za dobrobit svakog pojedinca, ali i za razvoj pravednijeg društva u cjelini, jer školsko okruženje pruža mogućnost da se pomoć i podrška u razvoju karijere pruži svima, bez dodatne naknade. Internacionalni tim čine znanstvenici zaposleni na Institutu Ivo Pilar (voditeljica projekta Iva Šverko, znanstvena savjetnica, Toni Babarović, znanstveni savjetnik, Ljiljana Kaliterna Lipovčan, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju, Ivan Dević, znanstveni suradnik, Mirta Blažev i Mara Šimunović, doktorandice), sveučilišne nastavnice zaposlene na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (Maša Tonković Grabovac, docentica, Iva Černja, doktorandica), profesor emeritus Terence Tracey (Arizona State University) te docent Bart Wille (Ghent University).

Ključne riječi / Keywords: razvoj karijere, autonomna karijerna motivacija, adolescencija, Put karijere

[✉] Iva.Sverko@pilar.hr

DIGITALNA TEHNOLOGIJA U OBITELJI: OBRASCI PONAŠANJA I UČINCI NA RAZVOJ DJECE

Voditeljica projekta: **Marina Merkaš** [✉]

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Svrha izlaganja je prikazati uspostavni istraživački projekt „Digitalna tehnologija u obitelji: obrasci ponašanja i učinci na razvoj djece“ (DECIDE) financiran od Hrvatske zaklade za znanost. Znanstveni ciljevi projekta DECIDE su ispitati a) motivaciju, navike i okolnosti korištenja digitalne tehnologije (DT) te ometanje tehnologijom (OT) u roditelja, djece i obitelji, b) povezanost korištenja DT te OT u djece, roditelja i obitelji s razvojem i dobrobiti djece i c) OT tijekom interakcija roditelj-dijete te učinke OT na ponašanje djece. U sklopu projekta, a na temelju spoznaja iz literature i rezultata prijašnjih istraživanja, postavljen je model mogućih učinaka i procesa djelovanja DT na djecu u obiteljskom kontekstu. Kombinacijom kvalitativne i kvantitativne istraživačke metodologije kroz četiri istraživanja s djecom od 0 do 13 godina i roditeljima, empirijski se žele provjeriti hipoteze o diferencijalnoj osjetljivosti djece, roditelja i obitelji na učinke DT te OT, kao i postojanje neizravnih procesa djelovanja DT i OT na djecu. Projektom se želi stvoriti baza znanja o učincima DT na razvoj djece u obiteljskom kontekstu, koja bi onda poslužila svim akterima dječjeg razvoja za osmišljavanje različitih praktičnih programa utemeljenih na dokazima i usmjerenih umanjivanju negativnih, a poticanju pozitivnih učinaka DT na djecu.

Ključne riječi / Keywords: digitalna tehnologija, obitelj, roditelji, djeca, dobrobit, razvoj

[✉] marina.merkas@unicath.hr

LIČNOST, EMOCIJE I RADNA USPJEŠNOST NASTAVNIKA: DINAMIČKA PERSPEKTIVA

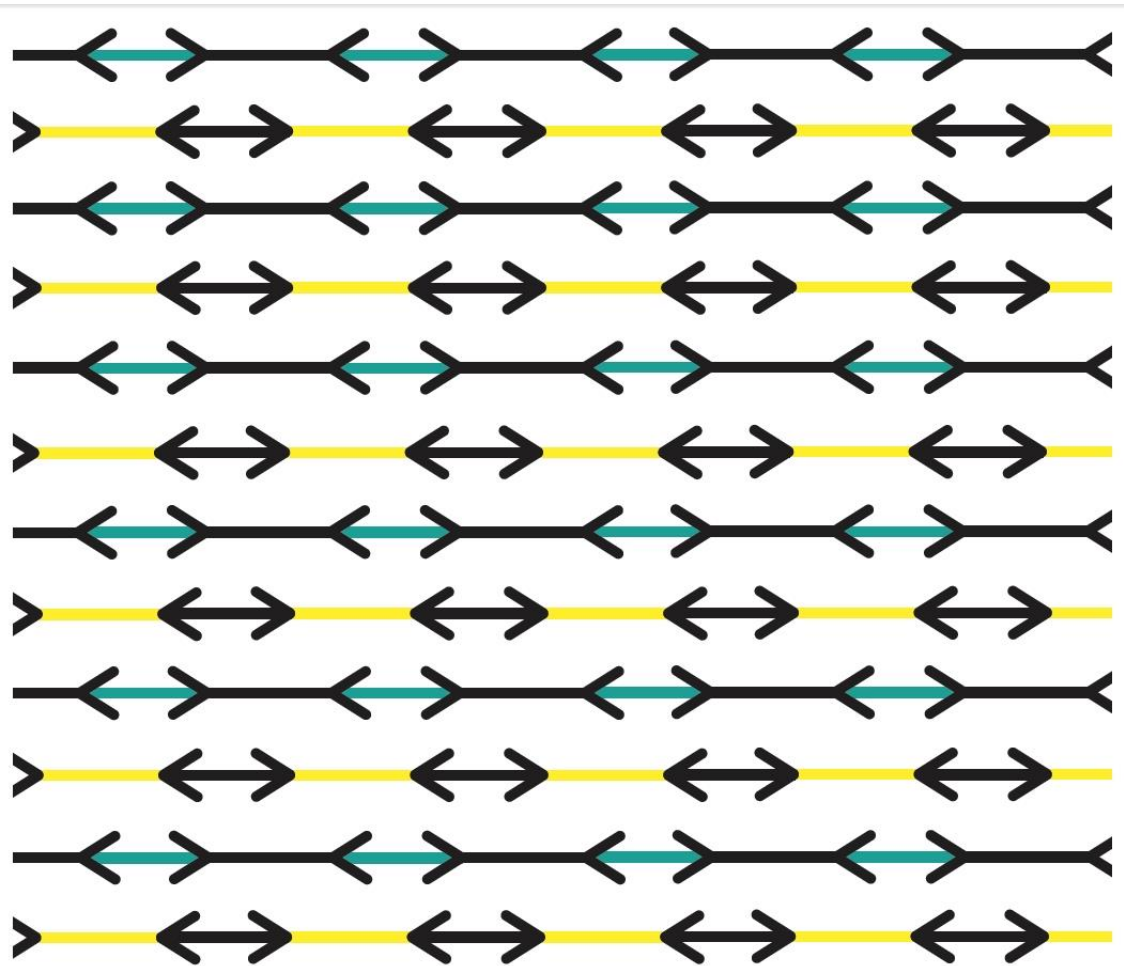
Voditeljica projekta: **Irena Burić**

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Posljednjih godina, istraživanja emocija i emocionalne regulacije učitelja i nastavnika su u stalnom porastu. Prepoznato je kako su različite diskretne emocije i strategije emocionalne regulacije povezane s dobrobiti nastavnika (Burić i Frenzel, 2019; Chang, 2013), njihovom radnom uspješnošću (Frenzel, 2009) i te akademskim ishodima učenika Burić, 2019. Unatoč ovim značajnim spoznajama, još je uvijek potrebno odgovoriti na velik broj važnih pitanja. Primjerice, empirijski dokazi o ulozi emocija nastavnika i emocionalne regulacije u predviđanju njihove kvalitete poučavanja i učeničkih kognitivnih, afektivnih i motivacijskih ishoda su i dalje vrlo rijetki i gotovo isključivo utemeljeni na transverzalnim nacrtima pomoću kojih se ne mogu utvrditi uzročni-posljedični mehanizmi u podlozi. Uz to, uzimajući u obzir činjenicu da osobine ličnosti utječu na emocije i emocionalnu regulaciju (Carver i Connor-Smith, 2010) te radnu uspješnost nastavnika (Kim i sur., 2019), istraživanja uloge stabilnijih karakteristika ličnosti u predviđanju emocionalnih doživljaja i radne uspješnosti od velike je važnosti. Nadalje, unatoč tome što suvremene teorije emocija jasno naglašavaju njihovu dinamičku i prilagodljivu prirodu (npr., Kuppens, 2015) te da noviji teorijski okviri ličnosti naglašavaju dinamičku integraciju crta, konteksta i trenutnih psiholoških stanja (npr., DeYoung, 2015), emocije i emocionalna regulacija nastavnika do sada su uglavnom bili definirani kao stabilne crte ili kao kratkotrajna stanja statična u vremenu. Stoga je cilj ovog projekta istražiti ulogu emocija i emocionalne regulacije nastavnika u objašnjenju njihove radne uspješnosti vodeći pritom računa o učincima stabilnih osobina ličnosti i promjenjivih situacijskih karakteristika te uzimajući u obzir dinamičnu prirodu emocionalnih iskustava. Kako bi se postigao ovaj cilj, prikupit će se podaci od nastavnika i njihovih učenika te će se implementirati sofisticirane longitudinalne metode kako bi se utvrdili potencijalni uzročni mehanizmi u podlozi, a koji bi mogli objasniti povezanosti između navedenih konstrukata. Rezultati istraživanja provedenih u okviru ovog projekta ostvarit će značajan doprinos razvoju teorija u području, ali i poslužiti kao osnova za kreiranje praktičnih implikacija za unapređenje profesionalne dobrobiti i radne uspješnosti nastavnika što, u konačnici, može podići kvalitetu obrazovanja u cjelini.

Ključne riječi / Keywords: nastavnici, ličnost, emocije, radna uspješnost, dinamička perspektiva

 iburic@unizd.hr

E-MAIL ADRESE AUTORA /
AUTHORS' EMAIL ADDRESSES

E-MAIL ADRESE AUTORA / AUTHORS' EMAIL ADDRESSES

<i>Ime i prezime/Name and surname</i>	<i>e-mail/e-mail</i>
Neala Ambrosi-Randić	nambrosi@unipu.hr
Petra Anić	panic@ffri.hr
Toni Babarović	toni.babarovic@pilar.hr
Ana Babić Čikeš	ababic@ffos.hr
Branka Bagarić	branka.bagaric1@gmail.com
Benjamin Banai	benjamin.banai@gmail.com
Michael Bang Petersen	michael@ps.au.dk
Bruno Barać	baracbruno9@gmail.com
Martina Barbiš	barbis.martina@gmail.com
Matea Belošević	matea.belosevic@erf.unizg.hr
Mirta Blažev	mirta.blazev@pilar.hr
Matea Bodrožić Selak	mateaxoc25@gmail.com
Blanka Bogunović	blankabogunovic@fmu.bg.ac.rs
Ivana Borić Letica	ivanaboric9@yahoo.com
Andreja Brajša Žganec	andreja.brajsa.zganec@pilar.hr
Maja Brekalo	maja.andelinovic@unicath.hr
Irena Burić	iburic@unizd.hr
Ana Butković	abutkovic@ffzg.hr
Tomislav Cerinski	tomislav.cerinski@skole.hr
Đorđe Cupać	cupacc@gmail.com
Iva Černja Rajter	icernja@hrstud.hr
Ana Čolić	acolic@unicath.hr
Dinka Čorkalo Biruški	dcorkalo@ffzg.hr
Žana Ćosić	zanacosic12@gmail.com
Vera Ćubela Adorić	vcubela@unizd.hr
Jasminka Despot Lučanin	jdespot@hrstud.hr
Iva Dimitrijević	iva.trubeljask@gmail.com
Arta Dodaj	artadodaj@gmail.com
Dražen Domijan	ddomijan@ffri.hr
Francesca Dumančić	fdumanci@ffzg.hr
Marija Džida	marija.dzida@pilar.hr
Iva Đinkić	iva.djinkic@gmail.com
Nikola Erceg	nerceg@ffzg.hr
Katarina Faraguna	katarina.faraguna@gmail.com
Mirta Galesic	galesic@santafe.edu
Zvonimir Galić	zgalic@ffzg.hr
Slavka Galić	slavka.galic@po.t-com.hr
Marko Galić	galaxymarko1912@gmail.com
Alen Gojčeta	Alen@Predikt.HR
Filip Gospodnetić	gospodnetic.filip@gmail.com
Andrea Grus	grusandrea@hotmail.com
Katarina Habe	Katarina.Habe@ag.uni-lj.si
Elma Hadžić	hadzic_elma@yahoo.com
Severina Hadžija	severina.hadija@gmail.com
Marina Hirnstein	marina.hirnstein@uib.no

Ivana Hromatko	ihromatko@ffzg.hr
Darija Jakovljević	darija.jakovljevic@dekra.com
Krešimir Jakšić	kresimir.jaksic@gmail.com
Tomislav Jeleković	tomislavjelekovic.tj@gmail.com
Margareta Jelić	mjelic@ffzg.hr
Nataša Jokić-Begić	njbegic@ffzg.hr
Ivana Jugović	jugovic@idi.hr
Jelena Jureta	jjureta@hrstud.hr;
Dunja Jurić Vukelić	djuric@hrstud.hr
Tanja Jurin	tjurin@ffzg.hr
Katija Kalebić Jakupčević	kkalebicjakupcevic@ffst.hr
Željka Kamenov	zkamenov@ffzg.hr
Lisa Kim	lisa.kim@york.ac.uk
Jana Kiralj	jkiralj@ffzg.hr
Ivana Kober Vrbat	ivana.vrbat@gmail.com
Tamara Komadina	tkomadina@yahoo.com
Vanja Kopilaš	vkopilas@hrstud.hr
Marina Kotrla Topić	marina.kotrla.topic@pilar.hr
Danijela Kovačević	danijela.kovacevic1@skole.hr
Toni Krešić	toni.kresic@ff.sum.ba
Anita Lauri Korajlija	alauri@ffzg.hr
Branka Leljak	branka.leljak@sbkt.hr
Georg Lind	georg.lind@uni-konstanz.de
Ajana Löw	ajana.low@erf.unizg.hr
Damir Lučanin	dlucanin@gmail.com
Lana Lučić	lana.lucic@pilar.hr
Gina Lugović	gina@vus.hr
Helena Lujanović	helena.lujanovic@gmail.com
Petar Lukić	petar.lukic@f.bg.ac.rs
Maja Lušić	majalusic96@gmail.com
Tajana Ljubin Golub	tajana.ljubingolub@gmail.com
Damir Ljubotina	dljubotina@ffzg.hr
Ivana Macuka	ivana.moranduzzo@unizd.hr
Marina Maglić	marina.maglic@pilar.hr
Severina Mamić	smamic@unizd.hr
Danijela Marasović	danijela.marasovic@gmail.com
Ivana Marčinko	marcinko.iv@gmail.com
Lea Maričić	lea.maricic@stampar.hr
Gabrijela Marin	gabrijela.marin@skole.hr
Natalia Marincil	nmarincil@gmail.com
Marina Martinčević	mmartincevic@ffzg.hr
Iris Marušić	iris@idi.hr
Darja Maslić Seršić	dmaslic@ffzg.hr
Marijana Matijaš	mmatijas@unicath.hr
Jasmina Mehulić	jmehulic@ffzg.hr
Marina Merkaš	marina.merkas@unicath.hr
Una Mikac	umikac@ffzg.hr
Ivan Milić	imilic@unicath.hr

Barbara Mirković	b.mirkovic1@nuigalway.ie
Aleksandar Momirović	aleksandar.momirovic@stampar.hr
Mirta Mornar	mirta@idi.hr
Ivana Mostarac	mostarac.ivana@gmail.com
Sandra Nakić Radoš	snrados@unicath.hr
Aleksandra Nicović	aleksandra.nicovic@psychosocialinnovation.net
Milica Ninković	milica.ninkovic@f.bg.ac.rs
Henrik Olsson	olsson@santafe.edu
Rosanda Pahljina-Reinić	rosanda@ffri.hr
Maja Parmač Kovačić	mparmac@ffzg.hr
Irena Pavela Banai	ipavela@unizd.hr
Dario Pavić	dpavic@hrstud.hr
Matej Pavlić	mpavlic2@ffzg.hr
Tomislav Pavlović	tomislav.pavlovic@pilar.hr
Paula Pedić	ppedic@unizd.hr
Katarina Perić	katarina.peric@pilar.hr
Katarina Perić	katarina.peric@pilar.hr
Marina Perković Kovačević	marina.perkovic@gmail.com
Zdravko Petanjek	zdravko.petanjek@mef.hr
Ema Petričević	ema.petricevic@ufzg.hr
Martina Pocrnić	mpocrnic@ffzg.hr
Aleš Pogačnik	Ales.Pogacnik@ag.uni-lj.si
Lea Potočar	leapotocar@gmail.com
Drazen Prelec	dprelec@mit.edu
Krešimir Prijatelj	kresimir.prijatelj@poliklinika-djeca.hr
Rebeka Prosoli	rebeka.prosoli@kif.hr
Marija Prpa	marijaprpa.psych@gmail.com
Vanja Putarek	vputarek@ffzg.hr
Željko Rački	zracki@foozos.hr
Luna Radević	luna.radevic@gmail.com
Mia Radostić	radosticm@gmail.com
Ana Raguz	ana.raguz@poliklinika-djeca.hr
Josip Razum	josip.razum@pilar.hr
Ina Reić Ercegovac	inareic@ffst.hr
Mia Roje Đapić	mia.roje@poliklinika-djeca.hr
Barbara Rončević Zubković	roncevic@ffri.hr
Daria Rován	daria.rovan@ufzg.hr
Doris Rozić	ddrozic@gmail.com
Silvija Ručević	srucevic@ffos.hr
Valentina Ružić	valentina.ruzic@zg.t-com.hr
Mitja Ružojčić	mruzojci@ffzg.hr
Zrinka Selestrin	zrinka.selestrin@gmail.com
Ana Slišković	aslavic@unizd.hr
Katarina Sokić	ksokic@effectus.com.hr
Izabela Sorić	isoric@unizd.hr
Mislav Stjepan Žebec	mzebec@hrstud.hr
Nikolina Šaravanja	nikolina.saravanja@gmail.com

Slavica Šimić Šašić	ssimic@unizd.hr
Nataša Šimić	nsimic@unizd.hr
Ana Šimunić	asimunic@unizd.hr
Mara Šimunović	mara.simunovic@pilar.hr
Daniela Šincek	dsincek@ffos.hr
Matea Šoštarčić	mateasostaric95@gmail.com
Ana Štambuk	astambuk@pravo.hr
Mateo Štrbić	mateo.strbic@gmail.com
Lucija Šutić	lucija.sutic@gmail.com
Iva Šverko	Iva.Sverko@pilar.hr
Predrag Teovanović	teovanovic@gmail.com
Marija Tičić	mticic@hrstud.hr
Andrea Tokić	apupic@unizd.hr
Renata Tolja	rtolja@gmail.com
Jasmina Tomas	jtomas@ffzg.hr
Suzana Tomić	suzana.tomic44@gmail.com
Helena Tomljenović	helena_tomljenovic@hotmail.com
Vanja Topić	vanja.topic@ff.sum.ba
Ivana Tucak Junaković	itucak@unizd.hr
Ena Uzelac	ena.uzelac@gmail.com
Pavle Valerjev	valerjev@unizd.hr
Vida Vasilj	vida.vasilj@ff.sum.ba
Tena Velki	tena.velki@gmail.com
Marina Vidaković	mjurkin@unizd.hr
Jelena Vilendečić	jelena.vilen@gmail.com
Denis Vlašiček	dvlasice@ffzg.hr
Elvira Vučković	elvira.vuckovic@gmail.com
Sandra Vučković	svuckovic@ffos.hr
Anita Vulić-Prtorić	avulicp@gmail.com
Anja Wertag	anja.wertag@pilar.hr
Ivan Zečević	ivanzecevic92psiho@hotmail.com
Matthias Ziegler	zieglema@hu-berlin.de
Valnea Žauhar	vzauhar@ffri.hr
Iris Žeželj	izezelj@f.bg.ac.rs
Kristijan Žibrat	kristijan.zibrat@gmail.com